
ÆDES CHRISTI
in Academia Oxoniensi

300036004G

SÆMUNDAR EDDA

HINS FRÓÐA.

DEN ÆLDRE EDDA.

KRITISK HÅNDUDGAVE

VED

SVEND GRUNDTVIG.

KØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDEL (F. HEGEL).
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ.
1868.

INDHOLD.

FORORD.

Dette forord skal ikke indlade sig på nogen slags vidtløftighed, hverken på en lærd sammenstilling af alt, hvad der kan tjene til oplysning om dette gamle literaturværk som sådant, eller på en dybere gående betragtning af dets enkelte dele. Det første er for ganske nylig gjort på en så fyldestgörende måde, at det her må være nok at henvise dertil: i Sofus Bugges fortale til hans nu endelig udkomne „Sæmundar Edda"; det andet kunde der vel være större trang og anledning til; men for at yde noget virkeligt udbytte, måtte en sådan drøftelse kræve et större rum, end her kunde indrömmes den, og den måtte da også helst fremtræde mere selvstændig end som påhæng for en dog væsenlig til praktisk brug bestemt håndudgave af teksten. Jeg skal derfor her indskrænke mig til sådanne oplysninger og anvisninger, som ere fornødne til at få en rigtig opfattelse og at göre den rette brug af dette arbejde.

Denne tekstudgave af Sæmunds Edda slutter og støtter sig væsenlig til den fortrinlige kritiske håndskriftudgave, der for nylig har set lyset i Kristiania. Det er en selvfølge, at den ikke er bestemt til at træde i steden for hin, der for første gang giver et pålideligt bogstavret aftryk af pergamenterne, udstyret med den mangeartede oplysning, som udgiverens

sjældne lærdom, skarpsindighed og flid tilsammen have kunnet yde; Bugges Edda vil med nødvendighed for fremtiden danne det faste grundlag for den videnskabelige benyttelse af de deri optagne oldkvad og afgive det stadige udgangspunkt for al videre Edda-kritik. Med alt det vil denne lille tekstudgave dog ikke findes overflødig ved siden af hin, først fordi den — som ikke halvt så stor — er lettere tilgængelig og — som trykt med normaliseret oldnordisk stavemåde — lettere anvendelig for den ikke særdeles sagkyndige læser, der her med forholdsvis ringe sproglige forkundskaber vil kunne læse vor oldtids ypperste digtning i grundsproget; og dernæst fordi den i sin tekst på en mængde steder afviger fra Bugges udgave. Denne forskel har dels sin grund deri, at denne tekstudgave, med hin bevarende håndskriftudgave ved sin side, har kunnet stille sig friere til overleveringens form og på mange steder har kunnet lade det fremtræde i teksten, som hist må skjule sig i de lærde noter, dels også deri, at jeg på mange steder har trot at måtte fastholde andre læsninger, end Bugge har foretrukket, ligesom jeg også i nogle tilfælde har vovet mig videre ud fra den skriftlige overleverings faste (skönt ofte nok vaklende) grund, end Bugge efter sin plan og sin udgaves karaktér enten turde eller burde. For granskeren ville de to udgaver da tildels supplere hinanden; hin vil altid beholde sit værd, men denne vil foreløbig være den brugbareste for den kreds af læsere, som man vel tör håbe vil bestandig blive större, også inden for Nordens grænser, der, uden at kunne göre nordisk filologi til fagstudium, ville ofre nogen tid og flid på at kende nogle af Nordens bedste prosaiske og poetiske oldskrifter i grundsproget.

Mit tekstaftryk er blevet til nærmest for at tjene som grundlag ved min offenlige tolkning af Edda ved universitetet i årene 1864—66. Den første række af mytiske kvad (Võluspá—Hyndluljóð) vare alt trykte i Februar 1864 på grundlag af Bugges udgave, som han velvillig har sendt mig, efterhånden som den blev rentrykt. De efterfølgende kvad have derimod, forinden min tekst blev aftrykt, efterhånden været genstand for en i de tre følgende år fortsat omfangsrig brevveksling mellem Bugge

og mig, hvori vi meddelte hinanden vore forslag og betænkeligheder. Ofte bleve vi da enige om antagelsen af en læsemåde, som skyldtes én af os eller os begge, eller fremkom som resultat af en række opgivne forsøg; undertiden gik også hver sin vej, og den ene af os nævner endogså i regelen den andens læsninger kun for så vidt, som han dog har nogen tro til deres mulige rigtighed. Grundlaget for denne debat var for det meste Bugges aftryk, så at de ved forhandlingen fremkaldte berigtigelser og ændringsforslag, fra hvem af os de end udgik, i Bugges udgave som oftest først have kunnet finde deres plads mellem „tillæg og rettelser“, hvorimod de for en stor del have kunnet optages i min senere aftrykte tekst. De mange af mig optagne ændringer, som skyldes Bugge, ere i mine anmærkninger henførte til ham, i regelen uden motivering; denne må søges hos ham selv, enten i tekstanmærkninger eller tillæg. Derimod har jeg i mine anmærkninger kortelig motiveret de vigtigste af mine egne ændringsforslag. Ofte vil det dog være tilfældet, at min motivering af sådanne findes ikke i mine egne anmærkninger, men efter mine skriftlige meddelelser optagne i tillæggene til Bugges udgave. Disse oplysninger have vel kun interesse for den gransker, der atter vil underkaste Bugges og mit arbejde en yderligere revisjon; men for en sådan — og det var meget at ønske, at der også indenfor Nordens grænser måtte snart findes flere sådanne — ville de da også være fornødne, for at forstå forholdet mellem de to udgaver.

Det blev för nævnt, at jeg i en del af digtene har vovet mig yderligere end Bugge. Herfor må göres lidt nærmere rede. I den störste del af bogen (til og med s. 148) har jeg ligesom han i alle restitutjonsforsøg holdt mig indenfor den videnskabelige konjekturalkritiks grænser, både når en i håndskrifterne forefunden læsemåde er antagen for at grunde sig på en grafisk fejl, hvortil også hører overspringelse af noget, som må formodes at have stået i en tidligere forskrift, og når den antoges for at bero på en traditjonel forvanskning eller mangel, som med rimelighed lod sig udbedre eller udfylde ved hjælp af andre for hånden værende oldtidsminder. Dette gælder således

om Vafþr. 27, hvor vi i Snorres Edda have en prosaisk gengivelse af de tabte verslinjer, og ligeså om de noget dristigere restitutjoner i Fáfn. 3 og 18 efter Völsungasagas prosa. Men helt udenfor den konjekturalkritiske og inde på den poetiske restitutjon må det erkendes for at være, når jeg i de fem sidste heroiske kvad (Atlakviða, Atlamál, Guðrúnarhvöt, Hamdismál og Grottasöngr) har i teksten indsat mine egne forslag til at udfylde formentlige huller både i tankegangen og i strofebygningen. Nogen skade kunne disse forsøg dog aldrig göre, når de som her ere gjorte så kendelige, ikke alene fra den overleverede tekst, men også fra de på fastere grundlag byggede kritiske ændringer og indskud. De ere nemlig gjorte dobbelt kendelige, ved både — som enhver, selv den ubetydeligste, afvigelse fra grundskriften — at være trykte med løbeskrift (kursiv) og desuden at være indesluttede i skarpe klammer. Jeg vover endog at tro, at disse fri forsøg, således begrænsede og betegnede, langtfra at vildlede nogen læser, med al deres ufuldkommenhed ofte kunne være vejledende og vækkende for læserens opfattelse og tilegnelse af de pågældende digte. På samme måde som disse mine egne udfyldningsforsøg burde også de ældre af samme art været betegnede, nemlig de i teksten (uden klammer, men med løbeskrift) indtagne linjer, der alene findes i papirshåndskrifter, og for hvilke der ikke tör antages nogen traditjonel hjemmel. Disse tilföjelser ere Vspá 70^{5-8}. Alv. 8. Háv. 65^{1-8}. 87^{5-8}. 133^{1-8}. 137^{3-6}. Anderledes er forholdet med Sigrdr. 29—37, der derfor også i teksten ere anderledes betegnede; eftersom disse vers vel også kun haves i nogle papirshåndskrifter, men dog efter al sandsynlighed stamme fra „codex Regius“, inden denne tabte den række blade, der har ligget imellem Sigrdr. 29^{2} og Brot af Sig. 1^{2}. Om disse forhold gives udførlig underretning i Bugges udgave s. 234—36 og XLIX—LXIII.

Den orden, hvori digtene her følge, afviger tildels fra alle andre udgaver og må derfor her med et par ord motiveres. Hovedinddelingen i mytiske og heroiske kvad, som allerede „codex Regius“ har, er naturligvis beholdt, og de sidstes indbyrdes følge, der for det meste er

given ved de besungne æmner, er her den samme som i Bugges udgave. I de mytiske er derimod følgen her afvigende. Vôluspá er her som allevegne stillet i spidsen, som det eneste bevarede oldkvad, der tilstræber en afrundet oversigt over den hele hedenske verdensanskuelse. Derefter følge her de andre ligesom dette rent episke og i fornyrðalag forfattede besyngelser af enkelte myter: Vegtamskviða, Þrymskviða og Hýmiskviða. Så følge de dramatiske kvad i ljóðaháttr: Lokasenna, Hárbarðsljóð og Skírnisfôr; derefter de med disse nærmest beslægtede, ligeledes i ljóðaháttr forfattede og (med undtagelse af det sidste) også dramatisk anlagte, men dog væsenlig didaktiske kvad: Vafþrúðnismál, Grímnismál, Alvíssmál og Hávamál. Endelig komme de to yngste didaktiske digte Rígsþula og Hyndluljóð, begge i fornyrðalag og begge af en blandet karaktér: det første en historiserende allegori, det andet en i en mytisk ramme indfattet række af heltegenealogier med historiserende tendens, hvori desuden er inddraget et frasprængt brudstykke af en slags dæmonologi: Vôluspá hin skamma (v. 29—44). Jeg tror ved denne inddeling at have adskilt fire forskellige digtklasser, der tillige betegne lige så mange, i samme orden på hverandre følgende, stadier i den oldnordiske folkelige mytebesyngelse. Endnu et femte stadium i denne, der måské kunde betegnes som det filosofiske, repræsenteres ved de to kun i papirshåndskrifter forefundne, og derfor her som i alle nyere Edda-udgaver tilsidst medtagne, sammenhørende digte: Grógaldr og Fjölsvinnsmál.

Tekstaftrykket følger i alt hvad der er trykt med sædvanlige typer nöjagtig (undtagen i henseende til ordenes ortografi) de til grund liggende pergamentshåndskrifter eller — hvor flere sådanne haves til samme digt — ett af disse. Indholdslisten angiver, hvilke membraner der ligge til grund for ethvert af kvadene. Enhver mere end ortografisk afvigelse fra den eller de til grund liggende membraner, om den end kun angår et enkelt bogstav, ligesom enhver udeladelse, tilföjelse eller omsætning, er gjort kendelig ved de herefter angivne mærker, og den

fornødne oplysning vil da være at finde i de bag i bogen trykte anmærkninger. De i teksten anvendte mærker ere disse:

Løbeskrift betegner sådanne afvigelser fra grundskriften, som angå mere end stavemåden, altså også alle tilföjelser efter andre kilder end de til grund lagte eller efter formodning.

Klammer [] betegne i Sigrdr. 8 et lån fra Völsungasaga, men i Sigrdr. 29—37, at digtets sidste del nu kun haves i papirshåndskrifter.

Løbeskrift og Klammer tilsammen ere anvendte i de fem sidste heltekvad (Atlakviða—Grottasöngr) til betegnelse af de dėr anbragte friere udfyldnings-forsøg.

Stjærne * betegner, at noget er udeladt eller omsat.

Enkelt kors † betegner, at de nærmest påfølgende linjer antages for senere tilkomne, enten i folkemunde eller i afskrifter.

Dobbelt kors †† betegner, at de efterfølgende linjer (Akv. 11^7 og Hamd. 23^{5-6}) ere helt forvanskede.

Membranerne have ingen linjeinddeling og så godt som ingen interpunktjon. Begge disse ere i alle udgaver tilsatte af udgiverne, og jeg har ikke trot i så henseende at burde göre nogen bemærkning ved mine afvigelser fra mine forgængere, da dette måtte medføre en mængde udviklinger af min opfattelse så vel af versenes bygning som af tekstens mening, der her ikke vilde være på deres plads. Samme frihed har jeg taget mig med hensyn til inddelingen i vers, for så vidt som derved ikke gjordes noget brudd på den i vedkommende membran forefundne tekstfølge; ti hvor en forandring i så henseende er foretagen, er den som nys nævnt betegnet ved en stjærne, der forklares i en anmærkning. Her må endnu bemærkes, at i Völuspá, hvor ikke alene versefølgen er meget forskellig i de to membraner, men hvor enhver af disse har hele vers, som den anden fattes, er foran hvert vers dets plads i enhver af membranerne angiven i rundklammer. For at lette jævnførelsen mellem Bugges og min udgave, navnlig da for at lette brugeren af min rådførselen med Bugges (tekst og tillæg), er her bagest i bogen indsat en oversigtstavle, der viser den plads, ethvert vers har i Bugges aftryk.

De denne udgave ledsagende anmærkninger have til hovedformål at göre rede for: hvad der står i håndskrifterne, hvor ændring er foretagen, og hvem ændringen skyldes. Det er en selvfølge, at jeg må have tiltrådt de af mig i teksten optagne ændringer, ialfald så vidt, at jeg har ansét en ændring for nødvendig og da har foretrukket noget, som efter min mening kunde være det rette, for hvad der efter min opfattelse ikke kunde være det. Motivering er for det meste kun kortelig medgivet de vigtigste af de ændringer, for hvilke jeg selv bærer ansvaret, ligesom jeg også har trot at burde angive min forståelse af nogle få, af andre anderledes tolkede steder, hvor dog ingen ændring er ansét for nødvendig. De mange offenligheden foreliggende ændringer eller ændringsforslag, som jeg aldeles ikke har kunnet billige, lades uomtalte, ligesom de mange tvivl, jeg fremdeles nærer angående rigtigheden af en del blandt de uforandret beholdte læsemåder. En del ændringsforslag af mig selv eller andre, til hvis mulige rigtighed jeg dog har nogen tro, ere medtagne i anmærkningerne.

Løbeskrift har i anmærkningerne endnu en anden end den ovenfor angivne betydning, i det den i de bogstavlige gengivelser af håndskrifternes læsemåder betegner opløste forkortelser. Ved disse bogstavelige gengivelser må fremdeles bemærkes, at de to sammenslyngede bogstavfigurer **av** og dobbelt **a** (det sidste kun i **W**) have måttet gengives ikke ved de ejendommelige tegn, men henholdsvis ved **av** og **aa**. Betydningen af de i anmærkningerne (og på indholdslisten) anvendte bogstavmærker er denne:

A codex Arnamagnæanus (748. 4to).
F Flateyjarbók (gl. kgl. saml. 1005. fol.).
H Hauksbók (Arnam. 544. 4to).
N skindbøger af Nornagests þáttr.
R codex Regius (gl. kgl. saml. 2365. 4to).
Ṡ skindbøger af Snorra Edda (ved Grottasöngr betegnes således den såkaldte codex regius af Snorra Edda, gl. kgl. saml. 2367. 4to).
V skindbogen af Völsungasaga (ny kgl. saml. 1824b. 4to).

W codex Wormianus (Arnam. 242. fol.).
B: Sofus Bugge. E: Sveinbjörn Egilsson. G: Svend Grundtvig. K: den københavnske kommissjons kvartudgave af Sæmunds Edda. M: Peter Andreas Munch. R: Rasmus Kristjan Rask.

Desuden er optaget enkelte ændringer af følgende mænd: Islænderne Finn Magnusen, Gísli Brynjúlfsson, Guðbrandr Vigfússon, Guðmundr Magnússon, Gunnarr Pálsson; Nordmændene Rudolf Keyser og J. E. Thaasen; Danskerne N. F. S. Grundtvig og Martin Hammerich; Tyskerne F. W. Bergmann, F. Dietrich, Ludw. Ettmüller, Jacob Grimm, Hermann Lüning, Karl Müllenhoff, Theodor Möbius og Frantz Pfeiffer.

Sluttelig bedes læseren om, forinden han tager bogen i brug, at indføre de herefter aftrykte rettelser, der i anmærkningerne betragtes som stående i teksten.

Marts 1868.

S. G.

RETTELSER.

Vspá	2^{3}	yggjungr	læs	Yggjungr
—	8^{7}	máni	—	*máni
—	12^{6}	um	—	*um*
—	20^{1}	þrír	—	þr*í*r
—	28^{7}	vígská	—	vígs*k*á
—	32^{6}	völlum	—	völlu*m*
—	35^{4}	höpt	—	höpt,
—	44^{5}	svört verða	—	sv*ö*rt v*e*rða
—	44^{6}	um	—	*um*
—	61^{2}	Hlóðynjar	—	Hlóðynjar*
—	61^{4}	vèurr	—	vèurr*
—	61^{9}	Munu	—	*Munu
Vegt.	5^{9}	okunnra	—	ókunnra
—	5^{7}	drivin	—	drifin
—	14^{7}	ok ragna	—	ok ragna*
Þryms.	9^{8}	unz	—	*unz
—	9^{9}	hann þat	—	*hann þat
—	15^{7}	hafa	—	hafi
—	19^{8}	enu	—	inu
Hým.	1^{6}	ók	—	ok
—	21^{8}	váð	—	vað
—	27^{6}	austskota	—	austskotu
Lokas.	4^{5}	höll	—	holl
—	25^{5}	drygðuð	—	drýgðuð
Hárb.	12^{2}	*fyr*	—	*fyr
—	31	þeir	—	þèr
—	32^{1}	var	—	væra
—	39^{6}	þjalfa	—	þjálfa
—	58^{2-3}	læses som én linje.		
Skírn.	7^{2}	*manni*	læs	*manni
—	36^{3-4}	læses som én linje.		
—	39^{5}	Njarðar	læs	Njarða*r*
Vafþr.	7^{4}	komir	—	kemr
—	7^{5}	áfrá	—	frá

Vafþr.	12^{1}	Skínfaxi	læs	Skinfaxi
—	38^{7}	kann	—	hann
—	41^{1}	einherjar	—	ei*n*herjar
—	42^{8}	vitir?	—	vitir!
—	43^{7}	niflhel	—	Niflhel
—	55^{6}	ragnarök	—	ragna rök
Grímn.	1^{6}	fyrír	—	fyrir
—	17^{5}	bak	—	ba*k*
—	26^{2}	höllu *á*	—	*höllu á
—	35^{5}	hlíðu	—	hliðu
—	37^{6}	ísarnkul	—	ísarnk*u*l
—	44^{9}	Garmr	—	Garmr*
Alv.	1^{6}	nema“	—	nema.“
—	14^{5}	sá er	—	*er
Háv.	12^{4}	þvíat	—	því at
—	23^{2}	alla	—	allar
—	39^{6}	þegi	—	þægi
—	60^{8}	*mjöt*	—	mjö*t*
—	71^{6}	nás,	—	nás.
—	78^{1}	grindir	—	grindr
—	79^{2}	eignask	—	eignazk
—	87^{5}	*keiðríkum*	—	*heiðríkum*
—	117^{9}	þà	—	þú
—	121^{6}	aldregí	—	aldregi
—	125^{6}	*við* þèr	—	*við þèr
—	127^{6}	þèr	—	þat
—	142^{2}	r*o*ðna	—	ráðna
—	142^{7}	hroptr	—	Hroptr
Rígsm.	30^{5}	hlíð	—	hlið
—	32^{2}	*f*ulla	—	*fulla
—	40^{6}	mjófingr*aða*	læs	mjóv*a í* garði
Hyndl.	19^{6}	en Kári	læs	enn Kári,
—	27^{5}	Guttormr	—	Guthormr

Hyndl. 28^7	Raðbarðr	læs Ráðbarðr
— 32^5	Hrossþjóf	— Hrossþjófr
— 48^4	hèðan	— hèðan*
Völ. 18^5	*berr nú	— nú berr
S. 75 a, l. 12 f. n.	*En	læs En
— b, l. 6	einn	— einn*
Hjörv. 14^1	heitir	læs heitir*
— 17^8	amátkastan	læs ámátkastan
— 18^6	komit	læs kœmit
— 20^6	*ramma*	— *reina*
— 21^1	Remri	— Reini
— 23^5	kemir	— komir
Hund. I. 1^6	hugum stóra	læs hugumstóra
— 14^8	Geirmímis	læs geirmímis
— 61^8	Yngva	læs yngva
S. 94 a, l. 4	ritat	— ritat*
— - 5	*þetta	— þetta
S. 99, l. 1	FRA	— FRÁ
Sig. I. 3^1	konungr	— konungr
— 18^1	*Nú*	— „*Nú*
— 21^1	mer	— mèr
— 26^8	ráð	— ráð
— 33^5	mun	— mun *hon*
— 33^6	man	— man,
— 37^1	alla	— allir
— 50^6	á	— *á*
Sig. II. 3^1	Andvari	— Andvari*
— 6^1	nu reitt	— nú *reitt**
— 6^2	hefir,	— hefir
S. 107 b, l. 1 og 21	Hreiðmarr kvað	læs *Hreiðmarr kvað*
Sig. II. 9^1	gulli	læs gulli*
— 11^1	dóttur	— dóttur*
— 14^8	Yngva	— yngva
S. 108 a, l. 12 f. n.	han	— hann
Fáfn. 6^5	hrörask	— hrörask
— 34^6	la	— lá
— 36^7	er	— en
Fáfn. 37^6	slíku	læs *svikum*
Sigrdr. 9^4	skal	— *skal
— 17^3	í virtri	— *í* virtri
— 17^4	á	— *á*
Sig. III. 4^1	Sigurðr	— Seggr
— 62^6	† skal stå foran linje 5.	
Helr. 2^7	mild	læs mild,
Guðr. II, 17^5	Grimhildr	læs Grim*h*ildr
— 36^1	lètta	læs lè*tt*a
Akv. 18^1	Nái nauðfölva	læs Nár nauð fölva
— 20^4	bratt hann	læses til forrige linje.
Am. 13^1	illúðgar	læs illúðgar*
— 46^8	*Niflheima*	— *niflheima*
— 48^8	þeygi	— þeygi,
Ghv. 5^2	hláhvítu	— bláhvítu
— 23^7	hjarta	— hjarta!
Hamd. 1^2	iðir	— iðir,
— 7^5	vöktu	— *vöktu
S. 178, l. 1	GROGALDR	læs GRÓGALDR
Fjöls. 48^6	hvars	læs hvers

Desuden bör læses **æ** for **œ** i tillægsordet mærr (Vspá 5, 7, 24, 61; Hým. 4; Lokas. 6; Skírn. 16; Vafþr. 44; Grímn. 50), samt i slævurum (Lokas. 22, 23), i frævask (Háv. 141) og i hæft (Sig. II. 12); ligeledes **ó** for **o** i navneordet dróttinn (Þryms. 6, 11, 22, 25, 30, 31; Hým. 20, 31; Skírn. 3); **á** for **a** i tillægsordet svárr (Skírn. 29; Háv. 105); **ú** for **u** i fúr (Skírn. 17, 18); **ö** for **ó** i örófi (Vafþr. 29. 35), og **i** for **j** i þegiattu (Vegt. 8, 10, 12).

VÖLUSPÁ.

1.

(R 23. Heiði hana hétu,
H 27.) hvars til húsa kom,
völu velspá,
vitti hon ganda,
seið hon hvars hon kunni,
seið hon hugleikin,
æ var hon angan
illrar brúðar.

2.

(R 29ª) Ein sat hon úti,
þá er inn aldni kom
yggjungr ása
ok í augu leit.
„Hvers fregnið mik?
hví freistið mín?
allt veit ek, Óðinn!
hvar þú auga falt."

3.

(R 30.) Valdi henni Herföðr
hringa ok men
fyr spjöll-spaklig
ok spá ganda;
sá hon vitt ok um vitt
of veröld hverja.

4.

(R 1. „Hljóðs bið ek allar
H 1.) helgar kindir,
meiri ok minni
mögu Heimdallar;
villtu, at ek, Valföðr!
vel fram telja
forn spjöll fíra,
þau er fremst um man.

5.

(R 2. Ek man jötna
H 2.) ár um borna,
þá er forðum
mik fædda höfðu;
níu man ek heima,
níu íviði,
mjötvið mæran
fyr mold neðan.

6.

(R 3. Ár var alda
H 3.) þar er Ýmir bygði,
vara sandr né sær
né svalar unnir,
jörð fannsk æva
né upphiminn,
gap var ginnunga,
en gras hvergi.

7.

(R 4. Áðr Burs synir
H 4.) bjöðum of yptu,
þeir er Miðgarð
mæran skópu;
sól skein sunnan
á salar steina,

þá var grund gróin
grœnum lauki.

8.

(R 5. Sól varp sunnan,
H 5.) sinni mána,
hendi inni hœgri
um himinjöður;
sól þat ne vissi
hvar hon sali átti,
máni þat ne vissi
hvat hann megins átti,
stjörnur þat ne vissu
hvar þær staði áttu.

9.

(R 6. þá gengu regin öll
H 6.) á rökstóla,
ginnheilug goð,
ok um þat gættusk;
nótt ok niðjum
nöfn um gáfu,
morgin hétu
ok miðjan dag,
undorn ok aptan,
árum at telja.

10.

(R 7. Hittusk æsir
H 7.) á Iðavelli,
þeir er hörg ok hof
hátimbruðu,
afls kostuðu,
alls freistuðu,
afla lögðu,
auð smíðuðu,
tangir skópu
ok tól görðu.

11.

(R 8. Tefldu í túni,
H 8.) teitir váru,
var þeim vettugis
vant ór gulli;
unz þrjár kvámu
þursa meyjar
ámátkar mjök
ór jötunheimum.

12.

(R 9. þá gengu regin öll
H 9.) á rökstóla,
ginnheilug goð,
ok um þat gættusk:
hverr skyldi dverga
drótt um skepja
ór brimi blóðgu
ok ór Bláins leggjum.

13.

(R 10. þar var Móðsognir
H 10.) mæztr um orðinn
dverga allra,
en Durinn annarr;
þeir mannlíkun
mörg um görðu
dvergar í jörðu,
sem Durinn sagði.

14.

(R 11. Nýi, Niði,
H 11.) Norðri, Suðri,
Austri, Vestri,
Alþjófr, Dvalinn,
Nár ok Náinn,
Nípingr, Dáinn,
Bifurr, Báfurr,
Bömburr, Nori,
Ánn ok Ánarr,
Óinn, Mjöðvitnir.

15.

(R 12. Veggr ok Gandálfr,
H 12.) Vindálfr, þorinn,
þrár ok þráinn,
þekkr, Litr ok Vitr,
Nýr ok Nýráðr,
nú hefi ek dverga,

Reginn ok Ráðsviðr,
rètt um talda.

16.

(R 13. Fili, Kili,
H 13.) Fundinn, Nali,
Hepti, Vili,
Hanarr, Svíurr,
Billingr, Brúni,
Bildr ok Buri,
Frár, Hornbori,
Frægr ok Lóni,
Aurvangr, Jari,
Eikinskjaldi.

17.

(R 14. Mál er dverga
H 14.) í Dvalins liði
ljóna kindum
til Lofars telja,
þeim er sóttu
frá salar steini
Aurvanga sjöt
til Jöruvalla.

18.

(R 15[a]. þar var Draupnir
H 15.) ok Dólgþrasir,
Hár, Haugspori,
Hlèvangr, Glóinn,
Dori, Ori,
Dúfr, Andvari,
Skirfir, Virfir,
Skafiðr, Ái.

19.

(R 15[b]. Álfr ok Yngvi,
H 16.) Eikinskjaldi,
Fjalarr ok Frosti,
Finnr ok Ginnarr;
þat mun æ uppi,
meðan öld lifir,
langniðja tal
Lofars hafat.

20.

(R 16[a]. Unz þrír kvámu
H 17[a].) ór því liði
öflgir ok ástkir
æsir at húsi,
fundu á landi
lítt megandi
Ask ok Emblu
örlöglausa.

21.

(R 16[b]. 17. Önd þau ne áttu,
H 17[b]. 18.) óð þau ne höfðu,
lá nè læti
nè litu góða;
önd gaf Óðinn,
óð gaf Hœnir,
lá gaf Lóðurr
ok litu góða.

22.

(R 18. Ask veit ek standa,
H 19.) heitir Yggdrasill
hár baðmr, ausinn
hvíta auri;
þaðan koma döggvar
þærs í dala falla;
stendr æ yfir grœnn
Urðar brunni.

23.

(R 19.20. þaðan koma meyjar
H 20.21.) margs vitandi
þrjár, ór þeim sal
er und þolli stendr;
Urð hètu eina,
aðra Verðandi,
skáru á skíði,
Skuld ina þriðju;
þær lög lögðu,
þær líf kuru

alda börnum,
örlög seggja.

24.

(R 29b) *Veit hon Óðins*
auga fólgit
í inum mæra
Mímis brunni;
drekkr mjöð Mímir
morgin hverjan
af veði Valföðrs.
Vituð ér enn eða hvat?

25.

(R 28. Veit hon Heimdallar
H 24.) hljóð um fólgit
undir heiðvönum
helgum baðmi;
á sér hon ausask
aurgum forsi
af veði Valföðrs.
Vituð ér enn eða hvat?

26.

(R 21.22. þat man hon fólkvíg
H 26.) fyrst í heimi,
er Gullveig
geirum studdu
ok í höll Hárs
hana brendu;
þrysvar brendu
þrysvar borna,
opt, ósjaldan,
þó hon enn lifir.

27.

(R 24. þá gengu regin öll
H 28.) á rökstóla,
ginnheilug goð,
ok um þat gættusk:
hvárt skyldu æsir
afráð gjalda,
eða skyldu goðin öll
gildi eiga.

28.

(R 25. Fleygði Óðinn
H 29.) ok í fólk um skaut,
þat var enn fólkvíg
fyrst í heimi;
brotinn var borðveggr
borgar ása,
knáttu vanir vígská
völlu sporna.

29.

(R 26. þá gengu regin öll
H 22.) á rökstóla,
ginnheilug goð,
ok um þat gættusk:
hverr hefði lopt allt
lævi blandit
eða ætt jötuns
Óðs mey gefna.

30.

(R 27. þórr einn þar vá
H 23.) þrunginn móði,
hann sjaldan sitr,
er hann slíkt of fregn;
á gengusk eiðar,
orð ok sœri,
mál öll meginlig
er á meðal fóru.

31.

(R 31.) Sá hon valkyrjur
vítt um komnar
görvar at ríða
til Goðþjóðar:
Skuld hélt skildi,
en Skögul önnur,
Gunnr, Hildr, Göndul
ok Geirskögul;

nú eru taldar
nönnur herjans,
görvar at ríða
grund valkyrjur.

32.

(R 32.) Ek sá Baldri,
blóðgum tívur,
Óðins barni
örlög fólgin:
stóð um vaxinn
völlum hæri
mjór ok mjök fagr
mistilteinn.

33.

(R 33.) Varð af þeim meiði,
er *mjór* sýndisk,
harmflaug hættlig,
Höðr nam skjóta.
Baldrs bróðir
var of borinn snemma,
sá nam Óðins sonr
einnættr vega.

34.

(R 34.) Þó hann æva hendr
nė höfuð kembdi,
áðr á bál um bar
Baldrs andskota.
En Frigg um grėt
i Fensölum
vá Valhallar.
Vituð ėr enn eða hvat?

35.

(H 30 a.) Þá kná Vala
vígbönd snúa,
heldr váru harðgör
höpt ór þörmum.

36.

(R 35. Hapt sá hon liggja
H 30 b.) undir hvera lundi
lægjarn, líki
Loka áþekkjan;
þar sitr Sigyn
þeygi um sínum
ver vel glýjuð.
Vituð ėr enn eða hvat?

37.

(H 31). Geyr Garmr mjök
fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,
en freki renna.
Fram sė ek lengra,
fjöld kann ek segja
um ragnarök
römm sigtíva.

38.

(R 36 a.) Á fellr austan
um eitrdala
söxum ok sverðum,
Slíðr heitir sú.

39.

(R 36 b.) Stóð fyr norðan
á Niðavöllum
salr ór gulli
Sindra ættar;
en annarr stóð
á Ókǫlni,
bjórsalr jötuns,
en sá Brimir heitir.

40.

(R 37. Sal sėr hon standa
H 34.) sólu fjarri
Náströndu á,
norðr horfa dyrr,
falla eitrdropar
inn um ljóra,
sá er undinn salr
orma hryggjum.

41.

(R 38. Sèr hon þar vaða
H 35.) þunga strauma
menn meinsvara
ok morðvarga
ok þanns annars glepr
eyrarúnu;
þar saug Níðhöggr
nái framgengna,
sleit vargr vera.
Vituð èr enn eða hvat?

42.

(H 36.) Geyr nú Garmr mjök
fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,
en freki renna.
Fram sè ek lengra,
fjöld kann ek segja
um ragnarök
römm sigtíva.

43.

(R 39. Austr býr in aldna
H 25.) í Járnviði
ok fœðir þar
Fenris kindir;
verðr af þeim öllum
einna nökkurr
tungls tjúgari
í trolls hami.

44.

(R 40.) Fyllisk fjörvi
feigra manna,
rýðr ragna sjöt
rauðum dreyra;
svört verða sólskin
um sumur eptir,
veðr öll válynd.
Vituð èr enn eða hvat?

45.

(R 41. Sat þar á haugi
H 32.) ok sló hörpu
gýgjar hirðir
glaðr Egðir;
gól um hánum
í gaglviði
fagrrauðr hani,
sá er Fjalarr heitir.

46.

(R 42. Gól um ásum
H 33.) Gullinkambi,
sá vekr hölda
at Herjaföðrs;
en annarr gelr
fyr jörð neðan
sótrauðr hani
at sölum Heljar.

47.

(R 43. Geyr Garmr mjök
H 36.) fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,
en freki renna.
Fjöld veit *ek* frœða,
fram sè ek lengra
um ragnarök
römm sigtíva.

48.

(R 44ª. Brœðr munu berjask
H 37.) ok at bönum verðask,
munu systrungar
sifjum spilla;
hart er í heimi:
hórdómr mikill,
skeggjöld, skálmöld,
skildir 'ru klofnir.

49.

(R 44ᵇ. Vindöld, vargöld,
H 38.) áðr veröld steypisk;

grundir gjalla,
gífr *'ru* fljúgandi;
mun engi maðr
öðrum þyrma.

50.

(R 45a. Leika Míms synir,
H 39.) en mjötuðr kyndisk
at inu galla
Gjallarhorni;
hátt blæss Heimdallr,
horn er á lopti;
mælir Óðinn
við Míms höfuð.

51.

(R 45b. Skelfr Yggdrasils
H 40.) askr standandi,
ymr it aldna trė,
en jötunn losnar;
hræðask allir
á helvegum,
áðr Surtar þann
sefi of gleypir.

52.

(R 49. Hvat er með ásum?
H 41.) Hvat er með álfum?
gnýr allr jötunheimr,
æsir 'ru á þingi;
stynja dvergar
fyr steindurum
veggbergs vísir.
Vituð ėr enn eða hvat?

53.

(R 46. Geyr nú Garmr mjök
H 42.) fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,
en freki renna.
Fram sė ek lengra,
fjöld kann ek segja
um ragnarök
römm sigtíva.

54.

(R 47. Hrymr ekr austan,
H 43.) hefisk lind fyrir;
snýsk jörmungandr
í jötunmóði:
ormr knýr unnir,
en ari hlakkar,
slítr nái niðfölr;
Naglfar losnar.

55.

(R 48. Kjóll ferr austan,
H 44.) koma munu Múspells
um lög lýðir,
en Loki stýrir;
fara fíflmegir
með freka allir,
þeim er bróðir
Byleists í för.

56.

(R 50. Surtr ferr sunnan
H 45.) með sviga lævi,
skínn af sverði
sól valtíva;
grjótbjörg gnata,
en gífr hrata;
troða halir helveg,
en himinn klofnar.

57.

(R 51. Þá kemr Hlínar
H 46.) harmr annarr fram,
er Óðinn ferr
við úlf vega,
en bani Belja
bjartr at Surti;
þar mun Friggjar
falla angan.

58.

(H 47.) Geyr nú Garmr mjök
fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,

en freki renna.
Fram sè ek lengra,
fjöld kann ek segja
um ragnarök
römm sigtiva

59.

(R 52.) þá kemr inn mikli
mögr Sigföður
Viðarr vega
at valdýri:
lætr hann megi hveðrungs
mund um standa
hjör til hjarta,
þá er hefnt föður.

60.

(H 48.) Gínn lopt yfir
gjörð jarðar *neðan,*
. . . . . . g . ar
orms . . . eðum
. . . . Óðins son
ormi mœta
vargs at . . . .
Viðars . . . . . .

61.

(R 53. þá kemr inn mœri
H 49.) mögr Hlóðynjar,
drepr *orm* af móði
Miðgarðs vèurr;
gengr fet níu
Fjörgynjar burr
neppr frá naðri
níðs ókvíðnum.
Munu halir allir
heimstöð ryðja.

62.

(R 54. Sól tèr sortna,
H 50.) sígr fold í mar,
hverfa af himni
heiðar stjörnur;
geisar eimi
ok aldrnari,
leikr hár hiti
við himin sjálfan.

63.

(R 55. Geyr Garmr mjök
H 51.) fyr Gnípahelli;
festr mun slitna,
en freki renna.
Fjöld veit ek frœða,
fram sè ek lengra
um ragnarök
römm sigtiva.

64.

(R 56. Sèr hon upp koma
H 52.) öðru sinni
jörð ór œgi
iðjagrœna;
falla forsar,
flýgr örn yfir,
sá er á fjalli
fiska veiðir.

65.

(R 57. Finnask æsir
H 53.) á Iðavelli
ok um moldþinur
máltkan dœma
ok minnask þar
á megindóma
ok á Fimbultýs
fornar rúnar.

66.

(R 58. þar munu eptir
H 54.) undrsamligar
gullnar töflur
í grasi finnask,
þærs í árdaga
áttar höfðu.

67.

(R 59. Munu ósánir
H 55.) akrar vaxa,
böls mun alls batna,
mun Baldr koma;
búa þeir Höðr ok Baldr
Hropts sigtoptir
vel valtívar.
Vituð èr enn eða hvat?

68.

(R 60. Þá kná Hœnir
H 56.) hlut við kjósa,
ok burir byggja
brœðra tveggja
Vindheim víðan.
Vituð èr enn eða hvat?

69.

(R 61. Sal sèr hon standa
H 57.) sólu fegra
gulli þaktan
á Gimlè;
þar skulu dyggvar
dróttir byggja
ok um aldrdaga
yndis njóta.

70.

(H 58.) Þá kemr inn ríki
at regindómi
öflugr ofan,
sá er öllu ræðr;
semr hann dóma
ok sakar leggr,
vèsköp setr,
þau er vera skulu.

71.

(R 62. Þar kemr inn dimmi
H 59.) dreki fljúgandi,
naðr fránn neðan
frá Niðafjöllum;
berr sèr í fjöðrum
— flýgr völl yfir —
Níðhöggr nái.
Nú mun hon sökkvask.“

VEGTAMSKVIÐA

eða

BALDRS DRAUMAR.

1. Senn váru æsir
allir á þingi,
ok ásynjur
allar á máli,
ok um þat réðu
ríkir tívar,
hví væri Baldri
ballir draumar.
2. Upp reis Óðinn,
alda gautr,
ok hann á Sleipni
söðul um lagði;
reið hann niðr þaðan
Niflheljar til,
mœtti hann hvelpi
þeim er ór helju kom.
3. Sá var blóðugr
um brjóst framan
ok galdrs föður
gó um lengi.
Fram reið Óðinn,
foldvegr dundi,
hann kom at hávu
Heljar ranni.
4. Þá reið Óðinn
fyrir austan dyrr,
þar er hann vissi
völu leiði.
Nam hann vittugri
valgaldr kveða,
unz nauðig reis,
nás orð um kvað:
5. „Hvat er manna þat
mèr okunnra,
er mèr hefir aukit
erfitt sinni?
var ek snivin snjóvi
ok slegin regni
ok drivin döggu,
dauð var ek lengi."
6. „Vegtamr ek heiti,
sonr em ek Valtams;
segðu mèr ór helju,
ek mun ór heimi:
hveim eru bekkir
baugum sánir,
flet fagrlig
flóð gulli?"
7. „Hèr stendr Baldri
of brugginn mjöðr,
skírar veigar,
liggr skjöldr yfir,
en ásmegir
í ofvæni;
nauðug sagðak,
nú mun ek þegja."
8. „Þegjattu, völva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverr mun Baldri
at bana verða
ok Óðins son
aldri ræna?"

9. „Höðr berr hávan
hróðrbarm þinnig,
hann mun Baldri
at bana verða
ok Óðins son
aldri ræna;
nauðug sagðak,
nú mun ek þegja."

10. „Þegjattu, völva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverr mun heipt Heði
hefnt of vinna
eða Baldrs bana
á bál vega?"

11. „Rindr berr *Vala*
í vestrsölum,
sá mun Óðins sonr
einnættr vega:
hönd um þvær
nė höfuð kembir,
áðr á bál um berr
Baldrs andskota;
nauðug sagðak,
nú mun ek þegja."

12. „Þegjattu, völva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverjar 'ru þær meyjar,
er at muni gráta
ok á himin verpa
hálsa skautum?"

13. „Ertattu Vegtamr,
sem ek *vætta*,
heldr ertu Óðinn,
aldinn gautr."
„Ertattu völva
nė vís kona,
heldr ertu þriggja
þursa móðir."

14. „Heim ríð þú, Óðinn!
ok ver hróðigr!
svá komit manna
meirr aptr á vit,
unz lauss Loki
líðr ór böndum,
ok ragna
rjúfendr koma!"

ÞRYMSKVIÐA

eða

HAMARSHEIMT.

1. Reiðr var þá Vingþórr,
er hann vaknaði
ok síns hamars
um saknaði;
skegg nam at hrista,
skör nam at dýja,
rèð Jarðar burr
um at þreifask.

2. Ok hann þat orða
alls fyrst um kvað:
„Heyrðu nú, Loki!
hvat ek nú mæli,
er eigi veit
jarðar hvergi
nè upphimins:
áss er stolinn hamri.“

3. Gengu þeir fagra
Freyju túna,
ok hann þat orða
alls fyrst um kvað:
„Muntu mèr, Freyja,
fjaðrhams ljá?
ef ek minn hamar
mættak hitta.“

4. „Þó munda ek gefa þèr,
þótt ór gulli væri,
ok þó selja
at væri ór silfri.“

5. Fló þá Loki,
fjaðrhamr dundi,
unz fyr utan kom
ása garða
ok fyr innan kom
jötna heima.

6. Þrymr sat á haugi,
þursa drottinn,
greyjum sínum
gullbönd snöri
ok mörum sínum
mön jafnaði.

7. „Hvat er með ásum?
hvat er með álfum?
hví ertu einn kominn
í jötunheima?“
„Illt er með ásum,
illt er með álfum,
hefir þú Hlórriða
hamar um fólginn?“

8. „Ek hefi Hlórriða
hamar um fólginn
átta röstum
fyr jörð neðan;
hann engi maðr
aptr um heimtir,
nema fœri mèr
Freyju at kvæn.“

9. Fló þá Loki,
fjaðrhamr dundi,
unz fyr utan kom
jötna heima
ok fyr innan kom
ása garða:
mœtti hann Þór
miðra garða,

ok hann þat orða
alls fyrst um kvað:
10. „Hefir þú erendi
sem erfiði?
segðu á lopti
löng tiðindi:
opt sitjanda
sögur um fallask,
ok liggjandi
lygi um bellir.“
11. „Hefi ek erfiði
ok örindi:
þrymr hefir þinn hamar,
þursa drottinn;
hann engi maðr
aptr um heimtir,
nema hánum fœri
Freyju at kván.“
12. Ganga þeir fagra
Freyju at hitta,
ok hann þat orða
alls fyrst um kvað:
„Bittu þik, Freyja,
brúðar líni!
vit skulum aka tvau
í jötunheima.“
13. Reið varð þá Freyja
ok fnasaði,
allr ása salr
undir bifðisk,
stökk þat it mikla
men Brísinga:
„Mik veiztu verða
vergjarnasta,
ef ek ek með þér
í jötunheima.“
14. Senn váru æsir
allir á þingi,
ok ásynjur
allar á máli,
ok um þat réðu
ríkir tívar,
hve þeir Hlórriða
hamar um sœtti.
15. Þá kvað þat Heimdallr,
hvítastr ása
— vissi hann vel fram
sem vanir aðrir —:
„Bindu vér Þór þá
brúðar líni,
hafa hann it mikla
men Brísinga!
16. Látum und hánum
hrynja lukla
ok kvennváðir
um knė falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
um höfuð typpum!“
17. Þá kvað þat Þórr,
þrúðugr áss:
„Mik munu æsir
argan kalla,
ef ek bindask læt
brúðar líni.“
18. Þá kvað þat Loki,
Laufeyjar sonr:
„Þegi þú, Þórr,
þeirra orða!
þegar munu jötnar
Ásgarð búa,
nema þú þinn hamar
þér um heimtir.“
19. Bundu þeir Þór þá
brúðar líni
ok enu mikla
meni Brísinga,
lėtu und hánum
hrynja lukla

ok kvennváðir
um knė falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
um höfuð typtu.

20. Þá kvað *þat* Loki,
Laufeyjar sonr:
„Mun ek ok með þėr
ambótt vera,
vit skulum aka *tvær*
í jötunheima.“

21. Senn váru hafrar
heim um reknir,
skyndir at sköklum,
skyldu vel renna;
björg brotnuðu,
brann jörð loga,
ók Óðins sonr
í jötunheima.

22. Þá kvað þat Þrymr,
þursa drottinn:
„Standið upp, jötnar,
ok stráið bekki!
nú fœr*a* mėr
Freyju at kván,
Njarðar dóttur
ór Nóatúnum.

23. Ganga hėr at garði
gullhyrndar kýr,
öxn alsvartir
jötni at gamni;
fjöld á ek meiðma,
fjöld á ek menja,
einnar mėr Freyju
ávant þykkir.“

24. Var þar at kveldi
um komit snimma,
ok fyr jötna
öl fram borit;
einn át oxa,
átta laxa,
krásir allar
þær er konur skyldu,
drakk Sifjar verr
sáld þrjú mjaðar.

25. Þá kvað þat Þrymr,
þursa drottinn:
„Hvar sáttu brúðir
bíta hvassara?
sáka ek brúðir
bíta breiðara,
nė inn meira mjöð
mey um drekka.“

26. Sat in alsnotra
ambótt fyrir,
er orð um fann
við jötuns máli:
„Át vætr Freyja
átta nóttum,
svá var hon óðfús
í jötunheima.“

27. Laut und línu,
lysti at kyssa,
en hann utan stökk
endlangan sal:
„Hví eru öndótt
augu Freyju?
þykki mėr ór augum
eldr of brenna.“

28. Sat in alsnotra
ambótt fyrir,
er orð um fann
við jötuns máli:
„Svaf vætr Freyja
átta nóttum,
svá var hon óðfús
í jötunheima.“

29. Inn kom in arma
jötna systir,

hin er brúðfjár
biðja þorði:
„Láttu þér af höndum
hringa rauða,
ef þú öðlask vill
ástir mínar,
ástir mínar,
alla hylli!“

30. þá kvað þat þrymr,
þursa drottinn:
„Berið inn hamar
brúði at vígja,
leggið Mjöllni
í meyjar knė,
vígið okkr saman
Várar hendi!“

31. Hló Hlórriða
hjarta í brjósti,
er harðhugaðr
hamar um þekti;
þrym drap hann fyrstan,
þursa drottin,
ok ætt jötuns
alla lamdi.

32. Drap hann ina öldnu
jötna systur,
hin er brúðfjár
of beðit hafði;
hon skell um hlaut
fyr skillinga,
en högg hamars
fyr hringa fjöld.
Svá kom Óðins sonr
endr at hamri.

HÝMISKVIÐA.

1. Ár valtívar
veiðar námu
ok sumblsamir,
áðr saðir yrði,
hristu teina
ók á hlaut sá,
fundu þeir at Œgis
örkost hvera.
2. Sat bergbúi
barnteitr fyrir
mjök glíkr megi
miskorblinda;
leit í augu
Yggs barn í þrá:
„Þú skalt ásum
opt sumbl göra."
3. Önn fékk jötni
orðbæginn halr,
hugði at hefndum
hann næst við goð;
bað hann Sifjar ver
sér fœra hver:
„Þanns ek öllum öl
yðr of heita."
4. Ne þat máttu
mœrir tívar
ok ginnregin
of geta hvergi,
unz af trygðum
Týr Hlórriða
ástráð mikit
einum sagði:
5. „Býr fyr austan
Elivága
hundvíss Hýmir
at himins enda;
á minn faðir
móðugr ketil,
rúmbrugðinn hver,
rastar djúpan."
6. „Veiztu, ef þiggjum
þann lögvelli?"
„Ef, vinr! vélar
vit görvum til."
7. Fóru drjúgum-
dag þann fram
Ásgarði frá,
unz til Egils kvámu;
hirði hann hafra
horngöfgasta,
hurfu at höllu,
er Hýmir átti.
8. Mögr fann ömmu
mjök leiða sér,
hafði höfða
hundruð níu;
en önnur gekk
algullin fram
brúnhvít bera
bjórveig syni:
9. „Áttniðr jötna!
ek viljak ykkr
hugfulla tvá
und hvera setja;
er minn frí
mörgu sinni
glöggr við gesti,
görr ills hugar."

10. En váskapaðr
varð síðbúinn
harðráðr Hýmir
heim af veiðum;
gekk inn í sal,
glumdu jöklar,
var karls, er kom,
kinnskógr frörinn.

11. „Verðu heill, Hýmir,
í hugum góðum!
nú er sonr kominn
til sala þinna,
sá er vit vættum
af vegi löngum;
fylgir hánum
hróðrs-andskoti,
vinr verliða,
Vèurr heitir sá.

12. Sè þú, hvar sitja
und salar gafli!
svá forða sèr,
stendr súl fyrir.“
Sundr stökk súla
fyr sjón jötuns,
en áðr í tvau
áss brotnaði.

13. Stukku átta,
en einn af þeim
hverr harðsleginn
heill, af þolli;
fram gengu þeir,
en forn jötunn
sjónum leiddi
sinn andskota.

14. Sagðit hánum
hugr vel þá,
er hann sá gýgjar græti
á gólf kominn;
þar váru þjórar
þrír of teknir,
bað senn jötunn
sjóða ganga.

15. Hvern lètu þeir
höfði skemra
ok á seyði
síðan báru;
át Sifjar verr,
áðr sofa gengi,
einn með öllu
yxn tvá Hýmis.

16. Þótti hárum
Hrungnis spjalla
verðr Hlórriða
vel fullmikill:
„Munum at aptni
öðrum verða
við veiðimat
vèr þrír lifa.“

17. Vèurr kvazk vilja
á vág róa,
ef ballr jötunn
beitur gæfi.
„Hverf þú til hjarðar,
ef þú hug trúir,
brjótr bergdana!
beitur sœkja.

18. Þess vænti ek,
at þèr mynit
ögn af uxa
auðfeng vera.“
Sveinn sýsliga
sveif til skógar,
þar er uxi stóð
alsvartr fyrir.

19. Braut af þjóri
þurs ráðbani
hátún ofan
horna tveggja.
„Verk þykkja þín
verri myklu,

kjóla valdi!
en þú kyrr sitir.“

20. Bað hlunngota
hafra drottinn
áttrunn apa
utarr fœra;
en sá jötunn
sína taldi
litla fýsi
at róa lengra.

21. Dró meirr Hýmir
móðugr hvali
einn á öngli
upp senn tvá;
en aptr í skut
Óðni sifjaðr
Vèurr við vèlar
váð görði sèr.

22. Egndi á öngul
sá er öldum bergr
orms einbani
uxa höfði;
gein við agni
sú er goð fjá
umgjörð neðan
allra landa.

23. Dró djarfliga
dáðrakkr Þórr
orm eitrfán
upp at borði;
hamri kníði
háfjall skarar
ofljótt ofan
úlfs hnitbróður.

24. Hreingálkn hrutu,
en hölkn þutu,
fór in forna
fold öll saman,
söktisk síðan
sá fiskr í mar.

25. Óteitr jötunn,
er þeir aptr reru,
svá at ár Hýmir
ekki mælti,
veifði hann rœði
veðrs annars til.

26. „Mundu of vinna
verk hálft við mik,
at þú heim hvali
haf til bœjar,
eða flotbrúsa
festir okkarn?“

27. Gekk Hlórriði,
greip à stafni,
vatt með austri
upp lögfáki;
einn með árum
ok með austskota
bar hann til bœjar
brimsvín jötuns
ok holtriða
hver í gegnum.

28. Ok enn jötunn
um afrendi
þrágirni vanr
við Þór senti:
kvaðat mann ramman,
þótt róa kynni
kröpturligan,
nema kalk bryti.

29. En Hlórriði,
er at höndum kom,
brátt lèt bresta
brattstein gleri:
sló hann sitjandi
súlur í gögnum,
báru þó heilan
fyr Hými síðan.

30. Unz þat in fríða
frilla kendi

ástráð mikit
eitt er vissi:
„Drep við haus Hýmis!
hann er harðari,
kostmóðs jötuns,
kalki hverjum.“

31. Harðr reis á knė
hafra drottinn,
fœrðisk allra
í ásmegin;
heill var karli
hjálmstofn ofan,
en vínferill
valr rifnaði.

32. „Mörg veit ek mæti
mėr gengin frá,
er ek kalki sė
ór knjám hrundit;
karl orð um kvað,
knákat ek segja
aptr ævagi
því er ek áðr of hėt.

33. þat er til kostar:
ef koma mættið
út ór óru
ölkjól hofi.“
Týr leitaði
tysvar hrœra,
stóð at hváru
hverr kyrr fyrir.

34. Faðir Móða
fėkk á þremi
ok í gegnum steig
gólf niðr í sal;
hóf sėr á höfuð upp
hver Sifjar verr,
en á hælum
hringar skullu.

35. Fórut lengi,
áðr líta nam
aptr Óðins sonr
einu sinni;
sá hann ór hreysum
með Hými austan
fólkdrótt fara
fjölhöfðaða.

36. Hóf hann sėr af herðum
hver standanda,
veifði hann Mjöllni
morðgjörnum fram,
ok hraunhvali
hann alla drap.

37. Fórut lengi,
áðr liggja nam
hafr Hlórriða
hálfdauðr fyrir;
var *skær* skökuls
skakkr á *beini*,
en því inn lævísi
Loki um olli.

38. En ėr heyrt hafið
— hverr kann um þat
goðmálugra
görr at skilja —,
hver af hraunbúa
hann laun um fėkk,
er hann bæði galt
börn sín fyrir.

39. þróttöflugr kom
á þing goða
ok hafði hver
þanns Hýmir átti;
en vėar hverjan
vel skulu drekka
öldr at Œgis
eitt hörmeitið.

LOKASENNA

eða

ŒGISDREKKA.

Œgir, er öðru nafni hèt Gýmir, hann hafði búit ásum öl, þá er hann hafði fengit ketil inn mikla, sem nú er sagt. Til þeirrar veizlu kom Óðinn ok Frigg, kona hans. Þórr kom eigi, þvíat hann var í austrvegi. Sif var þar, kona Þórs, Bragi ok Iðunn, kona hans. Týr var þar, hann var einhendr: Fenrisúlfr sleit hönd af hánum, þá er hann var bundinn. Þar var Njörðr ok kona hans Skaði, Freyr ok Freyja, Viðarr, son Óðins. Loki var þar ok þjónustumenn Freys Byggvir ok Beyla. Mart var þar ása ok álfa.

Œgir átti tvá þjónustumenn: Fimafengr ok Eldir. Þar var lýsigull haft fyrir elds ljós; sjálft barsk þar öl; þar var griðastaðr mikill. Menn lofuðu mjök, hversu góðir þjónustumenn Œgis váru. Loki mátti eigi heyra þat, ok drap hann Fimafeng. Þá skóku æsir skjöldu sína ok œptu at Loka ok eltu hann braut til skógar, en þeir fóru at drekka. Loki hvarf aptr ok hitti úti Eldi; Loki kvaddi hann:

1. „Segðu þat, Eldir!
svá at þú einugi
feti gangir framarr:
hvat hèr inni hafa
at ölmálum
sigtíva synir.“

2. „Of vápn sín dœma
ok um vígrisni sína
sigtíva synir;
ása ok álfa,
er hèr inni eru,
manngi er þèr í orði vinr.“

3. „Inn skal ganga
Œgis hallir í,
á þat sumbl at sjá;
jöll ok áfu
fœri ek ása sonum,
ok blend ek þeim svá meini mjöð.“

4. „Veiztu, ef þú inn gengr
Œgis hallir í,
á þat sumbl at sjá:
hrópi ok rógi
ef þú eyss á höll regin,
á þèr munu þau þerra þat.“

5. „Veiztu þat, Eldir!
ef vit einir skulum
sáryrðum sakask,
auðigr verða mun ek
í andsvörum,
ef þú mælir til mart.“

Síðan gekk Loki inn í höllina. En er þeir sá, er fyrir váru, hverr inn var kominn, þögnuðu þeir allir. Loki kvað:

6. „Þyrstr ek kom
þessar hallar til
Loptr um langan veg,
ásu at biðja,
at mèr einn gefi
mœran drykk mjaðar.

7. Hví þegið èr svá,
þrungin goð!
at þèr mæla ne meguð?
sessa ok staði
velið mèr sumbli at,
eða heitið mik hèðan!"

Bragi kvað:

8. „Sessa ok staði
velja þèr sumbli at
æsir aldregi;
þvíat æsir vitu,
hveim þeir alda skulu
gambansumbl um geta."

9. „Mantu þat, Óðinn!
er vit í árdaga
blendum blóði saman:
ölvi bergja
lèztu eigi mundu,
nema okkr væri báðum borit?"

10. „Rístu þá, Viðarr,
ok lát úlfs föður
sitja sumbli at!
síðr oss Loki
kveði lastastöfum
Œgis höllu í."

Þá stóð Viðarr upp ok skenkti Loka; en áðr hann drykki, kvaddi hann ásuna:

11. „Heilir æsir!
heilar ásynjur
ok öll ginnheilug goð!
nema sá einn áss,
er innarr sitr,
Bragi, bekkjum á."

12. „Mar ok mæki
gef ek þèr míns fjár,
ok bœtir þèr svá baugi Bragi,
síðr þú ásum
öfund um gjaldir;
gremdu eigi goð at þèr!"

13. „Jós ok armbauga
mundu æ vera
beggja vanr, Bragi!
ása ok álfa,
er hèr inni eru,
þú ert við víg varastr
ok skjarrastr við skot."

14. „Veit ek, ef *fyr* utan værak,
svá sem fyr innan emk,
Œgis höll um kominn:
höfuð þitt bæra ek
í hendi mèr,
lyki ek þèr þat fyr lygi."

15. „Snjallr ertu í sessi,
skalattu svá göra,
Bragi bekkskrautuðr!
vega þú gakk,
ef þú reiðr sèr!
hyggsk vætr hvatr fyrir."

16. „Bið ek, Bragi!
barna sifjar duga
ok allra óskmaga,
at þú Loka kveðira
lastastöfum
Œgis höllu í."

17. „Þegi þú, Iðunn!
þik kveð ek allra kvenna
vergjarnasta vera,
síztu arma þína
lagðir ítrþvegna

um þinn bróðurbana."
18. „Loka ek kveðka
lastastöfum
Œgis höllu í;
Braga ek kyrri
bjórreifan;
vilkat ek, at it reiðir vegisk."
19. „Hví it æsir tveir
skuluð inni hèr
sáryrðum sakask?
Lopzki þat veit,
at hann leikinn er,
ok hann fjörg *ó*ll frjá."
20. „Þegi þú, Gefjon!
þess mun ek nú geta,
er þik glapti at geði
sveinn inn hvíti,
er þèr sigli gaf,
ok þú lagðir lær yfir."
21. „Œrr ertu, Loki!
ok örviti,
er þú fær þèr Gefjon at gremi;
þvíat aldar örlög
hygg ek at hon öll um viti
jafngörla sem ek."
22. „Þegi þú, Óðinn!
þú kunnir aldregi
deila víg með verum:
opt þú gaft
þeim er þú gefa skyldira,
inum slœvurum, sigr."
23. „Veiztu, ef ek gaf
þeim er ek gefa ne skylda,
inum slœvurum, sigr:
átta vetr vartu
fyr jörð neðan
kýr mólkandi ok kona,
ok hefir þú þar *börn of* borit,
ok hugða ek þat args aðal."
24. „En þik *síða* kóðu
Sámseyju í,
ok draptu á vett sem völur;
vitka líki
fórtu verþjóð yfir,
ok hugða ek þat args aðal."
25. „Örlögum ykkrum
skylið aldregi
segja seggjum frá,
hvat it æsir tveir
drygðuð í árdaga;
firrisk æ forn rök fírar!"
26. „Þegi þú, Frigg!
þú ert Fjörgyns mær
ok hefir æ vergjörn verit,
er þá Vèa ok Vilja
lèztu þèr, Viðris kvæn!
báða í baðm um tekit."
27. „Veiztu, ef ek inni ættak
Œgis höllum í
Baldri líkan bur:
út þú ne kvæmir
frá ása sonum,
ok væri þá at þèr reiðum vegit."
28. „Enn vill þú, Frigg!
at ek fleiri telja
mína meinstafi:
ek því ræð,
er þú ríða sèrat
síðan Baldr at sölum."
29. „Œrr ertu, Loki!
er þú yðra telr
ljóta leiðstafi;
örlög Frigg
hygg ek at öll viti,
þótt hon sjálfgi segi."
30. „Þegi þú, Freyja!
þik kann ek fullgerva,
era þèr vamma vant:
ása ok álfa,
er hèr inni eru,

hverr hefir þinn hórr verit.“

31. „Flá er þèr tunga,
hygg ek at þèr fremr
my*ni* ógott um gala;
reiðir 'ru þèr æsir
ok ásynjur;
hryggr muntu heim fara.“

32. „Þegi þú, Freyja!
þú ert fordæða
ok meini blandin mjök,
síz *þik* at brœðr þínum
stóðu blíð regin,
ok mundir þú þá, Freyja! frata.“

33. „Þat er vá líti*l*,
þótt sèr varðir
vers fái hóss eða hvárs;
hitt er undr,
er áss ragr
er hèr inn um kominn,
ok hefir sá börn of borit.“

34. „Þegi þú, Njörðr!
þú vart austr hèðan
gís*l* um sendr at goðum;
Hýmis meyjar höfðu
þik at hlandtrogi
ok þèr í munn migu.“

35. „Sú erumk líkn,
er ek vark langt hèðan
gísl um sendr at goðum:
þá ek mög gat,
þann er manngi fjár,
ok þykkir sá ása jaðarr.“

36. „Hættu nú, Njörðr,
hafðu á hófi þik!
munka ek því leyna lengr:
við systur þinni
gaztu slíkan mög,
ok era þó *vá*nu verr.“

37. „Freyr er beztr
allra ballriða
ása görðum í;
mey hann ne grætir
nè manns konu,
ok leysir ór höptum hvern.“

38. „Þegi þú, Týr!
þú kunnir aldregi
bera tilt með tveim;
handar innar hœgri
mun ek hinnar geta,
er þèr sleit Fenrir frá.“

39. „Handar em ek vanr,
en þú hróðrs-vitnis,
böl er beggja þrá;
úlfgi hefir ok vel,
er í böndum skal
bíða ragnarökkrs.“

40. „Þegi þú, Týr!
þat varð þinni konu,
at hon átti mög við mèr;
öln nè penning
hafðir þú þess aldregi
vanrèttis, vesall!“

41. „Úlf sè ek liggja
árósi fyr,
unz rjúfask regin;
því mundu næst,
nema þú nú þegir,
bundinn, bölvasmiðr!“

42. „Gulli keypta
lèztu Gýmis dóttur
ok seldir þitt svá sverð;
en er Múspells synir
ríða Myrkvið yfir,
veizta þú þá, vesall! hve þú vegr.“

Byggvir kvað:

43. „Veiztu, ef ek öðli ættak
sem Ingunar-Freyr
ok svá sæl*l*ikt setr:
mergi smæra m*y*lda ek

þá meinkráku
ok lemda alla í liðu."
44. „Hvat er þat it litla,
er ek þat löggra sèk,
ok snapvíst snapir;
at eyrum Freys
mundu æ vera
ok und kvernum klaka."
45. „Byggvir ek heiti,
en mik bráðan kveða
goð öll ok gumar;
því em ek hèr hróðugr,
at drekka Hropts megir
allir öl saman."
46. „þegi þú, Byggvir!
þú kunnir aldregi
deila með mönnum mat;
ok þik í flets strá
finna ne máttu,
þá er vágu verar."
47. „Ölr ertu, Loki!
svá at þú er*t* örviti,
hví ne lezkattu, Loki?
þvíat ofdrykkja
veldr alda hveim,
er sína mælgi ne manat."
48. „þegi þú, Heimdallr!
þèr var í árdaga
it ljóta líf um lagit:
aurgu baki
þú munt æ vera
ok vaka vörðr goða."
Skaði kvað:
49. „Lètt er þèr, Loki!
munattu lengi svá
leika lausum hala;
þvíat þik á hjörvi skulu
ins hrímkalda magar
görnum binda goð."
50. „Veiztu, ef mik á hjörvi skulu
ins hrímkalda magar
görnum binda goð:
fyrstr ok öfstr
var ek at fjörlagi,
þars vèr á þjaza þrifum."
51. „Veiztu, ef fyrstr ok öfstr
vartu at fjörlagi
þá er èr á þjaza þrifuð:
frá mínum vèum
ok vöngum skulu
þèr æ köld ráð koma."
52. „Lèttari í málum
vartu við Laufeyjar son,
þá er þú lèzt mèr á beð þinn
boðit;
getit verðr oss slíks,
ef vèr görva skulum
telja vömmin vár."
þá gekk *Sif* fram ok byrlaði Loka í hrímkalki mjöð ok mælti:
53. „Heill ver þú nú, Loki!
ok tak við hrímkalki
fullum forns mjaðar!
heldr þú hana eina
látir með ása sonum
vammalaus*a* vera."
54. „Ein þú værir,
ef þú svá værir,
vör ok gröm at veri;
einn ek veit,
svá at ek vita þykkjumk,
hór ok af Hlórriða,
ok var þat sá inn lævísi Loki."
55. „Fjöll öll skjálfa,
hygg ek á för vera
heiman Hlórriða;
hann ræðr ró
þeim er rægir hèr
goð öll ok guma."
56. „þegi þú, Beyla!

þú ert Byggvis kvæn
ok meini blandin mjök;
ókynjan meira
koma með ása sonum,
öll ertu, deigja! dritin."
Þá kom Þórr at ok kvað:
57. „Þegi þú, rög vættr!
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyr nema:
herðaklett drep ek
þér hálsi af,
ok verðr þá þínu fjörvi um farit."
58. „Jarðar *burr*
er hér nú inn kominn,
hví þrasir þú svá, Þórr?
en þá þorir þú ekki,
er þú skalt við úlfinn vega,
ok svelgr hann allan Sigföður."
59. „Þegi þú, rög vættr!
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyr nema:
upp ek þér verp
ok á austrvega,
síðan þik manngi sér."
60. „Austrförum þínum
skaltu aldregi
segja seggjum frá,
síz í hanzka þumlungi
hnúktir þú, einheri!
ok þóttiska þú þá Þórr vera."
61. „Þegi þú, rög vættr!
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyr nema:
hendi inni hægri
drep ek þik Hrungnis bana,
svá at þér brotnar beina hvat."
62. „Lifa ætla ek mér
langan aldr,
þóttu hœtir hamri mér;
skarpar álar
þóttu þér Skrýmis vera,
ok máttira þú þá nesti ná,
ok svalzt þú þá hungri heill."
63. „Þegi þú, rög vættr!
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyr nema:
Hrungnis bani
mun þér í hel koma
fyr nágrindr neðan."
64. „Kvað ek fyr ásum,
kvað ek fyr ása sonum
þaz mik hvatti hugr;
en fyr þér einum
mun ek út ganga,
þvíat ek veit, at þú vegr.
65. Öl görðir þú, Œgir!
en þú aldri munt
síðan sumbl um göra;
eiga þín öll,
er hér inni er,
leiki yfir logi,
ok brenni þér á baki!"

En eptir þetta falsk Loki í Fránangrs forsi í lax líki, þar tóku æsir hann. Hann var bundinn með þörmum sonar *síns Vala*, en Narfi sonr hans varð at vargi. Skaði tók eitrorm ok festi upp yfir andlit Loka, draup þar ór eitr. Sigyn kona Loka sat þar ok hélt mundlaug undir eitrit; en er mundlaugin var full, bar hon út eitrit, en meðan draup eitrit á Loka. Þá kiptisk hann svá hart við, at þaðan af skalf jörð öll: þat eru nú kallaðir landskjá*l*ptar.

HÁRBARÐSLJÓÐ.

Þórr fór ór austrvegi ok kom at sundi einu; öðrum megum sundsins var ferjukarlinn með skipit. Þórr kallaði:

1. „Hverr er sá sveinn sveina,
er stendr fyr sundit handan?“

Ferjukarlinn svaraði:

2. „Hverr er sá karl karla,
er kallar um váginn?“
3. „Ferðu mik um sundit!
fœði ek þik á morgun:
meis hefi ek á baki,
verðra matr inn betri.
Át ek í hvíld,
áðr ek heiman fór,
síldr ok hafra,
saðr em ek enn þess.“
4. „Árligum verkum hrósar þú verðinum,
veiztattu fyrir görla:
döpr eru þín heimkynni,
dauð hygg ek at þín móðir sè.“
5. „Þat segir þú nú,
er hverjum þykkir
mest at vita,
at mín móðir dauð sè.“
6. „Þeygi er, sem þú
þrjú bú góð eigir:
berbeinn þú stendr ok hefir brautingja gervi,
þatki, at þú hafir brœkr þínar.“
7. „Stýrðu hingat eikjunni!
ek mun þèr stöðna kenna;
eða hverr á skipit,
er þú heldr við landit?“
8. „Hildólfr sá heitir,
er mik halda bað,
rekkr inn ráðsvinni,
er býr í Ráðseyjarsundi;
baðat hann hlennimenn flytja
eða hrossaþjófa,
góða eina
ok þá er ek gerva kunna;
segðu til nafns þíns,
ef þú vill um sundit fara!“
9. „Segja mun ek til nafns míns,
þótt ek sekr sják,
ok til alls öðlis:
ek em Óðins sonr,
Meila bróðir,
en Magna faðir,
þrúðvaldr goða,
við Þór knáttu hèr dœma.
Hins vil ek nú spyrja:
hvat þú heitir.“
10. „Hárbarðr ek heiti,
hylk um nafn sjaldan.“
11. „Hvat skaltu of nafn hylja,
nema þú sakar eigir?“
12. „En þótt ek sakar eiga,
þá mun ek *fyr* slíkum sem þú ert
forða fjörvi mínu,
nema ek feigr sè.“
13. „Harm ljótan mèr þykkir í því
at vaða um váginn til þín

ok væta *dögurð* minn;
skylda ek launa kögursveini
þínum kanginyrði,
ef ek kœmumk yfir sundit."
14. „Hèr mun ek standa
ok þín hèðan bíða;
fanntattu mann inn harðara
at Hrungni dauðan."
15. „Hins vil ek nú geta,
er vit Hrungnir deildum,
sá inn stórúðgi jötunn,
er ór steini var höfuðit á;
þó lèt ek hann falla
ok fyrir hníga.
Hvat vanntu þá meðan, Hárbarðr?"
16. „Var ek með Fjölvari
fimm vetr alla
í ey þeirri
er Algrœn heitir;
vega vèr þar knáttum
ok val fella,
margs at freista,
mans at kosta."
17. „Hversu snúnuðu yðr konur yðrar?"
18. „Sparkar áttu vèr konur,
ef oss at spökum yrði;
horskar áttu vèr konur,
ef oss hollar væri;
þær ór sandi
síma undu
ok ór dali djúpum
grund um grófu;
varð ek þeim einn öllum
efri at ráðum,
hvílda ek hjá þeim systrum sjau,
ok hafða ek geð þeirra allt ok gaman.
Hvat vanntu þá meðan, Þórr?"
19. „Ek drap Þjaza,
inn þrúðmóðga jötun,
upp ek varp augum
Allvalda sonar
á þann inn heiða himin;
þau eru merki mest
minna verka,
þau er allir menn síðan um sè.
Hvat vanntu meðan, Hárbarðr?"
20. „Miklar manvèlar
ek hafða við myrkriður,
þá er ek vèlta þær frá verum;
harðan jötun
ek hugða Hlèbarð vera,
gaf hann mèr gambantein,
en ek vèlta hann ór viti."
21. „Illum huga launaðir þú þá góðar gjafar."
22. „Þat hefir eik,
er af annarri skefr;
um sik er hverr í slíku.
Hvat vanntu *þá* meðan, Þórr?"
23. „Ek var austr,
ok jötna barðak
brúðir bölvísar,
er til bjargs gengu;
mikil mundi ætt jötna,
ef allir lifði,
vætr mundi manna
undir miðgarði.
Hvat vanntu meðan, Hárbarðr?"
24. „Var ek á Vallandi,
ok vígum fylgdak,
atta ek jöfrum,
en aldri sættak.
Óðinn á jarla
þá er í val falla,
en Þórr á þræla kyn."
25. „Ójafnt skipta er þú mundir
með ásum liði,

ef þú ættir vilgi mikils vald."
26. „Þórr á afl œrit,
en ekki hjarta;
af hræzlu ok hugbleyði
þèr var í hanzka troðit,
ok þóttiskattu þá Þórr vera:
hvárki þú þá þorðir
fyr hræzlu þinni
físa nè hnjósa,
svá at Fjalarr heyrði."
27. „Hárbarðr inn ragi!
ek munda þik í hel drepa,
ef ek mætta seilask um sund."
28. „Hvat skyldir þú um sund seilask,
er sakir 'ru alls öngar?
Hvat vanntu þá, Þórr?"
29. „Ek var austr,
ok ána varðak,
þá er mik sóttu
þeir Svarangs synir;
grjóti þeir mik börðu,
gagni urðu þeir þó lítt fegnir,
þó urðu þeir mik fyrri
friðar at biðja.
Hvat vanntu þá meðan, Hárbarðr?"
30. „Ek var austr,
ok við einherju dœmdak,
lèk ek við ina línhvítu,
ok launþing háðak,
gladdak ina gullbjörtu,
gamni mær undi."
31. „Góð áttu þeir mankynni þar þá."
32. „Liðs þíns var ek þá þurfi, Þórr!
at ek hèlda þeirri inni línhvítu mey."
33. „Ek munda þèr þá þat veita,
ef ek viðr of kœmumk."
34. „Ek munda þèr þá trúa,
nema þú mik í trygð vèltir."
35. „Emkat ek sá hælbítr,
sem húðskór forn á vár."
36. „Hvat vanntu *þá* meðan, Þórr?"
37. „Brúðir berserkja
barðak í Hlèseyju,
þær höfðu verst unnit,
vèlta þjóð alla."
38. „Klæki vanntu þá, Þórr!
er þú á konum barðir."
39. „Vargynjur þat váru,
en varla konur:
skeldu skip mitt,
er ek skorðat hafðak,
œgðu mèr járnlurki,
en eltu Þjalfa.
Hvat vanntu meðan, Hárbarðr?"
40. „Ek vark í hernum,
er hingat görðisk
gnæfa gunnfana,
geir at rjóða."
41. „Þess villtu nú geta,
er þú fórt oss óljúfan at bjóða."
42. „Bœta skal þèr þat þá
munda baugi,
sem jafnendr unnu
þeir er okkr vilja sætta."
43. „Hvar namtu þessi
in hnœfiligu orð,
er ek heyrða aldri
in hnœfiligri?"
44. „Nam ek at *ýtum*
þeim inum aldrœnum,
er búa í heimis-*h*augum."
45. „Þó gefr þú
gott nafn dysjum,
er þú kallar þær heimis-*hauga*."
46. „Svá dœmi ek
um slíkt far."

47. „Orðkringi þín
mun þèr illa koma,
ef ek ræð á vág at vaða:
úlfi hæra
hygg ek þik œpa munu,
ef þú hlýtr af hamri högg.“
48. „Sif á hó*r* heima,
hans muntu fund vilja,
þann muntu þrek drýgja,
þat er þèr skyldara.“
49. „Mælir þú at munns ráði,
svá at mèr skyldi verst þykkja,
halr inn hugblauði!
hygg ek, at þú ljúgir.“
50. „Satt hygg ek mik segja,
seinn ertu at för þinni,
langt mundir þú nú kominn, Þórr!
ef þú litum fœrir.“
51. „Hárbarðr inn ragi!
heldr hefir þú nú mik dvaldan.“
52. „Ásaþórs hugða ek
aldregi mundu
glepja *far*hirði farar.“
53. „Ráð mun ek þèr nú ráða:
ró þú hingat bátinum!
hættum hœtingi,
hittu föður Magna!“
54. „Farðu firr sundi!
þèr skal fars synja.“
55. „Vísa þú mèr nú leiðina,
alls þú vill mik eigi um váginn ferja!“
56. „Lítit er at synja,
langt er at fara:
stund er til stokksins,
önnur til steinsins,
haltu svá til vinstra vegsins,
unz þú hittir Verland!
þar mun Fjörgyn
hitta Þór, son sinn,
ok mun hon kenna hánum áttunga brautir
til Óðins landa.“
57. „Mun ek taka þangat í dag?“
58. „Taka við víl ok erfiði:
at upprennandi sólu
er ek get þána.“
59. „Skamt mun nú mál okkat,
alls þú mèr skœtingu einni svarar;
launa mun ek þèr farsynjun,
ef vit finnumk í sinn annat.“
60. „Far þú nú þars
þik hafi allan gramir!“

SKÍRNISFÖR

eða

SKÍRNISMÁL.

Freyr sonr Njarðar hafði einn dag sezk í Hliðskjálf ok sá um heima alla; hann sá í jötunheima ok sá þar mey fagra, þá er hon gekk frá skála föður síns til skemmu; þar af fèkk hann hugsóttir miklar. Skírnir hèt skósveinn Freys; Njörðr bað hann kveðja Frey máls. Þá mælti Skaði:

1. „Rístu nú, Skírnir!
skyntu at beiða
okkarn mála mög,
ok þess at fregna,
hveim inn fróði sè
ofreiði afi!“

2. „Illra orða er mèr ón
at ykkrum syni,
ef ek geng at mæla við mög,
ok þess at fregna,
hveim inn fróði sè
ofreiði afi.“

3. „Segðu mèr þat, Freyr,
fólkvaldi goða!
ok ek vilja vita:
hví þú einn sitr
endlanga sali,
minn drottinn! um daga?“

4. „Hví um segjak þèr,
seggr inn ungi!
mikinn móðtrega?
þvíat álfröðull
lýsir um alla daga,
ok þeygi at mínum munum.“

5. „Muni þína hykka ek
svá mikla vera,
at þú mèr, seggr! ne segir;
þvíat ungir saman
várum í árdaga,
vel mættim tveir trúask.“

6. „Í Gýmis görðum
ek sá ganga
mèr tíða mey;
armar lýstu,
en af þaðan
allt lopt ok lögr.

7. Mær er mèr tíðari
manni hveim
ungum í árdaga;
ása ok álfa
þat vill engi maðr,
at vit samt sèm.“

8. „Mar gefðu mèr þá
þann er mik um myrkvan beri
vísan vafrloga,
ok þat sverð,
er sjálft vegisk
við jötna ætt!“

9. „Mar ek þèr þann gef,
er þik um myrkvan berr
vísan vafrloga,

ok þat sverð,
er sjálft mun vegask,
ef sá er horskr, er hefir."
Skírnir mælti við hestinn:
10. „Myrkt er úti,
mál kveð ek okkr fara
úrig fjöll yfir,
þursa þjóð yfir;
báðir vit komumk,
eða okkr báða tekr
sá inn ámátki jötunn."
Skírnir reið í jötunheima til Gýmis garða. Þar váru hundar ólmir ok bundnir fyr skíðgarðs hliði, þess er um sal Gerðar var. Hann reið at þar er fèhirðir sat á haugi ok kvaddi hann:
11. „Segðu þat, hirðir!
er þú á haugi sitr
ok varðar alla vega:
hve ek at andspilli komumk
ens unga mans
fyr greyjum Gýmis?"
12. „Hvárt ertu feigr
eða ertu framgenginn,
maðr á mars baki?
andspillis vanr
þú skalt æ vera
góðrar meyjar Gýmis."
13. „Kostir 'ru betri
heldr enn at klökkva sè
hveim er fúss er fara;
einu dœgri
mèr var aldr um skapaðr
ok allt líf um lagit."
Gerðr kvað:
14. „Hvat er þat hlym hlymja,
er ek hlymja heyri nú til
ossum rönnum í?
jörð bifask,
en allir fyrir
skjálfa garðar Gýmis."
Ambátt kvað:
15. „Maðr er hèr úti
stiginn af mars baki,
jó lætr til jarðar taka."
16. „Inn bið þú hann ganga
i okkarn sal
ok drekka inn mœra mjöð!
þó ek hitt óumk,
at hèr úti sè
minn bróðurbani.
17. Hvat er þat álfa
nè ása sona
nè víssa vana?
hví þú einn um komt
eikinn fur yfir
ór salkynni at sjá?"
18. „Emkat ek álfa
nè ása sona
nè víssa vana;
þó ek einn um komk
eikinn fur yfir
yður salkynni at sjá.
19. Epli ellifu
hèr hefi ek algullin,
þau mun ek þèr, Gerðr! gefa,
frið at kaupa,
at þú þèr Frey kveðir
óleiðastan lifa."
20. „Epli ellifu
ek þigg aldregi
at mannskis munum;
nè vit Freyr,
meðan okkart fjör lifir,
byggjum bæði saman."
21. „Baug ek þèr þá gef
þann er brendr var
með ungum Óðins syni:
átta eru jafnhöfgir,

er af drjúpa
ina níunda hverj*a* nótt."

22. „Baug ek þikkak,
þótt brendr sė
með ungum Óðins syni:
era mėr gulls vant
í görðum Gýmis,
at deila fė föður."

23. „Sėr þú þenna mæki, mær!
mjóvan, málfán,
er ek hefi í hendi hėr?
höfuð höggva
ek mun þėr hálsi af,
nema þú mėr sætt segir."

24. „Ánauð þola
ek vil aldregi
at mannskis munum;
þó ek hins get,
ef it Gýmir finnizk
vígs ótrauðir, at ykkr vega tíði."

25. „Sėr þú þenna mæki, mær!
mjóvan, málfán,
er ek hefi í hendi hėr?
fyr þessum eggjum
hnígr sá inn aldni jötunn,
verðr þinn feigr faðir.

26. Tamsvendi ek þik drep,
en ek þik temj*a* mun,
mær! at mínum munum;
þar skaltu ganga,
er þik gumna synir
síðan æva sė.

27. Ara·þúfu á
skaltu ár sitja,
horfa heimi ór,
snugga heljar til;
matr sė þėr meirr leiðr,
en manna hveim
inn fráni ormr með fírum.

28. At undrsjónum þú verðir,
er þú út kemr,
á þik Hrímnir hari,
á þik hotvetna stari;
víðkunnari þú verðir,
en vörðr með goðum;
gapi þú grindum frá!

29. Tópi ok ópi,
tjösull ok óþoli,
vaxi þėr tár með trega;
seztu niðr,
en ek mun segja þėr
svaran súsbreka
ok tvennan trega.

30. Tramar gneypa
þik skulu gerstan dag
jötna görðum í;
til hrímþursa hallar
þú skalt hverjan dag
kranga kostalaus,
kranga kostavön;
grát at gamni
skaltu í gögn hafa
ok leiða með tárum trega.

31. Með þursi þríhöfðuðum
þú skalt æ nara
eð*a* verlaus vera;
þitt geð grípi
þik, mórn mörn*a*!
verðu sem þistill,
sá er var þrunginn
í önn ofanverða!

32. Til holts ek gekk
ok til hrás viðar
gambantein at geta,
gambantein ek gat.

33. Reiðr er þėr Óðinn,
reiðr er þėr Ásabragr,
þik skal Freyr fjásk,
in firinilla mær!
en þú fengit hefir

gambanreiði goða.
34. Heyri jötnar,
heyri hrímþursar,
synir Suttunga,
sjálfir ásliðar:
hve ek fyrir býð,
hve ek fyrir banna
manna glaum mani,
manna nyt mani!
35. Hrímgrímnir heitir þurs,
er þik hafa skal
fyr nágrindr neðan;
þar þèr vílmegir
á viðar rótum
geita hland gefi;
œðri drykkja
fá þú aldregi,
mær, af þínum munum,
mær, at mínum munum!
36. Þurs ríst ek þèr
ok þrjá stafi:
ergi ok œði
ok óþola;
svá ek þat af ríst,
sem ek þat á reist,
ef görask þarfar þess."
37. „Heill verðu nú heldr, sveinn!
ok tak við hrímkalki
fullum forns mjaðar!
þó hafða ek þat ætlat,
at myndak aldregi
unna vaningja vel."
38. „Örindi mín
vil ek öll vita,
áðr ek ríða heim hèðan:
nær þú á þingi
munt inum þroska
nenna Njarðar syni?"
39. „Barri heitir,
er vit bæði vitum,
lundr lognfara;
en ept nætr níu
þar mun Njarðar syni
Gerðr unna gamans."

Þá reið Skírnir heim; Freyr stóð úti ok kvaddi hann ok spurði tíðinda:

40. „Segðu mèr þat, Skírnir!
áðr þú verpir söðli af mar
ok þú stígir feti framarr:
hvat þú árnaðir
í jötunheima
þíns eða míns munar?"
41. „Barri heitir,
er vit báðir vitum,
lundr lognfara;
en ept nætr níu
þar mun Njarðar syni
Gerðr unna gamans."
42. „Löng er nótt,
langar 'ru tvær,
hve um þreyjak þrjár!
opt mèr mánaðr
minni þótti,
en sjá hálf hýnótt."

VAFÞRÚÐNISMÁL.

---

1. „Ráð þú mèr nú, Frigg!
alls mik fara tíðir
at vitja Vafþrúðnis;
forvitni mikla
kveð ek mèr á fornum stöfum
við þann inn alsvinna jötun.“
2. „Heima letja
ek munda Herjaföðr
í görðum goða;
þvíat engi jötun
ek hugða jafnramman
sem Vafþrúðni vera.“
3. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaða*k*,
fjöld ek *um* reynda regin;
hitt vil ek vita,
hve Vafþrúðnis
salakynni sè.“
4. „Heill þú farir!
heill þú aptr komir!
heill þú á sinnum sèr!
œði þèr dugi,
hvars þú skalt, Aldaföðr!
orðum mæla jötun.“
5. Fór þá Óðinn
at freista orðspeki
þess ins alsvinna jötuns;
at höllu hann kom,
ok átti Íms faðir,
inn gekk Yggr þegar.
6. „Heill þú nú, Vafþrúðnir!
nú em ek í höll kominn
á þik sjálfan sjá;
hitt vil ek fyrst vita,
ef þú fróðr sèr
eða alsviðr jötunn.“
7. „Hvat er þat manna,
er í mínum sal
verpumk orði á?
út þú ne komir
órum höllum áfrá,
nema þú inn snotrari sèr.“
8. „Gagnráðr ek heiti,
nú emk af göngu kominn
þyrstr til þinna sala,
laðar þurfi
— hefi ek lengi farit —
ok þinna andfanga, jötunn!“
9. „Hví þú þá, Gagnráðr,
mælisk af gólfi fyr?
farðu í sess í sal!
þá skal freista,
hvárr fleira viti,
gestr eða inn gamli þulr.“
10. „Óauðigr maðr,
er til auðigs kemr,
mæli þarft eða þegi;
ofrmælgi mikil
hygg ek at illa geti
hveim er við kaldrifjaðan kemr.“
11. „Segðu mèr, Gagnráðr,
alls þú á gólfi vill
þíns um freista frama:
hve sá hestr heitir,

er hverjan dregr
dag *of* dróttmögu?“
12. „Skínfaxi heitir,
er inn skíra dregr
dag um dróttmögu;
hesta beztr
þykkir hann með *H*reiðgotum,
ey lýsir mön af mari.“
13. „Segðu þat, Gagnráðr,
alls þú á gólfi vill
þíns um freista frama:
hve sá jór heitir,
er austan dregr
nótt *of* nýt regin?“
14. „Hrímfaxi heitir,
er hverja dregr
nótt *of* nýt regin;
mèldropa fellir hann
morgin hvern,
þaðan kemr dögg um dala.“
15. „Segðu þat, Gagnráðr,
alls þú á gólfi vill
þíns um freista frama:
hve sú á heitir,
er deilir með jötna sonum
grund ok með goðum?“
16. „Ifing heitir á,
er deilir með jötna sonum
grund ok með goðum;
opin renna
hon skal um aldrdaga,
verðrat íss á á.“
17. „Segðu þat, Gagnráðr,
alls þú á gólfi vill
þíns um freista frama:
hve sá völlr heitir,
er finnask vígi at
Surtr ok in svásu goð?“
18. „Vígríðr heitir völlr,
er finnask vígi at
Surtr ok in svásu goð;
hundrað rasta
hann er á hverjan veg,
sá er þeim völlr vitaðr.“
19. „Fróðr ertu nú, gestr,
far þú á bekk jötuns,
ok mælumk í sessi saman!
höfði veðja
vit skulum höllu í,
gestr! um geðspeki.“

---

20. „Segðu þat it eina,
ef þitt œði dugir,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan jörð um kom
eða upphiminn
fyrst? inn fróði jötunn!“
21. „Ór Ýmis holdi
var jörð um sköpuð,
en ór beinum björg,
himinn ór hausi
ins hrímkalda jötuns,
en ór sveita sjór.“
22. „Segðu þat annat,
ef þitt œði dugir,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan máni um kom,
sá er ferr menn yfir,
eða sól it sama?“
23. „Mundilfœri heitir,
hann er Mána faðir
ok svá Sólar it sama;
himin hverfa
þau skulu hverjan dag
öldum at ártali.“
24. „Segðu þat it þriðja,
alls þik svinnan kveða,
ef þú, Vafþruðnir, vitir:
hvaðan dagr um kom,

sá er ferr drótt yfir,
eða nótt með niðum?"

25 „Dellingr heitir,
hann er Dags faðir,
en Nótt var Nörvi borin;
ný ok nið
skópu nýt regin
öldum at ártali."

26. „Segðu þat it fjórða,
alls þik fróðan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan vetr um kom
eða varmt sumar
fyrst með fróð regin?"

27. „Vindsvalr heitir,
hann er Vetrar faðir,
en Svásuðr Sumars;
er sá sællifr,
en svölu brjósti ræðr
Vásuðr Vindsvals faðir."

28. „Segðu þat it fimta,
alls þik fróðan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hverr ása elztr
eða Ýmis niðja
yrði í árdaga!"

29. „Órófi vetra
áðr væri jörd um sköpuð,
þá var Bergelmir borinn;
Þrúðgelmir
var þess faðir,
en Aurgelmir afi."

30. „Segðu þat it sétta,
alls þik svinnan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan Aurgelmir kom
með jötna sonum
fyrst? inn fróði jötunn!"

31. „Ór Elivágum
stukku eitrdropar,
svá óx, unz ór varð jötunn;
þar eru órar ættir
komnar allar saman,
því er þat æ allt til atalt."

32. „Segðu þat it sjaunda,
alls þik svinnan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hve sá börn gat
inn baldni jötunn,
er hann hafðit gýgjar gaman?"

33. „Undir hendi vaxa
kváðu hrímþursi
mey ok mög saman;
fótr við fœti gat
ins fróða jötuns
sexhöfðaðan son."

34. „Segðu þat it átta,
alls þik fróðan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvat þú fyrst um mant
eða fremst um veizt?
þú ert alsviðr jötunn."

35. „Órófi vetra
áðr væri jörð um sköpuð,
þá var Bergelmir borinn;
þat ek fyrst um man,
er sá inn fróði jötunn
á var lúðr um lagiðr."

36. „Segðu þat it níunda,
alls þik svinnan kveða,
ef þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan vindr um kemr,
sá er ferr vág yfir?
ei menn hann sjálfan um sjá."

37. „Hræsvelgr heitir,
er sitr á himins enda,
jötunn í arnar ham;
af hans vængjum
kveða vind koma
alla menn yfir."

38. „Segðu þat it tíunda,
alls þú tíva rök
öll, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan Njörðr um kom
með ása sonum?
— hofum ok hörgum
kann ræðr hundmörgum —
ok varðat hann ásum alinn.“
39. „Í vanaheimi
skópu hann vís regin,
ok seldu at gíslingu goðum;
í aldar rök
hann mun aptr koma
heim með vísum vönum.“
40. „Segðu þat it ellipta:
hvar ýtar túnum í
höggvask hverjan dag?
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meirr um sáttir saman.“
41. „Allir einherjar
Óðins túnum í
höggvask hverjan dag;
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meirr um sáttir saman.“
42. „Segðu þat it tólpta:
hví þú tíva rök
öll, Vafþrúðnir, vitir?
frá jötna rúnum
ok allra goða
segir þú it sannasta,
inn alsvinni jötunn!“
43. „Frá jötna rúnum
ok allra goða
ek kann segja satt,
því at hvern hefi ek
heim um komit:
níu kom ek heima,
fyr niflhel neðan,
hinnig deyja ór helju halir.“
44. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:
hvat lifir manna,
þá er inn mœra líðr
fimbulvetr með fírum?“
45. „Líf ok Lífþrasir,
en þau leynask munu
í holti Hoddmímis;
morgindöggvar
þau sèr at mat hafa,
en þaðan af aldir alask.“
46. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:
hvaðan kemr sól
á inn slètta himin,
þá er þessa hefir Fenrir farit?“
47. „Eina dóttur
berr Álfröðull,
áðr hana Fenrir fari;
sú skal ríða,
þá er regin deyja,
móður brautir mær.“
48. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:
hverjar 'ru þær meyjar,
er líða mar yfir
fróðgeðjaðar fara?“
49. „Þrjár þjóðár
falla þorp yfir
meyja Mögþrasis;
hamingjur einar
þær er í heimi eru,
þó þær með jötnum alask.“
50. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:

hverir ráða æsir
eignum goða,
þá er sloknar Surta logi?"

51. „Viðarr ok Vali
byggja vė goða,
þá er sloknar Surta logi;
Móði ok Magni
skulu Mjöllni hafa
Vingnis at vígþroti."

52. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:
hvat verðr Óðni
at aldrlagi,
þá er um rjúfask regin?"

53. „Úlfr gleypa mun
Aldaföðr,
þess mun Viðarr reka;
kalda kjapta
hann klyfja mun
vitnis vígi at."

54. „Fjöld ek fór,
fjöld ek freistaðak,
fjöld ek um reynda regin:
hvat mælti Óðinn,
áðr á bál stigi,
sjálfr í eyra syni?"

55. „Ey manni þat veit,
hvat þú í árdaga
sagðir í eyra syni.
Feigum munni
mælta ek mína forna stafi
ok um ragnarök.
Nú ek við Óðin deildak
mína orðspeki.
Þú ert æ vísastr vera."

GRÍMNISMÁL.

Hrauðungr konungr átti tvá sonu, hèt annarr Agnarr, en annarr Geirröðr. Agnarr var tíu vetra, en Geirröðr átta vetra. þeir reru tveir á báti með dorgar sínar at smáfiski. Vindr rak þá í haf út. I náttmyrkri brutu þeir við land ok gengu upp, fundu kotbónda einn; þar váru þeir um vetrinn. Kerling fóstraði Agnar, en karl fóstraði Geirröð ok kendi hánum ráð. At vári fèkk karl þeim skip. En er þau kerling leiddu þá til strandar, þá mælti karl einmæli við Geirröð. þeir fengu byr ok kvámu til stöðva föður síns. Geirröðr var fram í skipi; han hljóp upp á land, en hratt út skipinu ok mælti: „Far þú nú þar er smyl hafi þik!“ Skipit rak í haf út. En Geirröðr gekk upp til bœjar, hánum var þar vel fagnat, en faðir hans var þá andaðr. Var þá Geirröðr til konungs tekinn ok varð maðr ágætr.

Óðinn ok Frigg sátu i Hliðskjálfu ok sá um heima alla. Óðinn mælti: „Sér þú Agnar fóstra þinn, hvar hann elr börn við gýgi í hellinum? En Geirröðr fóstri minn er konungr ok sitr nú at landi.“ Frigg segir: „Hann er matníðingr sá, at hann kvelr gesti sína, ef hánum þykkja ofmargir koma.“ Óðinn segir, at þat er in mesta lygi; þau veðja um þetta mál. Frigg sendi eskimey sína Fullu til Geirröðar. Hon bað konung varask, at eigi fyrgerði hánum fjölkunnigr maðr sá er þar var kominn í land, ok sagði þat mark á, at engi hundr var svá ólmr, at á hann mundi hlaupa. En þat var inn mesti hègómi, at Geirröðr konungr væri eigi matgóðr; ok þó lætr hann handtaka þann mann, er eigi vildu hundar á ráða. Sá var í feldi blám ok nefndisk Grímnir ok sagði ekki fleira frá sèr, þótt hann væri at spurðr. Konungr lèt hann pína til sagna ok setja milli elda tveggja, ok sat hann þar átta nætr. Geirröðr konungr átti þá son tíu vetra gamlan, ok hèt Agnarr eptir bróður hans. Agnarr gekk at Grímni ok gaf hánum horn fullt at drekka ok sagði, at faðir hans görði illa, er hann píndi þenna mann saklausan. Grímnir drakk af; þá var eldrinn svá kominn, at feldrinn brann af Grímni. Hann kvað:

1. „Heitr ertu, hripuðr!
ok heldr til mikill;
göngumk firr, funi!
loði sviðnar,

þótt ek á lopt berak,
brennumk feldr fyrir.
2. Átta nætr sat ek
milli elda hèr,
svá at mèr manngi mat ne bauð,
nema einn Agnarr,
er einn skal ráða,
Geirröðar sonr, Gotna landi.
3. Heill skaltu, Agnarr!
alls þik heilan biðr
Veratýr vera;
eins drykkjar
þú skalt aldregi
betri gjöld geta.
4. Land er heilakt,
er ek liggja sè
ásum ok álfum nær;
en í þrúðheimi
skal þórr vera,
unz um rjúfask regin.
5. Ýdalir heita
þar er Ullr hefir
sèr um görva sali;
Álfheim Frey
gáfu í árdaga
tívar at tannfè.
6. Bœr er sá inn þriði,
er blið regin
silfri þöktu sali;
Valaskjálf heitir,
er vælti sèr
áss í árdaga.
7. Sökkvabekkr heitir inn fjórði,
en þar svalar knegu
unnir yfir glymja;
þar þau Óðinn ok Sága
drekka um alla daga
glöð ór gullnum kerum.
8. Glaðsheimr heitir inn fimti,
þars in gullbjarta
Valhöll víð of þrumir;
en þar Hroptr kýss
hverjan dag
vápndauða vera.
9. Mjök er auðkent
þeim er til Óðins koma
salkynni at sjá:
sköptum er rann rept,
skjöldum er salr þakíðr,
brynjum um bekki strát.
10. Mjök er auðkent
þeim er til Óðins koma
salkynni at sjá:
vargr hangir
fyr vestan dyrr,
ok drúpir örn yfir.
11. þrymheimr heitir inn sètti,
er þjazi bjó,
sá inn ámátki jötunn;
en nú Skaði byggvir,
skír brúðr goða,
fornar toptir föður.
12. Breiðablik eru in sjaundu,
en þar Baldr hefir
sèr um gerva sali;
á því landi
er ek liggja veit
fæsta feiknstafi.
13. Himinbjörg eru in áttu,
en þar Heimdall
kveða valda vèum;
þar vörðr goða
drekkr í væru ranni
glaðr inn góða mjöð.
14. Fólkvangr er inn níundi,
en þar Freyja ræðr
sessa kostum í sal;
hálfan val hon kýss
hverjan dag,
en hálfan Óðinn á.

15. Glitnir er inn tíundi,
hann er gulli studdr
ok silfri þaktr it sama;
en þar Forseti byggvir
flestan dag
ok svæfir allar sakir.
16. Nóatún eru in elliptu,
en þar Njörðr hefir
sér um görva sali;
manna þengill
inn meinsvani
hátimbruðum hörgi ræðr.
17. Hrísi vex
ok há grasi
Viðars land Viði;
en þar mögr of *h*lezk
á mars bak
frækn *at* hefna föður.
18. Andhrímnir lætr
í Eldhrímni
Sæhrímni soðinn,
fleska bezt,
en þat fáir vitu,
við hvat einherjar alask.
19. Gera ok Freka
seðr gunntamiðr
hróðigr Herjaföðr;
en við vín eitt
vápngöfugr
Óðinn æ lifir.
20. Huginn ok Muninn
fljúga hverjan dag
jörmungrund yfir;
óumk ek of Hugin,
at hann aptr ne komit,
þó sjámk meirr um Munin.
21. Þýtr Þund,
unir Þjóðvitnis
fiskr flóði í;
árstraumr þykkir
ofmikill
valglaumi at vaða.
22. Valgrind heitir,
er stendr velli á
heilug fyr helgum durum;
forn er sú grind,
en þat fáir vitu,
hve hon er í lás um lokin.
23. Fimm hundruð dura
ok um fjórum togum,
svá hygg ek á Valhöllu vera;
átta hundruð einherja
ganga senn ór einum durum,
þá er þeir fara við vitni at vega.
24. Fimm hundruð gólfa
ok um fjórum togum,
svá hygg ek Bilskírni með
bugum;
ranna þeirra,
er ek rept vita,
míns veit ek mest magar.
25. Heiðrún heitir geit,
er stendr höllu á Herjaföðrs
ok bítr af Læráðs limum;
skapker fylla hon skal
ins skíra mjaðar,
knáat sú veig vanask.
26. Eikþyrnir heitir hjörtr,
er stendr höllu *á* Herjaföðrs
ok bítr af Læráðs limum;
en af hans hornum
drýpr í Hvergelmi,
þaðan eigu vötn öll vega.
27. Síð ok Víð,
Sækin ok Ækin,
Svöl ok Gunnþró,
Fjörm ok Fimbulþul,
Rín ok Rennandi,
Gipul ok Göpul,
Gömul ok Geirvimul,

þær hverfa um hodd goða;
þyn ok Vín,
þöll ok Höll,
Gráð ok Gunnþorin.
28. Vína heitir enn,
önnur Vegsvinn,
þriðja þjóðnuma;
Nyt ok Naut,
Nönn ok Hrönn,
Slíð ok Hríð,
Sylgr ok Ylgr,
Víð ok Ván,
Vönd ok Strönd,
Gjöll ok Leiptr,
þær falla gumnum nær,
en falla til heljar hèðan.
29. Körmt ok Örmt
ok Kerlaugar tvær,
þær skal þórr vaða
dag hvern,
er hann dœma ferr
at aski Yggdrasils;
þvíat ásbrú
brenn öll loga,
heilug vötn hlóa.
30. Glaðr ok Gyllir,
Gler ok Skeiðbrímir,
Silfrintoppr ok Sinir,
Gisl ok Falhófnir,
Gulltoppr ok Lèttfeti,
þeim ríða æsir jóm
dag hvern,
er þeir dœma fara
at aski Yggdrasils.
31. þrjár rœtr standa
á þrjá vega
undan aski Yggdrasils:
Hel býr und einni,
annarri hrímþursar,
þriðju mennskir menn.
32. Ratatoskr heitir íkorni,
er renna skal
at aski Yggdrasils:
arnar orð
hann skal ofan bera
ok segja Níðhöggvi niðr.
33. Hirtir eru ok fjórir,
þeirs af hefingar á
gaghálsir gnaga:
Dáinn *heitir einn*,
ok Dvalinn *annarr*,
Duneyrr ok Duraþrór.
34. Ormar fleiri liggja
und aski Yggdrasils,
en þat of hyggi hverr ósviðra apa:
Góinn ok Móinn,
þeir 'ru Grafvitnis synir,
Grábakr ok Grafvölluðr,
Ofnir ok Sváfnir
hygg ek at æ skyli
meiðs kvistu má.
35. Askr Yggdrasils
drýgir erfiði
meira en menn of viti:
hjörtr bítr ofan,
en á hlíðu fúnar,
skerðir Níðhöggr neðan.
36. Hrist og Mist
vil ek at mèr horn beri,
Skeggjöld ok Skögul,
Hildr ok þrúðr,
Hlökk ok Herfjötur,
Göll ok Geirönul,
Randgríð ok Ráðgríð
ok Reginleif:
þær bera einherjum öl.
37. Árvakr ok Alsviðr
þeir skulu upp hèðan
svangir sól draga;

en und þeirra bógum
fálu blíð regin,
æsir, ísarnkul.
38. Svalinn heitir,
hann stendr sólu fyr,
skjöldr, skínanda goði;
björg ok brim
ek veit at brenna skulu,
ef hann fellr ífrá.
39. Sköll heitir úlfr,
er fylgir inu skírleita goði
til varna viðar;
en annarr Hati,
hann er Hróðvitnis sonr,
sá skal fyr heiða brúði himins.
40. Ór Ýmis holdi
var jörð um sköpuð,
en ór sveita sær,
björg ór beinum,
baðmr ór hári,
en ór hausi himinn.
41. En ór hans brám
gerðu blíð regin
Miðgarð manna sonum;
en ór hans heila
váru þau in harðmóðgu
ský öll um sköpuð.
42. Ullar hylli hefir
ok allra goða
hverr er tekr fyrstr á funa;
þvíat opnir heimar
verða um ása sonum,
þá er hefja af hvera.
43. Ívalda synir
gengu í árdaga
Skíðblaðni at skapa,
skipa bezt,
skírum Frey,
nýtum Njarðar bur.
44. Askr Yggdrasils
hann er œztr viða,
en Skíðblaðnir skipa,
Óðinn ása,
en jóa Sleipnir,
Bilröst brúa,
en Bragi skálda,
Hábrók hauka,
en hunda Garmr.
45. Svipum hefi ek nú ypt
fyr sigtíva sonum,
við þat skal vilbjörg vaka;
öllum ásum
þat skal inn koma
Œgis bekki á,
Œgis drekku at.
46. Hètumk Grímr,
hètumk Gangleri,
Herjan ok Hjálmberi,
þekkr ok þriði,
þuðr ok Uðr,
Helblindi ok Hár.
47. Saðr ok Svipall
ok Sanngetall,
Herteitr ok Hnikarr,
Bileygr, Bǫleygr,
Bölverkr, Fjölnir,
Grímr ok Grímnir,
Glapsviðr ok Fjölsviðr,
48. Síðhöttr, Síðskeggr,
Sigföðr, Hnikuðr,
Alföðr, Valföðr,
Atríðr ok Farmatýr;
einu nafni
hètumk aldregi,
síz ek með fólkum fór.
49. Grímni mik hètu
at Geirraðar,
en Jálk at Ásmundar,
en þá Kjalar
er ek kjálka dró.

þrór þingum at,
Viðurr at vígum,
Óski ok Ómi,
Jafnhár ok Biflindi,
Göndlir ok Hárbarðr með goðum.

50. Sviðurr ok Sviðrir
er ek hét at Sökkmímis,
ok dulda ek þann inn aldna jötun,
þá er ek Miðvitnis vark
ins mœra burar
orðinn einbani.

51. Ölr ertu, Geirröðr!
hefir þú ofdrukkit,
miklu ertu hnugginn,
er þú ert mínu gengi,
öllum einherjum
ok Óðins hylli.

52. Fjöld ek þér sagðak,
en þú fátt um mant,
of þik véla vinir;
mæki liggja
ek sé míns vinar
allan i dreyra drifinn.

53. Eggmóðan val
nú mun Yggr hafa,
þitt veit ek líf um liðit;
úvar 'ru dísir,
nú knáttu Óðin sjá,
nálgastu mik, ef þú megir!

54. Óðinn ek nú heiti,
Yggr ek áðan hét,
hétumk þundr fyrir þat,
Vakr ok Skilfingr,
Váfuðr ok Hroptatýr,
Gautr ok Jálkr með goðum,
Ofnir ok Sváfnir,
er ek hygg at orðnir sé
allir af einum mér."

Geirröðr konungr sat ok hafði sverð um kné sér ok brugðit til miðs. En er hann heyrði, at Óðinn var þar kominn, þá stóð hann upp ok vildi taka Óðin frá eldinum. Sverðit slapp ór hendi hánum, ok vissu hjöltin niðr; konungr drap fœti ok steyptisk áfram, en sverðit stóð í gögnum hann, ok fékk hann bana. Óðinn hvarf þá. En Agnarr var þar konungr lengi síðan.

ALVÍSSMÁL.

1. „Bekki breiða,
nú skal brúðr með mèr
heim í sinni snúask;
hratat um mægi
mun hverjum þykkja,
heima skalat hvíld nema"
2. „Hvat er þat fíra?
hví ertu svá fölr um nasar?
vartu í nótt með ná?
þursa líki
þykki mèr á þèr vera;
ertattu til brúðar borinn."
3. „Alvíss ek heiti,
bý ek fyr jörð neðan,
á ek undir steini stað;
vagna vers
ek em á vit kominn;
bregði engi föstu heiti fíra!"
4. „Ek mun bregða,
þvíat ek brúðar á
flest um ráð sem faðir;
varka ek heima,
þá er þèr heitit var,
at sá einn er gjöfir með goðum."
5. „Hvat er þat rekka,
er í ráðum telsk
fljóðs ins fagrglóa?
fjarra fleina
þik munu fáir kunna;
hverr hefir þik baugum borit?"
6. „Vingþórr ek heiti,
ek hefi víða ratat,
sonr em ek Síðgrana;
at ósátt minni skal*att*u
þat it unga man hafa
ok þat gjaforð geta."
7. „Sáttir þínar
er ek vil snemma hafa
ok þat gjaforð geta;
eiga vilja heldr
en án vera
þat it mjallhvíta man."
8. „Meyjar ástum
muna þèr verða,
vísi gestr! of varit,
ef þú ór heimi kant
hverjum at segja
allt þat er ek vil vita."
9. „*Freista máttu*, *Vingþórr!*
alls þú frekr ert
dvergs at reyna dug;
heima alla níu
hefik of farit
ok vitat vætna hvat."
10. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sú jörð heitir,
er liggr fyr alda sonum,
heimi hverjum í?"
11. „Jörð heitir með mönnum,
en með ásum fold,
kalla vega vanir,
ígrœn jötnar,
álfar gróandi,

kalla aur uppregin."
12. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá himinn heitir,
*inn hvar*kendi,
heimi hverjum í?"
13. „Himinn heitir með mönnum,
en hlýrnir með goðum,
kalla vindofni vanir,
uppheim jötnar,
álfar fagra ræfr,
dvergar drjúpan sal.
14. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá máni heitir,
sá er menn sjá,
heimi hverjum í?"
15. „Máni heitir með mönnum,
en mylinn með goðum,
kalla hverfanda hvel helju í,
skyndi jötnar,
en skin dvergar,
kalla álfar ártala."
16. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sú sól heitir,
er sjá alda synir,
heimi hverjum í?"
17. „Sól heitir með mönnum,
en sunna með goðum,
kalla dvergar Dvalins leika,
eygló jötnar,
álfar fagra hvel,
alskír ása synir."
18. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve þau ský heita,
er skúrum blandask,
heimi hverjum í?"
19. „Ský heit*a* með mönnum,
en skúrván með goðum,
kalla vindflot vanir,
úrván jötnar,
álfar veðrmegin,
kalla í helju hjálm huliðs."
20. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá vindr heitir,
er víðast ferr,
heimi hverjum í?"
21. „Vindr heitir með mönnum,
en váfuðr með goðum,
kalla gneggjuð ginnregin,
œpi jötnar,
álfar dynfara,
kalla í helju hviðuð."
22. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve þat logn heitir,
er liggja skal,
heimi hverjum í?"
23. „Logn heitir með mönnum,
en lægi með goðum,
kalla vin*ds*lot vanir,
ofhlý jötnar,
álfar dagsefa,
kalla dvergar dags veru."
24. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá marr heitir,
er menn róa,
heimi hverjum í?"
25. „Sær heitir með mönnum,

en sílægja með goðum,
kalla vág vanir,
álheim jötnar,
álfar lagastaf,
kalla dvergar djúpan mar.“

26. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá eldr heitir,
er brenn fyr alda sonum,
heimi hverjum í?“

27. „Eldr heitir með mönnum,
en með ásum funi,
kalla vag vanir,
freka jötnar,
en forbrenni dvergar,
kalla í helju hröðuð.“

28. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sá viðr heitir,
er vex fyr alda sonum,
heimi hverjum í?“

29. „Viðr heitir með mönnum,
en vallar fa*x* með goðum,
kalla hlí*ð*þang halir,
eldi jötnar,
álfar fagrlima,
kalla vönd vanir.“

30. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve sú nótt heitir,
in Nörvi kenda,
heimi hverjum í?“

31. „Nótt heitir með mönnum,
en njól með goðum,
kalla grímu ginnregin,
óljós jötnar,
álfar svefngaman,
kalla dvergar draumnjörun.“

32. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve þat sáð heitir,
er sá alda synir,
heimi hverjum í?“

33. „Bygg heitir með mönnum,
en barr með goðum,
kalla vaxt vanir,
æti jötnar,
álfar lagastaf,
kalla í helju hnipinn“

34. „Segðu mèr þat, Alvíss!
öll of rök fíra
vörumk, dvergr! at vitir:
hve þat öl heitir,
er drekka alda synir,
heimi hverjum í?“

35. „Öl heitir með mönnum,
en með ásum bjórr,
kalla veig vanir,
hreina lög jötnar,
en í helju mjöð,
kalla sumbl Suttungs synir.“

36. „Í einu brjósti
ek sák aldregi
fleiri forna stafi.
Miklum tálum
ek kveð tældan þik:
uppi ertu, dvergr! um dagaðr,
nú skínn sól í sali.“

HÁVAMÁL.

1. Gáttir allar,
áðr gangi fram,
um skoðask skyli,
um skygnask skyli;
þvíat óvist er at vita,
hvar óvinir sitja
á fleti fyrir.
2. Gefendr heilir!
gestr er inn kominn,
hvar skal sitja sjá?
mjök er bráðr
sá er á bröndum skal
síns um freista frama.
3. Elds er þörf
þeims inn er kominn
ok á knė kalinn;
matar ok váða
er manni þörf
þeim er hefir um fjall farit.
4. Vatns er þörf
þeim er til verðar kemr,
þerru ok þjóðlaðar,
góðs um œðis,
ef sėr geta mætti,
orðs ok endrþögu.
5. Vits er þörf
þeim er víða ratar,
dælt er heima hvat;
at augabragði verðr
sá er ekki kann
ok með snotrum sitr.
6. At hyggjandi sinni
skylit maðr hrœsinn vera,
heldr gætinn at geði.
þá er horskr ok þögull
kemr heimisgarða til,
sjaldan verðr víti vörum;
þvíat óbrigðra vin
fær maðr aldregi,
en mannvit mikit.
7. Inn vari gestr,
er til verðar kemr,
þunnu hljóði þegir,
eyrum hlýðir,
en augum skoðar;
svá nýsisk fróðra hverr fyr.
8. Hinn er sæll,
er sėr um getr
lof ok líknstafi;
ódælla er við þat,
er maðr eiga skal
annars brjóstum í.
9. Sá er sæll,
er sjálfr um á
lof ok vit, meðan lifir;
þvíat ill ráð
hefir maðr opt þegit
annars brjóstum ór.
10. Byrði betri
berrat maðr brautu at,
en sė mannvit mikit;
auði betra
þykkir þat í ókunnum stað,
slíkt er válaðs vera.
11. Byrði betri
berrat maðr brautu at,
en sė mannvit mikit;
vegnest verra

vegra hann velli at,
en sé ofdrykkja öls.

12. Era svá gott,
sem gott kveða,
öl alda son*um*;
þvíat færa veit,
er fleira drekkr,
síns til geðs gumi.

13. Óminnis hegri heitir
sá er yfir öldrum þrumir,
hann stelr geði guma:
þess fugls fjöðrum
ek fjötraðr vark
í garði Gunnlaðar.

14. Ölr ek varð,
varð ofrölvi
at ins fróða Fjalars;
því er öldr baztr,
at aptr of heimtir
hverr sitt geð gumi.

15. Þagalt ok hugalt
skyli þjóðans barn
ok vígdjarft vera;
glaðr ok reifr
skyli gumna hverr,
unz sinn bíðr bana.

16. Ósnjallr maðr
hyggsk munu ey lifa,
ef hann við víg varask;
en elli gefr
hánum engi frið,
þótt hánum geirar gefi.

17. Kópir afglapi,
er til kynnis kemr,
þylsk hann um eða þrumir;
allt er senn,
ef hann sylg um getr,
uppi er þá geð guma.

18. Sá einn veit,
er víða ratar
ok hefir fjöld um farit,
hverju geði stýrir
gumna hverr,
sá er vitandi er vits.

19. Haldit maðr á keri,
drekki þó at hófi mjöð,
mæli þarft eða þegi;
ókynnis þess
vár þik engi maðr,
at þú gangir snemma at sofa.

20. Gráðugr halr,
nema geðs viti,
etr sér aldrtrega;
opt fær hlœgis,
er með horskum kemr,
manni heimskum magi.

21. Hjarðir þat vitu,
nær þær heim skulu,
ok ganga þá af grasi;
en ósviðr maðr
kann ævagi
síns um má*l* maga.

22. *Ósæ*ll maðr
ok illa skapi
hlær at hvívetna;
hitki hann veit,
er hann vita þyrpti:
at hann er*a* vamma vanr.

23. Ósviðr maðr
vakir um alla nætr
ok hyggr at hvívetna;
þá er móðr,
er at morni kemr,
allt er víl sem var.

24. Ósnotr maðr
hyggr sér alla vera
viðhlæjendr vini;
hitki hann fiðr,
þótt þeir um hann fár lesi,
ef hann með snotrum sitr.

25. Ósnotr maðr
hyggr sèr alla vera
viðhlæjendr vini;
þá þat finnr,
er at þingi kemr,
at hann á formælendr fá.
26. Ósnotr maðr
þykkisk allt vita,
ef hann á sèr í vá veru;
hitki hann veit,
hvat hann skal við kveða,
ef hans freista fírar.
27. Ósnotr *maðr*
er með aldir kemr,
þat er bazt at hann þegi;
engi þat veit,
at hann ekki kann,
nema hann mæli til mart;
veita maðr
hinn er vætki veit,
þótt hann mæli til mart.
28. Fróðr sá þykkisk
er fregna kann
ok segja it sama;
eyvitu leyna
megu ýta synir
því er gengr um guma.
29. Œrna mælir
sá er æva þegir
staðlausu stafi;
hraðmælt tunga,
nema haldendr eigi,
opt sèr ógott um gelr.
30. At augabragði
skala maðr annan hafa,
þótt til kynnis komi;
margr þá fróðr þykkisk,
ef hann freginn erat,
ok nái hann þurrfjallr þruma.
31. Fróðr þykkisk
sá er flótta tekr
gestr at gest hæðinn;
veita görla
sá er um verði glissir,
þótt hann með grömum glami.
32. Gumnar margir
erusk gagnhollir,
en at *virði* rekask;
aldar róg
þat mun æ vera,
órir gestr við gest.
33. Árliga verðar
skyli maðr opt fá,
nè án til kynnis komi;
sitr ok snópir,
lætr sem sólginn sè
ok kann fregna at fá.
34. Afhvarf mikit
er til ills vinar,
þótt á brautu búi;
en til góðs vinar
liggja gagnvegir,
þótt hann sè firr farinn.
35. Ganga *skal*,
skala gestr vera
ey í einum stað;
ljúfr verðr leiðr,
ef lengi sitr
annars fletjum á.
36. Bú er betra,
þótt lítit sè,
halr er heima hverr;
þótt tvær geitr eigi
ok taugreptan sal,
þat er þó betra en bœn.
37. Bú er betra,
þótt lítit sè,
halr er heima hverr;
blóðugt er hjarta
þeim er biðja skal

sèr í mál hvert matar.
38. Vápnum sínum
skala maðr velli á
feti ganga framarr;
þvíat óvíst er at vita,
nær verðr á vegum úti
geirs um þörf guma.
39. Fannka ek mildan mann
eða svá matar góðan,
at ei væri þiggja þegit,
eða síns fjár
svági *gjöflan*,
at leið sè laun, ef þegi.
40. Fjár síns,
er fengit hefir,
skylit maðr þörf þola:
opt sparir leiðum
þaz hefir ljúfum hugat,
mart gengr verr en varir.
41. Vápnum ok váðum
skulu vinir gleðjask,
þat er á sjálfum sýnst;
viðrgefendr ok endrgefendr
erusk lengst vinir,
ef þat bíðr at verða vel.
42. Vin sínum
skal maðr vinr vera
ok gjalda gjöf við gjöf;
hlátr við hlátri
skyli höldar taka,
en lausung við lygi.
43. Vin sínum
skal maðr vinr vera,
þeim ok þess vin;
en óvinar síns
skyli engi maðr
vinar vinr vera.
44. Veiztu, ef þú vin átt
þann er þú vel trúir,
ok vill þú af hánum gott geta:
geði skaltu við þann blanda
ok gjöfum skipta,
fara at finna opt.
45. Ef þú átt annan
þanns þú illa trúir,
villtu af hánum þó gott geta:
fagrt skaltu við þann mæla,
en flátt hyggja
ok gjalda lausung við lygi.
46. Þat er enn
of þann er þú illa trúir,
ok þèr er grunr at hans geði:
hlæja skaltu við þeim
ok um hug mæla,
glík skulu gjöld gjöfum.
47. Ungr var ek forðum,
fór ek einn saman,
þá varð ek villr vega;
auðigr þóttumk,
er ek annan fann,
maðr er manns gaman.
48. Mildir frœknir
menn bazt lifa,
sjaldan sút ala;
en ósnjallr maðr
uggir hotvetna,
sýtir æ glöggr við gjöfum.
49. Váðir mínar
gaf ek velli at
tveim trèmönnum;
rekkar þat þóttusk,
er þeir ript höfðu,
neiss er nökkviðr halr.
50. Hrörnar þöll
sú er stendr þorpi á,
hlýrat henni börkr nè barr;
svá er maðr
sá er manngi ann,
hvat skal hann lengi lifa?
51. Eldi heitari

brennr með illum vinum
friðr fimm daga;
en þá sloknar,
er inn sètti kemr,
ok versnar allr vinskapr.

52. Mikit eitt
skala manni gefa,
opt kaupir sèr í litlu lof:
með hálfum hleif
ok með höllu keri
fèkk ek mèr fèlaga.

53. Lítilla sanda,
lítilla sæva:
lítil eru geð guma;
því allir menn
urðut jafnspakir,
hálf er öld hvar.

54. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sè;
þeim er fyrða
fegrst at lifa,
er vel mart vitu.

55. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sè;
þvíat snotrs manns hjarta
verðr sjaldan glatt,
ef sá er alsnotr, er á.

56. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sè;
örlög sín
viti engi maðr fyrir,
þeim er sorgalausastr sefi.

57. Brandr af brandi brenn,
unz brunninn er,
funi kveykisk af funa;
maðr af manni
verðr at máli kuðr,
en til dœlskr af dul.

58. Ár skal *rísa*
sá er annars vill
fè eða fjör hafa;
sjaldan liggjandi úlfr
lær um getr,
nè sofandi maðr sigr.

59. Ár skal rísa
sá er á yrkendr fá
ok ganga síns verka á vit;
mart um dvelr
þann er um morgin sefr,
hálfr er auðr und hvötum.

60. Þurra skíða
ok þakinna næfra,
þess kann maðr *mjöt*,
þess viðar,
er vinnask megi
mál ok misseri.

61. Þveginn ok mettr
ríði maðr þingi at,
þótt hann sèt væddr til vel;
skúa ok bróka
skammisk engi maðr,
nè hests in heldr,
þótt hann hafit góðan.

62. Snapir ok gnapir,
er til sævar kemr,
örn á aldinn mar;
svá er maðr,
er með mörgum kemr
ok á formælendr fá.

63. Fregna og segja
skal fróðra hverr,
sá er vill heitinn horskr;
einn vita
nè annarr skal,
þjóð veit, ef þrír 'ru.

64. Ríki sitt
skyli ráðsnotra hverr

í hófi hafa;
þá hann þat finnr,
er með frœknum kemr,
at engi er einna hvatastr.

65. *Gætinn ok geyminn*
skyli gumna hverr
ok varr at vintrausti;
orða þeirra,
er maðr öðrum segir,
opt hann gjöld um getr.

66. Mikilsti snemma
kom ek í marga staði,
en til síð í suma;
öl var drukkit,
sumt var ólagat,
sjaldan hittir leiðr í lið.

67. Hèr ok hvar
mundi mèr heim of boðit,
ef þyrptak at malungi mat,
eða tvau lær hengi
at ins tryggva vinar,
þars ek hafða eitt etit.

68. Eldr er beztr
með ýta sonum
ok sólar sýn,
heilyndi sitt
ef maðr hafa náir,
án við löst at lifa.

69. Erat maðr alls vesall,
þótt hann sè illa heill:
sumr er af sonum sæll,
sumr af frændum,
sumr af fè œrnu,
sumr af verkum vel.

70. Betra er lifðum
*en sè ó*lifðum,
ey getr kvikr kú;
eld sá ek upp brenna
auðgum manni fyrir,
en úti var dauðr fyr durum.

71. Haltr ríðr hrossi,
hjörð rekr handarvanr,
daufr vegr ok dugir;
blindr er betri
en brendr sè,
nýtr manngi nás,

72. Sonr er betri,
þótt sè síð of alinn
eptir genginn guma;
sjaldan bautarsteinar
standa brautu nær,
nema reisi niðr at nið.

73. Tveir 'ru eins herjar,
tunga er höfuðs bani,
er mèr í hèðin hvern
handar væni.

74. Nótt verðr feginn
sá er nesti trúir;
skammar 'ru skips rár,
hverf er haustgríma;
fjöld um viðrir
á fimm dögum,
en meira á mánaði.

75. Veita hinn
er vætki veit:
margr verðr *af aurum* api;
maðr er auðigr,
annarr óauðigr,
skylit þann vítka vár.

76. Deyr fè,
deyja frændr,
deyr sjálfr it sama;
en orðstírr
deyr aldregi
hveim er sèr góðan getr.

77. Deyr fè,
deyja frændr,
deyr sjálfr it sama;
ek veit einn
at aldri deyr:

dómr um dauðan hvern.
78. Fullar grindir
sá ek fyr Fitjungs sonum,
nú bera þeir vánar völ;
svá er auðr
sem augabragð,
hann er valtastr vina.
79. Ósnotr maðr
ef eignask getr
fé eða fljóðs munuð,
metnaðr hánum þróask,
en mannvit aldregi,
fram gengr hann drjúgt í dul.
80. Þat er þá reynt,
er þú at rúnum spyrr
inum reginkunnum,
þeim er görðu ginnregin
ok fáði fimbulþulr,
þá hefir hann bazt, ef hann þegir.
81. At kveldi skal dag leyfa,
konu er brend er,
mæki er reyndr er,
mey er gefin er,
ís er yfir kemr,
öl er drukkit er.
82. Í vindi skal við höggva,
veðri á sjó róa,
myrkri við man spjalla,
mörg eru dags augu;
á skip skal skriðar orka,
en á skjöld til hlífar,
mæki höggs,
en mey til kossa.
83. Við eld skal öl drekka,
en á ísi skríða,
magran mar kaupa,
en mæki saurgan,
heima hest feita,
en hund á búi.
84. Meyjar orðum
skyli manngi trúa,
né því er kveðr kona;
þvíat á hverfanda hveli
váru þeim hjörtu sköpuð,
brigð í brjóst um lagið.
85. Brestanda boga,
brennanda loga,
gínanda úlfi,
galandi kráku,
rýtanda svíni,
rótlausum viði,
vaxanda vági,
vellanda katli,
86. Fljúganda fleini,
fallandi báru,
ísi einnættum,
ormi hringlegnum,
brúðar beðmálum
eða brotnu sverði,
bjarnar leiki
eð*a* barni konungs,
87. Sjúkum kálfi,
sjálfráða þræli,
völu vilmæli,
val nýfeldum,
heiðríkum himni,
hlæjanda herra,
hunda helti
ok harmi skækju,
88. Bróðurbana sínum,
(R 89.) þótt á brautu mœti,
húsi hálfbrunnu,
hesti alskjótum
— þá er jór ónýtr,
ef einn fótr brotnar —,
verðit maðr svá tryggr,
at þessu trúi öllu.
89. Akri ársánum
(R 88.) trúi engi maðr,

nė til snemma syni:
veðr ræðr akri,
en vit syni,
hætt er þeirra hvárt.
90. Svá er friðr kvenna
þeirra er flátt hyggja,
sem aki jó óbryddum
á ísi hálum,
teitum tvevetrum,
ok sė tamr illa,
eða í byr óðum
beiti stjórnlausu,
eða skyli haltr henda
hrein í þáfjalli.
91. Bert ek nú mæli,
þvíat ek bæði veit:
brigðr er karla hugr konum;
þá vėr fegrst mælum,
er vėr flást hyggjum,
þat tælir horska hugi.
92. Fagrt skal mæla
ok fė bjóða
sá er vill fljóðs ást fá,
líki leyfa
ins ljósa mans;
sá fær er frjár.
93. Ástar firna
skyli engi maðr
annan aldregi;
opt fá á horskan,
er á heimskan ne fá,
lostfagrir litir.
94. Eyvitar firna
er maðr annan skal
þess er um margan gengr guma;
heimska ór horsk*um*
görir hölda sonu
sá inn mátki munr.
95. Hugr einn þat veit
er býr hjarta nær,
einn er hann sėr um sefa;
öng er sótt verri
hveim snotrum manni
en sėr öngu at una.
96. Þat ek þá reynda,
er ek í reyri sat
ok vættak míns munar:
hold ok hjarta
var mėr in horska mær,
þeygi ek hana at heldr hefik.
97 Billings mey
ek fann beðjum á
sólhvíta sofa;
jarls yndi
þótti mėr ekki vera,
nema við þat lík at lifa.
98. „Auk nær aptni
skaltu, Óðinn! koma,
ef þú vilt þėr mæla man;
allt eru ósköp,
nema einir viti
slíkan löst saman.“
99. Aptr ek hvarf,
ok unna þóttumk,
vísum vilja frá;
hitt ek hugða,
at ek hafa mynda
geð hennar allt ok gaman.
100. Svá kom ek næst,
at in nýta var
vígdrótt öll um vakin
með brennandum ljósum
ok bornum viði;
sá var mėr vílstigr of vitaðr.
101. Ok nær morni,
er ek var enn um kominn,
þá var saldrótt um sofin;
grey eitt ek þá fann
innar góðu konu

bundit beðjum á.
102. Mörg er góð mær,
ef görva kannar,
hugbrigð við hali;
þá ek þat reynda,
er it ráðspaka
teygða ek á flærðir fljóð;
háðungar hverrar
leitaði mèr it horska man,
ok hafða ek þess *vætki* vífs.
103. Heima glaðr gumi
ok við gesti reifr
sviðr skal um sik vera,
minnigr ok málugr,
ef hann vill margfróðr vera,
opt skal góðs geta;
fimbulfambi heitir
sá er fátt kann segja,
þat er ósnotrs aðal.
104. Inn aldna jötun ek sótta,
nú em ek aptr um kominn,
fátt gat ek þegjandi þar;
mörgum orðum
mælta ek í minn frama
í Suttungs sölum.
105. Gunnlöð mèr um gaf
gullnum stóli á
drykk ins dýra mjaðar;
ill iðgjöld
lèt ek hana eptir hafa
síns ins heila hugar,
síns ins svara sefa.
106. Rata munn
lètumk rúms um fá
ok um grjót gnaga;
yfir ok undir
stóðumk jötna vegir,
svá hætta ek höfði til.
107. Vel keypts litar
hefi ek vel notit,
fás er fróðum vant;
þvíat Óðrerir
er nú upp kominn
á alda vès jarðar.
108. Ifi er mèr á,
at ek væra enn kominn
jötna görðum ór,
ef ek Gunnlaðar ne nytak,
innar góðu konu,
þeirrar ek lögðumk arm yfir.
109. Ins hindra dags
gengu hrímþursar
Háva ráðs at fregna
Háva höllu í;
at Bölverki þeir spurðu,
ef hann væri með böndum kominn,
eða hefði hánum Suttungr of sóit.
110. Baugeið Óðinn
hygg ek at unnit hafi;
hvat skal hans trygðum trúa?
Suttung svikinn
han lèt sumbli frá
ok grætta Gunnlöðu.

---

111. Mál er at þylja
þular stóli á
Urðar brunni at;
sá ek ok þagðak,
sá ek ok hugðak,
hlýdda ek á manna mál;
of rúnar heyrða ek dœma,
nè um ráðum þögðu
Háva höllu at,
Háva höllu í,
heyrða ek segja svá:
112. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,

þèr munu góð, ef þú getr:
nótt þú rísat,
nema á njósn sèr,
eða þú leitir þèr innan út
staðar!

113. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ràð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
fjölkunnigri konu
skalattu í faðmi sofa,
svá at hon lyki þik liðum.

114. Hon svá görir,
at þú gáir eigi
þings nè þjóðans máls;
mat þú villat
nè mannskis gaman,
ferr þú sorgafullr at sofa.

115. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
annars konu
teygðu þèr aldregi
eyrarúnu at!

116. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
á fjalli eða firði
ef þik fara tíðir,
fástu at virði vel!

117. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
illan mann
láttu aldregi
óhöpp at þèr vita!
þvíat af illum manni
fær þá aldregi
gjöld ins góða hugar.

118. Ofarla bíta
ek sá einum hal
orð illrar konu;
fláráð tunga
varð hánum at fjörlagi,
ok þeygi um sanna sök.

119. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
veiztu, ef þú vin átt
þanns þú vel trúir,
farðu at finna opt!
þvíat hrísi vex
ok hávu grasi
vegr er vætki treðr.

120. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
góðan mann
teygðu þèr at gamanrúnum
ok nem líknargaldr, meðan
þú lifir!

121. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:
vin þínum
ver þú aldregi
fyrri at flaumslitum!
sorg etr hjarta,
ef þú segja ne náir
einhverjum allan hug.

122. Ráðumk þèr, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þèr munu góð, ef þú getr:

orðum skipta
þú skalt aldregi
við ósvinna apa;
123. þvíat af illum manni
mundu aldregi
góðs laun um geta;
en góðr maðr
mun þik görva mega
líknfastan at lofi.
124. Sifjum er þá blandat,
hverr er segja ræðr
einum allan hug;
allt er betra
en sé brigðum at vera,
era sá vinr öðrum, er vilt eitt segir.
125. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
þrimr orðum senna
skalattu *við* þér verra mann;
opt inn betri bilar,
þá er inn verri vegr.
126. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
skósmiðr þú verir
né skeptismiðr,
nema þú sjálfum þér sér;
skór er skapaðr illa,
eða skapt sé rangt,
þá er þér böls beðit.
127. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
hvars þú böl kant,
kveð þú þér bölvi at
ok gefat þínum fjandum frið!
128. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
illu feginn
verðu aldregi,
en lát þér at góðu getit!
129. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
upp líta
skalattu í orrostu
— gjalti glíkir
verða gumna synir —,
síðr þi*k* um heilli halir.
130. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
ef þú vilt þér góða konu
kveðja at gamanrúnum
ok fá fögnuð af,
fögru skaltu heita
ok láta fast vera;
leiðisk manngi gott, ef getr.
131. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
varan bið ek þik vera
ok eigi ofvaran,
ver þú við öl varastr
ok við annars konu
ok við þat it þriðja,
at *þik* þjófar ne leiki!
132. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,

þér munu góð, ef þú getr:
at háði nė hlátri
hafðu aldregi
gest nė ganganda!
opt vitu ógörla
þeir er sitja inni fyrir,
hvers þeir 'ru kyns er koma.

133. *Löstu ok kosti*
bera ljóða synir
blandna brjóstum í;
erat maðr svá góðr,
at galli ne fylgi,
nė svá illr, at einugi dugi.

134. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
at hárum þul
hlæðu aldregi!
opt er gott þat er gamlir kveða;
opt ór skörpum belg
skilin orð koma,
þeim er hangir með hám
ok skollir með skrám
ok váfir með vílmögum.

135. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
njóta mundu, ef þú nemr,
þér munu góð, ef þú getr:
gest þú ne geyja!
nė á grind hrekir,
get þú váluðum vel!

136. Ramt er þat trė,
er ríða skal
öllum at upploki;
baug þú gef!
eða þat biðja mun þér
læs hvers á liðu.

137. Ráðumk þér, Loddfáfnir!
en þú ráð nemir,
þér skulu nýt, *ef nemr*,
góð, *ef þú getr*,
þörf, *sem þú þiggr*,
holl, *ef þú hefir vel:*
hvars þú öl drekkr,
kjós þú þér jarðar megin!
þvíat jörð tekr við öldri,
en eldr við sóttum,
eik við abbindi,
ax við fjölkyngi,
höll við hýrógi,
heiptum skal mána kveðja,
beiti við bitsóttum,
en við bölvi rúnar,
fold skal við flóði taka.

---

138. Veit ek, at ek hėkk
vindga meiði á
nætr allar níu,
geiri undaðr
ok gefinn Óðni,
sjálfr sjálfum mėr,
á þeim meiði,
er manngi veit,
hvers hann af rótum renn.

139. Við hleifi mik seldu
nė við hornigi;
nýsta ek niðr,
nam ek upp rúnar,
œpandi nam,
fėll ek aptr þaðan.

140. Fimbulljóð níu
nam ek af inum frægja syni
Bölþor*n*s Bestlu föður;
ok ek drykk of gat
ins dýra mjaðar
ausinn Óðreri.

141. Þá nam ek frœvask
ok fróðr vera
ok vaxa ok vel hafask;

orð mèr af orði
orðs leitaði,
verk mèr af verki
verks leitaði.
142. Rúnar munt þú finna
ok *roðna* stafi,
mjök stóra stafi,
mjök stinna stafi,
er fáði fimbulþulr,
ok görðu ginnregin,
ok reist hroptr rögna,
Óðinn með ásum,
en fyr álfum Dáinn,
Dvalinn ok dvergum fyrir,
A*ls*viðr jötnum fyrir,
ek reist sjálfr sumar.
143. Veiztu, hve rísta skal?
veiztu, hve ráða skal?
veiztu, hve fá skal?
veiztu, hve freista skal?
veiztu, hve biðja skal?
veiztu, hve blóta skal?
veiztu, hve senda skal?
veiztu, hve sóa skal?
144. Betra er óbeðit
en sè ofblótit,
ey sèr til gildis gjöf;
betra er ósent
en sè ofsóit.
Svá þundr um reist
fyr þjóða rök;
þar hann upp um reis,
er hann aptr of kom.
145. Ljóð ek þau kann,
er kannat þjóðans kona
ok mannskis mögr;
hjálp heitir eitt,
en þat þèr hjálpa mun
við sökum ok sorgum
ok sútum görvöllum.
146. þat kann ek annat,
er þurfu ýta synir
þeir er vilja læknar lifa.
147. þat kann ek *it* þriðja:
ef mèr verðr þörf mikil
hapts við mína heiptmögu:
eggjar ek deyfi
minna andskota,
bítat þeim vápn nè vèlir.
148. þat kann ek it fjórða,
ef mèr fyrðar bera
bönd at boglimum:
svá ek gel,
at ek ganga má,
sprettr mèr af fótum fjöturr,
en af höndum hapt.
149. þat kann ek it fimta,
ef ek sè af fári skotinn
flein í fólki vaða:
flýgra hann svá stint,
at ek stöðvigak,
ef ek hann sjónum of sèk.
150. þat kann ek it sètta,
ef mik særir þegn
á rótum rás viðar:
ok þann hal
er mik heipta kveðr,
þann eta mein heldr en mik.
151. þat kann ek it sjaunda,
ef ek sè hávan loga
sal um sessmögum:
brennrat svá breitt,
at ek hánum bjargigak,
þann kann ek galdr at gala.
152. þat kann ek it átta,
er öllum er
nytsamlikt at nema:
hvars hatr vex
með hildings sonum,
þat má ek bœta brátt.

153. Þat kann ek it níunda,
ef mik nauðr um stendr
at bjarga fari mínu á floti:
vind ek kyrri
vági á,
ok svæfik allan sæ.
154. Þat kann ek it tíunda,
ef ek sė túnriður
leika lopti á:
ek svá vinnk,
at þær villar fara
sinna heim hama,
sinna heim huga.
155. Þat kann ek it ellipta,
ef ek skal til orrostu
leiða langvini:
undir randir ek gel,
en þeir með ríki fara
heilir hildar til,
heilir hildi frá,
koma þeir heilir hvaðan.
156. Þat kann ek it tólpta,
ef ek sė á trė uppi
váfa virgilná:
svá ek ríst
ok í rúnum fák,
at sá gengr gumi
ok mælir við mik.
157. Þat kann ek it þrettánda,
ef ek skal þegn ungan
verpa vatni á:
munat hann falla,
þótt hann í fólk komi,
hnígra sá halr fyr hjörum.
158. Þat kann ek it fjugrtánda,
ef ek skal fyrða liði
telja tiva fyr:
ása ok álfa
ek kann allra skil,
fár kann ósnotr svá.
159. Þat kann ek it fimtánda,
er gól Þjóðreyrir
dvergr fyr Dellings durum:
afl gól hann ásum,
en álfum frama,
hyggju Hroptatý.
160. Þat kann ek it sextánda,
ef ek vil ins svinna mans
hafa geð allt ok gaman:
hugi ek hverfi
hvítarmri konu,
ok sný ek hennar öllum sefa.
161. Þat kann ek it sjautjánda,
at mik mun seint firrask
it manunga man;
ljóða þessa
mun þú, Loddfáfnir!
lengi vanr vera;
þó sė þėr góð, ef þú gėtr,
nýt, ef þú nemr,
þörf, ef þú þiggr.
162. Þat kann ek it átjánda,
er ek æva kennik
mey nė manns konu,
— allt er betra,
er einn um kann,
þat fylgir ljóða lokum, —
nema þeirri einni,
er mik armi verr,
eða mín systir sė.
163. Nú eru Háva mál kveðin
Háva höllu í,
allþörf ýta sonum,
óþörf jötna sonum;
heill sá er kvað!
heill sá er kann!
njóti sá er nam!
heilir þeirs hlýddu!

*

RÍGSMAL

eða

RÍGSÞULA.

Svá segja menn í fornum sögum, at einnhverr af ásum, sá er Heimdallr hèt, fór ferðar sinnar ok fram með sjóvarströndu nökkurri, kom at einum húsabœ ok nefndisk Rígr. Eptir þeirri sögu er kvæði þetta:

1. At kváðu ganga
grœnar brautir
öflgan ok aldinn
ás kunnigan,
ramman ok röskvan
Ríg stíganda.

2. † Gekk hann meirr at þat
miðrar brautar,
kom hann at húsi,
hurð var á gætti;
inn nam at ganga,
eldr var á gólfi,
hjón sátu þar
hár *at arni*,
Ái ok E*dd*a
aldinfalda.

3. Rígr kunni þeim
ráð at segja,
meirr settisk hann
miðra fletja,
en á hlið hvára
hjón salkynna.

4. Þá tók Edda
ökkvinn leif
þungan ok þykkan,
þrunginn sáðum;
bar hon meirr at þat
miðra skutla,
soð var í bolla,
setti á bjóð,
var kálfr soðinn
krása beztr.

5. Rígr kunni þeim
ráð at segja,
reis hann upp þaðan,
rèzk at sofna;
meirr lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlið hvára
hjón salkynna.

6. Þar var hann at þat
þrjár nætr saman,
gekk hann meirr at þat
miðrar brautar,
liðu meirr at þat
mánuðr níu.

7. Jóð ól Edda,
jósu vatni,
hörvi *klúrum*
kona vafði
hösvan ok svartan,
hètu þræl.*

8. Var þar á höndum

hrokkit skinn,
kroppnir knúar,
kartnegl ljótir,
fingr digrir,
fúlligt andlit,
lotr hryggr,
langir hælar.
9. *Hann nam at vaxa
ok vel dafna,
nam hann meirr at þat
magns um kosta,
bast at binda,
byrðar görva,
bar hann heim at þat
hrís gerstan dag.
10. Þar kom at garði
gengilbeina,
örr var á iljum,
armr sólbrunninn,
niðrbjúgt er nef,
nefndisk Þír.
11. Miðra fletja
meirr settisk hon,
sat hjá henni
sonr húss;
ræddu ok rýndu,
rekkju görðu
þræll ok Þír
þrungin dægr.
12. Börn ólu þau,
bjuggu ok undu,
hygg ek at hèti
Hreimr ok Fjósnir,
Klúrr ok Kleggi,
Kefsir, Fúlnir,
Drumbr, Digraldi,
Dröttr ok Hösvir,
Lútr ok Leggjaldi;
lögðu garða,
akra töddu,
unnu at svínum,
geita gættu,
grófu torf.
13. Dœtr váru þær
Drumba ok Kumba,
Ökkvinkálfa
ok Arinnefja,
Ysja ok Ambátt,
Eikintjasna,
Tötrughypja
ok Trönubeina;
þaðan eru komnar
þræla ættir.

---

14. Gekk Rígr at þat
rèttar brautir,
kom hann at höllu,
hurð var á skíði;
inn nam at ganga,
eldr var á gólfi,
hjón sátu þar,
hèldu á sýslu,
*Afi ok Amma
áttu hús.
15. Maðr telgdi þar
meið til rifjar,
var skegg skapat,
skör var fyr enni,
skyrtu þröngva,
skokkr var á gólfi.
16. Sat þar kona,
sveigði rokk,
breiddi faðm,
bjó til váðar;
sveigr var á höfði,
smokkr var á bringu,
dúkr var á hálsi,
dvergar á öxlum.*
17. Rígr kunni þeim
ráð at segja,

meirr settisk hann
miðra fletja,
en á hlið hvára
hjón salkynna.
18. *þá tók Amma*
. . . .
. . . . .
. . . .
19. *Rígr kunni þeim*
ráð at segja,
reis frá borði,
rèzk at sofna;
meirr lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlið hvára
hjón salkynna.
20. þar var hann at þat
þrjár nætr saman,
gekk hann meirr at þat
miðrar brautar,
liðu meirr at þat
mánuðr níu.
21. Jóð ól Amma,
jósu vatni,
kölluðu Karl,
kona sveip ripti
rauðan ok rjóðan,
riðuðu augu.
22. Hann nam at vaxa
ok vel dafna,
öxn nam at temja,
arðr at görva,
hús at timbra
ok hlöður smíða,
karta at görva
ok keyra plóg.
23. Heim óku þá
hanginluklu,
geitakyrtlu,
giptu Karli,
Snör heitir sú,
settisk und ripti;
bjuggu hjón,
bauga deildu,
breiddu blæjur
ok bú görðu.
24. Börn ólu þau,
bjuggu ok undu,
hèt Halr og Drengr,
Höldr, þegn ok Smiðr,
Breiðr, Bóndi,
Bundinskeggi,
Búi ok Boddi,
Brattskeggr ok Seggr.
25. Enn hètu svá
öðrum nöfnum:
Snót, Brúðr, Svanni,
Svarri, Sprakki,
Fljóð, Sprund ok Víf,
Feima, Ristill;
þaðan eru komnar
karla ættir.

---

26. Gekk Rígr þaðan
rèttar brautir,
kom hann at sal,
suðr horfðu dyrr,
var hurð hnigin,
hringr var í gætti.
27. Gekk hann inn at þat,
gólf var strát,
sátu hjón,
sásk í augu,
Faðir ok Móðir,
fingrum at leika.
28. Sat húsgumi
ok sneri streng,
álm of bendi,
örvar skepti;
en húskona

hugði at örmum,
strauk of ripti,
sterti ermar.
29. Keisti fald,
kinga var á bríngu,
siðar slœður,
serk bláfán;
brún bjartari,
brjóst ljósara,
háls hvítari
hreinni mjöllu.
30. Rígr kunni þeim
ráð at segja,
meirr settisk hann
miðra fletja,
en á hlíð hvára
hjón salkynna.
31. þá tók Móðir
merktan dúk
hvítan af hörvi,
huldi bjóð;
hon tók at þat
hleifa þunna,
hvíta af hveiti,
ok huldi dúk.
32. Fram setti hon
*f*ulla skutla
silfri varða
senn á bjóð,
fán ok fleski
ok fuglą steikta;
vín var í könnu,
varðir kalkar;
drukku ok dœmdu,
dagr var á sinnum.
33. Rígr kunni þeim
ráð at segja,
reis *hann* at þat,
rekkju gerði;
meirr lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlíð hvára
hjón salkynna.
34. þar var hann at þat
þrjár nætr saman,
gekk hann meirr at þat
miðrar brautar,
liðu meirr at þat
mánuðr níu.
35. Svein ól Móðir,
silki vafði,
jósu vatni,
Jarl lètu heita;
bleikt var hár,
bjartir vangar,
ötul váru augu
sem yrmlingi.
36. Upp óx þar
Jarl á fletjum,
lind nam at skelfa,
leggja strengi,
álm at beygja,
örvar skepta,
flein at fleygja,
frökkur dýja,
hestum ríða,
hundum verpa,
sverðum bregða,
sund at fremja.
37. Kom þar ór runni
Rígr gangandi,
Rígr gangandi,
rúnar kendi;
sitt gaf heiti,
son kvezk eiga,
þann bað hann eignask
óðalvöllu,
óðalvöllu,
aldnar bygðir.
38. Reið hann meirr þaðan

myrkan við,
hèlug fjöll,
unz at höllu kom;
skapt nam at dýja,
skelfdi lind,
hesti hleypti
ok hjörvi brá;
víg nam at vekja,
völl nam at rjóða,
val nam at fella,
vá til landa.
39. Rèð hann einn at þat
átján búum;
auð nam skipta,
öllum veita
meiðmar ok mösma,
mara svangrifja,
hringum hreytti,
hjó sundr baug.
40. Ók*u* ærir
úrgar brautir,
kómu at höllu,
þar er Hersir bjó;
m*ey á*tti hann
mjófing*raða*,
hvít*a* ok horsk*a*,
hèt *sú* Erna.
41. Báðu hennar
ok heim óku,
giptu Jarli,
gekk hon und líni;
saman bjuggu þau
ok sèr undu,
ættir jóku
ok aldrs nutu.
42. Burr var hinn elzti,
en Barn annat,
Jóð ok Aðal,
Arfi, Mögr,
Niðr ok Niðjungr,
námu leika,
Sonr ok Sveinn,
sund ok tafl,
Kundr hèt einn,
Konr var hinn yngsti.
43. Upp óxu þar
Jarli bornir,
hesta tömdu,
hlífar bendu,
skeyti skófu,
skelfdu aska.
44. En Konr ungr
kunni rúnar,
æfinrúnar
ok aldrrúnar;
meirr kunni hann
mönnum bjarga,
eggjar deyfa,
œgi lægja.
45. Klök nam fugla,
kyrra elda,
sefa ok svefja,
sorgir lægja,
afl ok eljun
átta manna.
46. Hann við Ríg Jarl
rúnar deildi,
brögðum beitti
ok betr kunni;
þá öðlaðisk
ok þá eiga gat
Rígr at heita,
rúnar kunna.
47. Reið Konr ungr
kjörr ok skóga,
kólfi fleygði,
kyrði fugla.
48. Þá kvað þat kráka,
sat *á* kvisti ein:
„Hvat skaltu, Konr ungr!

kyrra fugla?
heldr mætti þèr
hestum ríða,
hjörum bregða
ok her fella.
49. Á Danr ok Danpr
dýrar hallir,
œðra óðal,
en èr hafið;
þeir kunnu vel
kjól at ríða,
egg at kenna,
undir rjúfa."
* * *

HYNDLULJÓÐ

með

VÖLUSPÁ HINNI SKÖMMU.

---

1. „Vaki mær meyja!
vaki mín vina,
Hyndla systir,
er í helli býr!
nú er rökkr rökkra,
ríða vit skulum
til Valhallar
ok til vès heilags.
2. Biðjum Herj*a*föðr
í hugum sitja;
hann geldr ok gefr
gull verðu*ngu*;
gaf hann Hermóði
hjálm ok brynju,
en Sigmundi
sverð at þiggja.
3. Gefr hann sigr *sum*um,
en sumum aura,
mælsku mörgum
ok mannvit fírum;
byri gefr hann brögnum,
en brag skáldum,
gefr hann mannsemi
mörgum rekki.
4. Þór mun hon blóta,
þess mun hon biðja,
at hann æ við þik
einart láti,
þó er hánum ótítt
við jötuns brúðir.
5. Nú taktu úlf þinn
ein af stalli!
lát hann renna
með runa mínum!"
„Seinn er göltr þinn
goðveg troða,
vil ek ei mar minn
mætan hlœða.
6. Flá ertu, Freyja!
er þú freistar mín,

vísar þú augum
á oss þannig,
er þú hefir ver þinn
í valsinni,
Óttar unga,
Innsteins bur.“

7. „Dulin ertu, Hyndla!
draums ætlik þér,
er þú kveðr ver minn
í valsinni,
þar er göltr glóar,
Gullinbursti,
Hildisvíni,
er mér hagir görðu
dvergar tveir,
Dáinn ok Nabbi.

8. Sennum vit ór söðlum,
sitja vit skulum
ok um jöfra
ættir dœma,
gumna þeirra
er frá góðum kvámu.

9. þeir hafa veðjat
vala-málmi
Óttarr ungi
ok Angantýr;
skylt er at veita,
svá at skati inn ungi
föðurleifð hafi
eptir frændr sína.

10. Hörg hann mér gerði
hlaðinn steinum
— nú er grjót þat
at gleri orðit —,
rauð hann í nýju
nauta blóði,
æ trúði Óttarr
á ásynjur.

11. Nú láttu forna
niðja talda
ok upp bornar
ættir manna:
hvat er Skjöldunga,
hvat er Skilfinga,
hvat er Öðlinga,
hvat er Ylfinga,
hvat er höldborit,
hvat er hersborit,
mest manna val
und miðgarði?“

12. „þú ert, Óttarr!
borinn Innsteini,
en Innsteinn var
Álfi inum gamla,
Álfr var Úlfi,
Úlfr Sæfara,
en Sæfari
Svan inum rauða.

13. Móður átti faðir þinn
menjum göfga,
hygg ek at hon héti
Hlédís gyðja;
Fróði var faðir þeirrar,
en Frí*und* móðir;
öll þótti ætt sú
með yfirmönnum.

14. Áli var áðr
öflgastr manna,
Hálfdan fyrri
hæstr Skjöldunga;
fræg váru fólkvíg
þau er framir gerðu,
hvarfla þóttu hans verk
með himins skautum.

15. Efldisk hann við Eymund,
œztan manna,
en hann *vá* Sigtrygg
með svölum eggjum;
eiga gekk Álmveig,
œzta kvenna,

ólu þau ok áttu
átján sonu.
16. þaðan eru Skjöldungar,
þaðan eru Skilfingar,
þaðan Öðlingar,
þaðan Ynglingar,
þaðan höldborit,
þaðan hersborit,
mest manna val
und miðgarði;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!
17. Var Hildigunn
hennar móðir
Sváfu barn
ok Sækonungs;
allt er þat ætt þín,
Óttar heimski!
varð*ar* at viti svá,
villtu enn lengra?
18. Dagr átti þóru
drengja móður,
ólust í ætt þar
œztir kappar:
Fraðmarr ok Gyrðr
ok Frekar báðir,
Ámr ok Jösurmarr,
Álfr inn gamli;
varðar at viti svá,
villtu enn lengra?
19. Ketill hèt vinr þeirra,
Klyps arfþegi,
var hann móðurfaðir
móður þinnar;
þar var Fróði,
fyrr en Kári
hinn eldri var
Álfr um getinn.
20. *N*anna var næst þar
Nökkva dóttir,
var mögr hennar
mágr þíns föður;
fyrnd er sú mægð,
fram tel ek lengra;
† kunna ek báða
Brodd og Hörfi;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!
21. Ísólfr ok Ásólfr
Ölmóðs synir
ok Skúrhildar
Skekkils dóttur,
skaltu til telja
skatna margra;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!
22. Gunnarr bálkr,
Grímr *h*arðskafi,
járnskjöldr þórir,
Úlfr gínandi.
23. *Hervarðr*, *Hjörvarðr*,
Hrani, *Angantýr*,
Búi ok Brami,
Barri ok Reifnir,
Tindr ok Tyrfingr
ok tveir Haddingjar;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!
24. *Austr í Bólm*
váru bornir
Arngríms synir
ok Eyfuru;
brökun berserkja
böls margskonar
um lönd ok um lög,
sem logi fœri;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!
25. Kunna ek báða
Brodd ok Hörfi,

váru þeir í hirð
Hrólfs ins gamla.
Allir bornir
frá Jörmunreki
Sigurðar mági,
— hlýð þú sögu minni! —
fólkum grimms
þess er Fáfni vá.

26. Sá var vísir
frá Völsungi,
ok Hjördís
frá Hrauðungi,
en Eylimi
frá Öðlingum;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!

27. Gunnarr ok Högni
Gjúka arfar,
ok it sama Guðrún
systir þeirra;
eigi var Guttormr
Gjúka ættar,
þó var hann bróðir
beggja þeirra;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!

28. Haraldr hilditönn
borinn Hrœreki
slöngvanbauga,
son*r* var hann Auðar,
Auðr djúpauðga
Ívars dóttir,
en Raðbarðr
var Randvers faðir;
þeir váru gumnar
goðum signaðir;
allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!

---

29. Váru ellifu
æsir taldir,
Baldr er hnė
við banaþúfu;
þess lėzk Vali
verðr at hefna,
síns bróður
sló hann handbana;
† allt er þat ætt þín,
Óttarr heimski!

30. Var Baldrs faðir
Burs arfþegi,
Freyr átti Gerði,
hon var G*ý*mis dóttir,
jötna ættar,
ok Aurboðu;
þó var Þjassi
þeirra frændi
skautgjarn jötunn,
hans var Skaði dóttir.

31. Mart segjum þėr
ok munum fleira,
vörumk at viti svá,
villtu enn *lengra*?

32. Haki var Hveðnu
hóti beztr sona,
en Hveðnu var
Hjörvarðr faðir;
Heiðr ok Hrossþjóf
Hrímnis kindar.

33. Eru völur allar
frá Viðólfi,
vitkar allir
frá Vilmeiði,
*seið*berendr
frá Svarthöfða,
jötnar allir
frá Ými komnir.

34. Mart segjum þėr
ok munum fleira,

vörumk at viti svá,
villtu enn lengra?
35. Varð einn borinn
í árdaga
rammaukinn mjök
rögna kindar;
níu báru þann
nad*dg*öfgan mann
jötna meyjar
við jarðar þröm.
36. Mart segjum þèr
ok munum fleira,
vörumk at viti svá,
villtu enn lengra?
37. Hann Gjálp um bar,
hann Greip um bar,
bar hann Eistla
ok Eyrgjafa,
hann bar Úlfrún
ok Angeyja,
Imdr ok Atla
ok Járnsaxa.
38. Sá var aukinn
jarðar megni,
svalköldum sæ
ok sónardreyra.
39. Mart segjum þèr
ok munum fleira,
vörumk at viti svá,
villtu enn lengra?
40. Ól úlf Loki
við Angrboðu,
en Sleipni gat
við Svaðilfara;
eitt þótti skars
allra feiknast,
þat var bróður frá
Byleists komit.
41. Loki af hjarta
lindi brendu,
fann hann hálfsviðinn
hugstein ko*nu*;
varð Loptr kviðugr
af konu illri;
þaðan er á foldu
flagð hvert komit.
42. Haf gengr hríðum
við himin sjálfan,
líðr lönd yfir,
en lopt bilar;
þaðan koma snjóvar
ok snarir vindar,
þá er í ráði,
at rögn um þrjóti.
43. Varð einn borinn
öllum meiri,
sá var aukinn
jarðar megni;
þann kveða stilli
stórauðgastan,
sif sifjaðan
sjötum görvöllum.
44. Þá kemr annarr
enn mátkari,
þó þori ek eigi
þann at nefna;
fáir sjá nú
fram um lengra,
en Óðinn mun
úlfi mœta."

---

45. „Ber þú minnis öl
mínum gelti!
svá hann öll muni
orð at tína
þessa*r* rœðu
á þriðja morni,
þá er þeir Angantýr
ættir rekja."
46. „Snúðu b*raut* hèðan!

sofa lystir mik,
fær þú fátt af mèr
fríðra kosta;
hleypr þú, eðlvina!
úti á náttum,
sem með höfrum
Heiðrún fari.

47. Rannt at *Óði*
ey þreyjandi,
skutusk þèr fleiri
und fyrirskyrtu;
hleypr þú, eðlvina!
úti á náttum,
sem með höfrum
Heiðrún fari."

48. „Ek slæ eldi
of íviðju,
svá at þú ei kemsk
á *braut* hèðan."

49. „Hyr sè ek brenna
en hauðr loga,
verða flestir
fjörlausn þola:
ber þú Óttari
bjór at hendi
eitri blandinn mjök
illu heilli!"

50. „Orðheill þín
skal engu ráða,
þóttu, brúðr jötuns!
bölvi heitir;
hann skal drekka
dýrar veigar,
bið ek Óttari
öll goð duga."

VÖLUNDARKVIÐA.

Níðuðr hèt konungr í Svíþjóð; hann átti tvá sonu ok eina dóttur, hon hèt Böðvildr. Brœðr váru þrír, synir Finna-konungs; hèt einn Slagfiðr, annarr Egill, þriði Völundr; þeir skriðu ok veiddu dýr. þeir kvámu í Úlfdali ok gerðu sèr þar hús; þar er vatn, er heitir Úlfsjár. Snemma of morgin fundu þeir á vatnsströndu konur þrjár, ok spunnu lín; þar váru hjá þeim álptarhamir þeirra; þat váru valkyrjur. þar váru tvær dœtr *H*löðvès konungs, Hlaðguðr svanhvít ok Hervör ál*m*vítr, in þriðja var Ölrún Kjárs dóttir af Vallandi. þeir höfðu þær heim til skála með sèr. Fèkk Egill Ölrúnar, en Slagfiðr Svanhvítrar, en Völund*r* Ál*m*vít*t*ar. þau bjuggu sjau vetr; þá flugu þær at vitja víga ok kvámu eigi aptr. þá skreið Egill at leita Ölrúnar, en Slagfiðr leitaði Svanhvítrar, en Völundr sat í Úlfdölum. Hann var hagastr maðr, svá at menn viti í fornum sögum. Níðuðr konungr lèt hann höndum taka, svá sem hèr er um kveðit.

1. Meyjar flugu sunnan
myrkvið í gögnum,
ál*m*vítr ungar,
örlög drýgja;
þær á sævarströnd
settusk at hvílask,
drósir suðrœnar,
dýrt lín spunnu.

2. Ein nam þeirra
Egil at verja,
fögr mær fíra,
faðmi ljósum;
önnur var svanhvít,
svanfjaðrar dró;
en in þriðja
þeirra syst*ra*
varði hvítan
háls *Völ*undar.

3. Sàtu síðan
sjau vetr at þat,
en inn átta
allan þráðu,
en inn níunda
nauðr um skildi;
meyjar fýstusk
á myrkvan við,
ál*m*vítr ung*ar*,
örlög drýgja.

4. Kom þar af veiði
ve*ð*reygr skyti,
Völundr, liðandi
um langan veg,
Slagfiðr ok Egill,
sali fundu auða,
gengu út ok inn
ok um sásk.

5. Austr skrei*ð* Egill

at Ölrúnu,
en suðr Slagfiðr
at Svanhvítu;
en einn Völundr
sat í Úlfdölum,
hann sló gull rautt
við gim fastan.

6. Lukti hann alla
lind-bauga vel;
svá beið hann
sinnar ljóssar
kvánar, ef hánum
koma gerði.

7. Þat spyrr Níðuðr
Njara dróttinn,
at einn Völundr
sat í Úlfdölum;
nóttum *f*óru seggir,
negldar váru brynjur,
skildir bliku þeirra
við inn skarða mána.

8. Stigu ór söðlum
at salar gafli,
gengu inn þaðan
endlangan sal;
sá þeir á bast
bauga dregna,
sjau hundruð allra,
er sá seggr átti.

9. Ok þeir af tóku,
ok þeir á lètu,
fyr einn utan,
er þeir af lètu.

10. Kom þar af veiði
veðreygr skyti,
Völundr, líðandi
um langan veg;
gekk brúnni
beru hold steikja;
*á*r brann hrísi
allþurr fura,
viðr inn vindþurri,
fyr Völundi.

11. Sat á berfjalli,
bauga taldi
álfa ljóði,
eins saknaði;
hugði hann, at hefði
Hlöðvès dóttir,
ál*m*vítr unga,
væri hon aptr komin.

12. Sat hann svá lengi,
at hann sofnaði,
ok hann vaknaði
viljalauss:
vissi sèr á höndum
höfgar nauðir,
en á fótum,
fjötur um spentan.

13. „Hverir 'ru jöfrar
þeir er á lögðu
besti byr sima
ok mik bundu?“

14. Kallaði nú Níðuðr
Njara dróttinn:
„Hvar gaztu, Völundr,
vísi álfa!
vára aura
í Úlfdölum?
gull var þar eigi
á Grana leiðu,
fjarri hugða ek várt land
fjöllum Rínar.“

15. „Man ek, at vèr meiri
mæti áttum,
er vèr heil hjú
heima várum:
Hlaðguðr ok Hervör,
borin var Hlöðvè,
kunn var Ölrún

Kjárs dóttir".
16. *Úti stendr kunnig*
kván Níðaðar,
ok hon inn um gekk
endlangan sal,
stóð á gólfi,
stilti röddu:
„Era sá nú hýrr,
er ór holti ferr".

Níðuðr konungr gaf dóttur sinni Böðvildi gull*h*ring þann er hann tók af bastinu at Völundar; en hann sjálfr bar sverðit, er Völundr átti. — *Völundr kvað:

17. „Skínn Níðaði
sverð á linda,
þat er ek hvesta,
sem ek hagast kunna,
ok ek herðak,
sem mèr hœgst þótti.
18. Sá er mèr fránn mækir
æ fjarri borinn,
sèka ek þann Völundi
til smiðju borinn;
*berr nú Böðvildr
brúðar minnar
— bíðka ek þess bót —
bauga rauða."

*En dróttning kvað:

19. „Ámun eru augu
ormi þeim inum frána,
tenn hánum teygjask,
er hánum er tèt sverð,
ok hann Böðvildar
baug um þekkir;
sníðið èr hann
sina magni,
ok setið hann síðan
í Sævarstöð!"

Svá var gört, at skornar váru sinar í knèsfótum, ok settr í hólm einn, er þar var fyr landi, er hèt Sævarstaðr. Þar smíðaði hann konungi allskyns görsimar. Engi maðr þorði at fara til hans, nema konungr einn.

20. Sat hann, ne hann svaf, ávalt,
ok hann sló hamri,
vèl görði hann heldr
hvatt Níðaði.
21. Drifu ungir tveir
á dyr sjá
synir Níðaðar
í Sævarstöð.
22. Kómu þeir til kistu,
kröfðu lukla,
opin var illúð,
er þeir í sá;
fjöld var þar menja,
er þeim mögum sýndisk
at væri gull rautt
ok görsimar.
23. „Komið einir tveir,
komið annars dags!
ykkr læt ek þat gull
um gefit verða;
segiða meyjum
nè salþjóðum,
manni öngum,
at it mik fyndið!"
24. Snemma kallaði
seggr annan,
bróðir á bróður:
„Göngum baug sjá!"
Kómu til kistu,
kröfðu lukla,
opin var illúð,
er þeir í litu.
25. Sneið af höfuð
húna þeirra

ok undir fen fjöturs
fœtr um *lag*ði;
en þær skálar,
er und skörum váru,
sveip hann utan silfri,
seldi Níðaði.

26. En ór augum
jarknasteina
sendi hann kunnigri
konu Níðaðar;
en ór tönnum
tveggja þeirra
sló hann brjóstkringlur,
sendi Böðvildi.

27. Þá nam Böðvildr
baugi at hrósa,
bar hann Völundi,
er brotit hafði:
„Þoriga ek at segja,
nema þér einum."

28. „Ek bœti svá
brest á gulli,
at feðr þínum
fegri þykkir
ok mœðr þinni
miklu betri
ok sjálfri þér
at sama hófi."

29. Bar hann hana bjóri,
þvíat hann betr kunni,
svá at hon í sessi
um sofnaði:
„Nú hefi ek hefnt
harma minna
allra, nema einna
íviðgjarnra."

30. „Vel ek!" kvað Völundr,
„verða ek á fitjum,
þeim er mik Níðaðar
námu rekkar."

31. Hlæjandi Völundr
hófsk at lopti,
grátandi Böðvildr
gekk ór eyju,
tregði för friðils
ok föður reiði.

32. Úti stendr kunnig
kván Níðaðar,
ok hon inn um gekk
endlangan sal
— en hann á salgarð
settisk at hvílask —:
„Vakir þú? Níðuðr
Njara dróttinn!"

33. „Vaki ek ávalt
vilja*l*auss,
sofna ek minst
síz mína sonu dauða;
kell mik í höfuð,
köld eru mér ráð þín,
vilnumk ek þess nú,
at ek við Völund dœma.

34. Seg þú mér þat, Völundr,
vísi álfa!
af heilum hvat varð
*hú*num mínum?"

35. „Eiða skaltu mér áðr
alla vinna,
at skips borði
ok at skjaldar rönd,
at mars bœgi
ok at mækis egg:

36. At þú kveliat
kván Völundar,
né brúði minni
at bana verðir,
þótt vér kván eigim
þá er þér kunnið,
eða jóð eigim
innan hallar.

37. Gakk þú til smiðju
þeirrar er þú görðir!
þar fiðr þú belgi
blóði stokna;
sneið ek af höfuð
húna þinna
ok undir fen fjöturs
fœtr um lagðak.
38. En þær skálar,
er und skörum váru,
sveip ek utan silfri,
se*l*da ek Níðaði;
en ór augum
jarknasteina
senda ek kunnigri
kván Níðaðar.
39. En ór tönnum
tveggja þeirra
sló ek brjóstkringlur,
senda ek Böðvildi;
nú gengr Böðvildr
barni aukin,
einga dóttir
ykkur beggja."
40. „Mæltira þú þat mál,
er mik meirr tregi,
nė ek þik vilja, Völundr!
verr um níta;
erat svá maðr hár,
at þik af hesti taki,
nė svá öflugr,
at þik neðan skjóti,
þar er þú skollir
við ský uppi."
41. Hlæjandi Völundr
hófsk at lopti,
en ókátr Níðuðr
sat þá eptir.
42. „Upp rístu, þak*k*ráðr,
þræll minn inn bezti!
bið þú Böðvildi,
meyna bráhvítu,
ganga fagrvarið
við föður rœða!
43. Er þat satt, Böðvildr!
er sögðu mėr:
sátuð it Völundr
saman í hólmi?"
44. „Satt er þat, Níðaðr!
er sagði þėr:
sátu vit Völundr
saman í hólmi
eina ögurstund,
æva skyldi;
ek vætr hánum
vinna kunnak,
ek vætr hánum
vinna máttak."

HELGAKVIÐA HJÖRVARÐSSONAR.

Hjörvarðr hèt konungr, hann átti fjórar konur: ein hèt Álfhildr, son þeirra hèt Hèðinn; önnur hèt Særeiðr, þeirra son hèt Humlungr; in þriðja hèt Sinrjóð, þeirra son hèt Hymlingr. Hjörvarðr konungr hafði þess heit strengt, at eiga þá konu, er hann vissi vænsta. Hann spurði, at Sváfnir konungr átti dóttur allra fegrsta, sú hèt Sigrlinn. Iðmundr hèt jarl hans; Atli var hans son, er fór at biðja Sigrlinnar til handa konungi.*

Atli jarls son stóð einn dag við lund nökkurn, en fugl sat í limunum uppi yfir hánum ok hafði heyrt til, at hans menn kölluðu vænstar konur þær er Hjörvarðr konungr átti. Fuglinn kvakadi, en Atli *h*lýddi, hvat hann sagði; hann kvað:

1. „Sáttu Sigrlinn
Sváfnis dóttur,
meyna fegrstu
í Munarheimi?
þó eru hagligar
Hjörvarðs konur,
gumnum þykkja
at Glasislundi.“

2. „Mundu við Atla
Iðmundar son,
fugl fróðhugaðr!
fleira mæla?“
— „Mun ek, ef mik buðlungr
blóta vildi,
ok kýs ek þaz ek vil
ór konungs garði.“

3. „Kjósattu Hjörvarð
nè hans sonu,
nè inar fögru
fylkis brúðir,
eigi brúðir þær
er buðlungr á!
kaupum vel saman!
þat er vina kynni.“

4. „Hof mun ek kjósa,
hörga marga,
gullhyrndar kýr
frá grams búi,
ef hánum Sigrlinn
sefr á armi
ok ónauðig
jöfri fylgir.“

þetta var, áðr Atli færi. — *Hann dvaldisk vetrlangt með Sváfni konungi. Fránmarr hèt þar jarl, fóstri Sigrlinnar; dóttir hans hèt Álöf. Jarlinn rèð, at meyjar var synjat, ok fór *Atli* heim. — En er hann kom heim, ok konungr spurði hann tíðinda. Hann kvað:

5. „Höfum erfi*ði*
ok ekki örindi,
mara þraut óra
á meginfjalli,
urðum síðan

Sæmorn vaða;
þá var oss synjat
Sváfnis dóttur
hringum gœddrar,
er vèr hafa vildum."

Konungr bað, at þeir skyldu fara annat sinn; *ok* fór hann sjálfr. En er þeir kómu upp á fjall, ok sá á Sváfaland landsbruna ok jóreyki stóra. Reið konungr af fjallinu fram í landit ok tók náttból við á eina. Atli hèlt vörð ok fór yfir ána; hann fann eitt hús; fugl mikill sat á húsinu ok gætti, ok var sofnaðr. Atli skaut spjóti fuglinn til bana; en í húsinu fann hann Sigrlinn konungs dóttur ok Álöfu jarls dóttur ok hafði þær báðar braut með sèr. Fránmarr jarl hafði hamazk í arnar líki ok varit þær fyrir hernum með fjölkyngi. Hróðmarr hèt konungr, biðill Sigrlinnar; hann drap Sváfa-konung ok hafði rænt ok brent landit. Hjörvarðr konungr fèkk Sigrlinnar, en Atli Álöfar.

Hjörvarðr ok Sigrlinn áttu son mikinn ok vænan; hann var þögull, ekki nafn festisk við hann. Hann sat á haugi, hann sá ríða valkyrjur níu, ok var ein göfugligust; hon kvað:

6. „Síð mundu, Helgi!
hringum ráða,
ríkr rógapaldr!
nè Röðulsvöllum,
— örn gól árla —
ef þú æ þegir,
þóttu harðan hug,
hilmir! gjaldir."

7. „Hvat lætr þú fylgja
Helga nafni,
brúðr bjartlituð!
alls þú bjóða ræðr?
hygg þú fyr öllum
atkvæðum vel!
þigg ek eigi þat,
nema ek þik hafa."

8. „Sverð veit ek liggja
í Sigarshólmi
fjórum færa
en fimm togu;
eitt er þeirra
öllum betra
vígnesta böl
ok varit gulli.

9. Hringr er í hjalti,
hugr er í miðju,
ógn er í oddi
þeim er eiga getr;
liggr með eggju
ormr dreyrfáðr,
en á valböstu
verpr naðr hala."

Eylimi hèt konungr, dóttir hans var Sváfa, hon var valkyrja ok reið lopt ok lög; hon gaf Helga nafn þetta ok hlífði hánum opt síðan í orrostum. Helgi kvað:

10. „Ertattu, Hjörvarðr!
heilráðr konungr,
fólks oddviti!
þóttu frægr sèr:
lèztu eld eta
jöfra bygðir,
en þeir angr við þik
ekki görðu.

11. En Hróðmarr skal

hringum ráða,
þeim er áttu
órir niðjar;
sá sèsk fylkir
fæst at lífi,
hygsk aldauðra
arfi at ráða."

Hjörvarðr svarar, at hann mundi fá lið Helga, ef hann vill hefna móðurföður síns. Þá sótti Helgi sverðit, er Sváfa vísaði hánum til; þá fór hann ok Atli ok feldu Hróðmar ok unnu mörg þrekvirki.

Hann drap Hata jötun, er hann sat á bergi nökkuru. Helgi ok Atli lágu skipum í Hatafirði; Atli hèlt vörð inn fyrra hlut nætrinnar. Hrímgerðr Hata dóttir kvað:

12. „Hverir 'ru höldar
í Hatafirði?
skjöldum er tjaldat á skipum*;
frœknliga látið,
fátt hygg ek yðr sjásk,
kennið mèr nafn konungs!"

Atli kvað:

13. „Helgi hann heitir,
en þú hvergi mátt
vinna grand grami;
járnborgir 'ru
um öðlings flota,
knegut oss fálur fara."

14. „Hve þú heitir?
halr inn ámátki!
hve þik kalla konir?
fylkir þèr trúir,
er þik í fögrum lætr
beits stafni búa."

15. „Atli ek heiti,
atall skal ek þèr vera,
mjök em ek gífrum gramastr;
úrgan stafn
ek hefi opt búit
ok kvaldar kveldriður.

16. Hve þú heitir?
hála nágráðug!
nefndu þinn, fála, föður!
níu röstum
er þú skyldir neðarr vera,
ok vaxi þèr á baðmi barr."

17. „Hrímgerðr ek heiti,
Hati hèt minn faðir,
þann vissa ek amátkastan jötun;
margar brúðir
hann lèt frá búi teknar,
unz hann Helgi hjó."

18. „Þú vart, hála!
fyr hildings skipum
ok látt í fjarðar mynni fyrir;
ræsis rekka
er þú vildir Rán gefa,
ef þèr komit í þverst þvari."

19. „Duliðr ertu nú, Atli!
draums kveð ek þèr vera,
síga lætr þú brýnn fyr brár;
móðir mín lá
fyr mildings skipum,
ek drekta Hlöðvarðs sonum í hafi.

20. Gneggja myndir þú, Atli!
ef þú geldr ne værir:
brettir sinn Hrímgerðr hala;
aptarla hjarta
hygg ek at þitt, Atli! sè,
þótt þú hafir ~~ramma~~ rödd."

21. „Remri mun þèr ek þykkja,
ef þú reyna knátt,
ok stíga ek á land af legi;
öll muntu lemjask,
ef mèr er alhugat,

remi-

ok sveigja þinn, *Hrímgerðr!
hala."
22. „Atli! gakk þú á land,
ef afli treystisk,
ok hittumk í vík Varins!
rifja rètti
er þú munt, rekkr! fá,
ef þú mèr í krummur kemr."
23. „Munka ek ganga,
áðr gumnar vakna
ok halda of vísa vörð;
era mèr örvænt,
nær óru kemir,
skass! upp undir skipi."
Hrímgerðr kvað:
24. „Vaki þú, Helgi!
ok bœt við Hrímgerði,
er þú lèzt höggvinn Hata!
eina nótt
kná hon hjá jöfri sofa,
þá hefir hon bölva bœtr."
Helgi kvað:
25. „Loðinn heitir, er þik skal
eiga,
leið ertu mannkyni,
sá býr í þolleyju þurs,
hundvíss jötunn,
hraunbúa verstr,
sá er þèr makligr maðr."
Hrímgerðr kvað:
26. „Hina villdu heldr, Helgi!
er rèð hafnir skoða
fyrri nótt með fírum;
mar*g*gullin mær
mèr þótti afli bera,
hèr stè hon land af legi
ok festi svá yðvarn flota.
27. Hon ein því veldr,
er ek eigi mák
buðlungs mönnum bana."
Helgi kvað:
28. „Heyrðu nú, Hrímgerðr!
ef ek bœti harma þèr,
segðu görr grami:
var sú ein vættr,
er barg öðlings skipum,
eða fóru þær fleiri saman?"
Hrímgerðr kvað:
29. „þrennar níundir meyja,
þó reið ein fyrir
hvít und hjálmi mær;
marir hristusk,
stóð af mönum þeirra
dögg í djúpa dali,
hagl í háva viðu;
þaðan kemr með öldum ár,
allt var mèr þat leitt, er ek
leitk."
Helgi kvað:
30. „Austr líttu nú, Hrímgerðr!
ef þik lostna hefir
Helgi helstöfum;
á landi ok á *legi*
borgit er *lofðungs* flota
ok siklings mönnum it sama."
Atli kvað:
31. „Dagr er nú, Hrímgerðr!
en þik dvalda hefir
Atli til aldrlaga;
hafnarmark þykkir
hlœgligt vera,
þars þú í steins líki stendr."

Helgi konungr var allmikill hermaðr; hann kom til Eylima konungs ok bað Sváfu, dóttur hans. þau Helgi ok Sváfa veittusk várar ok unnusk furðu mikit. Sváfa var heima með feðr sínum, en Helgi

í hernaði; var Sváfa valkyrja enn sem fyrr.

Hèðinn var heima með föður sínum, Hjörvarði konungi, í Noregi. Hèðinn fór einn saman heim ór skógi jólaaptan ok fann trollkonu; sú reið vargi ok hafði orma at taumum, ok bauð fylgd sína Hèðni. Nei sagði hann. Hon sagði: „þess skaltu gjalda at bragarfulli.“ Um kveldit váru heitstrengingar; var framleiddr sónargöltr, lögðu menn þar á hendr sínar, ok strengdu menn þá heit at bragarfulli. Hèðinn strengdi heit til Sváfu Eylima dóttur, unnustu Helga bróður síns, ok iðraðisk svá mjök, at hann gekk á braut villistigu suðr á lönd ok fann Helga bróður sinn. Helgi kvað:

32. „Komdu heill, Hèðinn!
hvat kantu segja
nýra spjalla
ór Noregi?
hví er þèr, stillir!
stökt ór landi,
ok ert einn kominn
oss at finna?“

33. „Mik hefir myklu glœpr
meiri sóttan:
ek hefi kerna
ina konungbornu
brúði þína
at bragarfulli.“

34. „Sakask eigi þú!
sönn munu verða
ölmál, Hèðinn!
okkur beggja.

35. Mèr hefir stillir
ste*fn*t til eyrar,
þriggja nátta
skylak þar koma;
if er mèr á því,
at ek aptr koma,
þá má at góðu
görask slíkt, ef skal.“

36. „Sagðir þú, Helgi!
at Hèðinn væri
góðs verðr frá þèr
ok gjafa stórra;
þèr er sœmra
sverð at rjóða,
en frið gefa
fjandum þínum.“

*þá kvað Helgi:

37. „Reið á vargi,
er rö*k*kvit var,
fljóð eitt, er *Hèðin*
fylgju beiddi;
hon vissi þat,
at veginn mundi
Sigrlinnar sonr
á Sigarsvöllum.“

þat kvað Helgi, þvíat hann grunaði um feigð sína ok þat at fylgjur hans höfðu vitjat Hèðins, þá er hann sá konuna ríða varginum.

Álfr hèt konungr, son Hróðmars, er Helga hafði völl haslaðan á Sigarsvelli á þriggja nátta fresti.*

þar var orrosta mikil, ok fèkk þar Helgi banasár.

38. Sendi Helgi
Sigar at ríða
eptir Eylima
einga dóttur:
„Bi*ð* bráðliga
bún*a* verða,
ef hon vill finna
fylki kvikvan!“

Sigarr kvað:
39. „Mik hefir Helgi
hingat sendan,
við þik, Sváfa!
sjálfa at mæla;
þik kvazk hilmir
hitta vilja,
áðr ítrborinn
öndu týndi."
Sváfa kvað:
40. „*Hvat* varð Helga
Hjörvarðs syni?
mėr er harðliga
harma leitat;
ef hann *sax* um lėk,
eða sverð um beit,
þeim skal ek gumna
grand um vinna."
Sigarr kvað:
41. „Fėll hėr í morgun
at Frekasteini
buðlungr sá er var
baztr und sólu;
Álfr mun sigri
öllum ráða,
þótt þetta sinn
þörfgi væri."
Helgi kvað:
42. „Heil verðu, Sváfa!
hug skal*at*tu deila,
sjá mun í heimi
hinztr fundr vera;
tjá buðlungi
blœða undir,
mėr hefir hjörr komit
hjarta it næsta.
43. Bið ek þik, Sváfa!
— brúðr, gráttattu! —
ef þú vill mínu
máli *h*lýða,
at þú Hėðni
hvílu görvir
ok jöfur ungan
ástum leiðir."
Sváfa kvað:
44. „Mælt hafða ek þat
í Munarheimi,
þá er mėr Helgi
hringa valdi:
myndiga ek lostig
at liðinn fylki
jöfur ókunnan
armi verja."
Hėðinn kvað:
45. „Kystu mik, Sváfa!
kem ek eigi áðr
Rogheims á vit
nė Röðulsfjalla,
áðr ek hefnt hefik
Hjörvarðs sonar,
þess er buðlungr *var*
baztr und sólu."

Helgi ok Sváfa er sagt at væri endrborin.

HELGAKVIÐA HUNDINGSBANA

HIN FYRRI.

1. Ár var alda
þat er arar gullu,
hnigu heilög vötn
af Himinfjöllum;
þá hafði Helga
inn hugum stóra
Borghildr borit
í Brálundi.

2. Nótt varð í bœ,
nornir kvámu,
þær er öðlingi
aldr um skópu;
þann báðu fylki
frægstan verða
ok buðlunga
beztan þykkja.

3. Sneru þær af afli
örlögþáttu,
þá er borgir braut
í Brálundi;
þær um greiddu
gullin símu
ok und mánasal
miðjan festu.

4. Þær austr ok vestr
enda fálu,
þar átti lofðungr
land á milli;
brá nipt Nera
á norðrvega
einni festi,
ey bað hon halda.

5. Eitt var at angri
Ylfinga nið,
er þeirri meyju
meinúð fœddi:
hrafn kvað at hrafni
— sat á hám meiði
andvanr átu —:
„Ek veit nökkut.

6. Stendr í brynju
burr Sigmundar
dœgrs eins gamall,
nú er dagr kominn;
hvessir augu
sem hildingar,
sá er varga vinr,
vit skulum teitir."

7. Drótt þótti sá
döglingr vera,
kváðu með gumnum
goð-ár kominn;
sjálfr gekk vísi
ór vígþrimu,
ungum fœra
ítrlauk grami.

8. Gaf hann Helga nafn
ok Hringstaði,
Sólfjöll, Snæfjöll
ok Sigarsvöllu,

Hringstöð, Hátún
ok Himinvanga,
blóðorm búinn
brœðr Sinfjötla.

9. Þá nam at vaxa
fyr vina brjósti
álmr ítrborinn
yndis ljóma;
hann galt ok gaf
gull verðungu,
sparði eigi hilmir
hodd blóðrekinn.

10. Skamt lèt vísi
vígs at bíða,
þá er fylkir var
fimtán vetra,
ok hann harðan lèt
Hunding veginn,
þann er lengi rèð
löndum ok þegnum.

11. Kvö*dd*du síðan
Sigmundar bur
auðs *ok* hringa
Hundings synir;
þvíat þeir áttu
jöfri at gjalda
fjárnám mikit
ok föður dauða.

12. Lètat buðlungr
bótir uppi,
nè niðja in heldr
nefgjöld fá;
ván kvað hann mundu
veðrs ins mikla
grára geira
ok gremi Óðins.

13. Fara hildingar
hjörstefnu til,
þeirrar er lögðu
at Logafjöllum;
sleit Fróða frið
fjanda á milli,
fara Viðris grey
valgjörn um ey.

14. Settisk vísi,
þá er vegit hafði
Álf ok Eyjólf,
und arasteini,
Hjörvarð ok Hávarð,
Hundings sonu;
farit hafði hann allri
ætt Geirmímis.

15. Þá brá ljóma
af Logafjöllum,
en af þeim ljómum
leiptrir kvámu.

16. *Sá þar mildingr*
meyjar ríða
*h*ávar und hjálmum
á Himinvanga;
brynjur váru þeirra
blóði stoknar,
en af geiru*m*
geislar stóðu.

17. Frá árliga
ór úlf*v*iði
döglingr at því
dísir suðrœnar:
ef þær vildi heim
með hildingum
þá nótt fara;
þrymr var álma.

18. En af hesti
Högna dóttir
— líddi randa rym —
ræsi sagði:
„Hygg ek, at vèr eigim
aðrar sýslur,

en með baugbrota
bjór at drekka.

19. Hefir minn faðir
meyju sinni
grimmum heitit
Granmars syni;
en ek hefi, Helgi!
Höðbrodd kveðinn
konung óneisan
sem kattar son.

20. *Þó* kemr fylkir
fára nátta
ok hefir heim með sèr
Högna dóttur,
nema þú hánum vísir
valstefnu til,
eða mey nemir
frá mildingi.“

Helgi kvað:

21. „Uggi eigi þú
Ísungs bana!
fyrr mun dólga dynr,
nema ek dauðr sják.“

22. Sendi áru
allvaldr þaðan
of l*and* ok um lög,
leiðar at biðja,
iðgnógan
ógnar ljóma
brögnum bjóða
ok burum þeirra.

23. „Biðið skjótliga
til skipa ganga
ok *at* Brandeyju
búna verða!“
þaðan beið þengill,
unz þing*at* kvámu
halir hundmargir
ór Hèðinseyju.

24. Ok þar af ströndum
ór Stafnsnesi
beit sèr út skríð*a*
ok búin gulli;
spurði Helgi
Hjörleif at því:
„Hefir þú kannaða
koni óneisa?“

25. En ungr konungr
öðrum sagði,
seint kvað at telja
af Trönueyri
langhöfðuð skip
und líðöndum,
þau er í Örvasund
utan fóru.

26. „Tólf hundruð
tryggra manna;
þó er í Hátúnum
hálfu fleira
víglið konungs,
ván erum*k* rómu.“

27. Svá brá stýrir
stafntjöldum af,
at mildinga
mengi vakti,
† ok döglingar
dagsbrún sjá,
ok siklingar
sneru upp við trè
vefnistingum
á Varinsfirði.

28. Varð ára ymr
ok járna glymr,
brast rönd við rönd,
reru víkingar;
eisandi gekk
und öðlingum
lofðungs floti.

löndum fjarri.
29. Svá var at heyra,
er saman kvámu
Kǫlgu systir
ok kilir langir,
sem björg eða brim
brotna mundi.
30. Draga bað Helgi
há segl ofarr,
varðat hrönnum
höfn þingloga,
þá er ógurlig
Œgis dóttir
stagstjórnmörum
steypa vildi.
31. En þeim sjálfum
Sigrún ofan
fólkdjörf um barg
ok fari þeirra;
snörisk ramliga
Rán ór hendi
gjálfrdýr konungs
at Gnípalundi.
32. Samt þar um aptan
í Unavágum
flaust fagrbúin
fljóta knáttu;
en þeir sjálfir
frá Svarinshaugi
með hermdar hug
her könnuðu.
33. Frá góðborinn
Guðmundr at því:
„Hverr er landreki
sá er liði stýrir
ok hann feiknalið
fœrir at landi?“
34. Sinfjötli kvað
— slöng upp við rá
rauðum skildi,
rönd var ór gulli;
þar var sundvörðr
sá er svara kunni
ok við öðlinga
orðum skipta —:
35. „Segðu þat í aptan,
er svínum gefr
ok tíkr yðrar
teygir at solli:
at sė Ylfingar
austan komnir
gunnargjarnir
fyr Gnípalundi.
36. þar mun Höðbroddr
Helga finna
flugtrauðan gram
í flota miðjum,
sá er opt hefir
örnu sadda,
meðan þú á kvernum
kystir þýjar.“
Guðmundr kvað:
37. „Fátt mantu, fylkir!
fornra spjalla,
er þú öðlingum
ósönnu bregðr.
38. þú hefir etnar
úlfa krásir
ok brœðr þínum
at bana orðit,
opt sár sogin
með svölum munni,
hefir í hreysi
hvarleiðr skriðit.“
Sinfjötli kvað:
39. „þú vart völva
í Varinseyju,
skollvís kona,

bartu skrök saman;
kvaztu engi mann
eiga vilja,
segg brynjaðan,
nema Sinfjötla.
40. þú vart, *it* skœða
skass! valkyrja
ötul, ámátlig
at Alföður:
mundu einherjar
allir berjask,
svevís kona!
um sakar þínar.
41. Níu áttu vit
á nesi Ságu
úlfa alna,
ek var einn faðir þeirra."
Guðmundr kvað:
42. „Faðir varattu
fenrisúlfa
öllum ellri,
svá at ek muna:
síz þik geldu
fyr Gnípalundi
þursameyjar
á þórsnesi.
43. Stjúpr vartu Siggeirs,
látt und stöðum heima,
vargljóðum vanr
á viðum úti;
kómo þèr ógögn
öll at hendi,
þá er brœðr þínum
brjóst raufaðir;
görðir þik frægjan
af firinverkum."
Sinfjötli kvað:
44. „þú vart brúðr Grana
á Brávelli,
gullbitluð vart,
gör til rásar;
hafða ek þèr móðri
mart skeið riðit
svangri und söðli,
simul! forbergis."
Guðmundr kvað:
45. „Sveinn þóttir þú
siðlauss vera,
þá er þú Gullnis
geitr mólkaðir,
en í annat sinn
imdar dóttir
tötrughypja;
vill þú tölu lengri?"
Sinfjötli kvað:
46. „Fyrr vilda ek
at Frekasteini
hrafna seðja
á hræum þínum,
en tíkr yðrar
teygja at solli
eða gefa göltum;
deili gröm við þik!"
Helgi kvað:
47. „Væri ykkr, Sinfjötli!
sœmra myklu
gunni at heyja
ok glaða örnu,
en sè ónýtum
orðum at bregðask,
þótt hringbrotar
heiptir deili.
48. þykkjat mèr góðir
Granmars synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla:
þeir hafa markat
á Móinsheimum,

at hug hafa
hjörum at bregða."
49. þeir af ríki
renna lètu
Svipuð ok Sveggjuð
Sólheima til
dala döggótta,
dökkvar hlíðir;
skalf Mistar marr,
hvar megir fóru.
50. *Úti stóð Höðbroddr
hjálmi faldinn,
hugði hann jóreið
ættar sinnar:
„Hví er hermdar litr
á Hniflingum?"
51. Mœttu þeir tiggja
í túnhliði,
sögðu stríðliga
stilli kvámu:*
52. „Snúask hèr at sandi
snæfgir kjólar,
rakka hirtir
ok rár langar,
skildir margir,
skafnar árar,
göfukt lið gylfa,
glaðir Ylfingar.
53. Ganga fimtán
fólk upp á land,
þó er i sogn út
sjau þúsundir.
54. Liggja hèr í grindum
fyr Gnípalundi
brimdýr blásvört
ok búin gulli;
þar er miklu mest
mengi þeirra,
muna nú Helgi
hjörþing dvala."
Höðbroddr kvað:
55. „Renni rökn bitluð
til reginþinga,
en Sporvitnir
at Sparinsheiði,
Mèlnir ok Mýlnir
til Myrkviðar!
56. Látið engi mann
eptir sitja
þeirra er benlogum
bregða kunni!
57. Bjóði þèr Högna
ok Hrings sonum,
Atla ok Yngva,
Álf inum gamla!
þeir 'ru gjarnir
gunni at heyja;
látum Völsunga
viðrnám fá!"
58. Svipr einn var þat,
er saman kvámu
fölvir oddar
at Frekasteini.
59. Ey var Helgi
Hundings bani
fyrstr í fólki,
þar er fírar börðusk,
œstr á ímu,
alltrauðr flugar;
sá hafði hilmir
hart móðakarn.
60. Kómu þar ór himni
hjálmvítr ofan,
— óx geira gnýr —
þær er grami hlífðu;
þá kvað þat Sigrún,
sárvítr fluga
— át h*álu* skær

af hugins barri —:
61. „Heill skaltu, vísi!
virða njóta,
áttstafr Yngva!
ok una lífi,
er þú felt hefir
inn flugartrauða
jöfur þann er olli
œgis dauða.
62. Ok þér, buðlungr!
samir bæði vel
rauðir baugar
ok in ríkja mær.
63. Heill skaltu, buðlungr!
bæði njóta
Högna dóttur
ok Hringstaða,
sigrs ok landa;
þá er sókn lokit."

HELGAKVIÐA HUNDINGSBANA

ÖNNUR

eða

VÖLSUNGAKVIÐA HIN FORNA.

Sigmundr konungr Völsungs son átti Borghildi af Brálundi; þau hètu son sinn Helga ok eptir Helga Hjörvarðs syni; Helga fóstraði Hagall. Hundingr hèt ríkr konungr, við hann er Hundland kent. Hann var hermaðr mikill ok átti marga sonu þá er í hernaði váru. Ófriðr ok dylgjur váru á milli þeirra Hundings konungs ok Sigmundar konungs, drápu hvárir annarra frændr. Sigmundr konungr ok hans ættmenn hètu Völsungar ok Ylfingar.

Helgi fór ok njósnaði til hirðar Hundings konungs á laun; Hemingr son Hundings konungs var heima. En er Helgi fór í braut, þá hitti hann hjarðar*svein* ok kvað:

1. „Segðu Hemingi,
at Helgi man,
hvern í brynju
bragnar feldu:
èr úlf grán
inni höfðuð,
þar er Hamal hugði
Hundingr konungr.“

Hamall hèt son Hagals. Hundingr konungr sendi menn til Hagals at leita Helga; en Helgi mátti eigi forðask annan veg, en tók klæði ambóttar ok gekk at mala. Þeir leituðu ok fundu eigi Helga.

2. Þá kvað *þat* Blindr
inn bölvísi:
„Hvöss eru augu
í Hagals þýju,
era þat karls ætt,
er á kvernum stendr:
steinar rifna,
stökkr lúðr fyrir.

3. Nú hefir hörð dœmi
hildingr þegit,
er vísi skal
valbygg *mala*;
heldr er sœmri
hendi þeirri
meðalkafli
en möndultrè.“

Hagall svaraði ok kvað:

4. „Þat er lítil vá,
þótt lúðr þrumi,
er mær konungs
möndul hrœrir;*
systir er hon þeirra
Sigars ok Högna,
því hefir ötul augu

Ylfinga man.
5. *Hon skævaði
skýjum efri
ok vega þordi
sem víkingar,
áðr hana Helgi
höptu görði."

Undan komsk Helgi ok fór á herskip; hann feldi Hunding konung ok var síðan kallaðr Helgi Hundingsbani.

Hann lá með her sinn í Brunavágum ok hafði þar strandhögg, ok átu þar rátt. Högni hèt konungr; hans dóttir hèt Sigrún, hon var valkyrja ok reið lopt ok lög; hon var Svá*fa* endrborin. Sigrún reið at skipum Helga ok kvað:

6. „Hverir láta fljóta
fley við bakka?
hvar, hermegir!
heima eiguð?
hvers bíðið èr
í Brunavágum?
hvert lystir yðr
leið at kanna?"
7. „Hamall lætr fljóta
fley við bakka,
eigum heima
í Hlèseyju,
bíðum byrjar
í Brunavágum,
austr lystir oss
leið at kanna."
8. „Hvar hefir þú, hilmir!
hildi vakta
eða gögl alin
Gunnar systra?
hví er brynja þín
blóði stokkin?
hví skal und hjálmum
hrátt kjöt eta?"
9. „Þat vann næst nýs
niðr Ylfinga
fyr vestan ver,
ef þik vita lystir:
er ek björnu tók
í Bragalundi
ok ætt ara
oddum saddak;
nú er sagt, mær!
hvaðan *serkir gurðusk*,
því var á legi mèr
lítt steikt etit."
10. „Víg lýsir þú:
varð fyr Helga
Hundingr konungr
hníga at velli;
bar sókn saman,
er sefa hefnduð,
ok busti blóð
á brímis eggjar."
11. „Hvat vissir þú,
at *vèr* sè*m*,
snót svinnhuguð!
er sefa hefndu*m*?
margir 'ru hvassir
hildings synir
ok ámunir
ossum niðjum."
12. „Varka ek fjarri,
fólks oddviti!
ger *í* morgun
grams aldrlokum;
þó tel ek slœgjan
Sigmundar bur,
er í valrúnum

vígspjöll segir.

13. Leit ek þik um sinn
fyrr á langskipum,
þá er þú bygðir
blóðga stafna,
ok úrsvalar
unnir lèku;
nú vill dyljask
döglingr fyr mèr,
en Högna mær
Helga kennir“.

Granmarr hèt ríkr konungr, er bjó at Svarinshaugi; hann átti marga sonu: *hèt einn* Höðbroddr, annar Guðmundr, þriði Starkaðr. Höðbroddr var í konungastefnu, hann fastnaði sèr Sigrúnu Högna dóttur. En er hon spyrr þat, þá reið hon með valkyrjur um lopt ok um lög at leita Helga. Helgi var þá at Logafjöllum ok hafði barizk við Hundings sonu; þar feldi hann þá Álf ok Eyjólf, Hjörvarð ok Hervarð, ok var hann allvígmóðr ok sat undir Arasteini; þar hitti Sigrún hann ok rann á háls hánum ok kysti hann ok sagði hánum erendi sitt, svá sem segir í Völsunga kviðu inni fornu:

14. Sótti Sigrún
sikling glaðan,
heim nam hon Helga
hönd at sœkja,
kysti ok kvaddi
konung und hjálmi;
þá varð hilmi
hugr á vífi.

15. *Nama Högna mær
of hug mæla,
hafa kvazk hon Helga
hylli skyldu;
fyrr lèzk hon unna
af öllum hug
syni Sigmundar,
en hon sèt hafði.

16. „Var ek Höðbroddi
í her föstnuð,
en jöfur annan
eiga vildak;
þó sjámk, fylkir!
frænda reiði:
hefi ek míns föður
munráð brotit.“*

17. „Hirð eigi þú
Högna reiði
nè illan hug
ættar þinnar!
þú skalt, mær ung!
at mèr lifa;
æt*l*attu, in góða,
er ek sjámk!“

Helgi samnaði þá miklum skipaher ok fór til Frekasteins, ok fengu í hafi ofviðri mannhætt; þá kvámu leiptr yfir þá, ok stóðu geislar í skipin. Þeir sá í loptinu, at valkyrjur níu riðu, ok kendu þeir Sigrúnu; þá lægði storminn, ok kvámu þeir heilir til lands.

Granmars synir sátu á bjargi nökkuru, er skipin sigldu at landi. Guðmundr hljóp á hest ok reið á njósn á bergit við höfnina; þá hlóðu Völsungar seglum. Þá kvað Guðmundr, svá sem fyrr er ritat í Helga kviðu:

„Hverr er fylkir
sá er flota stýrir

ok feiknalið
fœrir at landi?“

Sinfjötli Sigmundar son svaraði, ok *er* þat enn ritat.

*Þetta kvað Guðmundr Granmars son:

18. „Hverr er skjöldungr
sá er skipum stýrir,
lætr gunnfana
gullinn fyrir stafni?
þykkia mèr friðr
í farar broddi,
verpr vígroða
um víkinga.“

Sinfjötli kvað:

19. „Hèr má Höðbroddr
Helga kenna
flótta trauðan
í flota miðjum;
hann hefi*r* eðli
ættar þinnar,
arf Fjörsunga,
und sik þrungit.“

Guðmundr kvað:

20. „Því fyrr skulu*m*
at Frekasteini
sverðum saman
um sakar dœma;
mál *kveð* ek Höðbrodd*i*
hefnd at vinna,
ef vèr lægra *h*lut
lengi bárum.“

Sinfjötli kvað:

21. „Fyrr mundu, Guðmundr!
geitr um halda
ok bergskorar
brattar klífa,
hafa þèr í hendi
heslikýlfu;
þat er þèr blíðara
en brímis dómar.“

Helgi kvað:

22. „Þèr er, Sinfjötli!
sœmra myklu
gunni at heyja
ok glaða örnu,
en ónýtum
orðum at *bregða*,
þótt hildingar
heiptir deili.

23. Þykkj*at* mèr góðir
Granmars synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla:
þeir merkt hafa
á Móins*heimum*,
at hug hafa
hjörum at bregða,
eru hildingar
helzti snjallir.“

*Guðmundr reið heim með hersögu; þá sömnuðu Granmars synir her. Kómu þar margir konungar: þar var Högni faðir Sigrúnar ok synir hans Bragi ok Dagr. Þar var orrosta mikil, ok fèllu allir Granmars synir ok allir þeirra höfðingjar, nema Dagr Högna son, fèkk grið ok vann eiða Völsungum. Sigrún gekk í valinn ok hitti Höðbrodd at kominn dauða. Hon kvað:

24. „Muna þèr Sigrún
frá Sefafjöllum,
Höðbroddr konungr!
hníga at armi;
liðin er ævi
— opt náir hr*æ*vi

grástóð gríðar —
Granmars sona."
Þá hitti hon Helga ok varð allfegin. Hann kvað:
25. „Erat þér at öllu,
álmvítr! gefit,
þó kveð ek nökkvi
nornir valda;
fèllu í morgun
at Frekasteini
Bragi ok Hôgni,
varð ek bani þeirra.
26. *En at Hlèbjörgum
Hrollaugs synir.
en at Styrkleifum
Starkaðr konungr;*
þann sá ek gylfa
grimmúðgastan,
er barðisk bolr,
var á braut höfuð.
27. Liggja at jörðu
allra flestir
niðjar þínir
at nám orðnir;
vantattu vígi,
var þér þat skapat,
at þú at rógi
ríkmenni vart."
Þá grèt Sigrún. Hann kvað:
28. „Huggastu, Sigrún!
Hildr hefir þú oss verit,
vinnat skjöldungar sköpum;
lifna munda ek nú kjósa,
er liðnir eru,
ok knætta ek þèr þó í faðmi felask."
Helgi fèkk Sigrúnar, ok áttu þau sonu; var Helgi eigi gamall. Dagr Högna son blótaði Óðin til föðurhefnda; Óðinn lèði Dag *geirs* síns. Dagr fann Helga mág sinn þar sem heitir at Fjöturlundi; hann lagði í gögnum Helga með geirnum; þar fèll Helgi, en Dagr reið til *Seva*fjalla ok sagði Sigrúnu tíðindi:
29. „Trauðr em ek, systir!
trega þèr at segja,
þvíat ek hefi nauðigr
nipti grætta:
fèll í morgun
und Fjöturlundi
buðlungr sá er var
beztr í heimi
ok hildingum
á hálsi stóð."
30. „Þik skyli allir
eiðar bíta,
þeir er Helga
hafðir unna,
at inu ljósa
Leiptrar vatni
ok at úrsvölum
Unnar steini.
31. Skríðiat þat skip,
er und þèr skríði,
þótt óskabyrr
eptir leggisk!
rennia sá marr,
er und þèr renni,
þóttu fjandr þína
forðask eigir!
32. Bítia þèr þat sverð,
er þú bregðir,
nema sjálfum þèr
syngvi um höfði!
33. Þá væri þèr hefnt
Helga dauða,
ef þú værir vargr

á viðum úti,
auðs andvani
ok alls gamans,
hefðir eigi mat,
nema á hræum spryngir."
34. „Œr ertu, systir!
ok örvita,
er þú brœðr þínum
biðr forskapa;
einn veldr Óðinn
öllu bölvi,
því at með sifjungum
sakrúnar bar.
35. Þér býðr bróðir
bauga rauða,
öll Vandilsvé
ok Vígdali;
hafðu hálfan heim
harms at gjöldum,
brúðr baugvarið!
ok burir þínir".
36. „Sitka ek svá sæl
at Sevafjöllum
ár né um *nætr*,
at ek una lífi,
nema at liði lofðungs
ljóma bregði,
renni und vísa
Vígblær þinnig
gullbitli vanr,
knega ek grami fagna.
37. Svá hafði *Helgi*
hrædda görva
fjandr sína alla
ok frændr þeirra,
sem fyr úlfi
óðar rynni
geitr af fjalli
geiskafullar.
38. Svá bar Helgi
af hildingum,
sem ítrskapaðr
askr af þyrni,
eða sá dýrkálfr
döggu slunginn,
er öfri ferr
öllum dýrum,
ok horn glóa
við himin sjálfan."
Haugr var görr eptir Helga. En er hann kom til Valhallar, þá bauð Óðinn hánum öllu at ráða með sér. Helgi kvað:
39. „Þú skalt, Hundingr!
hverjum manni
fótlaug geta
ok funa kynda,
hunda binda,
hesta gæta,
gefa svínum soð,
áðr sofa gangir."
Ambótt Sigrúnar gekk um aptan hjá haugi Helga ok sá, at Helgi reið til haugsins með marga menn. Ambótt kvað:
40. „Hvárt eru þat svik ein,
er ek sjá þykkjumk,
eða ragnarök?
— ríða menn dauðir,
ér jóa yðra
oddum keyrið, —
eða er hildingum
heimför gefin?"
41. „Era þat svik ein,
er þú sjá þykkisk,
né aldar rof,
þóttu oss lítir,
þótt vér jói óra
oddum keyrim,
heldr er hildingum

heimför gefin."
Heim gekk ambótt ok sagði Sigrúnu:
42. „Út gakk þú, Sigrún
frá Sefafjöllum!
ef þik fólks jaðar
finna lystir;
upp er haugr lokinn,
kominn er Helgi,
dólgspor dreyra,
döglingr bað þik,
at þú sárdropa
svefja skyldir."
Sigrún gekk í hauginn til Helga ok kvað:
43. „Nú em ek svá fegin
fundi okkrum,
sem átfrekir
Óðins haukar,
er val vitu,
varmar bráðir,
eða dögglitir
dagsbrún sjá.
44. Fyrr vil ek kyssa
konung ólifðan,
en þú blóðugri
brynju kastir.
45. Hár er þitt, Helgi!
hélu þrungit,
allr er vísi
valdögg sleginn,
hendr úrsvalar
Högna mági;
hve skal ek þér, buðlungr!
þess bót of vinna?"
46. „Ein veldr þú, Sigrún
frá Sefafjöllum!
er Helgi er
harmdögg sleginn:
47. Grætr þú, gullvarið!
grimmum tárum,
sólbjört, suðrœn!
áðr þú sofa gangir;
hvert fellr blóðugt
á brjóst grami,
úrsvalt, ófjálgt,
ekka þrungit.
48. Vel skulum drekka
dýrar veigar,
þótt mist hafim
munar ok landa;
skal engi maðr
angrljóð kveða,
þótt mér á brjósti
benjar líti.
49. Nú eru brúðir
byrgðar í haugi,
lofða dísir,
hjá oss liðnum."
Sigrún bjó sæing í hauginum:
50. „Hér hefi ek þér, Helgi!
hvílu görva
angrlausa mjök,
Ylfinga niðr!
vil ek þér í faðmi,
fylkir! sofna,
sem ek lofðungi
lifnum myndak."
51. „Nú kveð ek enskis
örvænt vera
síð né snimma
at Sefafjöllum,
er þú á armi
ólifðum sefr,
hvít, í haugi,
Högna dóttir!
ok ertu kvik,
in konungborna!
52. Mál er mér at ríða
roðnar brautir,

láta fölvan jó
flugstig troða;
skal ek fyr vestan
vindhjálms brúar,
áðr Salgofnir
sigrþjóð veki."

Þeir Helgi riðu leið sína, en þær fóru heim til bœjar. Annan aptan lėt Sigrún ambótt halda vörð á hauginum. En at dagsetri, er Sigrún kom til haugsins, *kvað hon:

53. „Kominn væri nú,
ef koma hygði,
Sigmundar burr
frá sölum Óðins;
kveð ek grams þinnig
grænask vánir,
er á asklimum
ernir sitja,
ok drífr drótt öll
draumþinga til.

54. Verðu eigi svá œr,
at ein farir,
dís skjöldunga!
draughúsa til:
verða öflgari
allir á nóttum
dauðir dólgar, mær!
en um daga ljósa."

Sigrún varð skammlíf af harmi ok trega. Þat var trúa í forneskju, at menn væri endrbornir, en þat er nú kölluð kerlinga villa. Helgi ok Sigrún er kallat at væri endrborin; hėt hann þá Helgi Haddingjaskati, en hon Kára Hálfdanardóttir, svá sem kveðit er í Káruljóðum, ok var hon valkyrja.

FRA DAUÐA SINFJÖTLA

eða

SINFJÖTLALOK.

Sigmundr Völsungs son var konungr á Frakklandi. Sinfjötli var elztr hans sona, annarr Helgi, þridi Hámundr. Borghildr, kona Sigmundar, átti bróður, er hèt..... En Sinfjötli stjúpson hennar ok .... báðu einnar konu báðir, ok fyr þá sök drap Sinfjötli hann. En er hann kom heim, þá bað Borghildr hann fara á braut; en Sigmundr bauð henni fèbœtr, ok þat varð hon at þiggja.

En at erfinu bar Borghildr öl; hon tók eitr mikit horn fullt ok bar Sinfjötla; en er hann sá í hornit, skildi hann, at eitr var í, ok mælti til Sigmundar: „Gjöróttr er drykkrinn, ái!“ Sigmundr tók hornit ok drakk af. Svá er sagt at Sigmundr var harðgörr, at hvárki mátti hánum eitr granda utan nè innan; en allir synir hans stóðusk eitr á hörund utan. Borghildr bar annat horn Sinfjötla ok bað drekka, ok fór allt sem fyrr. Ok enn it þriðja sinn bar hon hánum hornit ok þó ámælisorð með, ef hann drykki eigi af. Hann mælti enn sem fyrr við Sigmund. Hann sagði: „Láttu grön sía þá, sonr!“ Sinfjötli drakk ok varð þegar dauðr.

Sigmundr bar hann langar leiðir í fangi sèr, ok kom at firði einum mjóvum ok löngum, ok var þar skip eitt lítit ok maðr einn á; hann bauð Sigmundi far of fjörðinn. En er Sigmundr bar líkit út á skipit, þá var bátrinn hlaðinn; karl mælti, at Sigmundr skyldi fara fyr innan fjörðinn. Karl hratt út skipinu ok hvarf þegar.

Sigmundr konungr dvaldisk lengi í Danmörk í ríki Borghildar, síðan er hann fèkk hennar. Fór Sigmundr þá suðr í Frakkland til þess ríkis, er hann átti þar. Þá fèkk hann Hjördísar, dóttur Eylima konungs; þeirra son var Sigurðr. Sigmundr konungr fèll í orrostu fyr Hundings sonum; en Hjördís giptisk þá Álfi, syni Hjálpreks konungs. Óx Sigurðr þar upp í barnœsku. Sigmundr ok allir synir hans váru langt umfram alla menn aðra um afl ok vöxt ok hug ok alla atgervi. Sigurðr var þó allra framastr, ok hann kalla allir menn í fornfrœðum um alla menn fram ok göfgastan herkonunga.

SIGURÐARKVIÐA FÁFNISBANA

HIN FYRSTA

eða

GRIPISSPÁ.

Gripir hèt son Eylima, bróðir Hjördísar; hann rèð löndum ok var allra manna vitrastr ok framvíss. Sigurðr reið einn saman ok kom til hallar Gripis. Sigurðr var auðkendr; *hann* hitti mann at máli úti fyr höllinni, sá nefndisk Geitir; þá kvaddi Sigurðr hann máls ok spyrr:

1. „Hverr byggir hèr
borgir þessar?
hvat þann þjóðkonung
þegnar nefna?"
— „Gripir heitir
gumna stjóri,
sá er fastri ræðr
foldu ok þegnum."

2. „Er horskr konungr
heima í landi?
mun sá gramr við mik
ganga at mæla?
máls er þarfi
maðr ókunnigr,
vil ek fljótliga
finna Gripi."

3. „þess mun glaðr konungr
Geiti spyrja,
hverr sá maðr sè,
er máls kveðr Gripi."
— „Sigurðr ek heiti,
borinn Sigmundi,
en Hjördís er
hilmis móðir."

4. þá gekk Geitir
Gripi at segja:
„Hèr er maðr úti
ókuðr kominn,
hann er ítarligr
at áliti,
sá vill, fylkir!
fund þinn hafa."

5. Gengr ór skála
skatna dróttinn
ok heilsar vel
hilmi komnum:
„þiggðu hèr, Sigurðr!
væri sœmra fyrr,
en þú, Geitir! tak
við Grana sjálfum!"

6. Mæla námu
ok mart hjala,
þá er ráðspakir
rekkar fundusk:
„Segðu mèr, ef þú veizt,
móðurbróðir!
hve mun Sigurði
snúna ævi?"

7. „þú munt maðr vera

mæztr und sólu
ok hæstr borinn
hverjum jöfri,
gjöfull af gulli,
en glöggr flugar,
ítr áliti
ok í orðum spakr.“

8. „Segðu, gegn konungr!
gerr en ek spyrja,
snotr, Sigurði,
ef þú sjá þykkisk:
hvat mun fyrst görask
til farnaðar,
þá er ór garði emk
genginn þínum?“

9. „Fyrst muntu, fylkir!
föður um hefna
ok Eylima
alls harms reka;
þú munt harða
Hundings sonu
snjalla fella,
mundu sigr hafa.“

10. „Segðu, ítr konungr,
ættingi! mér
heldr horskliga,
er vit hugat mælum:
sér þú Sigurðar
snör brögð fyrir,
þau er hæst fara
und himins skautum?“

11. „Mundu einn vega
orm inn frána,
þann er gráðugr liggr
á Gnítaheiði;
þú munt báðum
at bana verða
Regin ok Fáfni,
rétt segir Gripir.“

12. „Auðr mun œrinn,
ef ek eflik svá
víg með virðum,
sem þú víst segir:
leið at huga
ok lengr*a* seg:
hvat mun enn vera
ævi minnar?“

13. „Þú munt finna
Fáfnis bœli
ok upp taka
auð inn fagra,
gulli hlœða
á Grana bógu,
ríðr þú til Gjúka
gramr vígrisinn.“

14. „Enn skaltu hilmi
í hugaðsrœðu,
framlyndr jöfurr!
fleira segja:
gestr em ek Gjúka,
ok ek geng þaðan,
hvat mun enn vera
ævi minnar?“

15. „Sefr á fjalli
fylkis dóttir
björt í brynju
eptir bana Helga;
þú munt höggva
hvössu sverði,
brynju rísta
með bana Fáfnis.“

16. „Brotin er brynja,
brúðr mæla tekr,
er vaknaði
víf ór svefni;
hvat mun snót at heldr
við Sigurð mæla,
þat er at farnaði
fylki verði?“

17. „Hon mun ríkjum þér

rúnar kenna,
allar þær er aldir
eignask vildu.
ok á manns tungu
mæla hverja,
lyf með lækning;
lifðu heill, konungr!"

18. *Nú* er því lokit,
numin eru frœði,
ok em braut þaðan
búinn at ríða;
leið at huga
ok lengra seg:
hvat mun meirr vera
minnar ævi?"

19. „Þú munt hitta
Heimis bygðir
ok glaðr vera
gestr þjóðkonungs;
farit er, Sigurðr!
þaz ek fyr vissak,
skala fremr en svá
fregna Gripi."

20. „Nú fær mėr ekka
orð þaztu mæltir,
þvíat þú fram um sėr,
fylkir! lengra;
veiztu ofmikit
angr Sigurði,
því þú, Gripir! þat
gerra segja."

21. „Lá mer um æsku
ævi þinnar
ljósast fyrir
líta eptir;
rėtt em ek
ráðspakr taliðr
nė in heldr framvíss,
farit þaz ek vissak."

22. „Mann veit ek engi
fyr mold ofan,
þann er fleira sė
fram en þú, Gripir!
skalattu leyna,
þótt ljótt sė,
eð*a* mein görisk
á mínum hag."

23. „Er*a* með löstum
lögð ævi þėr,
láttu, inn ítri, þat,
öðlingr, nemask!
þvíat uppi mun,
meðan öld lifir,
naddėls boði!
nafn þitt vera."

24. „Verst hyggjum því,
verðr at skiljask
Sigurðr við fylki
at sogöru;
leið vísa þú
— lagt er allt fyrir —,
mærr, mėr, ef þú vilt,
móðurbróðir!"

25. „Nú skal Sigurði
segja gerva,
alls þengill mik
til þess neyðir;
mundu vist vita,
at vætki lýgr:
dœgr eitt er þėr
dauði ætlaðr."

26. „Vilkat ek reiði
ríks þjóðkonungs,
góð ráð at heldr
Gripis þiggja;
nú vill vist vita,
þótt vil*tki* sė,
hvat á sýnt Sigurðr
sėr fyr höndum."

27. „Fljóð er at Heimis

fagrt álitum,
hana Brynhildi
bragnar nefna.
dóttir Buðla,
en dýrr konungr
harðhugðikt man
Heimir fœðir.“

28. „Hvat er mik at því.
þótt mær sė
fögr áliti
fœdd at Heimis?
þat skaltu, Gripir!
görva segja,
þvíat þú öll um sėr
örlög fyrir.“

29. „Hon firrir þik
flestu gamni,
fögr áliti
fóstra Heimis;
svefn þú ne sefr,
nė um sakar dœmir,
gára þú manna,
nema þú mey sėr.“

30. „Hvat mun til líkna
lagt Sigurði!
segðu, Gripir, þat,
ef þú sjá þykkisk!
mun ek mey ná
mundi kaupa,
þá ina fögru
fylkis dóttur?“

31. „It munuð alla
eiða vinna
fullfastliga,
fá munuð halda;
verit hefir þú Gjúka
gestr eina nótt,
mantattu horska
Heimis fóstru.“

32. „Hvat er þá? Gripir!
gettu þess fyr mėr!
sėr þú geðleysi
í grams skapi,
er ek skal við mey þá
málum slíta,
er ek alls hugar
unna þóttumk?“

33. „Þú verðr, siklingr!
fyr svikum annars,
mundu Grimhildar
gjalda ráða:
mun bjóða þėr
bjarthaddat man
dóttur sína,
dregr hon vėl at gram.“

34. „Mun ek við þá Gunnar
görva hleyti
ok Guðrúnu
ganga at eiga:
fullkvæni þá
fylkir væri,
ef meintregar
mėr angraðit.“

35. „Þik mun Grimhildr
görva vėla:
mun hon Brynhildar
biðja fýsa,
Gunnari til handa,
Gotna dróttni;
heitr þú fljótliga för
fylkis móður.“

36. „Mein eru fyr höndum,
má ek líta þat,
ratar görliga
ráð Sigurðar,
ef ek skal mærrar
meyjar biðja,
öðrum til handa,
þeirrar ek unna vel.“

37. „Èr munuð alla

eiða vinna,
Gunnarr ok Högni,
en þú, gramr! þriði;
þá it litum vixl*ið*,
er á leið eruð,
Gunnarr ok þú;
Gripir lýgr eigi."
38. „Hví gegnir þat?
hví skulum skipta
litum ok látum,
er á leið erum?
þar mun fláræði
fylgja annat
atalt með öllu;
enn segðu, Gripir!"
39. „Lit hefir þú Gunnars
ok læti hans,
mælsku þína
ok meginhyggjur;
mundu fastna þèr
framlundaða
fóstru Heimis,
sèr vætr fyr því."
40. „Verst hyggjum því,
vándr munk heitinn
Sigurðr með seggjum
at sogöru;
vilda ek eigi
vèlum beita
jöfra brúði,
er ek œzta veitk."
41. „Þú munt hvíla,
hers oddviti
mærr! hjá meyju,
sem þín móðir sè,
því mun uppi,
meðan öld lifir,
þjóðar þengill!
þitt nafn vera."*
42. „Mun góða kván
Gunnarr eiga
mærr með mönnum,
— mèr segðu, Gripir! —
þóat hafi þrjár nætr
þegns brúðr hjá mèr
snarlynd sofit?
slíks erut dœmi."
43. *„Saman munu brullaup
bæði drukkin
Sigurðar ok Gunnars
í sölum Gjúka;
þá hömum vixlið,
er it heim komið,
hefir hverr fyr því
hyggju sína."
44. „Hve mun at yndi
eptir verða
mægð með mönnum?
mèr segðu, Gripir!
mun Gunnari
til gamans ráðit
síðan verða
eða sjálfum mèr?
45. „Minnir þik eiða,
máttu þegja þó,
antu Guðrúnu
góðra ráða;
en Brynhildr þykkisk
brúðr vargefin,
snót fiðr vèlar
sèr at hefndum."
46. „Hvat mun at bótum
brúðr sú taka,
er vèlar vèr
vífi gerðum?
hefir snót af mèr
svarna eiða,
enga efnda,
en unað lítit."
47. „Mun hon Gunnari

görva segja,
at þú eigi vel
eiðum þyrm*d*ir,
þá er ítr konungr
af öllum hug,
Gjúka arfi,
á gram trúði."

48. „Hvat er þá? Gripir!
gettu þess fyr mèr!
mun ek saðr vera
at sögu þeirri,
eða lýgr á mik
lofsæl kona
ok á sjálfa sik?
segðu, Gripir, þat!"

49. „Mun fyr reiði
rík brúðr við þik
nè af oftrega
allvel skipa;
viðr þú góðri
grand aldregi,
þó èr víf konungs
vèlum beittuð."

50. „Mun horskr Gunnarr
at hvötun hennar,
Guthormr ok Högni,
ganga síðan?
munu synir Gjúka
á sifjuðum mèr
eggjar rjóða?
enn segðu, Gripir!"

51. „Þá er Guðrúnu
grimt um hjarta,
er brœðr hennar
þèr til bana ráða,
ok at öngu verðr
yndi síðan
vitru vífi;
veldr því Grim*h*ildr."*

52. „Skiljumk heilir!
munat sköpum vinna,
nú hefir þú, Gripir! vel
gört, sem ek beiddak;
fljótt myndir þú
fríðri segja
mína ævi,
ef þú mættir þat."

53. *„Því skal hugga þik,
hers oddviti!
sú mun gipt lagið
á grams ævi:
munat mætri maðr
á mold koma
und sólar sjöt,
en þú, Sigurðr! þykkir."

SIGURÐARKVIÐA FÁFNISBANA

ÖNNUR

eða

REGINSMÁL.

Sigurðr gekk til stóðs Hjálpreks ok kaus sèr af hest einn, er Grani var kallaðr síðan. Þá var kominn Reginn til Hjálpreks, sonr Hreiðmars; hann var hverjum manni hagari ok dvergr of vöxt; hann var vitr, grimmr ok fjölkunnigr. Reginn veitti Sigurði fóstr ok kenslu ok elskaði hann mjök. Hann sagði Sigurði frá forellri sínu ok þeim atburðum, at Óðinn ok Hœnir ok Loki höfðu komit til Andvarafors; í þeim forsi var fjöldi fiska. Einn dvergr hèt Andvari, hann var löngum í forsinum í geddu líki ok fèkk sèr þar matar. Otr hèt bróðir várr, kvað Reginn, er opt fór í forsinn í otrs líki; hann hafði tekit einn lax ok sat á árbakkanum ok át blundandi. Loki laust hann með steini til bana; þóttusk æsir mjök hepnir verit hafa ok flógu belg af otrinum. Þat sama kveld sóttu þeir gisting til Hreiðmars ok sýndu veiði sína. Þá tóku vèr þá höndum ok lögðum þeim fjörlausn at fylla otrbelginn með gulli ok hylja utan ok með rauðu gulli. Þá sendu þeir Loka at afla gullsins; hann kom til Ránar ok fèkk net hennar ok fór þá til Andvarafors ok kastaði netinu fyr gedduna, en hon hljóp í netit. Þá mælti Loki:

1. „Hvat er þat fiska,
er renn flóði í,
kannat sèr við víti varask?
höfuð þitt leystu
helju ór,
finn mèr lindar loga!“

2. „Andvari ek heiti,
Óinn hèt minn faðir,
margan hefi ek fors um farit;
aumlig norn
skóp oss í árdaga,
at ek skylda í vatni vaða.“

3. „Segðu þat, Andvari!
ef þú eiga vill
líf í lýða sölum:
hver gjöld fá
gumna synir,
ef þeir höggvask orðum á?“

4. „Ofrgjöld fá
gumna synir
þeir er Vaðgelmi vaða;
ósaðra orða,
hverr er á annan lýgr,
oflengi leiða limar.“

Loki sá allt gull þat er Andvari átti; en er hann hafði framreitt gullit, þá hafði hann eptir einn

hring, ok tók Loki þann af hánum. Dvergrinn gekk inn í steininn ok mælti:

5. „þat skal gull,
er Gustr átti,
brœðrum tveim
at bana verða
ok öðlingum
átta at rógi,
mun míns fjár
manngi njóta."

Æsir reiddu Hreiðmari fèit ok tráðu upp ortrbelginn ok reistu á fœtr; þá skyldu æsirnir hlaða upp gullinu ok hylja. En er þat var gört, gekk Hreiðmarr fram ok sá eitt granahár ok bað hylja. þá dró Óðinn fram hringinn Andvaranaut ok huldi hárit. *þá kvað Lòki:*

6. „Gull er þèr nu reitt,
en þú gjöld hefir,
mikil míns höfuðs;
syni þínum verðra
sæla sköpuð,
þat verðr ykkarr beggja bani."

Hreiðmarr sagði:

7. „Gjafar þú gaft,
gaftattu ástgjafar,
gaftattu af heilúm hug;
fjörvi yðru skylduð èr
firðir vera,
ef ek vissa þat fár fyrir."

Loki kvað:

8. „Enn er verra,
þat *er* vita þykkjumk,
niðja stríð um nept;
jöfra óborna
hygg ek þá enn vera,
er þat er til hatrs hugat."

Hreiðmarr kvað:

9. „Rauðu gulli
hygg ek mik ráða munu,
svá lengi sem ek lifi;
hót þin
hræðumk ekki lyf,
ok haldið heim hèðan!"

Fáfnir ok Reginn kröfðu Hreiðmar niðgjalda eptir Otr bróður sinn; hann kvað nei við; en Fáfnir lagði sverði Hreiðmar föður sinn sofanda. Hreiðmarr kallaði á dœtr sínar:

10. „Lyngheiðr ok Lofnheiðr!
vitið mínu lífi farit!
mart er þat er þörf þjár."

Lyng*h*eiðr sagði:

„F*á* mun systir,
þótt föður missi,
hefna hlýra harms."

Hreiðmarr kvað:

11. „Al þú þó dóttur,
dís úlfhuguð!
ef þú getrat son
við siklingi;
fá þú mey mann
í meginþarfar!
þá mun þeirrar sonr
þíns harms reka."

þá dó Hreiðmarr, en Fáfnir tók gullit allt. þá beiddisk Reginn at hafa föðurarf sinn; en Fáfnir galt þar nei við. þá leitaði Reginn ráða við Lyngheiði systur sína, hvernig hann skyldi heimta föðurarf sinn. Hon kvað:

12. „Br*óður* kveðja
skaltu blíðliga
arfs ok œðra hugar;
era þat hœft,

at þú hjörvi skylir
kveðja Fáfni fjár."

Þessa *hluti* sagði Reginn Sigurði.

Einn dag, er hann kom til húsa Regins, var hánum vel fagnat. Reginn kvað:

13. „Kominn er hingat
konr Sigmundar,
seggr inn snarráði,
til sala várra;
móð hefir meira
en maðr gamall,
ok er mèr fangs ván
at frekum úlfi.

14. Ek mun fœða
fólkdjarfan gram,
nú er Yngva konr
með oss kominn;
sjá mun ræsir
ríkstr und sólu,
þrymr um öll lönd
örlögsímu."

Sigurðr var þá jafnan með Regin, ok sagði hann Sigurði, at Fáfnir lá á Gnítaheiði ok var í orms líki. Hann átti œgishjálm, er *öll* kvikvendi hræddusk við. Reginn gerði Sigurði sverð, er Gram*r* hèt; þat var svá hvast, at han brá því ofan í Rín ok lèt reka ullarlagð fyr straumi, ok tók í sundr lagðinn sem vatnit. Því sverði klauf Sigurðr í sundr steðja Regins. Eptir þat eggjaði Reginn Sigurð at vega Fáfni; hann sagði:

15. „Hátt munu hlæja
Hundings synir,
þeir er Eylima
aldrs synjuðu,
ef meirr tiggja
munar at sœkja
hringa rauða
en hefnd föður."

Hjálprekr konungr fèkk Sigurði skipalið til föðurhefnda. Þeir fengu storm mikinn ok beittu fyr bergsnös nakkvara. Maðr einn stóð á berginu ok kvað:

16. „Hverir ríða þar
Ræfils hestum
hávar unnir,
haf glymjanda?
seglvigg eru
sveita stokkin,
munat vágmarar
vind um standask."

Reginn svaraði:

17. „Hèr 'ru vèr Sigurðr
á sætrjám,
er oss byrr gefinn
við bana sjálfan;
fellr brattr breki
bröndum hæri,
hlunnvigg hrapa;
hverr spyrr at því?"

Heklumaðr kvað:

18. „Hnikar hètu mik,
þá er hugin gladdak,
Völsungr ungi!
ok vegit hafð*ak*;
nú máttu kalla
karl af bergi
Feng eða Fjölni,
far vil ek þiggja."

Þeir viku at landi, ok gekk karl á skip, ok lægði þá veðrit. *Sigurðr kvað*:

19. „Segðu mèr þat, Hnikarr!
alls þú hvártveggja veizt
goða heill ok guma:

hver bözt eru,
ef berjask skal,
heill at sverða svipun?"

Hnikarr kvað:

20. „Mörg eru góð,
ef gumar vissi,
heill at sverða svipun;
dyggva fylgju
hygg ek ins dökkva vera
at hrottameiði hrafns.

21. Þat er annat,
ef þú ert út um kominn
ok ert á braut búinn:
tvá þú lítr
á tái standa
hróðrfúsa hali.

22. Þat er it þriðja,
ef þú þjóta heyrir
úlf und asklimum:
heilla auðit
verðr þér af hjálmstöfum,
ef þú sèr þá fyrri fara.

23. Engr skal gumna
í gögn vega
síð skínandi
systur Mána:
þeir sigr hafa
er sjá kunnu
hjörleiks hvatir
eða hamalt fylkja.

24. Þat er fár mikit,
ef þú fœti drepr,
þars þú at vígi veðr:
tálar dísir standa
þèr á tvær hliðar
ok vilja þik sáran sjá.

25. Kemdr ok þveginn
skal kœnna hverr
ok at morni mettr;
þvíat ósýnt er,
hvar at aptni kemr;
illt er fyr heill at hrapa."

Sigurðr átti orrostu mikla við Lyngva Hundings son ok brœðr hans; þar fèll Lyngvi ok þeir þrír brœðr. Eptir orrostu kvað Reginn:

26. „Nú er blóðugr örn
bitrum hjörvi
bana Sigmundar
á baki ristinn;
fár var fremri,
sá er fold ryði,
hilmis arfi,
ok hugin gladdi."

Heim fór Sigurðr til Hjálpreks; þá eggjaði Reginn Sigurð til at vega Fáfni.

FÁFNISMÁL.

Sigurðr ok Reginn fóru upp á Gnítaheiði ok hittu þar slóð Fáfnis, þá er hann skreið til vatns. Þar görði Sigurðr gröf mikla á veginum, ok gekk Sigurðr þar í. En er Fáfnir skreið af gullinu, blès hann eitri, ok hraut þat fyr ofan höfuð Sigurði. En er Fáfnir skreið yfir gröfna, þá lagði Sigurðr hann með sverði til hjarta. Fáfnir hristi sik ok barði höfði ok sporði. Sigurðr hljóp ór gröfinni, ok sá þá hvárr annan. Fáfnir kvað:

1. „Sveinn ok sveinn!
hverjum ertu, sveinn! um borinn?
hverra ertu manna mögr?
er þú á Fáfni rautt
þinn inn frána mæki;
stöndumk til hjarta hjörr.“

Sigurðr duldi nafns síns fyr því, at þat var trúa þeirra í forneskju, at orð feigs manns mætti mikit, ef hann bölvaði óvin sínum með nafni. Hann kvað:

2. „Göfugt dýr ek heiti,
en ek gengit hefk
inn móðurlausi mögr;
föður ek áka
sem fíra synir,
æ geng ek einn saman.“

3. „Veiztu, ef föður ne áttat
sem fíra synir,
af hverju vartu undri alinn?
bellir þú lygi,
á banadœgri mínu
er þú hylr of heiti þitt.“

4. „Ætterni mitt
kveð ek þèr ókunnikt vera
ok mik sjálfan it sama;
Sigurðr ek heiti,
Sigmundr hèt minn faðir,
er hefk þik vápnum vegit.“

5. „Hverr þik hvatti?
hví hvetjask lèzt
mínu fjörvi at fara?
inn fráneygi sveinn!
þú áttir föður bitran:
á börn óskjörr á skeið.“

6. „Hugr mik hvatti,
hendr mèr fulltýðu
ok minn inn hvassi hjörr;
fár er hvatr,
er hrörask tekr,
ef í barnœsku er blauðr.“

7. „Veit ek, ef þú vaxa næðir
fyr þinna vina brjósti,
sæi maðr þik reiðan vega;
nú ertu haptr
ok hernuminn:
æ kveða bandingja bifask.“

8. „Því bregðr þú nú mèr, Fáfnir!
at til fjarri sják
mínum feðr-munum;
eigi em ek haptr,
þótt ek væra hernumi:
þú fant, at ek lauss lifi.“

9. „Heiptyrði ein
telr þú þèr í hvívetna,
en ek þèr satt eitt segik;
it gjalla gull
ok it glóðrauða fè
þèr verða þeir baugar at bana."
10. „Fè ráða *v*ill
fyrða hverr
æ til ins eina dags;
þvíat einu sinni
skal alda hverr
fara til heljar hèðan."
11. „Norna dóm
þú munt fyr nesjum hafa
ok ósvinns apa;
í vatni þú druknar,
ef í vindi rœr,
allt er feigs forað."
12. „Segðu mèr *þat*, Fáfnir!
alls þik fróðan kveða
ok vel mart vita:
hverjar 'ru þær nornir,
er nauðgönglar 'ru
ok kjósa mœðr frá mögum?"
13. „Sundrbornar mjök
hygg ek at nornir sè,
eigut þær ætt saman:
sumar eru áskungar,
sumar álfkungar,
sumar dœtr Dvalins."
14. „Segðu mèr þat, Fáfnir!
alls þik fróðan kveða
ok vel mart vita:
hve sá hólmr heitir,
er blanda hjörlegi
Surtr ok æsir saman?"
15. „Óskópnir hann heitir,
en þar öll skulu
geirum leika goð;
Bilröst brotnar,
er þeir á brú fara,
ok svima í móðu marir.
16. Œgishjálm bar ek
um alda sonum,
meðan ek um menjum lág;
einn rammari
hugð*u*mk öllum vera,
fannka ek *svá* marga mögu."
17. „Œgishjálm*r*
bergr einu*n*gi,
hvar skulu reiðir vega;
þá þat finnr,
er með fleirum kemr,
at engi er einna hvatastr."
18. „Eitri ek fnœsta,
er ek á arfi lá
miklum míns föður;
vara maðr svá móðigr,
at mèr mœta þyrði,
hræddumka vápn nè vèlar."
19. „Inn *frá*ni ormr!
þú görðir fræs mikla
ok ga*l*zt harðan hug;
heipt at meiri verðr
hölda sonum,
at þann hjálm hafi."
20. „Ræð ek þèr nú, Sigurðr!
en þú ráð nemir,
ok ríð heim hèðan!
it gjalla gull
ok it glóðrauða fè
þèr verða þeir baugar at bana."
21. „Ráð er þèr ráðit,
en ek ríða mun
til þess gulls, er í lyngvi liggr;
en þú, Fáfnir! ligg
í fjörbrotum,
þar er þik Hel hafi!"
22. „Reginn mik rèð,
hann þik ráða mun,

hann mun okkr verða báðum
at bana;
fjör sitt láta
hygg ek at Fáfnir myni,
þitt varð nú meira megin."

Reginn var á braut horfinn, meðan Sigurðr vá Fáfni, ok kom þá aptr, er Sigurðr strauk blóð af sverðinu. Reginn kvað:

23. „Heill þú nú, Sigurðr!
nú hefir þú sigr vegit
ok Fáfni um farit;
manna þeirra
er mold troða
þik kveð ek óblauðastan alinn."

24. „Þat er óvist at vita,
þá er komum allir saman
sigtíva synir,
hverr óblauðastr er alinn;
margr er sá hvatr,
er hjör ne rýðr
annars brjóstum í."

25. „Glaðr ertu nú, Sigurðr!
ok gagni feginn,
er þú þerrir Gram á grasi;
bróður minn
hefir þú benjaðan,
ok veld ek þó sjálfr sumu."

26. „Þú því rètt,
er ek ríða skyldak
hèlug fjöll hinnig;
fè ok fjörvi
rèði sá inn fráni ormr,
nema þú frýðir mèr hvats hugar."

Þá gekk Reginn at Fáfni ok skar hjarta ór hánum með sverði, er Riðill heitir, ok þá drakk hann blóð ór undinni eptir. *Hann kvað*:

27. „Sittu nú, Sigurðr!
en ek mun sofa ganga,
ok halt Fáfnis hjarta við funa!
eisköld ek vil
etinn láta
eptir þenna dreyra drykk."

28. „Fjarri þú gekt,
meðan ek á Fáfni rauðk
minn inn hvassa hjör;
afli mínu atta ek
við orms megin,
meðan þú í lyngvi látt."

29. „Lengi liggja
lètir þú lyngvi í
*þann inn aldna jötun,
ef þú sverðs ne nytir,
þess er ek sjálfr görða,
ok þíns ins hvassa hjörs."

30. „Hugr er betri
en sè hjörs megin,
hvars reiðir skulu vega;
þvíat hvatan mann
ek *sá* harðliga vega
með slævu sverði sigr.

31. Hvötum er betra
en sè óhvötum
í hildileik hafask;
glöðum er betra
en sè glúpnanda,
hvat sem at hendi kemr."

Sigurðr tók Fáfnis hjarta ok steikti á teini. Er hann hugði, at fullsteikt væri, ok freyddi sveitinn ór hjartanu, þá tók hann á fingri sínum ok skynjaði, hvárt fullsteikt væri. Hann brann ok brá fingrinum í munn sèr. En er hjartblóð Fáfnis kom á tungu hánum, ok skildi hann fugls rödd; hann heyrði, at igður klökuðu á hrísinu. Igðan kvað:

32. „þar sitr Sigurðr
sveita stokkinn,
Fáfnis hjarta
við funa steikir;
spakr þœtti mèr
spillir bauga,
ef hann fjörsega
fránan æti."
Önnur *kvað*:
33. „þar liggr Reginn,
ræðr um við sik,
vill tæla mög
þann er trúir hánum,
berr af reiði
röng orð saman,
vill bölvasmiðr
bróður hefna."
In þriðja *kvað*:
34. „Höfði skemra láti hann
inn hára þul
fara til heljar hèðan!
öllu gulli
þá kná hann einn ráða,
fjöld því er und Fáfni la."
In fjórða *kvað*:
35. „Horskr þœtti mèr,
ef hafa kynni
ástráð mikit
yðvar systra,
hygði hann um sik
ok hugin gleddi;
þar er mèr úlfs ván,
er ek eyru sèk."
In fimta kvað:
36. „Erat svá horskr
hildimeiðr,
sem ek hers jaðar
hyggja mundak,
ef hann bróður lætr
á braut komask,
er hann öðrum hefir
aldrs of synjat."
In sètta kvað:
37. „Mjök er ósviðr,
ef hann enn sparir
fjanda inn fólkská,
þar er Reginn liggr,
er hann ráðinn hefir;
kannat hann við slíku at sjá."
In sjaunda kvað:
38. „Höfði skemra láti hann
þann inn hrímkalda jötun
ok af baugum búa!
þá mun *hann* fjár,
þess er Fáfnir rèð,
einvaldi vera."
Sigurðr kvað:
39. „Verðat svá rík sköp,
at Reginn skyli
mitt banorð bera;
þvíat þeir báðir brœðr
skulu braðliga
fara til heljar hèðan."

Sigurðr hjó höfuð af Regin, ok þá át hann Fáfnis hjarta ok drakk blóð þeirra beggja Regins ok Fáfnis. þá heyrði Sigurðr, hvar igður mæltu:

40. „Bitt þú, Sigurðr,
bauga rauða!
era konunglikt
kvíða mörgu;
mey veit ek eina
myklu fegrsta,
gulli gœdda,
ef þú geta mættir.
41. Liggja til Gjúka
grœnar brautir,
fram vísa sköp
fólklíðöndum;

þar hefir dýrr konungr
dóttur alna,
þá mundu, Sigurðr!
mundi kaupa.

42. Salr er á há
Hindarfjalli,
allr er hann utan
eldi sveipinn,
þann hafa horskir
halir um görvan
ór ódökkum
ógnar ljóma.

43. Veit ek á fjalli
fólkvítt sofa,
ok leikr yfir
lindar váði;
Yggr stakk þorni,
er aðra feldi
hörgefn hali,
en hafa vildi.

44. Knáttu, mögr! sjá
mey und hjálmi,
þá er frá vígi
Vingskorni reið;
máat Sigrðrífa
svefni bregða,
skjöldunga niðr!
fyr sköpum norna."

Sigurðr reið eptir slóð Fáfnis til bœlis hans ok fann þat opit ok hurðir af járni ok gætti; af járni váru ok allir timbrstokkar í húsinu, en grafit í jörð niðr. Þar fann Sigurðr stórmikit gull ok fyldi þar tvær kistur: þar tók hann œgishjálm ok gullbrynju ok sverðit Hrotta ok marga dýrgripi, ok klyfjaði þarmeð Grana, en hestrinn vildi eigi fram ganga fyrr, en Sigurðr steig *á* bak hánum.

SIGRDRÍFUMÁL.

Sigurðr reið upp á Hindarfjall ok stefndi suðr til Frakklands; á fjallinu sá hann ljós mikit, svá sem eldr brynni, ok ljómaði af til himins. En er hann kom at, þá stóð þar skjaldborg, ok upp ór merki. Sigurðr gekk í skjaldborgina ok sá, at þar lá maðr ok svaf með öllum hervápnum; hann tók fyrst hjálminn af höfði hánum, þá sá hann, at þat var kona. Brynjan var föst, sem hon væri holdgróin; þá reist hann með Gram frá höfuðsmátt brynjuna í gögnum niðr ok svá ut í gögnum báðar ermar. Þá tók hann brynju af henni, en hon vaknaði, ok settisk hon upp ok sá Sigurð ok mælti:

1. „Hvat beit brynju?
hví brá ek svefni?
hverr feldi af mèr
fölvar nauðir?"
— „Sigmundar burr,
sleit fyr skömmu
hrafns hrælundir
hjörr Sigurðar."

2. „Lengi ek svaf,
lengi ek sofnuð var,
löng eru lýða læ;
Óðinn því veldr,
er ek eigi máttak
bregða blundstöfum."

Sigurðr settisk niðr ok spurði hana nafns. — *Hon nefndisk Sigrdrífa ok var valkyrja. Hon sagði, at tveir konungar börðusk: hèt annarr Hjálmgunnarr, hann var þá gamall ok inn mesti hermaðr, ok hafði Óðinn hánum sigri heitit; en

annarr hèt Agnarr
Auðu bróðir,
er vættr engi
vildi þiggja.

Lèt hami vára
hugfullr konungr
átta systra
undir eik borit;
var ek vetra tólf,
ef þik vita lystir,
er ek ungum gram
eiða seldak.

Þá lèt ek gamlan
á Goðþjóðu
Hjálmgunnar næst
heljar ganga;
gaf ek ungum sigr
Auðu bróður,
þar varð mèr Óðinn
ofreiðr um þat.

Lauk hann mik skjöldum
í Skatalundi
rauðum ok hvítum,
randir snurtu;

þann bað hann slíta
svefni mínum,
er hvergi lands
hræðask kynni.

Lèt hann um sal minn
sunnanverðan
hávan brenna
her alls viðar;
þar bað hann einn þegn
yfir at ríða,
þanns mèr færði gull,
þaz und Fáfni lá.

† Sigrdrífa feldi Hjálmgunnar í orrostunni; en Óðinn stakk hana svefnþorni í hefnd þess ok kvað hana aldri skyldu síðan sigr vega í orrostu ok kvað hana giptask skyldu. „En ek sagðak hánum, at ek strengdak heit þar í mót: at giptask öngum þeim manni, er hræðask kynni.“ Hann svarar ok biðr hana kenna sèr speki, ef hon vissi tíðendi ór öllum heimum. Sigrdrífa kvað:

3. „Heill dagr!
heilir dags synir!
heil nótt ok nipt!
óreiðum augum
lítið okkr þinnig
ok gefið sitjöndum sigr!
4. Heilir æsir!
heilar ásynjur!
heil sjá in fjölnýta fold!
mál ok mannvit
gefið okkr mærum tveim
ok læknishendr, meðan lifum!“

*Hon tók þá horn fullt mjaðar ok gaf hánum minnisveig:

5. „Bjór fœri ek þèr,
brynþings apaldr!
magni blandinn
ok megintíri;
fullr er hann ljóða
ok líknstafa,
góðra galdra
ok gamanrúna.
6. Sigrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt sigr hafa,
ok rísta á hjalti hjörs,
sumar á vetrimum,
sumar á valböstum,
ok nefna tysvar Tý.
7. Ölrúnar skaltu kunna,
ef þú vill, annars kvæn
vèlit þik í trygð, ef þú trúir;
á horni skal þær rísta
ok á handar baki
ok merkja á nagli Nauð.
8. Full skal signa
ok við fári sjá
ok verpa lauki í lög;
[þá ek þat veit,
at þèr verðr aldri
meinblandinn mjöðr.]
9. Bjargrúnar skaltu kunna,
ef þú bjarga vilt
ok leysa kind frá konum;
á lófa skal þær rísta
ok of liðu spenna
ok biðja þá dísir duga.
10. Brimrúnar skaltu *kunna*,
ef þú vilt borgit hafa
á sundi seglmörum;
á stafni skal þær rísta
ok á stjórnarblaði
ok leggja eld í ár;
era svá brattr breki
nè svá blár unnir,

þó kemstu heill af hafi.
11. Limrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt læknir vera
ok kunna sár at sjá;
á berki skal þær rísta
ok á baðmi viðar,
þeim er lúta austr limar.
12. Málrúnar skaltu kunna,
ef þu vilt, at *mannɡi* þèr
heiptum gjaldi harm;
þær um vindr,
þær um vefr,
þær um setr allar saman
á því þingi,
er þjóðir skulu
í fulla dóma fara.
13. Hugrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt hverjum vera
geðsvinnari guma;
þær of rèð,
þær of reist,
þær um hugði Hroptr
af þeim legi,
er lekit hafði
ór hausi Heiðdraupnis
ok ór horni Hoddrofnis.
14. Á bjargi stóð
með Brímis eggjar,
hafði sèr á höfði hjálm,
þá mælti Míms höfuð
fróðlikt it fyrsta orð
ok sagði sanna stafi.
15. Á skildi kvað ristnar,
þeim er stendr fyr skínanda goði,
á eyra Árvakrs
ok á Alsvinns hófi,
á því hveli, er snýsk
undir reið *Hrögnis*,
á Sleipnis tönnum
ok á sleða fjötrum,
16. Á bjarnar hrammi
ok á Braga tungu,
á úlfs klóm
ok á arnar nefi,
á blóðgum vængjum
ok á brúar sporði,
á lausnar lófa
ok á líknar spori,
17. Á gleri ok á gulli
ok á gumna heillum,
í víni ok í virtri
ok á vilisessi,
á Gungnis oddi
ok á Grana brjósti,
á nornar nagli
ok á nefi uglu.
18. Allar váru af skafnar,
þær er váru á ristnar,
ok hverfðar við inn helga mjöð
ok sendar á víða vega;
þær 'ru með ásum,
þær 'ru með álfum,
sumar með vísum vönum,
sumar hafa menskir menn.
19. þat eru bókrúnar,
þat eru bjargrúnar
ok allar ölrúnar
ok mætar meginrúnar,
hveim er þær kná óviltar
ok óspiltar
sèr at heillum hafa.
Njóttu, ef þú namt,
unz rjúfask regin!
20. Nú skaltu kjósa,
alls þèr er kostr um boðinn,
hvassa vápna hlynr!
sögn eða þögn
hafðu þèr sjálfr í hug!
öll eru mein of metin."

21. „Munka ek flœja,
þótt mik feigan vitir,
emka ek með bleyði borinn;
ástráð þín
ek vil öll hafa,
svá lengi sem ek lifi."

22. „Þat ræð ek þér it fyrsta,
at þú við frændr þína
vammalaust verir;
síðr þú hefnir,
þótt þeir sakar göri,
þat kveða dauðum duga.

23. Þat ræð ek þér annat,
at þú eið ne sverir,
nema þann er saðr sè;
grimmar *l*imar
ganga at trygðrofi,
armr er vára vargr.

24. Þat ræð ek þér *it* þriðja,
at þú þingi á
deilit við heimska hali;
þvíat ósviðr maðr
lætr opt kveðin
verri orð en viti.

25. Allt er vant,
ef þú við þegir:
þá þykkir þú með bleyði borinn
eða sönnu sagðr;
hættr er heimiskviðr,
nema sér góðan geti;
annars dags
láttu hans öndu farit,
ok launa svá lýðum lygi!

26. Þat ræð ek þér it fjórða,
ef býr fordæða
vammafull á vegi:
ganga er betra
en gista sè,
þótt þik nótt um nemi.

27. Fornjósnar augu
þurfu fíra synir,
hvars skulu reiðir vega;
opt bölvísar konur
sitja brautu nær,
þær er deyfa sverð ok sefa.

28. Þat ræð ek þér it fimta,
þóttu fagrar sèr
brúðir bekkjum á:
sifja*r* silfr*s* látattu
þínum svefni ráða,
teygiattu þèr at kossi konur!

29. Þat ræð ek þér it sètta,
þótt með seggjum fari
[öldrmál til öfug:
drukna deila
skalattu við dólgviðu;
margan stelr viti vín.

30. Sennur ok öl
hefir seggjum verit
mörgum at móðtrega,
sumum at bana,
sumum at bölstöfum;
fjöld er þat er fíra tregr.

31. Þat ræð ek þér it sjaunda,
ef þú sakar deilir
við hugfulla hali:
berjask er betra
en brenna sè
inni auðstöfum.

32. Þat ræð ek þér it átta,
at þú skalt við illu sjá
ok firrask flærðarstafi;
mey þú teygiat,
nè manns konu
eggja ofgamans!

33. Þat ræð ek þér it níunda,
at þú nám bjargir,
hvars þú á foldu finnr,

hvárz eru sóttdauðir
eða eru sædauðir
eða eru vápndauðir verar.
34. Laug skal göra
þeim er liðnir 'ru,
hendr þvá ok höfuð,
kemba ok þerra,
áðr í kistu fari,
ok biðja sœtan sofa.
35. Þat ræð ek þér it tíunda,
at þú trúir aldregi
várum vargdropa,
hverstu ert bróðurbani,
eða hafir þú feldan föður:
úlfr er í ungum syni,
þó sė hann gulli gladdr.
36. Sakar ok heiptir
hyggiat svefngar vera
nė harm in heldr!
vits ok vápna
vant er jöfri at fá
þeim er skal fremstr með fírum.
37. Þat ræð ek þér it ellipta,
at þú við illu sjáir
hvern veg at vini;
langt líf þykkjumkak
lofðungs vita,
römm eru róg of risin."]

BROT
af
SIGURÐARKVIÐU.

* * *

Högni kvað:

1. „*Hvat hefir Sigurðr*
til saka unnit,
er þú frœknan vill
fjörvi næma?"

Gunnarr kvað:

2. „Mèr hefir Sigurðr
selda eiða,
eiða selda,
alla logna;
þá vèlt*i* hann mik,
er hann vera skyldi
allra eiða
einn fulltrúi."

3. „Þik hefir Brynhildr
böl at gerva
heiptar hvattan,
harm at vinna;
fyrman hon Guðrúnu
góðra ráða,
en síðan þèr
sín at njóta."

4. Sumir úlf sviðu,
sumir orm sniðu,
sumir Gothormi
af gera deildu,
áðr þeir mætti
meins um lystir
at horskum hal
hendr um leggja.

5. *Soltinn varð Sigurðr
sunnan Rínar,
hrafn *af* meiði
hátt kallaði:
„Ykkr mun Atli
eggjar rjóða,
munu vígská
of viða eiðar."

6. Úti stóð Guðrún
Gjúka dóttir,
ok hon þat orða
alls fyrst um kvað:
„Hvar er nú Sigurðr
seggja dróttinn,
er frændr mínir
fyrri ríða?"

7. Ein*u* því Högni
andsvör veitti:
„Sundr höfum Sigurð
sverði högginn,
gnapir æ grár jór
yfir gram dauðum."

8. Þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
„Vel skuluð njóta
vápna ok landa;
einn mundi Sigurðr
öllu ráða,
ef hann lengr litlu
lífi hèldi.

9. Væria þat sœmt,

at hann svá réði
Gjúka arfi
ok Gota mengi,
er hann fimm sonu
at fólkræði
gunnarfúsa
getna hafði.“

10. Hló þá Brynhildr
— bœr allr dundi —
einu sinni
af öllum hug:
„*Lengi* skuluð njóta
landa ok þegna,
er þér frœknan gram
falla létuð.“

11. Þá kvað þat Guðrún
Gjúka dóttir:
„Mjök mælir þú
miklar firnar;
gramir hafi Gunnar,
götvað Sigurðar!
heiptgjarns hugar
hefnt skal verða.“*

12. Fram var kvelda,
fjöld var drukkit,
var þá* hvívetna
vilmál talit;
sofnuðu allir,
er í sæing kvámu,
einn vakti Gunnarr
öllum lengr.

13. Fót nam at hrœra,
fjöld nam at spjalla,
hitt herglötuðr
hyggja téði,
hvat þeir í *börvi*
báðir sögðu
hrafn ey ok örn,
er þeir heim riðu.

14. Vaknaði Brynhildr
Buðla dóttir,
dís skjöldunga,
fyr dag litlu:
„Hvetið mik eða letið mik
— harmr er unninn —
sorg at segja
eða svá láta!“

15. Þögðu allir
við því orði,
fár kunni
þeim fljóða-látum,
er hon grátandi
görðisk at segja
þat er hlæjandi
hölda beiddi.

Brynhildr kvað:

16. „Hugða ek mér, Gunnarr!
grimt í svefni:
svalt allt í sal,
ætta sæing kalda.

17. En þú, gramr! riðir
glaums andvani,
fjötri fatlaðr,
í fjanda lið;
svá mun öll yðr
ætt Niflunga
afli gengin,
eruð eiðrofa.

18. Mantattu Gunnarr!
til görva þat,
er þit blóði í spor
báðir renduð;
nú hefir þú hánum þat allt
illu launat,
er hann fremstan *þik*
finna vildi.

19. Þá reyndi þat,
er riðit hafði
móðigr á vit
mín at biðja,

hve herglötuðr
hafði fyrri
eiðum haldit
við inn unga gram.

20. Benvönd of lèt
brugðinn gulli
margdýrr konungr
á meðal okkar;
eldi váru eggjar
utan görvar,
en eitrdropum
innan fáðar.“

Hèr er sagt í þessu kviðu frá dauða Sigurðar, ok víkr hèr svá til, sem þeir dræpi hann úti; en sumir segja svá, at þeir dræpi hann inni í rekkju sinni sofanda. En þýðverskir menn segja svá, at þeir dræpi hann úti í skógi, ok svá segir í Guðrúnar kviðu inni fornu, at Sigurðr ok Gjúka synir hefði til þings riðit, þá er hann var drepinn; en þat segja allir einnig, at þeir sviku hann í trygð ok vágu at hánum liggjanda ok óbúnum.

GUÐRÚNARKVIÐA

HIN FYRSTA.

Guðrún sat yfir Sigurði dauðum; hon grèt eigi sem aðrar konur, en hon var búin til at springa af harmi. Til gengu bæði konur ok karlar at hugga hana, en þat var eigi auðvelt. Þat er sögn manna, at Guðrún hefði etit af Fáfnis hjarta, ok hon skildi því fugls rödd. Þetta er enn kveðit um Guðrúnu.

1. Ár var þaz Guðrún
görðisk at deyja,
er hon sat sorgfull
yfir Sigurði;
gerðit hon hjúfra
nè höndum slá
nè kveina um,
sem konur aðrar.

2. Gengu jarlar
alsnotrir fram,
þeir er harðs hugar
hana löttu;
þeygi Guðrún
gráta mátti,
svá var hon móðug,
mundi hon springa.

3. Sátu ítrar
jarla brúðir
gulli búnar
fyr Guðrúnu;
hver sagði þeirra
sinn of trega,
þann er bitrastan
um beðit hafði.

4. Þá kvað *þat* Gjaflaug
Gjúka systir:
„Mik veit ek á moldu
munarlausasta:
hefi ek fimm vera
fjörspell beðit,
† tveggja dœtra,
þriggja systra,
átta brœðra,
þó ek ein lifi.“

5. Þeygi Guðrún
gráta mátti,
svá var hon móðug
at mög dauðan
ok harðhuguð
um hrer fylkis.

6. Þá kvað þat Herborg
Húnalands dróttning:
„Hefi ek harðara
harm at segja:
mínir sjau synir
sunnanlands,
verr inn átti,
i val fèllu.

7. Faðir ok móðir,
fjórir brœðr,

þau á vági
vindr of lėk,
barði bára
við borðþili.

8. Sjálf skylda ek göfga,
sjálf skylda ek götva,
sjálf skylda ek höndla
hrör þeirra;
þat ek allt um beið
ein misseri,
svá at mėr manngi
munar leitaði.

9. Þá varð ek hapta
ok hernuma
sams misseris
síðan verða;
skylda ek skreyta
ok skúa binda
hersis kván
hverjan morgin.

10. Hon œgði mėr
af afbrýði
ok hörðum mik
höggum keyrði;
fann ek húsguma
hvergi in betra,
en húsfreyju
hvergi verri."

11. Þeygi Guðrún
gráta mátti,
svá var hon móðug
at mög dauðan
ok harðhuguð
um hrer fylkis.

12. Þá kvað þat Gullrönd
Gjúka dóttir:
„Fá kantu, fóstra!
þótt þú fróð sėr,
ungu vífi
andspjöll bera."
Varaði hon at hylja
um hrör fylkis.

13. Svipti hon blæju
af Sigurði
ok vatt vengi
fyr vífs knjám:
„Líttu á ljúfan,
legðu munn við grön,
sem þú hálsaðir
heilan stilli!"

14. Á leit Guðrún
einu sinni,
sá hon döglings skör
dreyra runna,
fránar sjónir
fylkis liðnar,
hugborg jöfurs
hjörvi skorna.

15. Þá hnė Guðrún
höll við bólstri,
haddr losnaði,
hlýr roðnaði,
en regns dropi
rann niðr um knė.

16. Þá grėt Guðrún
Gjúka dóttir,
svá at tár flugu
tresk í gögnum,
ok gullu við
gæss í túni,
mærir fuglar,
er mær átti.

17. Þá kvað þat Gullrönd
Gjúka dóttir:
„Ykkrar vissa ek
ástir mestar
manna allra
fyr mold ofan;
undir þú hvárki
úti nė inni,

systir mín!
nema hjá Sigurði."
18. *þá kvað þat Guðrún*
Gjúka dóttir:
„Svá var minn Sigurðr
hjá sonum Gjúka,
sem væri geirlaukr
ór grasi vaxinn,
eða væri bjartr steinn
á band dreginn,
jarknasteinn,
yfir öðlingum.
19. Ek þótta ok
þjóðans rekkum
hverri hæri
Herjans dísi;
nú em ek svá lítil,
sem lauf sè
opt jölstrum,
at jöfur dauðan.
20. Sakna ek í sessi
ok í sæingu
míns málvinar,
valda megir Gjúka;
valda megir Gjúka
mínu *bölvi*
ok systur sinnar
sárum gráti.
21. Svá èr um lýða
landi eyðið,
sem èr um unnuð
eiða svarða;
muna þú, Gunnarr!
gulls um njóta,
þeir munu þèr baugar
at bana verða,
† er þú Sigurði
svarðir eiða.
22. Opt var í túni
teiti meiri,
þá er minn Sigurðr
söðlaði Grana,
ok þeir Brynhildar
biðja fóru,
armrar vættar,
illu heilli."
23. þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
„Vön sè sú vættr
vers ok barna,
er þik, Guðrún!
gráts um beiddi
ok þèr í morgun
málrúnar gaf!"
24. þá kvað þat Gullrönd
Gjúka dóttir:
„þegi þú, þjóðleið,
þeirra orða!
urðr öðlinga
hefir þú æ verit,
rekr þik alda hverr
illrar skepnu,
sorg sára
sjau konunga
ok vinspell
vífa mest."
25. þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
„Veldr einn Atli
öllu bölvi
of borinn Buðla,
bróðir minn.
26. þá er vit í höll
húnskrar þjóðar
eld á jöfri
ormbeðs litum,
þess hefi ek gangs
goldit síðan,
þeirrar sýnar,
sámk ey."

27. Stóð hon und stoð,
strengdi hon eljun,
brann Brynhildi
Buðla dóttur
eldr ór augum,
eitri fnœsti,
er hon sár um leit
á Sigurði.

Guðrún gekk þaðan á braut til skógar á eyðimerkr ok fór allt til Danmarkar ok var þar með Þóru Hákonar dóttur sjau misseri. Brynhildr vildi eigi lifa eptir Sigurð; hon lét drepa þræla sína átta ok fimm ambóttir; þá lagði hon sik sverði til bana, svá sem segir í Sigurðar kviðu inni skömmu.

SIGURÐARKVIÐA FÁFNISBANA

HIN ÞRIÐJA

eða

SIGURÐARKVIÐA HIN SKAMMA.

1. Ár var þaz Sigurðr
sótti Gjúka,
Völsungr ungi,
er vegit hafði;
tók við trygðum
tveggja brœðra,
seldusk eiða
eljunfrœknir.

2. Mey buðu hánum
ok meiðma fjöld,
Guðrúnu ungu
Gjúka dóttur;
drukku ok dœmdu
dœgr mart saman
Sigurðr ungi
ok synir Gjúka.

3. Unz þeir Brynhildar
biðja fóru,
svá at þeim Sigurðr
reið í sinni,
Völsungr ungi,
ok vega kunni;
hann um ætti,
ef hann eiga knætti.

4. Sigurðr inn suðrœni
lagði sverð nökkvit,
mæki málfán,
á meðal þeirra;
nė hann konu
kyssa gerði,
† nė húnskr konungr
hefja sėr at armi,
mey frumunga
fal hann megi Gjúka.

5. Hon sėr at lífi
löst ne vissi
ok at aldrlagi
ekki grand,
vamm þat er væri
eða vera hygði;
gengu þess á milli
grimmar urðir.

6. Ein sat hon úti
aptan dags,
nam hon svá *mart*
um at mælask:
„Hafa skal ek Sigurð,
eða þó svelta,
mög frumungan,
mėr á armi.

7. Orð mæltak nú,
iðrumk eptir þess:
kván er hans Guðrún,
en ek Gunnars;
ljótar nornir
skópu oss langa þrá.“

8. Opt gengr hon innan
ills um fyld,

ísa ok jökla,
aptan hvern,
er þau Guðrún
ganga á beð,
ok hana Sigurðr
sveipr í ripti.

9. *„Nú mun Gjúka dóttur*
á gamanþingi
konungr inn húnski
kván frjá sína;
vön geng ek vilja
vers ok beggja,
verð ek mik gœla
af grimmum hug."

10. Nam af þeim heiptum
hvetjask at vígi:
„Þú skalt, Gunnarr!
gerst um láta
mínu landi
ok mèr sjálfri;
mun ek una aldri
með öðlingi.

11. Mun ek aptr fara,
þars ek áðan vark,
með nábornum
niðjum mínum,
— þar mun ek sitja
ok sofa lífi, —
nema þú Sigurð
svelta látir
ok jöfur*r* öðrum
œðri verðir.

12. Látum son fara
feðr í sinni,
skalat úlf ala
ungan lengi;
hveim verðr hölda
hefnd lèttari
síðan til sátta,
at sonr lifi*t*."

13. *Hryggr* varð Gunnarr
ok hnipnaði,
sveip sínum hug,
sat um allan dag.

14. Hann vissi þat
vilgi görla,
hvat hánum væri
vinna sœmst
eða hánum væri
vinna bezt,
alls sik Völsung
vissi firðan
ok at Sigurð
söknuð mikinn.

15. Ýmist hann hugði
jafnlanga stund;
þat var eigi
a*f*ar títt,
at frá konungdóm
kvánir gengi.*

16. „Ein er mèr Brynhildr
öllum betri
um borin Buðla,*
hon er bragr kvenna;
fyrr skal ek mínu
fjörvi láta
en þeirrar meyjar
meiðmum týna."

17. *Nam hann sèr Högna
heita at rúnum,
þar átti hann
alls fulltrúa:

18. „Villdu okkr fylki
til fjár vèla?
gott er at ráða
Rínar málmi
ok unandi
auði stýra
ok sitjandi
sælu njóta."

19. Einu því Högni
andsvör veitti:
„Samir eigi okkr
slíkt at vinna,
sverði rofna
svarna eiða,
eiða svarna,
unnar trygðir.

20. Vituma vit á moldu
menn in sælli,
meðan fjórir vèr
fólki ráðum,
ok sá inn húnski
herbaldr lifir,
nè in mætri
mægð á *f*oldu.

21. Ef vèr fimm sonu
fœðum lengi,
átt *um* góða
œxla knættim;
ek veit görla,
hvaðan vegir standa:
eru Brynhildar
bre*k* ofmikil.“

22. „Vit skulum Guthorm
görva at vígi,
yngra bróður
ófróðara;
hann var fyr utan
eiða svarna,
eiða svarna,
unnar trygðir.“

23. Dælt var at eggja
óbilgjarnan,
stóð til hjarta
hjörr Sigurði.

24. Rèð til hefnda
hergjarn í sal
ok eptir varp
óbilgjörnum;
fló til Guthorms
Grams ramliga
kynbirt járn
ór konungs hendi.

25. Hnè hans um dólgr
til hluta tveggja,
hendr ok höfuð
hnè á annan veg,
en fóta*h*lutr
fèll aptr í stað.

26. Sofnuð var Guðrún
í sæingu
sorgalaus
hjá Sigurði;
en hon vaknaði
vilja firð,
er hon Freys vinar
flaut í dreyra.

27. Svá sló h*on* sváran
sin*ni* hend*i*,
at rammhugaðr
reis upp við beð:
„Grátattu, Guðrún!
svá grimliga,
brúðr frumunga!
þèr brœðr lifa.

28. Á ek til ungan
erfinytja,
kannat hann firrask
ór fjandgarði;
þeir sèr hafa
svárt ok dátt
en nær numit
nýlig ráð.

29. Ríðra þeim síðan,
þótt sjau alir,
systursonr
slíkr at þingi;
ek veit görla,

hví gegnir nú:
ein veldr Brynhildr
öllu bölvi.
30. Mèr unni mær
fyr mann hvern,
en við Gunnar
grand ekki vannk;
þyrmda ek sifjum,
svörnum eiðum,
síðr værak heitinn
hans kvánar vinr."
31. Kona varp öndu,
en konungr fjörvi,
svá sló hon sváran
sinni hendi,
at kváðu við
kalkar í rá,
ok gullu við
gæss í túni.
32. Hló þá Brynhildr
Buðla dóttir
einu sinni
af öllum hug,
er hon til hvílu
heyra knátti
gjallan grát
Gjúka dóttur.
33. Hitt kvað þá Gunnarr,
gramr haukstalda:
„Hlæra þú af því,
heiptgjörn kona!
glöð á gólfi,
at þèr góðs viti.
Hví hafnar þú
inum hvíta lit?
feikna fœðir!
hygg ek, at feig sèr.
34. Þú værir þess
verðust kvenna,
at fyr augum þèr
Atla hyggim,
sæir brœðr þínum
blóðukt sár,
undir dreyrgar
knættir yfir binda."
35. „Frýra maðr þèr*, Gunnarr!
hefir þú fullvegit;
lítt sèsk Atli
ofu þína;
hann mun ykkarr *láta*
önd síðari
ok æ *bera*
afl it meira.
36. Segja mun ek þèr, Gunnarr!
sjálfr veiztu görla,
hve èr yðr snemma
til saka rèðuð;
varð ek til ung
nè ofþrungin
fullgœdd fè
á fleti bróður.
37. Nè ek vilda þat,
at mik verr ætti,
áðr þèr Gjúkungar
riðuð at garði,
þrír á hestum
þjóðkonungar;
en þeirrar *farar*
þörfgi væri.*
38. Ok mèr Atli þat
einni sagði,
at hvárki lèzk
af höfnum deila
gull nè jarðir,
nema ek gefask lètak,
ok engi *hlut*
auðins fjár,
þat er mèr jóðungri
eigna seldi
ok mèr jóðungri

aura taldi.
39. Þá var á hvörfun
hugr minn um þat,
hvárt ek skylda vægja
eða val fella
† böll í brynju
um bróður sök;
þat mundi þá
þjóðkunt vera,
mörgum manni
at munar stríði.
40. Lètum síga
sáttmál okkur,
lèk mèr meirr í mun
meiðmar þiggja,
bauga rauða
burar Sigmundar,
nè ek annars manns
aura vildak.
41. *Þeim hètumk þá
þjóðkonungi,
er með gulli sat
á Grana bógum;
varat hann í augu
yðr um líkr,
nè á engi *hlut*
at álitum,
þó þykkizk èr
þjóðkonungar.
42. Unnak einum,
nè ýmissum,
bjóat um hverfan
hug menskögul;
allt mun þat Atli
eptir finna,
er hann mína spyrr
morðför görva.
43. *Þeygi skal
þunngeð kona
annarrar ver
aldri leiða;
þat mun at hefndum
harma minna."
44. Upp reis Gunnarr,
gramr verðungar,
ok um háls konu
hendr um lagði;
gengu allir,
ok þó ýmsir,
af heilum hug
hana at letja.
45. Hratt *hon* af hálsi
hveim þar sèr,
lèta mann sik letja
langrar göngu.
Nam hann sèr Högna
heita at rúnum,
þar átti hann
alls fulltrúa:
46. „Seggi vil ek alla
í sal ganga
þína með mínum
— nú er þörf mikil —,
vita, ef meini
morðför konu,
unz af mæli
enn mein komi."*
47. Einu því Högni
andsvör veitti:
*„Þá látum því
þarfar ráða!
letia maðr hana
langrar göngu,
þars hon aptrborin
aldri verði!
48. Hon kröng of komsk
fyr knè móður,
aumlig vættr
illu heilli;
var hon æ borin

óvilja til,
mörgum manni
at móðtrega."
49. Hvarf sèr óhróðugr
andspilli frá,
þar er mörk menja
meiðmum deildi;
leit hon um alla
eigu sína,
soltnar þýjar
ok salkonur.
50. Gullbrynju smó,
vara gott í hug,
áðr sik miðlaði
mækis eggjum;
hnè við bólstri
hon á annan veg
ok hjörunduð
hugði at ráðum:
51. „Nú skulu ganga
þær er gull vili
*minna *þýja*
at mèr þiggja:
eg gef hverri
um hroðit sigli,
bók ok blæju,
bjartar váðir."
52. Þögðu allir
við því orði,
ok allir senn
andsvör veittu:
„Œrnar soltnar,
munum enn lifa;
verða salkonur
sœmd at vinna."
53. Unz af hyggjandi
hörskrýdd kona
ung at aldri
orð viðr um kvað:
„Vilkat ek mann trauðan
ne torbœnan
um óra sök
aldri týna.
54. Þó mun á beinum
brenna yðrum
færi eyrir,
þá er èr fram komið,
neit Menju góð,
mín at vilja.
55. Seztu niðr, Gunnarr!
mun ek segja þèr
lífs örvæna
ljósa brúði;
muna yðvart far
allt í sundi,
þótt ek hafa
öndu látit.
56. Sátt munuð it Guðrún
snemr, en þú hyggir,
svefr kunn kona
við *kván* ung*ri*
daprar minjar
at dauðan ver.
57. Þar er mær borin,
móðir fœðir,
sú mun hvítari
en inn heiði dagr
Svanhildr vera
sólar-geisli.
58. Gefa mundu Guðrúnu
góðra nökkurum
sk*rau*ti *gæd*da,
skatna mengi;
munat at vilja
versæl gefin,
hana mun Atli
eiga ganga
of borinn Buðla,
bróðir minn.
59. Margs á ek minnask,

hve við mik fóru,
þá er mik sára
svikna höfðuð;
vaðin at vilja
vark, meðan ek lifðak.
60. Muntu Oddrúnu
eiga vilja,
en þik Atli
mun eigi láta;*
hon mun þèr unna,
sem ek skyldak,
ef okkr góð um sköp
gerði verða.
61. *It munuð lúta
á laun saman,
þeygi lengi því
leyna meguð;
þik mun Atli
illu beita,
mundu í öngan
ormgarð lagiðr.
62. Þat mun ok verða
þvígit lengra,
at Atli mun
öndu týna,
sælu sinni
† ok so*n*a lífi,
þvíat hánum Guðrún
grymir á beð
snörpum eggjum
af sárum hug.
63. Semri væri Guðrún
systir *y*kkur
frumver sínum
at fylgja dauðum,
ef hen*n*i gæfi
góðra ráð,
eða ætti hon hug
oss um líkan.
64. Óðrt mæli ek nú,
en hon eigi mun
of óra sök
aldri týna;
hana munu hefja
hávar bárur
til Jónakrs
óðaltorfu.
65. *Ala mun hon sèr jóð,*
erfivörðu,
er*f*ivör*ðu*,
Jónakrs son*u*;
mun hon Svanhildi
senda af landi,
sína mey
ok Sigurðar.
66. Hana munu bíta
Bikka ráð,
þvíat Jörmunrekr
óþarft lifir;
þá er öll farin
ætt Sigurðar,
eru Guðrúnar
græti at fleiri.
67. Biðja mun ek þik
bœnar einnar,
sú mun í heimi
hinzt bœn vera:
láttu svá breiða
borg á velli,
at undir oss öllum
jafnrúmt sè,
† þeim er sultu
með Sigurði!
68. Tjaldi þar um þá borg
tjöldum ok skjöldum,
sè þar gull ærit
ok gersimar,
valaript vel fáð
ok Vala mengi,
brenni mèr inn húnska

á hlið aðra.
69. Brenni inum húnska
á hlið aðra
mína þjóna
menjum göfga:
tveir at höfðum,
tveir at fótum,
tveir hundar
ok tveir haukar;
† þá er öllu skipt
til jafnaðar.
70. Liggi okkar enn *í* milli
málmr hringvariðr,
egghvast járn,
svá endr lagit,
þá er vit bæði
beð einn stigum
ok hètum þá
hjóna nafni.
71. Hrynja hánum þá
á hæl þeygi
hlunnblik hallar
hringi litkuð,
ef hánum fylgir
ferð mín hèðan;
þeygi mun *ór* för
aumlig vera.
72. Þvíat hánum fylgja
fimm ambóttir,
átta þjónar
eðlum góðir,
fóstrman mitt
ok faðerni,
þat er Buðli gaf
barni sínu.
73. Mart sagða ek,
munda ek fleira,
er mèr meirr mjötuðr
málrúm gæfi;
ómun þverr,
undir svella,
satt eitt sagðak,
svá mun ek láta."

HELREIÐ BRYNHILDAR.

Eptir dauða Brynhildar váru gör bál tvau: annat Sigurði, ok brann þat fyrr, en Brynhildr var á öðru brend, ok var hon í reið þeirri, er guðvefjum var tjölduð. Svá er sagt, at Brynhildr ók með reiðinni á helveg ok fór um tún, þar er gýgr nökkur bjó. Gýgrin kvað:

1. „Skaltu í gögnum
ganga eigi
grjóti studda
garða mína;
betr semdi þér
borða at rekja æ,
heldr en vitja
vers annarrar.

2. Hvat skaltu vitja
af Vallandi,
hvarfúst höfuð!
húsa minna?
þú hefir, vár gulls!
ef þik vita lystir,
mild af höndum
manns blóð þvegit.“

3. „Bregðu eigi mèr,
brúðr ór steini!
þótt ek værak
í víkingu!
ek mun okkur
œðri þykkja,
hvars menn eðli
okkart kunna.“

4. „Þú vart, Brynhildr
Buðla dóttir!
heilli verstu
í heim borin;
þú hefir Gjúka
um glatat börnum
ok búi þeirra
brugðit góðu.“

5. „Ek mun segja þèr
svinn ór reiðu
vitlaussi mjök,
ef þik vita lystir,
hve görðu mik
Gjúka arfar
ástalausa
ok eiðrofa.

6. *Hètu mik allir
í Hlymdölum
Hildi undir hjálmi,
hverr er kunni.

7. †Lèt hami vára
hugfullr konungr
átta systra
undir eik borit;
var ek vetra tólf,
ef þik vita lystir,
er ek ungum gram
eiða seldak.*

8. †Þá lèt ek gamlan
á Goðþjóðu
Hjálmgunnar næst
heljar ganga;
gaf ek ungum sigr
Auðu bróður,
þar varð mèr Óðinn

ofreiðr um þat.
9. † Lauk hann mik skjöldum
í Skatalundi
rauðum ok hvítum,
randir snurtu;
þann bað hann slíta
svefni mínum,
er hvergi lands
hræðask kynni.

10. † Lèt *hann* um sal minn
sunnanverðan
hávan brenna
her alls viðar;
þar bað hann einn þegn
yfir at ríða,
þanns mèr fœrði gull,
þaz und Fáfni lá.

11. Reið góðr Grana
gullmiðlandi,
þars fóstri minn
fletjum stýrði;
einn þótti hann þar
öllum betri,
víkingr Dana,
í verðungu.

12. Sváfu vit ok undum
í sæing einni,
sem hann minn bróðir
um borinn væri;
hvártki knátti
hönd yfir annat
átta nóttum
okkart leggja.

13. Því brá mèr Guðrún
Gjúka dóttir,
at ek Sigurði
svæfak á armi;
þar varð ek þess vís,
er ek vildigak,
at þau vèltu mik
í verfangi.

14. Munu við ofstríð
alls til lengi
konur ok karlar
kvikvir fœðask;
vit skulum okkrum
aldri slíta
Sigurðr saman.
Sökstu, gýgjarkyn!“

DRÁP NIFLUNGA.

Gunnarr ok Högni tóku þá gullit allt, Fáfnis arf. Ófriðr var þá í milli Gjúkunga ok Atla; kendi hann Gjúkungum völd um andlát Brynhildar. Þat var til sætta, at þeir skyldu gipta hánum Guðrúnu, ok gáfu henni óminnisveig at drekka, áðr hon játti at giptask Atla. Synir Atla váru þeir Erpr ok Eitill; en Svanhildr var Sigurðar dóttir ok Guðrúnar.

Atli konungr bauð heim Gunnari ok Högna ok sendi Vinga eða Knefröð. Guðrún vissi vélar ok sendi með rúnum orð, at þeir skyldu eigi koma, ok til jartegna sendi hon Högna hringinn Andvaranaut ok knýtti í vargshár. Gunnarr hafði beðit Oddrúnar, systur Atla, ok gat eigi; þá fékk hann Glaumvarar, en Högni átti Kostberu; þeirra synir váru þeir Sólarr ok Snævarr ok Gjúki. En er Gjúkungar kómu til Atla, þá bað Guðrún sonu sína, at þeir bæði Gjúkungum lífs; en þeir vildu eigi. Hjarta var skorit ór Högna, en Gunnarr settr í ormgarð. Hann sló hörpu ok svæfði ormana, en naðra stakk hann til lifrar.

GUÐRÚNARKVIÐA
ÖNNUR
eða
GUÐRÚNARKVIÐA HIN FORNA.

Þjóðrekr konungr var með Atla ok hafði þar látit flesta alla menn sína. Þjóðrekr ok Guðrún kærðu harma sín á milli; hon sagði hánum ok kvað:

1. Mær var ek meyja,
móðir mik fœddi,
björt í búri,
unna ek vel brœðrum,
unz mik Gjúki
gulli reifði,
gulli reifði,
gaf Sigurði.

2. Svá var Sigurðr
of sonum Gjúka,
sem væri grœnn laukr
ór grasi vaxinn,
eða hjörtr hábeinn
um hvössum dýrum,
eða gull glóðrautt
of grá silfri.

3. Unz mèr fyrmundu
mínir brœðr,
at ek ætta ver
öllum fremra;
sofa þeir ne máttut
nè of sakar dœma,
áðr þeir Sigurð
svelta lèt*u*.

4. Grani rann at þingi,
gnýr var at heyra,
en þá Sigurðr
sjálfr eigi kom;
öll váru söðuldýr
sveita stokkin
ok of vanið vási
und vegëndum.

5. Gekk ek grátandi
við Grana rœða,
úrughlýra
jó frá ek spjalla;
hnipnaði Grani þá,
drap í gras höfði;
jór þ*at* vissi,
eigendr ne lifðut.

6. Lengi hvarfað*ak*,
lengi hugir deildusk,
áðr ek of frægak
fólkvörð at gram.

7. Hnipnaði Gunnarr,
sagði mèr Högni
frá Sigurðar
sárum dauða:
„Liggr of höggvinn
fyr handan ver
Gothorms bani
of gefinn úlfum.

8. Líttu þar Sigurð

á suðrvega!
þá heyrir þú
hrafna gjalla,
örnu gjalla
æzli fegna,
varga þjóta
um veri þínum."

9. „Hví þú mèr, Högni!
harma slíka
viljalaussi
vill um segja?
þitt skyli hjarta
hrafnar slíta
víð lönd yfir,
en þú vitir manna."

10. Svaraði Högni
sinni einu
trauðr góðs hugar
af trega stórum:
„þess áttu, Guðrún!
græti at fleiri,
at hjarta mitt
hrafnar slíti."

11. Hvarf ek ein þaðan
andspilli frá,
á við les*a*
varg*a* leifar;
gerðiga ek hjúfra
nè höndum slá
nè kveina um,
sem konur aðrar,
† þá er satk soltin
um Sigurði.

12. Nótt þótti mèr
niðmyrkr vera,
er ek sárla satk
yfir Sigurði;
úlfar *þutu*
á alla vega,
ernir gullu
æzli fegnir.

13. *Buðumk bræðr*
bætr ósmár,
en eitt þóttu*m*k
öllu betr*a*:
ef þeir lèti mik
lífi týna
eða brendi mik
sem birkinn við.

14. Fór ek af fjalli
fimm dœgr talið,
unz ek höll Hálfs
háva þektak;
sat ek með þóru
sjau misseri
dœtr Hákonar
í Danmörku.

15. Hon mèr at gamni
gullbókaði
sali suðrœna
ok svani danska;
höfðu vit á skriptum
þat er skatar lèku
ok á hannyrðum
hilmis þegna,

16. Randir rauðar,
rekka Húna,
hjördrótt, hjálmdrótt,
hilmis fylgju;
skip Sigmundar,
skriðu fra landi,
gyltar grímur,
grafnir stafnar.

17. Byrðu vit á borða
þat er þeir börðusk
Sigarr ok Siggeirr
suðr á Fj*óni*;
þá frá Grimhildr
gotnesk kona,
hvar ek væra

hyggju *þrungin*.
18. Hon brá borða
ok buri heimti,
þrágjarnliga
þess at spyrja:
hverr vildi son
systur bœta
eða ver veginn
v*íf*i gjalda.
19. Gerr lèzk Gunnarr
gull at bjóða
sakar at bœta,
ok it sama Högni;
hon frètti at því,
hverr fara vildi
vigg at söðla,
vagn at beita,
† hesti ríða,
hauki fleygja,
örum at skjóta
af ýboga.
20. † Valdarr Dönum
með Jarizleifi,
Eymóðr þriði
með Jarizskári
inn gengu þá
jöfrum líkir,
Langbarðs liðar,
höfðu loða rauða,
*stut*tar brynjur,
steypta hjálma,
skálmum gyrðir,
höfðu skarar jarpar.
21. Hverr vildi mèr
hnossir velja,
hnossir velja
ok hugat mæla,
ef þeir mætti mèr
margra súta
trygðir vinna,
né ek trúa gerðak.
22. Fœrði mèr Grim*h*ildr
full at drekka
svalt ok sárlikt,
nė ek sakar mundak;
þat var um aukit
*ja*rðar magni,
sva*l*köldum sæ
ok són*ar*dreyra.
23. Váru í horni
hverskyns stafir
ristnir ok roðnir,
ráða ek ne máttak:
lyngfiskr langr,
lands Haddingja
ax óskorit,
innleið dýra.
24. Váru þeim bjóri
böl mörg saman:
urt alls viðar
ok akarn *brunn*in,
umdögg arins,
iðrar blótnar,
svíns lifr soðin,
þvíat hon sakar deyfði.
25. En þá gleymd*ak*,
er getit h*a*fð*a*,
öll jöfurs
j*árn*bjúg*s* í sal;
kvámu konungar
fyr knė þrennir,
áðr hon sjálfa mik
sótti at máli:
26. „Gef ek þèr, Guðrún!
gull at þiggja,
fjöld alls fjár
at þinn föður dauðan,
hringa rauða,
Hlöðvės sali,
arsal allan

at jöfur fallinn;
27. Húnskar meyjar,
þær er hlaða spjöldum
ok göra gull fagrt,
svá at þér gaman þykki;
ein skaltu ráða
auði Buðla
gulli göfguð
ok gefin Atla."
28. „Vilk eigi ek
með veri ganga
nė Brynhildar
bróður eiga;
samir eigi mėr
við son Buðla
ætt at auka
nė una lífi."
29. „Hirðattu höldum
heiptir gjalda!
þvíat vėr höfum
valdit fyrri;
svá skaltu láta,
sem þeir lifi báðir
Sigurðr ok Sigmundr,
ef þú sonu fœðir."
30. „Máka ek, Grim*h*ildr!
glaumi bella
nė vígrisins
vánir telja,
síz Sigurðar
sárla drukku
hrægífr *ok* huginn
hjartblóð saman."
31. „Þann hefi ek allra
ættgöfgastan
fylki fundit
ok framast nökkvi;
hann skaltu eiga,
unz þik aldr viðr:
verlaus vera,
nema þú vilir þenna."
32. „Hirðattu bjóða
bölvafullar
þrágjarnliga
þær kindir mėr!
hann mun Gunn*ar*
grandi beita
ok ór Högna
hjarta slíta."*
33. Grátandi Grim*h*ildr
greip við orði,
er burum sínum
bölva vætti
ok mögum sínum
meina stórra:
34. „Lönd gef ek enn þėr,
lýða sinni,
Vinbjörg, Valbjörg,
ef þú vill þiggja;
eigðu um aldr þat
ok uni, dóttir!"
35. „Þann mun ek kjósa
af konungum
ok þó af niðjum
nauðig hafa;
verðr eigi mėr
verr at yndi,
nė böl brœðra
at bura skjóli.
36. *Munkat ek lėtta
lífs, áðr *hvatan
eggleiks hvötuð
aldri næmik."
37. Senn var á hesti
hverr drengr litinn,
en víf valnesk
hafið í vagna;
vėr sjau daga
svalt land riðum,
en aðra sjau

unnir kníðum,
† en ina þriðju sjau
þurt land stigum.

38. Þar hliðverðir
hárar borgar
grind upp luku,
áðr í garð riðum.
— Vakti mik Atli,
en ek vera þóttumk
full ills hugar
at frændr dauða.

39. „Svá mik nýliga
nornir vekja:“
— vilsinnis spá
vildi at ek rèða —
„hugða ek þik, Guðrún
Gjúka dóttir!
læblöndnum hjör
leggja mik í gögnum.“

40. „Þat er fyr eldi,
er járn dreyma,
fyr dul ok vil
drósar reiði;
mun ek þik við bölvi
brenna ganga,
líkna ok lækna,
þótt mèr leiðr. sèr.“

41. „Hugða ek hèr í túni
teina fallna,
þá er ek vildigak
vaxna láta;
rifnir með rótum,
roðnir í blóði,
bornir á bekki,
beðit mik at tyggva.

42. Hugða ek mèr af hendi
hauka fljúga
bráðalausa
bölranna til;
hjörtu hugða ek þeirra
við hunang tuggin,
sorgmóðs sefa,
sollin blóði.

43. Hugða ek mèr af hendi
hvelpa losna,
glaums andvana
gylli báðir;
hold hugða ek þeirra
at hræum orðit,
nauðigr ná
nýta ek skyldak.“

44. „Þar munu seggir
um *sæfang* dœma
ok hvítinga
höfði næma;
þeir munu feigir
fára nátta
fyr dag litlu
dróttum bergja.“

45. *Hve* læga ek síðan,
nè ek sofa vildak,
þrágjörn í kör,
þat man ek görva.

GUÐRÚNARKVIÐA

HIN ÞRIÐJA.

Herkja hèt ambótt Atla, hon hafði verit frilla hans; hon sagði Atla, at hon hefði sèt Þjóðrek ok Guðrúnu bæði saman; Atli var þá allókátr. Þá kvað Guðrún:

1. „Hvat er þèr? Atli!
æ, Buðla sonr!
er þèr hrygt í hug,
hví *hlær þú æva?
hitt mundi œðra
jörlum þykkja,
at við menn mæltir
ok mik sæir."

2. „Tregr mik þat, Guðrún
Gjúka dóttir!
er mèr í höllu
Herkja sagði,
at þit Þjóðrekr
undir þaki svæfið
ok lèttliga
líni verðið."

3. „Þèr mun ek alls þess
eiða vinna
at inum hvíta
helga steini,
at ek við Þjóð*rek*
þatki áttak,
er vörð nè vèrr
vinna knátti;

4. Nema ek hálsaða
herja stilli,
jöfur óneisan,
einu sinni;
aðrar váru
*o*kkrar spekjur,
er vit hörmug tvau
hnigum at rúnum.

5. Hèr kom Þjóðrekr
með þrjá tegu,
lifa þeir ne einir
þriggja teg*a* manna;
h*nö*ktu mik at brœðrum
ok at brynjuðum,
h*nö*ktu mik at öllum
*h*öfuðniðjum.

6. *Kemra nú Gunnarr,
kalliga ek Högna,
sèka ek síðan
svása brœðr;
sverði mundi Högni
slíks harms reka,
nú verð ek sjálf fyr mik
synja lýta.

7. Sentu at Saxa
sunnmanna gram!
hann kann helga
hver vellanda."
— Sjau hundruð manna
í sal gengu,
áðr kvæn konungs
í ketil tœki.*

8. Brá hon til botns
björtum lófa,

ok hon upp um tók
jarknasteina:
„Sė nu, seggir!
sýkn em ek orðin
heilagliga,
hve sjá hverr velli.“
9. Hló þá Atla
hugr í brjósti,
er hann heilar sá
hendr Guðrúnar:
„Nú skal Herkja
til hvers ganga,
sú er Guðrúnu
grandi vænti.“
10. Sáat maðr armlikt,
hverr er þat sáat,
hve þar á Herkju
hendr sviðnuðu;
leiddu þá mey
í mýri fúla.
Svá þá Guðrún
sinna harma.

ODDRÚNARGRÁTR.

Heiðrekr hèt konungr, dóttir hans hèt Borgný. Vilmundr hèt sá, er var friðill hennar. Hon mátti eigi fœða börn, áðr til kom Oddrún Atla systir; hon hafði verit unnusta Gunnars Gjúka sonar. Um þessa sögu er hér kveðit.

1. Heyrða ek segja
í sögum fornum,
hve mær um kom
til Mornalands;
engi mátti
fyr jörð ofan
Heiðreks dóttur
hjálpir vinna.

2. Þat frá Oddrún
Atla systir,
at sú mær hafði
miklar sóttir;
brá hon af stalli
stjórnbitluðum
ok á svartan
söðul of lagði.

3. Lèt hon mar fara
moldveg slèttan,
unz at hári kom
höll standandi,
† ok hon inn um gekk
endlangan sal;
svipti hon söðli
af svöngum jó,
ok hon þat orða
alls fyrst um kvað:

4. „Hvat er frægst
hèr á foldu?
eða hvat er hlèz
Húnalands?“
— „Hèr liggr Borgný
of borin verkjum,
vina þín, Oddrún!
vittu, ef þú hjálpir!“

5. „Hverr hefir vífi
vamms um leitat?
hví eru Borgnýjar
bráðar sóttir?“
— „Vilmundr heitir
vinr haukstalda,
hann varði mey
varmri blæju
† fimm vetr alla,
svá hon sinn föður leyndi.“

6. Þær hykk mæltu
þvígit fleira,
gekk mild fyr knè
meyju at sitja;
ríkt gól Oddrún,
ramt gól Oddrún
bitra galdra
at Borgnýju.

7. Knátti mær og mögr
moldveg sporna,
börn þau in blíðu
við bana Högna;
þat nam at mæla
mær fjörsjúka,
svá at hon ekki kvað
orð it fyrra:

8. „Svá hjálpi þér
hollar vættir,
Frigg ok Freyja
ok fleiri goð,
sem þú feldir mér
fár af höndum!“
9. „Hnékat ek af því
til hjálpar þér,
at þú værir þess
verð aldregi;
hét ek ok efndak,
er ek hinnig mælta,
at ek hvívetna
hjálpa skyldak.“
10. *„Œr ertu, Oddrún!
ok örvita,
er þú mér af fári
flest orð of kvað;
en ek fylgdak þér
á fjörgynju,
sem vit brœðrum tveim
of bor*nar* værim.“
11. „Man ek *enn,
hvat þú mæltir um aptan,
þá er ek Gunnari
gerðak drekku:
slíks dœmi kvaðattu
síðan mundu
meyju verða,
nema mér einni.“
12. *Mær tók at minnask
móðugs dags*,
þá er öðlinga
arfi skiptu;
þá nam at setjask
sorgmóð kona,
at telja böl
af trega stórum:
13. „Var ek upp alin
í jöfra sal
— flestr fagnaði —
at fíra ráði;
unda ek aldri
ok eign föður
fimm vetr eina,
svá at minn faðir lifði.
14. Þat nam at mæla
mál it efsta
sjá móðr konungr,
áðr hann sylti:
mik bað hann gœða
gulli rauðu
ok suðr gefa
syni Grim*h*ildar.
15. *En hann Brynhildi
bað hjálm geta,
hana kvað hann óskmey
verða skyldu;
kvaða hann ina œðri
alna myndu
mey í heimi,
nema mjötuðr spilti.*
16. Brynhildr í búri
borða rakti,
hafði hon lýði
ok lönd um sik;
jörð dúsaði
ok upphiminn,
þá er bani Fáfnis
borg um þátti.
17. Þá var víg vegit
völsku sverði,
ok borg brotin,
sú er Brynhildr átti;
vara langt af því,
heldr válítit,
unz þær vélar
vissi allar.
18. Þess lét hon harðar
hefndir verða,

svá at vèr öll höfum
œrnar raunir;
þat mun á hölda
hvert land fara,
er hon lèt sveltask
at Sigurði.
19. En ek Gunnari
gatk at unna
bauga deili,
sem Brynhildr skyldi.*
Buðu þeir Atla
bauga rauða
ok brœðr mínum
bœtr ósmár.
20. Bauð hann enn við mèr
bú fimtán,
hliðfarm Grana,
ef hann hafa vildi;
en Atli kvazk
eigi vilja
mund aldregi
at megi Gjúka.
21. Þeygi vit máttum
við munum vinna,
nema ek hèlt höfði
við hringbrota.
Mæltu margir
mínir niðjar,
kváðusk okkr hafa
orðit bæði.
22. En mik Atli kvað
eigi myndu
lýti ráða
nè löst göra;
en slíks skyli
synja aldri
maðr fyr annan,
þar er munuð deilir.
23. Sendi Atli
áru sína
um myrkvan við,
mín at freista;
ok þeir kvámu þar,
er þeir koma ne skyldut,
þá er breiddu vit
blæju eina.
24. Buðu vit þegnum
bauga rauða,
at þeir eigi
til Atla segði;
en þeir *hvatliga
heim skunduðu
ok óðliga
Atla sögðu.
25. En þeir Guðrúnu
görla leyndu því,
at hon heldr vita
hálfu skyldi.
Hlymr var at heyra
hófgullinna,
þá er í garð riðu
Gjúka arfar.
26. Þeir ór Högna
hjarta skáru,
en í ormgarð
annan lögðu;*
nam horskr konungr
hörpu sveigja,
þvíat hann hugði mik
til hjálpar sèr
† kynríkr konungr
of koma mundu.
27. *Var ek enn farin
einu sinni
til Geirmundar,
görva drykkju;
nam ek at heyra
ór Hlèseyju,
hve þar af stríðum
strengir gullu.

28. Bað ek ambáttir
búnar verða,
vilda ek fylkis
fjörvi bjarga;
létum fljóta
far sund yfir,
unz ek alla sák
Atla garða.

29. Þá kom in arma
út skævandi
móðir Atla,
— hon skyli morna! —
ok Gunnari
gróf til hjarta,
svá at ek máttigak
mærum bjarga.

30. Opt undrumk þat,
hví ek eptir mák,
linnvengis bil!
lífi halda,
er ek ógnhvötum
unna þóttumk
sverða deili,
sem sjálfri mér.

31. Sattu ok hlýddir,
meðan ek sagðak þér
mörg ill um sköp
mín ok þeirra;
maðr hverr lifira
at munum sínum."
Nú er um genginn
grátr Oddrúnar.

ATLAKVIÐA

HIN GRŒNLENZKA.

Guðrún Gjúka dóttir hefndi brœðra sinna, svá sem frægt er orðit. Hon drap fyrst sonu Atla, en eptir drap hon Atla ok brendi höllina ok hirðina alla. Um þetta er sjá kviða ort:

1. Atli sendi
ár til Gunnars
kunnan segg at ríða,
Knefruðr var sá heitinn;
at görðum kom hann Gjúka
ok at Gunnars höllu,
bekkjum aringreypum
ok at bjóri svásum.

2. Drukku þar dróttmegir
— en dyljendr þögðu —
vín í valhöllu,
reiði sásk þeir Húna;
kallaði þá Knefröðr
kaldri röddu,
seggr inn suðrœni,
sat hann á bekk hám:

3. „Atli mik hingat sendi
ríða örindi
mar inum mèlgreypa
myrkvið inn ókunna,
at biðja yðr, Gunnarr!
at it á bekk komið
með hjálmum aringreypum
at sœkja heim Atla.

4. Skjöldu kneguð þar velja
ok skafna aska,
hjálma gullroðna
ok Húna mengi,
silfrgylt söðulklæði,
serki valr*au*ða,
dafar Darrað*ar*,
drösla mèlgreypa.

5. *Gu*ll lèzk ykkr ok mundu gefa
víðrar Gnítaheiðar,
af geiri gjallanda
ok af gyltum stöfnum,
stórar meiðmar
ok staði Danpar,
hrís þat it mæra,
er meðr Myrkvið kalla.“

6. Höfði vatt þá Gunnarr
ok Högna til sagði:
„Hvat ræðr þú okkr, seggr inn œri!
alls vit slíkt heyrum?
gull vissa ek ekki
á Gnítaheiði,
þat er vit ættima
annat slíkt.

7. Sjau eigu vit salhús

sverða full,
hverju eru þeirra
hjölt ór gulli;
minn veit ek mar beztan,
en mæki hvassastan,
† boga bekksœma,
en brynjur ór gulli,
hjálm ok skjöld hvítastan,
kominn ór höll Kjárs,
† einn er minn betri
en sè allra Húna."

8. „Hvat hyggr þú brúði bendu,
þá er hon okkr baug sendi
varinn váðum heiðingja?
hygg ek, at hon vörnuð byði:
hár fann ek heiðingja
riðit í hring rauðum,
ylfs*k*r er vegr okkarr
at ríða örindi."

9. Niðjar hvöttu Gunnar
nè náungr annarr,
rýnendr nè ráðendr
nè þeir er ríkir váru;
kvaddi þá Gunnarr,
sem konungr skyldi,
mærr í mjöðranni
af móði stórum:

10. „Rístu nú, Fjörnir!
láttu á flet vaða
greppa gullskálir
með gumna höndum!
[*vel skulum vín drekka,*
veigar alldýrar,
þótt í heimi sè
hinztr fögnuðr]

11. Úlfr mun ráða
arfi Niflunga,
gamlar granv*a*rðir,
ef Gunnars missir,
birnir, blakkfjallar,
bíta þreftönnum
†† gamna greystoþi,
ef Gunnarr ne kemrat!"

12. Leiddu landrögni
lýðar óneisir
grátendr gunnhvata*n*
ór garði h*eiman*;
þá kvað þat inn œri
erfivörðr Högna:
„Heilir farið nú,* horskir!
hvars ykkr hugr teygir."

13. Fetum lèt*u* frœknir
um fjöll at þýrja
marina mèlgreypu
myrkvið inn ókunna;
hristisk öll Húnmörk,
þar er harðmóðgir fóru,
ráku þeir vandstyggva
völlu algrœna.

14. Land sá þeir Atla
ok liðskjálfar djúpa,
† — Bikka greppar standa
á borg inni há, —
sal um suðrþjóðum
sleginn sessmeiðum,
bundnum röndum,
bleikum skjöldum.*

15. En þar drakk Atli
ógnvaldr Húna
vín í valhöllu,
verðir sátu úti,
at varða þeim Gunnari,
ef þeir hèr vitja kvæmi
með geiri gjallanda
at vekja gram hildi.

16. Systir fann þeirra snemst,
at þeir í sal kvámu
brœðr hennar báðir,

bjóri var hon lítt drukkin:
„Ráðinn ertu nú, Gunnarr!
hvat muntu, ríkr, vinna
við Húna harmbrögðum?
höll gakk þú ór snemma!
17. Betr hefðir þú, bróðir!
at þú í brynju fœrir,
sem hjálmum aringreypum
at sjá heim Atla,
sætir þú í söðlum
sólheiða daga,
[*víg at vekja,*
völl at rjóða.]
18. Nái nauðfölva
lètir nornir gráta,
Húna skjaldmeyjar
hervi kanna,
en Atla sjálfan
lètir þú í ormgarð koma;
nú er sá ormgarðr
ykkr um fólginn."
19. *Þá kvað þat Gunnarr
gumna dróttinn:
„Seinat er nú, systir!
at samna Niflungum,
langt er at leita
lýða sinnis til,
of rosmufjöll Rínar
rekka óneissa."*
20. Sjau hjó Högni
sverði hvössu,
en inum átta
hratt hann í eld heitan;
svá skal frœkn
fjandum verjask,
sem Högni varði
hendr Gunnars.
21. *Fengu þeir Gunnar
ok í fjötur settu,
vi*n* Borgunda,
ok bundu fastla;
frágu frœknan,
ef fjör vildi
Gotna þjóða*nn*
gulli kaupa.
22. *Mærr kvað þat Gunnarr
Geirniflungr:
„Hjarta skal mèr Högna
í hendi liggja
blóðugt, ór brjósti
skorit baldriða
saxi slíðrbeitu,
syni þjóðans."
23. [*Vildu þeir vísa*
vèlum beita,
er þræl æpanda
þrifu óvaran;]
skáru þeir hjarta
Hjalla ór brjósti,
blóðukt ok á bjóð lögðu
ok báru þat fyr Gunnar.*
24. „Hèr hefi ek hjarta
Hjalla ins blauða,
ólíkt hjarta
Högna ins frœkna,
er mjök bifask,
er á bjóði liggr,
bifðisk hálfu meirr,
er í brjósti lá."
25. Hló þá Högni,
er til hjarta skáru
kvikvan kumblasmið,
klökkva hann sízt hugði;
hart hugakarn
hilmis tóku,
blóðugt þat á bjóð lögðu
ok báru fyr Gunnar.*
26. „Hèr hefi ek hjarta

Högna ins frœkna,
ólíkt hjarta
Hjalla ins blauða,
er litt bifask,
er á bjóði liggr,
bifðisk svági mjök,
þá er í brjósti lá.
27. Svá skaltu, Atli!
augum fjarri,
sem *æ* munt
menjum verða;
[*auð inum mikla,*
þóttu oss myrðir,
munattu, vesall!
valda aldregi.]
28. Er und einum mér
öll um fólgin
hodd Niflunga,
lifira nú Högni;
ey var mér týja,
meðan vit tveir lifðum,
nú er mér engi,
er ek einn lifik.
29. Rín skal ráða
rógmálmi skatna,
svinn, áskunna
arfi Niflunga,
í veltanda vatni
lýsask valbaugar,
heldr en á höndum gull
skíni Húna börnum."
30. *Kallaði nú, Atli*
konungr Húna:
„Ýkvið ėr hvelvögnum!
haptr er nú í böndum."
*Ok meirr þaðan
menvörð bituls
dólgrögni dró
til dauðs skókr.
31. Atli inn ríki
reið Glaumi
röndum sleginn
ok rógþornum;
sifjungr þeirra
Guðrún sigtíva
varnaði við tárum,
vaðin í þyshöllu.
32. „Svá gangi þėr, Atli!
sem þú við Gunnar áttir
eiða opt um svarða
ok ár of nefnda:
at sól inni suðrhöllu
ok at Sigtýs bergi,
hulkvi hvílbeðjar
ok at hringi Ullar."*
33. Lifanda gram
lagði í garð þann,
er skriðinn var,
skatna mengi,
innan ormum*
eitrs of fullum,
[*þeims geðhörðum*
til hjarta grófu.]
34. Heiptmóðr hörpu
hendi kníði
*enn einn Gunnarr,
glumdu strengir;
svá skal gulli
í garði fjanda
frœkn hringdrifi
við fíra halda.
35. Atli lėt
lands síns á vit
jó eyrskán
aptr frá morði;
dynr var í garði,
dröslum of þrungit,
vápnsöngr virða,

váru af heiði komnir.
36. Út gekk þá Guðrún
Atla í gögn
með gyltum kalki
at reifa *grun*drögn*i*:
„Þiggja knáttu, þengill!
í þinni höllu
glaðr at Guðrúnu,
gnadda*t* niflfarn*ir*."
37. Umdu ölskálir
Atla vínhöfgar,
þá er í höll saman
Húnar töldusk;
gumar gransíðir
gengu inn hva*t*ir,
**er* frá morði þeirra Gunnars
komnir váru ór myrkheimi.
38. Skævaði þá in skírleita
drós skjöldunga
vær í valhöllu,
veigar þeim at bera;
afkár dís jöfrum
ok ölkrásir valdi
nauðug neffölum,
en níð sagði Atla:
39. „Sona hefir þinna,
sverða deilir!
hjörtu hrædreyrug
við hunang of tuggin;
melta knáttu, móðugr!
manna valbr*á*ðir,
eta at ölkrásum
ok í öndugi at senda.
40. Kallara þú síðan
til knjá þinna
Erp nė Eitil,
ölreifa tvá;
sėra þú síðan
í seti miðju
gulls miðlendr
geira skepta,
† manar meita
nė mara keyra."
41. Ymr varð á bekkjum,
afkárr söngr virða,
gnýr und guðvefjum,
grėtu börn Húna,
nema ein Guðrún,
er hon æva grėt
brœðr sína berharða
ok buri svása,
† unga, ófróða,
þá er hon við Atla gat.
42. Gulli seri
in gaglbjarta,
hringum rauðum
reifði hon húskarla;
sköp lėt hon vaxa,
en skíran málm vaða,
æva fljóð ekki
gáði fjarghúsa.
43. Óvarr Atli
*ó*ðan h*a*fði hann sik drukkit,
vápn hafði hann ekki,
varnaðit hann við Guðrúnu;
opt var sá leikr betri,
þá er þau lint skyldu
optarr um faðmask,
fyr öðlingum.
44. Hon beð broddi
gaf blóð at drekka
hendi helfússi
ok hvelpa leysti;
hratt fyr hallar dyrr
— ok húskarla vakti —
brandi brúðr heitum,
þau lėt hon gjöld brœðra.

45. Eldi gaf hon þá alla,
er inni váru,*
forn timbr fèllu,
fjarghús ruku;
bœr Buðlunga
— brunnu ok skjaldmeyjar
inni aldrstamar —
hnė í eld heitan.
46. Fullrœtt er um þetta,
ferr engi svá síðan
brúðr í brynju,
brœðra at hefna;
hon hefir þriggja
þjóðkonunga
banorð borit
björt, áðr sylti.

Enn segir glöggra í Atla málum inum grœnlenzkum.

ATLAMÁL

HIN GRŒNLENZKU.

1. Frètt hefir öld ofu,
þá er endr um görðu
seggir samkundu,
sú var nýtt festum,
œxtu einmæli;
yggr var þeim síðan
ok it sama sonum Gjúka,
er váru sannráðnir.
2. Sköp œxtu skjöldunga
— skylduat feigir —,
illa rèzk Atla,
átti hann þó hyggju:
feldi stoð stóra,
stríddi sèr harðla,
af bragði boð sendi,
at kvæmi brátt mágar.
3. Horsk var húsfreyja,
hugði at mannviti,
lag heyrði hon orða,
hvat þeir á laun mæltu;
þá var vant vitri,
vildi hon þeim hjálpa,
skyldu um sæ sigla,
en sjálf ne komskat.
4. Rúnar nam at rísta,
rengdi þær Vingi
— fárs var hann flýtandi —,
áðr hann fram seldi;
fóru þá síðan
sendimenn Atla
um fjörð Lima,
þar er frœknir bjuggu.
5. Ölværir urðu
ok elda kyndu,
*u*gðu vætr vèla,
er þeir váru komnir;
tóku þeir fórnir,
er þeim fríðr sendi,
hengdu á súlu,
hugðut þat varða.

* * *

6. *Buðu þeir heim Högna,
ef hann þá heldr fœri;
sýn var svipvísi,
ef þeir sín gæði;
hèt þá Gunnarr,
ef Högni vildi;
Högni því *já*tti,
er hinn um rèði.
7. Kom þá Kostbera,
kvæn var hon Högna,
kona kapps gálig,
ok kvaddi þá báða;
glöð var ok Glaumvör,
er Gunnarr átti,
fèllskat saðr sviðri,
sýsti um þörf gesta.*
8. Báru mjöð mærar,
margs var alls beini,
fór þar fjöld horna,

unz þótti fulldrukkit;
[*risu at þat rekkar,*
rèðusk at sofna,]
hjú görðu hvílu,
sem þeim hœgst þótti.
9. Kend var Kostbera,
kunni hon skil rúna,
innti orðstafi
at eldi ljósum;
gæta varð hon tungu
í góma báða,
váru svá viltar,
at var vant at ráða.
10. Sæing fóru síðan
sína þau Högni,
[*seint um sofnaði*
svinn húsfreyja;]
dreymdi dróttláta,
duldi þess vætki,
sagði horsk hilmi,
þegars hon rèð vakna.
11. „Heiman görisk þú, Högni!
hyggðu at ráðum!
— fár er fullrýninn, —
farðu í sinn annat!
rèð ek þær rúnar,
er reist þín systir,
björt hefir þèr eigi
boðit í sinn þetta.
12. Eitt ek mest undrumk,
mákat ek enn hyggja,
hvat þá varð vitri,
er skyldi villt rísta;
† þvíat svá var ávísat,
sem undir væri
bani ykkarr beggja,
ef it bráðla kvæmið;
vant er stafs vífi,
eða valda aðrir."
13. „Allar 'ru illúðgar,
áka ek þess kynni,
vilka ek *læs* leita,
nema launa eigim;
okkr mun gramr gulli
reifa glóðrauðu,
óumk ek aldregi,
þótt vèr ógn fregnim."
14. [*Gáði þess lítt göfugr,*
görðisk at sofna,
þó var víf móðugt,
vildit mál fella:]
„Stopalt munuð ganga,
ef it stundið þangat;
ykkr mun ástkynni
eigi í sinn þetta.
15. Dreymdi mik, Högni!
dyljumk þat eigi,
ganga mun ykkr andæris,
eða ella hræðumk:
blæju hugða ek þína
brenna í eldi,
hryti hár logi
hús mín í gögnum."
16. „Liggja hèr línklæði,
þau er lítt rœkið,
þau munu brátt brenna,
þar er þú blæju *hugðir*."
[*Gáði þess lítt göfugr,*
görðisk at sofna,
þeygi víf móðugt
vildi mál fella:]
17. „Björn hugða ek hèr inn kominn,
bryti upp stokka,
hristi svá hramma,
at vèr hrædd yrðim;
munn oss mörg hefði,
svá at vèr mættim ekki;
þar var ok þrömmun
þeygi svá lítil."

18. „Veðr mun þar vaxa,
verða ótt snemma,
hvítabjörn hugðir,
þar mun hregg austan.“
[*Gáði þess lítt göfugr,*
görðisk at sofna,
þó var víf móðugt,
lèta mál falla:]

19. „Örn hugða ek hèr inn fljúga
at endlöngu húsi
[*svörtum vængjum,*
sveita var hann mjök stokkinn;]
þat mun oss drjúgt deilask,
dreifði hann oss öll blóði;
hugða ek af heitum,
at væri hamr Atla.“

20. „Slátrum sýsliga,
sjám þá róðru,
opt er þat fyr öxnum,
er örnu dreymir;
heill er hugr Atla,
hvatki er þik dreymir.“
Lokit því lètu,
líðr hver rœða.

21. Vöknuðu velborin,
var þar sams dœmi,
gættisk þess Glaumvör,
at væri grand svefna;
[*ljós rèð mjök letja,*
lèta þó hinn segjask,]
treystisk við Gunnarr
at fá tvær leiðir.

22. „Görvan hugða ek þèr gálga,
gengir þú at hanga,
[*værir þú í öngan*
ormgarð lagiðr;]
æti þik ormar,
yrða ek þik kvikvan,
görðisk rök ragna;
ráð þú, hvat þat væri!“

23. [„*Gnæfir gunnfani,*
þar er þú gálga hugðir,
auðr mun ærinn,
þar er orma dreymir.“
Ljós rèð mjök letja,
lèta þó hinn segjask,
treystisk við Gunnarr
at fá tvær leiðir.]

24. „Blóðgan hugða ek mæki
borinn ór serk þínum,
— illt er svefn slíkan
at segja nauðmanni, —
geir hugða ek standa
í gögnum þik miðjan,
emjuðu úlfar
á endum báðum.“

25. „Rakkar þar renna,
ráðask mjök geyja,
opt verðr glaumr hunda
fyr geira flaugum.“
[*Ljós rèð mjök letja,*
lèta þó hinn segjask,
treystisk við Gunnarr
at fá tvær leiðir.]

26. „Á hugða ek hèr inn renna
at endlöngu húsi,
þyti af þjósti,
þeystisk of bekki,
bryti fœtr ykkra
brœðra hèr tveggja,
gerðit vatn vægja;
vera mun þat fyr nökkvi.“

27. „*Akrar munu renna,*
þar er þú á hugðir,
opt nema fætr agnir,
er vèr akr göngum.“
[*Ljós rèð mjök letja,*
lèta þó hinn segjask,
treystisk við Gunnarr
at fá tvær leiðir.]

28. „Konur hugðak dauðar
koma í nótt hingat,
værit vart búnar,
vildi þik kjósa,
byði þèr bráðliga
til bekkja sinna;
ek kveð aflima
orðnar þèr dísir."
29. „Seinat er at segja,
svá er nú ráðit,
forðumka för *þessa*,
alls þó er fara ætlat;
[*dugira meirr dylja:*
daprt mun fyrir bera,]
mart er mjök glíkligt,
at munim skammæir."
30. Lí*tt* er lýsti,
lètusk þeir fúsir,
allir upp rísa,
önnur þau löttu;
fóru fimm saman
— fleiri til váru
hálfu húskarlar,
hugat var því illa —:
31. *Gunnarr ok Högni,*
Gjúka arfar báðir,
Snævarr ok Sólarr,
synir váru þeir Högna;
Orkning þann hètu,
er þeim enn fylgdi,
blíðr var börr skjaldar
bróðir hans kvánar.
32. [*Váru þeim í sinni*
sendimenn Atla,
leiddu þá ór garði
lofða dísir báðar;]
fóru fagrbúnar,
unz þau fjörðr skildi,
löttu ávalt ljósar,
lètu*t* at heldr segjask.
33. Glaumvör kvað at orði,
er Gunnarr átti,
mælti hon við Vinga,
sem henni vert þótti:
„Vetkat ek, hvárt verðlaunið
at vilja ossum,
glœpr er gests kváma,
ef í görisk nakkvat."
34. Sór þá Vingi,
sèr rèð hann lítt eira,
[*opin var þó illúð,*
er hann orð mælti:]
„Eigi hann jötnar,
ef hann at yðr lygi,
gálgi görvallan,
ef hann á grið hygði."
35. Bera kvað at orði
blíð í hug sínum,
[*niðjum nábornum*
nam hon gott gala:]
„Siglið èr sælir
ok sigr árnið!
fari, sem ek fyr mælik!
fæst eigi því níta!"
36. Högni svaraði,
hugði gott nánum:
„Huggizk it, horskar!
hvegi er þat görvisk;
mæla þat margir,
missir þó stórum,
mörgum ræðr litlu,
hve verðr leiddr heiman."
37. Sásk til síðan,
áðr í sundr hyrfi,
þá hygg ek sköp skiptu,
skildusk vegir þeirra;
[*Glaumvör grátandi*
gekk til hvílbeðjar,

Bera brosandi
borða nam rekja.]
38. Róa námu ríki,
rifu kjöl hálfan,
beystu bakföllum,
brugðusk heldr reiðir,
hömlur slitnuðu,
háir brotnuðu;
gerðut far festa,
áðr þeir frá hyrfi.
39. Litlu ok lengra
— lok mun ek þess segja —
bœ sá þeir standa,
er Buðli átti;
hátt *grindr hriktu,
er Högni kníði;
orð kvað þá Vingi,
þaz án væri:
40. „Farið firr húsi!
— flátt er til sœkja,
brátt hefi ek ykkr brenda,
bragðs skuluð höggnir,
fagrt bað ek ykkr kvámu,
flátt var þó undir, —
ella hèðan bíðið,
meðan ek högg yðr gálga!"
41. Orð kvað hitt Högni,
hugði lítt vægja,
varr at vettugi,
er varð at reyna:
„Hirða þú oss hræða,
hafðu þat fram sjaldan!
ef þú eykr orði,
illt mundu þèr lengja."
42. Hrundu þeir Vinga
ok í hel drápu,
exar at lögðu,
meðan í önd hixti.
[*Kallaði þá Högni*
hárri röddu:
„Gestir 'ru í görðum,
þörf er góðs beina."]
43. Flyktusk þeir Atli
ok fóru í brynjur,
gengu svá görvir,
at var garðr milli;
urpusk á orðum
allir senn reiðir:
„Fyrr várum fullráða
at firra yðr lífi."
44. [*Hló þá Högni,*
stè of hræ Vinga:]
„Á sèr þat illa,
ef höfðuð áðr ráðit:
enn eruð óbúnir,
ok höfum einn feldan,
lamdan til heljar,
liðs var sá yðars."
45. Óðir þá urðu,
er þat orð heyrðu,
[*greppar gransíðir,*
hátt um grenjuðu,]
forðuðu fingrum
ok fengu í snœri,
skutu skarpliga
ok skjöldum hlífðusk.
46. Inn kom þá andspilli,
hvat úti drýgðu,
hátt fyr höllu
heyrðu þræl segja:
[*„Fær nú örn undorn,*
skulum erfi drekka,
fara nú Niflungar
at vitja Niflheima."]
47. Ötul var þá Guðrún,
er hon ekka heyrði,
[*stökk hon ór stóli*
strið í hug sínum,]

blaðin hálsmenjum,
hreytti hon þeim gervöllum,
slöngdi svá silfri,
at í sundr brutu baugar.
48. Út gekk *hon* síðan,
yptit lítt hurðum,
fóra fælt þeygi
ok fagnaði komnum,
hvarf til Niflunga,
sú var hinzt kveðja,
fylgdi saðr slíku,
sagði hon mun fleira:
49, „Leitaða ek í líkna
at letja ykkr heiman,
sköpum viðr manngi,
ok skuluð þó hèr komnir.“
Mælti af mannviti,
ef mundu sættask;
ekki at rèðusk,
allir ní kváðu.
50. Sá þá sælborin,
at þeir sárt lèku,
hugði á harðræði
ok hrauzk ór skikkju;
nöktan tók *hon* mæki
ok niðja fjör varði,
hœg varat hjaldri,
hvars hon hendr festi.
51. Dóttir lèt Gjúka
drengi tvá hníga,
bróður hjó hon Atla,
bera varð þann *s*íðan,
† skapti hon svá skœru,
skeldi fót undan;
annan rèð hon höggva,
svá at sá upp reisat,
í helju hon þann hafði,
þeygi henni hendr skulfu.
52. Þjörku þar görðu,
þeirri var við brugðit,
þat brá um allt annat,
er unnu börn Gjúka;
† svá kváðu Niflunga,
meðan sjálfir lifðu,
skapa sókn sverðum,
slítask af brynjur,
höggva svá hjálma,
sem þeim hugr dygði.
53. Morgin mest vágu,
unz miðjan dag líddi,
† óttu alla
ok önd urðan dag;
fyrr var fullvegit,
flóði völlr blóði;
átján áðr fèllu,
en efri þeir urðu
Beru tveim svein*um*
ok bróð*ur* hennar.
54. Röskr tók at rœða,
þótt hann reiðr væri:
„Illt er um litask,
yðr er þat kenna;
várum þrír tigir,
þegnar vígligir,
eptir lif*a* ellifu,
ór er þar brunnit.
55. Brœðr *fimm várum,
er Buðla mistum,
hefir nú Hel hálfa,
en höggnir tveir liggja;
*firðan *hafið* mik frændum,
fè opt svikinn,
senduð syst*ur* helju,
slíks ek mest kennumk.
56. Mægð gat ek mikla,
mákak því leyna,
kona váliga!
knáka ek þess njóta;

hljótt áttum sjaldan,
síz komt í hendr ossar,*
hroldi hotvetna,
þat er til hags skyldi".

57. „Getr þú þess, Atli!
gerðir svá fyrri,
[*muntu lítt minnask*
minna viðfara:]
móður tókt mína
ok myrðir til hnossa,
svinna systrungu
sveltir þú í helli.

58. [*Stríð vár sterklig*
stæra þú enn vildir,
bræðrum mínum báðum
bjóða til helfara;]
hlœglikt mèr þat þykkir,
er þú þinn harm tínir,
goðum ek þat þakka,
er þèr gengsk illa."

59. „Eggja ek yðr, jarlar!
auka harm stóran
vífs ins vegliga,
vilja ek þat líta;
kostið svá keppa,
at klökkvi Guðrún!
sjá ek þat mættak,
at hon sèr ne yndit."

* * *

60. „Takið èr Högna
ok hyldið með knífi,
skerið ór hjarta!
skuluð þess görvir;
Gunnar grimmúðgan
á gálga festið,
bellið því bragði,
bjóðið til ormum!"

* * *

Högni kvað:
61. „Gör, sem til lystir!
glaðr munk þess bíða,
röskr munk þèr reynask,
reynt hefi ek fyrr brattara;
höfðuð hnekking,
meðan heilir várum,
nú erum svá sárir,
at þú mátt sjálfr valda."

62. Beiti þat mælti,
bryti var hann Atla:
„Töku vèr Hjalla,
en Högna forðum,
högum vèr hálft yrkjum!
hann er skapdauði,
lifira svá lengi,
löskr mun hann æ heitinn."

63. Hræddr var hvergætir,
hèlta in lengr rúmi,
kunni klökkr verða,
kleif í rá hverja;
vesall lèzk vígs þeirra,
er skyldi váss gjalda,
ok sinn dag dapran
at deyja frá svínum,
† allri örkostu,
er hann áðr hafði.

64. Tóku þeir bras Buðla
ok brugðu til knífi,
œpti illþræli,
áðr odds kendi;
tóm lèzk at eiga
teðja vel garða,
vinna it vergasta,
ef hann við rètti;
† feginn lèzk þó Hjalli,
at hann fjör þægi.

65. Gættisk þess Högni

— gerva svá færi —
at árna ánauðgum,
at undan gengi:
„Fyrir kveð ek mèr minna
at fremja leik þenna;
hví mynim hèr vilja
heyra á þá skræktun?“
66. Þrifu þeir þjóðgóðan,
þá var kostr engi
rekkum rakklátum
ráð enn lengr dvelja;
hló þá Högni,
heyrðu dagmegir,
keppa hann svá kunni,
kvöl hann vel þoldi.
* * *
67. Hörpu tók Gunnarr,
hrœrði ilkvistum,
slá hann svá kunni,
at snótir grètu,
klukku þeir karlar,
er kunnu görst heyra,
— ríkri ráð sagði —
raptar sundr brustu.
68. Dó þá dýrir,
dags var heldr snemma,
lètu þeir á lesti
lifa íþrótta;
[*fáir munu frœknari*
á fold koma
nè menn mætri
fyrir mold ofan.]
69. Stórr þóttisk Atli,
stè hann um þá báða,
horskri harm sagði
ok rèð heldr at bregða:
„Morginn er nú, Guðrún!
mist hefir þú þèr hollra;
sums ertu sjálfskapa,
at hafi svá gengit.“
70. „Feginn ertu, Atli!
ferr þú víg lýsa,
á munu þèr iðrar,
ef þú allt reynir;
sú mun erfð eptir,
ek kann þèr segja:
ills gengsk þèr aldri,
nema ek ok deyja.“
71. „Kann ek slíks synja,
sè ek til ráð annat
hálfu hógligra
— höfnum opt góðu —:
ma*n*i mun ek þik hugga,
mætum ágætum,
silfri snæhvítu,
sem þú sjálf vilir.“
72. „Ón er þess eng*i*,
ek vil því níta;
sleit ek þá sáttir,
er váru sakar minni;
afkár ek áðr þótta,
á mun nú gœða,
hræfða ek um ho*t*vetna,
meðan Högni lifði.
73. Alin vit upp várum
í einu húsi,
lèkum leik margan
ok í lundi óxum,
gœddi okkr Grim*h*ildr
gulli ok hálsmenjum;
bana mundu mèr brœðra
bœta aldregi,
nè vinna þess ekki,
at mèr vel þykki.
74. Kostum drepr kvenna
karla ofríki,
í knè gengr hnefi,
ef kvistir þverra;
trè tekr at hníga,
ef höggr tág undan;

nú máttu einn, Atli!
öllu hèr ráða."

75. Gnótt var grunnýðgi,
er gramr því trúði,
sýn var sveipvísi,
ef hann sín gæði;
kröpp var þá Guðrún,
kunni um hug mæla,
lètt hon sèr gerði,
lèk hon tveim skjöldum.

76. Œxti hon öldrykkjur
at erfa brœðr sína,
samr lèzk ok Atli
at sína görva;
lokit því lètu,
lagat var drykkju,
sú var samkunda
við svörfun ofmikla.

77. Ströng var stórhuguð,
stríddi hon ætt Buðla,
vildi hon ver sínum
vinna ofrhefndir;
lokkaði hon litla,
ok *lèku* við stokki,
glúpnuðu grimmir
ok grètu þeygi,
fóru í faðm móður,
frèttu, hvat þá skyldi.

78. „Spyrið lítt eptir!
spilla ætla ek báðum,
lyst várumk þess lengi
at lyfja ykkr elli."
— „Blótt, sem vilt, börnum!
bannar þat manngi,
skömm mun ró reiði,
ef þú reynir gerva."

79. Brá þá barnœsku
brœðra in kappsvinna,
skiptit skapliga,
skar hon á háls báða.
Enn frètti Atli,
hvert farnir væri
sveinar hans leika,
er hann sá þá hvergi.

80. „Yfir ráðumk ganga,
Atla til segja,
dylja munk þik eigi
dóttir Grim*h*ildar;
glaða mun þik minst, Atli!
ef þú gerva reynir;
vaktir vá mikla,
er þú vátt brœðr mína.

81. Svaf ek mjök sjaldan,
síðans þeir fèllu,
hèt ek þèr hörðu,
hefi ek þik nú mintan;
morgin mèr sagðir,
man ek enn þann gerva,
nú er ok aptann,
áttu slíkt at frètta.

82. Maga hefir þú þinna
mist, sem þú sízt skyldir:
† hausa veiztu þeirra
hafða at ölskálum,
drýgða ek þèr svá drykkju,
dreyra blètt ek þeirra;
tók ek þeirra hjörtu
ok á teini steiktak,
selda ek þèr síðan,
sagðak, at kálfs væri.

83. Einn þú því ollir,
ekki rèttu leifa,
töggtu tíðliga,
trúðir vel jöxlum;
barna veiztu þinna,
biðr sèr fár verra,
hlut veld ek mínum,
hœlumk þó ekki."

84. „Grimm vartu, Guðrún!
er þú gera svá máttir,
barna þinna blóði
at blanda mèr drykkju;
snýtt hefir þú sifjungum,
sem þú sízt skyldir,
mèr lætr þú ok sjálfum
millum ills lítit.“

85. „[*Heimskr vartu, Atli!*
er þú horskri vel trúðir,
ætt þinni allri
hefik æ hatat;]
vili mèr enn væri
at vega þik sjálfan,
fátt er fullilla
farit við gram slíkan.

86. Drýgt þú fyrr hafðir
þat er menn dœmi vissut*
heimsku harðræðis
í heimi þessum;
nú hefir þú enn aukit
þat er* áðan frágum,
greipt glœp stóran,
gert hefir þú þitt erfi.“

87. „Brend mundu á báli
ok barið * áðr grjóti,
þá hefir þú árnat
þaztu æ beiðisk.“
— „Seg þèr slíkar
sorgir ár morgin!
fríðra vil ek dauða
fara í ljós annat.“

88. Sátu samtýnis,
sendusk fárhugi,
hendusk heiptyrði,
hvártki sèr undi.
Heipt óx Hniflungi,
hugði á stórræði,
gat fyr Guðrúnu,
at hann væri grimmr Atla.

89. Kómu í hug henni
Högna viðfarar,
taldi happ hánum,
ef hann hefnt ynni.
Veginn var þá Atli,
var þess skamt bíða,
sonr vá Högna
ok sjálf Guðrún.

90. Röskr tók at rœða,
raktisk ór svefni,
kendi brátt benja,
bands kvað hann þörf önga:
„Segið it sannasta,
hverr vá son Buðla!
emka ek lítt leikinn,
lífs tel ek ván önga.“

91. „Dylja mun*k* þik eigi
dóttir Grim*h*ildar,
látumk því valda,
er líðr þína ævi,
en sumu sonr Högna,
er þik sár mœða,
[*hefndi hann svá föður*
ok frænda sinna allra“.

92. *Ræsir rammhugaðr*
reis upp við bólstri,
keppa hann vel kunni,
krepti mund at undu:]
„Vaðit hefir þú at vígi,
þótt værit skaplikt,
illt er vin vèla
þanns þèr vel trúir.

93. Beiddr fór ek heiman
at biðja þín, Guðrún!
leyfd vartu ekkja,
létu stórráða;
varða ván lygi,
er vèr um reyndum;
fórtu heim hingat,
fylgdi oss herr manna.

94. Allt var ítarlikt
um órar ferðir,
margs var alls sómi
manna tiginna;
naut váru œrin,
nutum af stórum,
þar var fjöld f*é*ar,
fengu til margir.
95. Mund galt ek mærri,
meiðma fjöld þiggja,
þræla þrjá tigu,
þýjar sjau góðar,
[*mara mèlgreypa,*
marga hvelvagna,]
— sœmd var at slíku —
silfr var þó meira.
96. Lèztu þèr allt þykkja,
sem ekki væri,
meðan lönd þau lágu,
er mèr leifði Buðli,
† gróftu svá undir,
gerðit hlut þiggja;
sværu lèztu þína
sitja opt grátna,
fann ek í hug heilum
hjóna vætr síðan.“
97. „Lýgr þú nú, Atli!
þótt ek þat lítt rœkja,
heldr var ek hœg sjaldan,
hás þú þó stœr*ðir*:
börðuzk èr brœðr ungir,
báruzk róg milli,
hálft gekk til heljar
ór húsi þínu,
† hroldi hotvetna,
þat er til hags skyldi.
98. Þrjú várum systkin,
þóttum óvægin,
fórum af landi,
fylgdum Sigurði;
skæva vèr lètum,
skipi hvert várt stýrði,
örkuðum at auðnu,
unz vèr austr kvámum.
99. Konung drápum fyrstan,
kurum land þaðra,
hersar oss á hönd gengu,
hræzlu þat vissi;
vágum ór skógi
þanns vildum sýknan,
settum þann sælan,
er sèr ne áttit.
100. Dauðr varð inn húnski,
drap þá brátt kosti,
strangt var angr ungri
ekkju na*fn* hljóta;
kvöl þótti kvikri
at koma í hús Atla,
átti áðr kappi,
illr var sá missir.
101. Komtattu af því þingi,
er vèr þat frægim,
at þú sök sœttir
nè slöktir aðra;
vildir ávalt vægja,
en vætki halda,
kyrt um því láta,
er konungr skyldit.“
102. „Lýgr þú nú, Guðrún!
lítt mun við bœtask
hluti hvárigra,
höfum öll skarðan;
gör þú nú, Guðrún!
af gœzku þinni
okkr til ágætis,
er mik út hefja!“
103. [„*Unnak lítt lifnum,*
liðnum skal þó sœmd vinna:]

knörr mun ek kaupa
ok kistu steinda,
vexa vel blæju
at verja þitt líki,
hyggja á þörf hverja,
sem vit holl værim."

104. Nár varð þá Atli,
niðjum stríð œxti,
efndi ítrborin
allt þaz rèð heita;
fróð vildi Guðrún
fara sèr at spilla,
urðu dvöl dœgra,
dó hon í sinn annat.

105. Sæll er hverr síðan,
er slíkt getr fœða
jóð at afreki,
sems ól Gjúki;
lifa mun þat eptir
á landi hverju
þeirra þrámæli,
hvargi er þjóð heyrir.

GUÐRÚNARHVÖT.

Guðrún gekk þá til sævar, er hon hafði drepit Atla; gekk *síðan* út á sæinn ok vildi fara sèr; hon mátti eigi sökkva. Rak hana yfir fjörðinn á land Jónakrs konungs; hann fèkk hennar; þeirra synir váru þeir Sörli ok Erpr ok Hamdir. Þar fœddisk upp Svanhildr Sigurðar dóttir; hon var gipt Jörmunrek inum ríkja. Með hánum var Bikki; hann rèð þat, at Randvèr konungs son skyldi taka hana. *Þetta ráð líkaði þeim vel inum ungum mönnum.* Þat sagði Bikki konungi. Konungr lèt hengja Randvè, en troða Svanhildi undir hrossa fótum. En er þat spurði Guðrún, þá kvaddi *hon* sonu sína.

1. Þá frá ek sennu
slíðrfengligsta,
trauð mál talið
af trega stórum,
er harðhuguð
hvatti at vígi
grimmum orðum
Guðrún sonu:

2. „Hví sitið,
hví sofið lífi,
hví tregrat ykkr
teiti at mæla?
er Jörmunrekr
yðra systur
unga at aldri
jóm of traddi.*

3. Urðua it glíkir
þeim Gunnari,
nè in heldr hugðir,
sem var Högni;
hennar munduð it
hefna leita,
ef it móð ættið
minna brœðra
† eða harðan hug
Húnkonunga."

4. Þá kvað þat Hamdir
inn hugumstóri:
„Lítt mundir þú
leyfa dáð Högna,
þá er Sigurð vöktu
svefni ór,
saztu á beð,
en banar hlógu.

5. Bœkr váru þínar
inar hláhvítu
roðnar í vers dreyra,
fólgnar í valblóði;
svalt þá Sigurðr,
saztu yfir dauðum,
glýja þú ne gáðir,
Gunnarr þèr svá vildi.

6. Urðu þèr *ballra*
brœðra hefndir
slíðrar ok sárar,
er þú sonu myrðir;
knættim *allir*
Jörmunreki
samhyggjendr

systur hefna.
7. [*Enn skal freista,*
þótt fœri sèm,
þótt mynim hljóta
hlut inn minna;]
berið hnossir fram
Húnkonunga!
hefir þú okkr hvatta
at hjörþingi.“
8. Hlæjandi Guðrún
hvarf til skemmu,
kumbl konunga
ór kerum valdi,
síðar brynjur,
ok sonum fœrði;
hlóðusk móðgir
á mara bógu.
9. Þá kvað þat Hamdir
inn hugumstóri:
„Svá kom*umk* meirr aptr
móður at vitja,
† geirnjörðr hniginn
á Goðþjóðu,
at þú erfi
at öll oss drekkir,
at Svanhildi
ok sonu þína.“
10. Guðrún grátandi
Gjúka dóttir
gekk hon tregliga
á tái sitja
ok at telja
tárughlýra
móðug spjöll
á margan veg.
11. „Þrjá vissa ek elda,
þrjá vissa ek arna,
var ek þrimr verum
vegin at húsi;
einn var mèr Sigurðr
öllum betri,
er brœðr mínir
at bana urðu.
12. Sv*á* sára
sákat ek nè kunn*ak*
mey á moldu
sem mik svikna;
meirr þóttusk
mèr um stríða,
er mik öðlingar
Atla gáfu.
13. Húna hvassa
hèt ek mèr at rúnum,
unga, ófróða,
þá er ek við Atla gat;
máttigak bölva
bœtr um vinna,
áðr ek hnóf
höfuð af Niflungum.
14. Gekk ek til strandar,
gröm vark nornum,
vilda ek hrinda
*h*ríðgri*m*d þeirra;
hófu mik, ne drektu,
hávar bárur,
því ek land um stèk,
at lifa skyldak.
15. Gekk ek á beð
— hugðak mèr fyr betra —
þriðja sinni
þjóðkonungi;
ól ek mèr jóð,
erfivörðu,
erfivörðu,
Jónakrs son*u*.
16. En um Svanhildi
sátu þýjar,
er ek minna barna
bazt fullhugðak;

svá var Svanhildr
í sal mínum,
sem væri sœmleitr
sólar geisli.
17. Gœdda ek gulli
ok guðvefjum,
áðr ek gæfak
Goðþjóðar til
[*víf it unga,*
er æva skyldak,
grimmgeðjuðum
gömlum ver.]
18. *Sá* er mèr harðastr
harma minna,
[— *knáka ek þess bót*
biða aldregi, —]
er þann inn hvíta
hadd Svanhildar
auri tröddu
und jóa fótum.
19. En sá sárastr,
er þeir Sigurð minn
sigri ræntan
í sæing vágu;
en sá grimmastr,
er þeir Gunnari
fránir ormar
til fjörs skriðu.
20. En sá hvassastr,
er til hjarta *
konung óblauðan
kvikvan skáru.
Fjöld man ek bölva,
fjöld man ek harma,
[*hví ek fleira böls*
of bíða skyldak!]
21. Beittu, Sigurðr!
inn blakka mar,
hest inn hraðfœra
láttu hinnig renna!
sitr eigi hèr
snör nė dóttir,
sú er Guðrúnu
gefi hnossir.
22. Minstu, Sigurðr!
hvat vit mæltum,
þá er vit á beð
bæði sátum:
at þú myndir mín,
móðugr! vitja
halr ór helju,
en ek þín ór heimi.
23. Hlaðið ėr, jarlar!
eikiköstinn,
látið þann und hilmi
hæstan verða!
megi brenna brjóst
bölvafullt eldr,
þrungit um hjarta
þiðni sorgir!“
24. Jörlum öllum
óðal batni,
snótum öllum
sorg at minni,
at þetta tregróf
um talit væri
[*gumna mengi,*
Guðrúnar hvöt.]

HAMDISMÁL

HIN FORNU.

1. †Spruttu á tái
tregnar iðir
græti álfa
in glýstömu;
ár um morgin
manna bölva
sútir hverjar
sorg um kveykva.

2. Vara þat nú
nė í gær,
þat hefir langt
liðit síðan,
† er fátt fornara,
fremr var þat hálfu:
er hvatti Guðrún
Gjúka borin
sonu sína unga
at hefna Svanhildar:

3. *„Einstœð em ek orðin,
sem ösp í holti,
fallin at frændum,
sem fura at kvisti,
vaðin at vilja,
sem víðir at laufi,
þá er in kvistskœða
kemr um dag varman.

4. Systir var ykkur
Svanhildr um heitin,
sú er Jörmunrekr
jóm um traddi,
hvítum ok svörtum
á hervegi,
grám, gangtömum
Gotna hrossum.

5. [*Sá sėsk fylkir
fæst at lífi,
hyggrat henni
hefnendr lifa;*]
eptir er ykkr þrungit
þjóðkonunga,
lifið einir ėr
þátta ættar minnar.*

6. *Urðua it glíkir
þeim Gunnari,
nė in heldr hugðir,
sem var Högni;
hennar munduð it
hefna leita,
ef it móð ættið
minna brœðra.*"

7. Hitt kvað þá Hamðir
inn hugumstóri:
„Lítt myndir þú þá, Guðrún!
leyfa dáð Högna,
er þeir Sigurð vöktu
svefni ór:
saztu á beð,
en banar hlógu.

8. Bœkr váru þínar
inar bláhvítu
*roð*nar valundum,
flutu í vers dreyra;
svalt þá Sigurðr,
saztu yfir dauðum,
glýja þú ne gáðir,
Gunnarr þėr svá vildi.

9. Atla þóttisk þú stríða
at Erps morði

ok at Eitils aldrlagi,
*þèr var þat enn verra;
svá skyldi hverr öðrum
verja til aldrlaga
sverði sárbeitu,
at sèr ne stríddit."

10. Hitt kvað þá Sörli,
svinna hafði hann hyggju:
„Vilkat ek við móður
málum skipta,
orðs þykkir enn vant
ykkru hváru;
hvers biðr þú nú, Guðrún!
er þú at gráti ne færat?

11. Brœðr grát þú þína
ok buri svása,
niðja náborna
leid*da* nær rógi!
okkr skaltu ok, Guðrún!
gráta báða,
er hèr sitjum feigir á mörum,
fjarri munum deyja."

12. Gengu ór garði
görvir at eiskra*
Sörli ok Hamdir
synir Guðrúnar,
fundu á stræti
stórbrögðóttan:
„Hve mun jarpskamr
okkr fulltingja?"

13. Svaraði inn sundrmœðri,
svá kvazk veita mundu
fullting frændum,
sem fótr öðrum.
— „Hvat megi fótr
fœti veita
nè holdgróin
hönd annarri?"

14. *Þá kvað þat Erpr
einu sinni,
mærr um lèk
á mars baki:
„Illt er blauðum hal
brautir kenna."
Kóðu harðan mjök
hornung vera.

15. Drógu þeir ór skíði
skíðijárn,
mækis eggjar
at mun flagði;
þverðu þeir þrótt sinn
at þriðjungi,
lètu mög ungan
til moldar hníga.

16. Skóku loða,
skálmir festu,
ok góðbornir smugu
í guðvefi;
* liðu þá yfir ungir
úrig fjöll
mörum húnlenzkum,
morðs at hefna.

17. *Land sá þeir Gotna*
ok liðskjálfar djúpa,
— Bikka greppar standa
á borg inni há, —
sal um suðrþjóðum
sleginn sessmeiðum,
bundnum röndum,
bleikum skjöldum.

18. Fram lágu brautir,
fundu vástigu
ok systurson
sáran á meiði,
vargtré vindköld
vestan bœjar,
trýtti æ trönu hvöt,
títt varat bíð*a*.

19. Glaumr var í höllu,
halir ölreifir,

ok til gota ekki
gerðut heyra,
áðr halr hugfullr
í horn um þaut,
[*þá er tírar gjarnir*
í tún riðu.]

20. Segja fóru *jarlar*
Jörmunreki,
at sènir váru
seggir un*d* hjálmum:
„Rœðið èr um ráð!
ríkir eru komnir,
fyr mátkum hafið èr mönnum
mey um tradda.“

21. Hló þá Jörmunrekr,
hendi drap á kampa,
beiddiskat bröngu,
böðvaðisk at víni;
skók hann skör jarpa,
sá á skjöld hvítan,
lèt hann sèr í hendi
hvarfa ker gullit:

22. „Sæll ek þá þœttumk,
ef ek sjá knætta
Hamdi ok Sörla
í höllu minni;
byri munda ek þá binda
með boga strengjum,
góð börn Gjúka
festa á gálga.“

* * *

23. Hitt kvað þá hróðrglöð,
stóð of hleðum,
mæfingr mælti
við mög þenna
†† þvíat þat hetta
at hlyþigi myni —:
„Meg*ut* tv*á* menn ein*a*
tíu hundru*ð* Gotna
binda eða berja
í borg inni há?“

* * *

24. Styrr varð í ranni,
stukku ölskálir,
í blóði bragn*a* lágu,
komit ór brjósti Gotn*a*.
Hitt kvað þá Hamdir
inn hugumstóri:
[*orðum ónýtum,*
er æva skyldi]:

25. „Œstir, Jörmunrekr!
okkarar kvámu
brœðra sammœðra
innan borgar þinnar;
fótum sèr *þú* þín*um*,
höndum sèr þú þínum,
Jörmunrekr! orpit
í eld heitan.“

26. Þá hraut við
inn reginkunngi
baldr í brynju,
sem björn hryti:
„Grýtið èr á gumna!
alls geirar ne bíta,
eggjar nè járn,
Jónakrs sonu.“ *

27. [*Brœðr bráðliga*
barðir váru grjóti,
steinum mjök studdir,
stóðuskat óðum;
hitt kvað þá Sörli
í sal miðjum,
svinnum blóð busti
ór breiðum undum:]

28. „Böl vantu, bróðir!
er þú þann belg leystir,
opt ór þeim belg
böll ráð koma;
hug hefðir þú, Hamdir!
ef þú hefðir hyggjandi;

mikils er á mann hvern vant,
er mannvits er.“
29. „Af væri nú höfuð,
ef Erpr lifði,
bróðir okkarr inn böðfrœkni,
er vit á braut vágum,
verr inn víðfræ*g*i,
— hvöttumk at dísir —
gumi inn gunnhelgi,
— görðumk at vígi.“
30. „Ekki hygg ek *o*kkr vera
úlfa dœmi,
at vit mynim sjálfir um sakask,
sem grey norna,
þau er gráðug eru
í auðn um alin.
31. Vel höfum vit vegit,
stöndum á val Gotna
ofan eggmóðum,
sem ernir á kvisti;
góðs höfum tírar fengit,
þótt skylim nú eða í gær deyja;
kveld lifir maðr ekki
eptir kvið norna.“
32. Þar féll Sörli
at salar gafli,
en Hamdir hnė
at húsbaki.
[*Frák mjök sjaldan*
foldrjóðendr
æðra bíða auðar
Jónakrs sonum.]

Þetta eru kölluð Hamdis mál in fornu.

GROTTASÖNGR.

Skjöldr hèt sonr Óðins, er Skjöldungar eru frá komnir; hann hafði atsetu ok rèð löndum, þar sem nú er kölluð Danmörk, en þá var kallat Gotland. Skjöldr átti þann son, er Friðleifr hèt, er löndum rèð eptir hann. Sonr Friðleifs hèt Fróði, hann tók konungdóm eptir föður sinn, i þann tíð er Augustus keisari lagði frið of heim allan; þá var Kristr borinn. En fyrir því at Fróði var allra konunga ríkastr á Norðrlöndum, þá var hánum kendr friðrinn um alla danska tungu, ok kalla Norðmenn þat Fróða frið. Engi maðr grandaði öðrum, þótt hann hitti fyrir sèr föðurbana eða bróðurbana lausan eða bundinn; þá var ok engi þjófr eða ránsmaðr, svá at gullhringr einn lá þrjá vetr við þjóðveg á Jalangrsheiði.

Fróði konungr sótti heimboð í Svíþjóð til þess konungs, er Fjölnir er nefndr; þá keypti hann ambáttir tvær, er hètu Fenja ok Menja; þær váru miklar ok sterkar. Í þann tíma fannsk í Danmörk kvernsteinar tveir svá miklir, at engi var svá sterkr, at dregit gæti; en sú náttúra fylgdi kverninni, at þat mólsk á, sem sá mælti fyrir, er mól. Sú kvern hèt Grotti; Hengikjöptr er sá nefndr, er Fróða konungi gaf kvernina.

Fróði konungr lèt leiða ambáttirnar til kvernarinnar ok bað þær mala gull ok frið ok sælu Fróða. Þá gaf hann þeim eigi lengri hvíld eða svefn, en gaukrinn þagði eða hljóð mátti kveða. Þá er sagt at þær kvæði ljóð þau er kallat er Grottasöngr, ok áðr lètti kvæðinu, mólu þær her at Fróða, svá at á þeirri nótt kom þar sá sækonungr, er Mýsingr hèt, ok drap Fróða, tók þar herfang mikit. Þá lagðisk Fróðafriðr. Mýsingr hafði með sèr Grotta ok svá Fenju ok Menju ok bað þær mala salt; ok at miðri nótt spurðu þær, ef eigi leiddisk Mýsingi salt; hann bað þær mala lengr. Þær mólu litla hríð, áðr niðr sukku skipin *á Petlandsfirði*, ok var þar eptir svelgr í hafinu, er særinn fellr í kvernaraugat; *þá gnýr sjór, er hon gnýr, ok* þá varð sær saltr.

1. Nú eru komnar
til konungs húsa
framvísar tvær
Fenja ok Menja;
þær 'ru at Fróða
Friðleifs sonar
mátkar meyjar
at mani hafðar.

2. Þær at lúðri
leiddar váru
ok grjóts grjá
gangs of beidd*ar*;
hèt hann hvárigri
hvíld nè yndi,
áðr hann heyrði
hljóm ambátta.
3. Þær þyt þulu
þögnhorfinnar
hefjask lètu
ok hátt gjalla:
„Leggjum lúðra,
lèttum steinum!“
Bað hann enn meyjar,
at þær mala skyldu.
4. Sungu ok slungu
snúðga steini,
svá at Fróða man
flest sofnaði;
þá kvað þat Menj*a*,
var til meldr*ar* komin,
[*harðhugðigt man,*
hárri röddu:]
5. „Auð mölum Fróða,
mölum alsælan,
fjöld fjár
á feginslúðri;
siti hann á auði,
sofi han á dúni,
vaki hann at vilja!
þá er vel malit.
6. Hèr skyli engi
öðrum granda,
til böls búa
nè til bana orka,
nè höggva því
hvössu sverði,
þó at bana bróður
bundinn finni.“
7. [*Hendr lètu hvílask,*
hall um standa;]
en hann kvað ekki
orð it fyrra:
„Sofið eigi þit
nè of sal gaukar,
eða lengr en svá
ljóð eitt kveðak!“
8. „Varattu, Fróði!
fullspakr of þik,
málvinr manna!
er þú man keyptir;
kaustu at afli
ok at álitum,
en at ætterni
ekki spurðir.
9. Harðr var Hrungnir
ok hans faðir,
þó var Þjazi
þeim öflgari,
Iði ok Örnir
okkrir niðjar,
brœðr bergrisa,
þeim erum bornar.
10. Kœmia Grotti
ór grjá fjalli,
nè sá inn harði
hallr ór jörðu,
nè mœli svá
mær bergrisa,
ef vissi vi*t*
vætr til hennar.
11. Vèr vetr níu
várum leikur
öflgar alnar
fyrir jörð neðan,
stóðu*m* meyjar
at meginverkum,

færðum sjálfar
setberg ór stað.
12. Veltum grjóti
of garð risa,
svá at fold fyrir
fór skjálfandi;
svá slöngdum vit
snúðga steini,
höfga halli,
at halir tóku.
13. En vit síðan
á Svíþjóði
framvísar tvær
í fólk stigum;
*sn*eiddum b*rynjur*,
en brutum skjöldu,
gengum í gegnum
gráserkjat lið.*
14. Fram héldum því
þau misseri,
at vit at köppum
kendar váru*m*;
þar skorðu vit
skörpum geirum
blóð ór benjum
ok brand ruðum.
15. *Steyptum stilli,
studdum annan,
veittum góðum
Gothormi lið,
— vara kyrrseta,
áðr Knúi félli, —
[*urðum þá haptar
ok hernumnar.*]
16. Nú erum komnar
til konungs húsa
miskunnlausar
ok at mani hafðar;
aurr etr iljar,
en ofan kuldi,
drögum dólgs sjötul,
daprt er at Fróða.
17. Hendr skulu hvílask,
hallr standa mun,
malit hefi ek fyrir mik
mitt of leiti."
— „Nú muna höndum
hvíld vel gefa,
áðr fullmalit
Fróða þykki.
18. Hendr skulu h*a*lda
harðar trjónur,
vápn valdreyrug,
vaki þú, Fróði!
vaki þú, Fróði!
ef þú hlýða vill
söngum okkrum
ok sögum fornum.
19. Eld sé ek brenna
fyrir austan borg,
vígspjöll vaka,
þat mun viti kallaðr;
mun herr koma
hinnig af bragði
ok brenna bœ
fyrir buðlungi.
20. Munattu halda
Hleiðrar stóli,
rauðum hringum
né regingrjóti.
Tökum á möndli,
mær, skarpara!
eruma va*r*mar
í valdreyra."
21. „Mól míns föður
mær ramliga,
þvíat hon feigð fíra
fjölmargra sá:
stukku stórar
steðr frá lúðri,

járni *varðar*,
mölum enn framarr!

22. Mölum enn framarr!
mun Yrsu sonr
vi*g* Hálfdana*r*
hefna Fróða;
sá mun hennar
heitinn verða
burr ok bróðir,
vitum báðar þa*t*."

23. Mólu meyjar,
megins k*o*stuðu,
váru ungar
í jötunmóði;
skulfu skap*t*trė,
skauzk lúðr ofan,
hraut inn höfgi
hallr sundr í tvau.

24. [*Fór in forna*
fold öll saman,]
en bergrisa
brúðr orð um kvað:
„Malit höfum, Fróði!
sem mun*r* um h*vatti*,
hafa fullstaðit
fljóð at meldri."

GROGALDR
eða
SVIPDAGSMÁLA BROT HIT FYRRA.

1. „Vaki þú, Gróa!
vaki þú, góð kona!
vek ek þik dauðra dura;
ef þú þat mant,
at þú þinn mög b*eid*dir
til kumbldysjar koma."

2. „Hvat er nú ant
mínum einga syni,
hverju ertu nú bölvi borinn,
er þú þá móður kallar,
er til moldar er komin
ok ór ljóðheimum liðin?"

3. „Ljótu leikborði
skau*t* fyr mik in lævísa kona,
sú er faðmaði minn föður:
þar bað hon mik koma,
er kvæ*mt*ki veit,
móti Menglöð*u*."

4. „Löng er för,
langir 'ru farvegar,
langir 'ru manna munir;
ef þat verðr,
at þú þinn vilja bíðr,
ok skeikar þá skuld at sköpum."

5. „Galdra þú mér gal,
þá er góðir 'ru,
bjarg þú, móðir, megi!
á vegum allr
hygg ek at ek verða muna,
þykkjumk ek til ungr afi."

6. „Þann gel ek þér fyrstan,
þann kveða fjölnýtan,
þann gól Rind*i* Rani:
at þú of öxl skjótir
því er þér atalt þykkir;
sjálfr leið þú sjálfan þik!

7. Þann gel ek þér annan,
ef þú árna skalt
viljalauss á vegum:
Urðar lokur
haldi þér öllum megum,
er þú á smán sér.

8. Þann gel ek þér inn þriðja,
ef þér þjóðár
falla at fjörl*á*tum:
Horn ok Ruðr
snúisk til heljar *h*éðan,
en þverri æ fyr þér.

9. Þann gel ek þér inn fjórða,
ef þik fjandr standa
görvir á gálgvegi:
hugr þeim hverfi
til handa þér,
ok snúisk þeim til sátta sefi.

10. Þann gel ek þér inn fimta,
ef þér fjöturr ver*ðr*
borinn at boglimum:
leysigaldr læt ek þér
fyr legg of kveðinn,
ok stökkr þá láss af limum,
en af fótum fjöturr.

11. þann gel ek þèr inn sètta,
ef þú á sjó kemr
meira en menn viti:
lo*pt* ok lögr
gangi þèr í lúðr saman
ok ljái þèr æ friðdrjúgrar farar.

12. þann gel ek þèr inn sjaunda,
ef þik sœkja kemr
frost á fjalli há:
hræva kuldi
megit þínu holdi fara,
ok haldi *þ*èr líkn at liðum.

13. þann gel ek þèr inn átta,
ef þik úti nemr
nótt á niflvegi:
*því at firr megi þèr
til meins gӧra
kristin dauð kona.

14. þann gel ek þèr inn níunda,
ef þú við inn naddgӧfga
orðum skiptir jötun:
máls ok mannvits
sè þèr á munn *ok* hjartu
gnóga of gefit.

15. Far þú nú æva,
þars forað þykkir!
ok standit þèr mein fyr munum;
á jarðföstum steini
stóð ek innan dura,
meðan ek þèr galdra gól.

16. Móður orð
ber þú, mӧgr, heðan
ok lát þèr í brjósti búa!
*æ g*nóga heill
skaltu of aldr hafa,
meðan þú mín orð of mant.

FJÖLSVINNSMÁL

eða

SVIPDAGSMÁLA BROT HIT SÍÐARA.

1. Utan garða
sá hann upp um koma
þursa þjóðar sjöt:*
„Hvat er þat flagða,
er stendr fyr forgörðum
ok hvarflar um hættan loga?

2. Hvers þú leitar,
eða hvers þú á leitum ert,
eða hvat viltu, vinlauss! vita?
*úrgar brautir
árna þú aptr héðan!
áttattu hér, verndarvanr! veru.“

3. „Hvat er þat flagða,
er stendr fyr forgarði
ok býðrat líðöndum löð?
sœmdarorða lauss
hefir þú, seggr! of lifat,
ok haltu heim héðan!“

4. „Fjölsviðr ek heiti,
en ek á fróðan sefa,
þeygi em ek míns mildr matar;
innan garða
þú kemr hér aldregi,
ok dríf þú nú, vargr, at *viði*!“

5. „Augna gamans
fýsir aptr fán,
hvars hann getr svást at sjá;
garðar glóa þykkj*umk*
of gullna sali,
hér mundak eðli una.“

6. „Segðu mér *it sannasta*:
hverjum ertu, sveinn! of borinn?
eða hverra ertu manna mögr?“
„Vindkaldr ek heiti,
Várkaldr hét minn faðir,
þess var Fjölkaldr faðir.

7. Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hverr hér ræðr
ok ríki hefir
eign ok auðsölum?“

8. „Menglöð of heitir,
en hana móðir of gat
við Svafrþorins syni;
hon hér ræðr
ok ríki hefir
eign ok auðsölum.“

9. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat sú grind heitir,
er með goðum sáat
menn it meira forað?“

10. „Þrymgjöll hon heitir,
en hana þrír gerðu
Sólblinda synir;
fjöturr fastr verðr
við faranda hvern,
er hana hefr frá hliði."

11. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat sá garðr heitir,
er með goðum sáat
menn it meira forað?"

12. „Ga*ts*tropnir heitir,
en ek hann görvan hefk
ór Leirbrímis limum;
svá hefik studdan,
at hann standa mun
æ meðan öld lifir."

13. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat þeir garmar heita,
er gí*frari hefk*
önga fy*r*r *í* lönd*um* li*tit*?"

14. „Gífr heitir annarr,
en Geri annarr,
ef þú vilt þat vita,
verðir *hliði fyr*,
er þeir varða,
unz rjúfask regin."

15. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt sè manna nökkut,
þat er megi inn koma,
meðan sókndjarfir sofa?"

16. „Missvefni mikit
var þeim mjök of lagit,
sí*z* þeim var varzla vituð;
annarr of nætr sefr,
en annarr of daga,
ok kemsk þ*ví* vætr, ef þ*ar* kem*r*."

17. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt sè matar nökkut,
þat er *þeim* menn *ge*fi,
ok hlaupi inn, meðan þeir eta?"

18. „Vængbráðir tvær
liggja í Viðofnis liðum,
ef þú vilt þat vita:
þat eitt er svá matar,
at þeim menn of *ge*fi,
ok hlaupi inn, meðan þeir eta."

19. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat þat barr heitir,
er breiðask um
lönd öll limar?"

20. „Mímameiðr hann heitir,
en þat *manngi veit*,
hvers hann af rótum renn;
við þat hann fellr
er fæstan varir;
*fell*irat hann eldr nè járn."

21. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat af móði verðr
þess ins mæra viðar,
er hann *fell*irat eldr nè járn?"

22. „Út af hans aldni
skal á eld bera
fyr kelisjúkar konur:
utar hverfa
þ*az* þær innar skyli,

sá er hann með mönnum
mjötuðr."
23. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat sá hani heitir,
er sitr í inum háva viði,
allr hann við gull glóir?"
24. „Viðofnir hann heitir,
en hann stendr veðrglasi
á meiðs kvistum Míma;
einum ekka
þr*y*ngr hann örófsaman
Surt *ok* Sinmö*ru*."
25. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt sè vápna nökkut,
þat er knegi Viðofnir fyrir
hníga á Heljar sjöt?"
26. „*L*ævateinn *hann heitir,
en hann gerði Loptr rý*n*inn
fyr nágrindr neðan;
í se*i*gjárns keri
liggr hann hjá Sinmöru,
ok halda njarðlásar níu."
27. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt aptr kemr
sá er eptir ferr
ok vill þann tein taka?"
28. „Aptr mun koma
sá er eptir ferr
ok vill þann tein taka,
ef þat fœrir,
er fáir eigu,
eiri aurglasis."
29. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt sè mæta nökkut,
þat er menn hafi,
ok verð*i* því in fölva gýgr
fegin?"
30. „Ljósan ljá
skaltu í lúðr bera,
þann er liggr í Viðofnis völum,
Sinmöru at selja,
áðr hon söm telisk
vápn til vígs at ljá."
31. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat sá salr heitir,
er slunginn er
vísum vafrloga?"
32. „*L*ýr hann heitir,
en hann lengi mun
á brodds oddi bifask;
auðranns þess
munu um aldr hafa
frètt eina fírar."
33. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hverr þat *gólf* görði,
er ek fyr garð sák
innan ásmaga?"
34. „Uni ok Íri,
Bari ok *Ja*ri,
Varr ok Vegdrasill,
Dori ok Ori;
Dellingr at var þar
liðskjálf*ar* loki."
35. „Segðu mèr þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:

hvat þat bjarg heitir,
er ek sė brúði á
þjóðmæra þruma?“
36. „*Lyf*jaberg þat heitir,
en þat hefir lengi verit
*sjú*kum ok *sárum* gaman:
heil verðr hver,
þótt *hél*sótt hafi,
ef þat klífr, kona.“
37. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvat þær meyjar heita,
er fyr Menglaðar knjám
sitja sáttar saman?“
38. „Hlíf heitir,
önnur Hlíf*þrasa*,
þriðja Þjóðva*ka*,
Björt ok Blíð,
Bl*auð* *ok* Fríð,
Eir ok Aurboða.“
39. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt þær bjarga
þeim er blóta þær,
ef görask þarfar þess?“
40. „*Bjarga svinnar*,
hvar er menn blóta þær
á stallhelgum stað;
eigi svá hátt forað
kemr at hölda sonum,
hvern þær ór nauðum nema.“
41. „Segðu mér þat, Fjölsviðr!
er ek þik fregna mun
ok ek vilja vita:
hvárt sė manna nökkut,
þat er knegi á Menglaðar
svásum armi sofa?“
42. „Vætr er þat manna,
er knegi á Menglaðar
svásum armi sofa:
nema Svipdagr einn,
hánum var sú in sólbjarta
brúðr at kván of kveðin.“
43. „Hrittu á hurðir,
láttu hlið rúm!
hėr máttu Svipdag sjá;
en þó vita far,
ef vilja muni
Menglöð mitt gaman!“
44. „Heyrðu, Menglöð!
hėr er maðr kominn,
gakk þú á gest sjá!
hundar fagna,
hús hefir upp lokizk,
hygg ek, at Svipdagr sė.“
45. „Horskir hrafnar
skulu þėr á hám gálga
slíta sjónir ór,
ef þú þat lýgr,
at hėr sė langt kominn
mögr til minna sala.
46. Hvaðan þú fórt,
hvaðan þú för görðir,
hve þik hėtu hjú?
at ætt ok nafni
skal ek jartegn vita,
ef ek var þėr *at* kván of kveðin.“
47. „Svipdagr ek heiti,
Sólbjartr hėt minn faðir,
þaðan rákumk vin*d*kalda vegu;
Urðar orði
kví*ði* engi maðr,
þótt þat sė við löst lagit.“
48. „Vel þú nú kominn!

hefik minn vilja beðit,
fylgja skal kveðju koss;
forkunnar sýn
mun flestan glaða,
hvars hefir við annan ást.

49. Lengi ek sat
Lyfjabergi á,
beið ek þín dœgr ok daga;
nú þat varð,
er ek vætt hefik,
at þú ert *kominn, mögr! til minna sala.

50. Þrár hafðar
er ek hefi til þíns gamans,
en þú til míns munar;
nú er þat satt,
er vit slíta skulum
ævi ok aldr saman.“

ANMÆRKNINGER.

Vspá. Den her gennemførte ordning af versene er motiveret af Bugge i hans udg. s. 33—42.

— 1^1 Måske egentlig: Heiði hétu, så hana først er indkommet, efter at versefølgen var forstyrret; dette kunde da være digtets rette begyndelse. B.

— 1^{5-6} Sål. H (seid hon hvars hon kunni seid *hon* hugleikin), medens R har: seið hon kun*ni* seiþ ho*n* leiki*nn*. B bemærker med rette: „seið må i begge linjer være samme ord“, hvorfor han følger H, hvor seið på begge steder bliver udsagnsord, medens det i R står i l. 5 som navneord, i l. 6 som udsagnsord. Senere (i tillæg og rettelser) foreslår B fra R at låne hankønsendelsen i leikinn og læse hugleikinn med underforståelse af seið som objekt for udsagnsordet seið, altså: seið hon hugleikinn [seið], ligesom i Hym. 28; at róa kröpturligan [róðr] og lign. — Men, dersom ellers hugleikinn kan være et passende tillægsord til seiðr, saa turde R dog være nærmest ved det rette, så at kun hon efter seiþ i l. 6 er en skrivfejl (for hug), som var let forklarlig på grund af det rigtige hon efter seið i l. 5, så at seið altså egl. på begge steder er navneord og ikke udsagnsord; de to linjers rette form altså egl. denne:

seið hon kunni,
seið hugleikinn. G.

Vspá 3^9 *fyr* (efterdi spjöll spaklig ok spá ganda umulig kan være noget, som Odin giver volven, men netop må være det, som han kræver og får af hende) G, fe R. — B har senere gjort dette forslag til versets restitution:

Valdi henni Herföðr
hringa ok men,
fé *ok fjöld meiðma,*
at hon fræði segði,
spjöll spaklig
ok spá ganda;
sá hon vítt ok um vítt
of veröld hverja.

— 5^7 mjötvið (R: miot uið, H:

miǫtviðr), mon ikke: mjötuð? (jfr. anm. t. v. 50). G.

Vspá 8^{7}-^{10} stå i denne orden i **S**, i **R H** stå l. 7—8 efter l. 9—10.

— 12^{6} drótt *um* **S**, drotin **R**, drott*ir* **H**.

— 17^{5} þeim **H**; rettere dog måské þeir **R**.

— 20^{1} þr*ír* udgg., þriar **R H**.

— 24^{1}-^{9} *Veit . . . fólgit* B.

— 25^{6} aurgum (**R**: avrgo*m*, **H**: ǫrgu*m*) vil B nu læse örgum = örðgum ɔ: med strid foss. (Jfr. Lokss. 48^{4}.)

— 28^{4} vígsk*á* E, uigspá **R**, vig spa **H**.

— 28^{5} borðveggr (**H**), rettere vel: borðvegr (**R**). E. Jfr. Fritzners Ordbog.

— 32^{9} blóðgum, B gætter nu på bláðgum af et *bláðugr: herlig, salig.

— 32^{6} völlu*m* udgg., vollo **R**.

— 33^{2} m*jór* R, m*er* **R**.

— 37^{6}, 42^{8}, 47^{8}, 53^{8}, 58^{8}, 63^{8} römm (**R**: ravm, **H**: rǫm*m*), mon ikke (med R): rau*n*, prøvelse, trængsel, el. et andet navneord af lignende bemærkelse (og da komma efter forrige linje)? ti sigtíva ragna rök er en slem pleonasme. G.

— 42^{5}-^{8}, 53^{5}-^{8}, 58^{5}-^{8}, 63^{5}-^{8} G. (Det er netop det sidste halvvers, der tjener til at afslutte hvert afsnit af Ragnaroks-besyngelsen og at vise fremad til det næste; og det har måské også været skrivernes mening, at verset skulde indføres hélt på alle disse steder; overalt, hvor hdskr.ne have det efter den første gang, er det kun antydet: **R** 46 har: Geyr nv g., **R** 55: Geyr n.; **H** 36 ender med f. for freki, **H** 42 og 47 med m. for mun; kun **H** 51 når lige til r. for renna).

Vspá 44^{3} svört v*er*ða **S**, svart v*ar* þa **R**.

— 44^{4} *um* **S**, of **R**.

— 45^{4} For **H**'s nyere form Egðir bör foretrækkes **R**'s ældre form Eggþér. B.

— 45^{6} For gaglviði (**H**) er måské **R**'s gálgviði at foretrække. B.

— 47^{3} *ek* G, ho*n* **R**.

— 49^{4} *'ru* G.

— 50^{2} mjötuðr forstås alm. om træet Yggdrasill (= mjötviðr i v. 5, dersom ellers ikke også dér bör læses mjötuð), og kyndisk forklares af at kynda som „antændtes, kom i brand"; og på denne forståelse af denne ene linje grunde da atter nutidens mytologer det oldnordiske dogme, at Yggdrasill skulde brænde i Ragnarok, — endskönt vi straks efter i v. 51 have det stående skælvende og knagende, og endskönt det må være det samme som Mímameiðr, Hoddmímis holt, i hvis løv stammeparret til den nye menneskeslægt Líf og Lífþrasir over-

leve forstyrrelsen, og det måské også er det, og ikke, som Snorra-Edda mener, Midgårdsormen, der forstås ved máttigr moldþinurr i v. 65.

Mon ikke snarere mjötuðr her i sin alm. bemærkelse som guden (oldeng. og oldsaks. meotod, metod), egl. skabberen, skæbne-bestemmeren, her brugt om Hemdal, som kyndisk (rettere vel nutid: kynnisk) at horni = kynnisk horni, kynnisk við horn ɔ: kendes ved, genfinder sit Gjallarhorn, der ifølge v. 25 har været skjult under det hellige træ, og som Mims sönner måské nu have fået fingre i, men som Hemdal da genfinder, løfter höjt og blæser i til stævne? G.

Vspá 51^{5} allir, sål. **H**, måské: *ha*lir (jfr. 56^{7})? Bergmann.

— 54^{7} niðfölr (**H**) eller nefföIr (**R**).

— 60^{2} *neðan* B (senere frafaldet), . eð . . **H**.

— 60^{7-8} måské at udfylde: vargs át*tungi* Viðars *bróðir* GB.

— 61^{2}. Herefter har **R** to linjer: ge*ngr* oþins so*nr* vid ulf vega, først udviste af N. M. Petersen.

— 61^{8} *orm* M, h*ann* **R**.

— 61^{9-10} stå i **R** mellem l. 4 og 5 og have i **H** haft samme plads (dér kán nu af hele verset kun læses . . . munu halir al . . . . . ydia . . .), men i **S** følge de efter l. 7—8.

Vspá 65^{1} Finnask (**R**), rettere: Hittask (**H**); jfr. v. 10. B.

— 65^{3-4} Måské: ok u*nd* moldþinur mátk*um* dœma (jfr. anm. t. Vspá 50). G.

— 67^{5} ok Baldr (som både **R** og **H** have) måské med R at udslette. G.

— 70^{5-8} *semr* . . . *skulu* papirshåndskrifter.

Vegt. 3^{4} gó *um* B, golv **A**.

— 9^{2} hróðrbarm er nok ikke Misteltenen, men = Baldr; jfr. höfuðbaðmr (barmr), ættbaðmr (barmr), hróðrsonr, hróðrbarn, hróðmögr; þinnig = hinnig ɔ: til Heljar. G.

— 11^{1} *Vala* B.

— 12^{7-8} måské at omsætte: ok á hálsa verpa himin*s* skautum. G.

— 13^{2} *vætta* G, hvgða **A**.

— 14^{5} *unz* K, *ær* **A**.

— 14^{7} ragna G, ragnarǫk **A**.

Þryms. 9^{8} unz K, *oc* v*nz* **R**.

— 9^{9} hann þat K, *þat* h*ann* **R**.

— 13^{7} verða (*ver*þa **R**) måské: varða, ejef. fl. af vörð, kvinde. G.

— 19. Denne strofe er vel egenlig en sammensmeltning af to: ett brudstykke l. 1—4, hvortil første versehalvdel er tabt, og én fuldstændig strofe, som begynder med Lètu und hánum; jfr. v. 15—16. B.

— 20^{1} *þat* K.

— 20^{5} tv*ær* B, tvav **R**.

Þryms. 22[5] fœra B, foriþ **R.**
— 27[8] *eldr of* R.
Hým. 32[8] *því er ek áðr of hét* B, þv ert avlþr of hęt **R**, þv ær ǫldr of hæitt **A.**
— 35[1] Fórut Gunnarr Pálsson, Fóro **RA.**
— 37[5] *skœrr* B, scirr **R**, skirr **A.**
— 37[6] *beini* E, banni **RA.**
Lokas. 14[1] *fyr* udgg., þyr **R.**
— 14[3] og 33[6] kominn synes på begge disse steder at være frådt isteden for et andet ord af samme beskaffenhed og betydning, men begyndende med én selvlyd, der kunde danne stavrim med Œgis og inn. G. — Måske orðinn? **B.**
— 14[6] *lyki* [rettere vel: lyka] R, litt **R.**
— 19[6] fjörg *öll* E, fiorg vall **R.** (frjá beholdes, og Gefjons ord, der siges for at berolige, ikke for at ophidse Loke, da at forstå således: Lopt véd ikke, at man kun gör löjer med ham, og at alle guderne dog have ham kær. G.)
— 23[7] *bǫrn of* (som i v. 33[7]) R.
— 24[1] *síða* Gunnarr Pálsson, síga **R.**
— 31[3] *myni* udgg., mý **R.**
— 31[4-5] have vel oprindelig lydt:
reiðir 'ru þèr æsir,
reiðar 'ru þèr ásynjur;
jfr. Skírn. 33. B.
— 32[4] *siz þik* R, sitztv **R.**
— 32[5] *stóðu* B, siþo **R.**
— 33[1] vá lítil G, válitit **R.**
— 34[3] *gísl* udgg., gils **R.** (Isteden for af dette vers at lave en ny myte om, at Njord, der jo opholdt sig som gissel hos aserne, også engang skulde været sendt østerud som gissel fra dem, forstår jeg her at goðum i alm. betydn. som til guderne, og austr héðan [om det ellers er rigtigt, så þú skal bære hovedstaven] som: her østfra; ti Aserne vare jo ikke hjemme, men i besøg hos Øge, hvis bolig sagtens tænktes nærmere ved jættehjem og ved solens opgang, altså østlig for Asgård. — Loke lader altså Njord høre, at han ikke er nogen født as, men en fremmed og fange, på hvis tidligere liv der også er noget at sige. [Den naturlige tydning af andet halvvers er vel denne: elvene gyde deres vand i havet.] Njord svarer, at er han end selv fremmed i Asgård, så har hans sön Frø dog hjemme dèr og agtes for den ypperste af aserne. G.)
Lokas. 36[6] *vánu* G, óno **R.**
— 39[5] í böndum er sikkert fejl, da stavrimet fattes, måske for: í öngum (ɔ: i klemme). B.
— 43[3] *sællikt* B, sellict **R.**
— 43[4] *mylda* E, mavlþa **R.**
— 44—45. Mon vi ikke her skulde have en gennemsigtig allegori, så at denne Frøs hidsige tjener Byggvir skulde

være nær i slægt med den skotske „Allan Mault“ og hans engelske frænde „Sir John Barleycorn,“ hvem bønderne, efter den gamle drikkevise, sloge ihjel og grove ned i jorden med plovjærn, men som, da det blev varmt i vejret, stod op igen og fik skæg på hagen, gennemgik på ny en række af lidelser: ved den hvasse le, den tunge plejl, den hårde møllesten, men endte dog som en mægtig herre, der besejrede de största helte og vandt alle kvindehjærter? Denne herre er jo bygget, der ender som gódt gammelt øl. — Loke lader her Frøs tjener høre, at han altid skriger under kværnen og suser for Frøs øre, og Byggvir siger selv, at man kalder ham bráðr (hidsig, berusende), og at derfor er han her så rask på det: at drekka Hropts megir allir öl saman. Hans skidne kvinde Beyla er da måske skummet. G.

Lokas. 47^2 *ert* udgg., er **R**.

— 48^4 aurgu (avrgo **R**) at læse örgu = örðgu o: med ret rygg (Jfr. Vspá 25). B.

— 52—53. Navnet Sif i prosaen fattes i **R**, først indsat af N. F. S. Grundtvig.

— 53^6 vammalausa; Gunnarr Pálsson, vammalavsóm **R**.

— 58^1 *burr* udgg.

S. 25 b, l. 11 f. n. *síns* udgg.

— — *Vala* (jfr. Vspá 35) G, nara **R**.

— l. 1 f. n. landskjálptar udgg., landsciaptar **R**.

S. 26 a, l. 7 *Ferjukarlinn* B, hann **R**.

Hárb. 12^{2-3}. Sål. B, forþa fiorvi mino fyr slicom sem þv ert **R**.

— 13^2 *dögurð* B, avgur **R**.

— 22^4 *þá* udgg.

— 29^6 måské: gagni urðut þeir lítt fegnir (þó efter þeir, som også fattes i **A**, udslettes). B.

— 36 *þá* udgg.

— 40^2 måské görði (gorðiz **R**, gerðiz **A**) og görði gnæfa = lèt gnæfa. G.

— 44^1 *ýtum* B, monnom **R**, fattes i **A**.

— 44^3 *haugum* B, skavgvm **A**, scogom **R**.

— 45^3 *hauga* B, scoga **R**, skoga **A**.

— 48^1 *hór* G, hó **R**, ho **A**.

— 52^3 *farhirði* B, fehirði **R**, fæ hirði **A**.

Skírn. 1^2 *skyntu* G, *ac* gace **RA**.

— 7^2 *manni* G, enn mann **R**, ænn manni **A**.

— 10^4 þursa þjóðar *til?* B.

— 12^3 *maðr á mars baki* G. (Jfr. v. 15 og vers i Hervararsaga Fas. I, 492.)

— 15. B har tænkt sig, at det tabte halvvers kan have lydt som så:

andspillis þurfi
læzk inn ungi mögr
góðrar meyjar Gymis.

Skirn. 21[6] hverja R, hverio **R**.
— 31[3] eða M, eþ **R**.
— 31[5] mörna G, morni **R**. (Jfr. v. 14: hlym hlymja, Hárb. 1—2: sveinn sveina, karl karla, Hyndl. 1: mær meyja, rökkr rökkra, Guðr. II, 1: mær meyja.)
— 39[5] Njarðar udgg., niarþa **R**.
Vafþr. 3[2] freistaðak B, freistaða **R**.
— 3[3] *um* B.
— 11[6], 13[6], 14[3] *of* R, *oc* **R**.
— 12[5] *H*reiðgotum Müllenhoff, reiðgotom **R**.
— 24[3] *ef* B, *oc* **R**.
— 27[4-6] *er . . . faðir* G. (Sn. Edda I, s. 82: „Svásuðr heitir, sá er faðir sumars er, ok er hann sællífr, svá at af hans heiti er þat kallat svásligt, er blítt er. En faðir vetrar er ýmist kallaðr Vindlóni eðr Vindsvalr, hann er Vásaðar son, ok váru þeir áttungar grimmir ok svalbrjóstaðir, ok hefir vetr þeirra skaplyndi.")
— 31[4-6] efter **S**, fattes i **RA**. B vil nu foretrække læsemåden i **W** af l. 4—5:

þar órar ættir
kómu allar saman.

— 32[4] gat, bedre vel: *um* gat. B.
— 34[2] *svinnan* for fróðan (**RA** have kun: f.), Bergmann.
— 38[5] *til Nóatúna*? B. (*á Nóatúnum* R.)
— 41[1] ein*h*erjar **S**, eins hæriar **A**.
— 43[6] og [8] senere tilkomne, så l. 7 er den ægte selvrimende slutlinje? G.

Grímnismál. Dette digt har vistnok, således som det foreligger, modtaget adskillige tillæg af løse vers fra andre beslægtede kvad, og dets versefølge er noget forstyrret. Dels med, dels imod N. M. Petersen og Lüning, antager jeg den rette ordning af de dette digt oprindelig tilkommende vers at kunne være denne: v. 1—4, 24, 5—10, 21—23, 25—26, [27—28?], 18—19, 36, 20, 11—17, 42, 45—48, 50—54. G.

Grímn. 17[4] *h*lezk B, lęzc **R**, læz **A**.
— 17[5] *á* mars ba*k* B, af mars baki **RA**.
— 17[6] *at* udgg., *oc* **RA**.
— 25[2] og 26[2] Herjaföðrs bör stryges. B.
— 26[2] höllu á B, ahavllo **R**, a hællv **A**.
— 33[4] *heitir einn* R.
— 33[5] *annarr* R.
— 37[6] ísarnkul (af kul: kuling, blæst, stemmende med forståelsen i Sn. E.: „undir bógum hestanna settu guðin tvá vindbelgi at kœla þá". B vil læse ísarn kól og forstå kól som tillægsord; men „de kolde jærn" måtte vistnok betyde våben: spyd eller pile) G, isarn kol **RA**, isarncol **S**.
— 44[9]. Herefter tilföjer **A**: ænn Brimir sverða.
— 47[4] Böleygr B, Baleygr **RA**.
Alv. 4[6]. Denne linje forvansket; kanské er det rette: sá einn,

er gjöf er at með goðum: (jeg) den eneste, hos hvem gaven er (at få) blandt guderne, d. e. den eneste af guderne, som kan bortgifte hende til dig. B.

Alv. 5^{4} For fjarra fleina bör læses fjarrafleina, ejef. fl. af fjarrafleinn: en vidt omstrejfende person. B.

— 6^{4} skal*attu* K, *sca*ltv **R**.

— 9 efter papirshdskrr.

— 11^{2} á*s*um udgg., alfo*m* **R**.

— 12^{5} *inn hvar*kendi G, erakendi **R**.

— 14^{4} *hve sá* B, hv*e*rso **R**.

— 14^{5} er B, sa er **R**.

— 19^{1} heit*a* B, h. (= heitir) **R**.

— 23^{8} vin*ds*lot R, vi*nz*flot **R**.

— 27^{4} frek*a* G, frekan **R**.

— 29^{2} fa*x* udgg., far **R**.

— 29^{8} hlí*ð*þang udgg., hliþa*ng* **R**.

Háv. 12^{8} son*um* R, sona **R**.

— 14^{4} baztr at rette til bazt. B.

— 21^{6} má*l* R, mals **R**.

— 22^{1} *Ósæ*ll B, vęsall **R**.

— 22^{6} er*a* R, er **R**.

— 26^{8} vá måské fejl f. rá (egl. vrá) ɔ: vrå. Gudbr. Vigfússon. B.

— 27^{1} *maðr* udgg.

— 32^{2} vir*ð*i K, *vi*riþi **R**.

— 33^{8} *nè án* B, ne*ma* **R**.

— 35^{1} *skal* K.

— 36^{2} og 37^{2} *búkot* for lítit? B.

— 39^{5} *gjöflan* M.

— 50^{8} hlýra*t* udgg., hlyrar **R**.

— 58^{1} ri*sa* udgg., ri **R**.

— 60^{8} mjöt K, miotvðc **R**.

— 65^{1-8} efter papirshdskrr.

Háv. 70^{2} *en sè ó*lifðum R, *oc* s*ę*l lifðo*m* **R**.

— 75^{8} *af aurum* G, aflavðro*m* **R**. (Jfr. Sólarljóð 34:
ljósir aurar
verða at löngum trega,
margan hefir auðr apat.)

— 80^{1} er måské senere tilkommet, så verset egl. begynder med l. 2: Er þú .... B.

— 86^{8} eð*a* K, eð **R**.

— 87^{5-8} efter papirshdskrr.

— 94^{4} horsk*um* udgg., horsca*nn* **R**.

— 100^{6} *sá* G, *sva* **R**.

— 102^{9} vætk*i* R, vętkis **R**.

— 112^{2}, 113^{2} *en* R, at **R**.

— 125^{6} við þèr verra B (senere frafaldet), þ*er* viþ v*e*rra **R**.

— 129^{9} þi*k* Finn Magnusen, þit*t* **R**.

— 131^{10} *þik* R.

— 133^{1-8} efter papirshdskrr.

— 135^{6} hrök*kv*ir for hrekir (hrǫkir **R**)? G.

— 137^{3-6} efter papirshdskrr.

— 139^{1} *h*èldu („underholdt, ernærede") for seldu? G.

— 140^{8} Bölþor*ns* **S**, Bavlþórs **R**.

— 142^{9} Dáinn er en dværg, ingen alf, og navnet bör sagtens begynde med en selvlyd, så linjen bliver selvrimende; v. 142 er da et ljóðaháttr's halvvers med stærkt galdralag: ikke mindre end ti selvrimende slutlinjer. G.

— 142^{11} Alsviðr R, Asvidr **R**.

— 145^{2} kon*r* for kona? G.

Háv. 149[1] *si* R.
— 151[2] loga bör tages til næste linje. B.
— 154[5] *þær villar* Pfeiffer, *þeir villir* **R**.
Rigsm. 2[1-2] bör udslettes. G.
— 2[8] *at arni* R, *af aarni* **W**.
— 2[9] Edda udgg., ellda **W**.
— 7[3-5] *klárum* . . . *ok*. (De to sidste i dette vers manglende linjer have da vel omtalt hans öjne; jfr. v. 21[6], 35[7-8]). G.
— 8[4] *kartnegl ljótir* G. Bedre B: kartnir negl.
— 9[1-2] stå i **W** mellem v. 7 og 8, flyttede af B.
— 14[9-10] stå i **W** mellem v. 16 og 17, flyttede af B. — En senere heldig tanke af B er den, at de to linjer kanské burde slutte sig til 14[5-6] og ende verset; 14[7-8] begynde da næste vers, som derved bliver fuldstændigt.
— 17[3-6], 18, 19[1-2] tilföjede af B.
— 19[4] *rézk* B, reð **W**.
— 20[3-4] *gekk* . . . *brautar* B.
— 32[2] fulla *skutla* R, skutla fulla **W**.
— 32[4] *senn* G. (*sufls* B.)
— 32[5] ok bör udgå: Guðbrandr Vigfússon.
— 33[3] *hann* B, Rigr **W**.
— 33[5-8] *meirr* . . . *salkynna* B.
— 40[1] Óku *ærir* B, okum *ærir* **W**.
— 40[5] mey *átti* B, mætti **W**.
— 40[6] *mjóva í garði* G, miof-ingarði **W**. (*mjó-fingraða* B.)
Rigsm. 40[7] *hvíta ok horska* B, hvitri ok horskri **W**.
— 40[8] *hét sú* R, Hetu **W**.
— 48[2] *á* K.
— 48[7] *hjörum bregða* B.
Hyndl. 2[1] Herjaföðr udgg., herians faudur **F**.
— 2[4] verð*ungu* N. M. Petersen, verdugum **F**.
— 3[1] *sumum* G, sonum **F**.
— 4[3-4] måské egenlig:
at hann *era* við þik
einarðar latr. G.
(at *hann* æ vid þik einart latti el. laati **F**.)
— 6[3] *villir* þú *augu*? B. (visar þu augum **F**.)
— 8[6] bör formentlig læses góðum og ikke goðum; jfr. Sig. III, 58: góðra nökkurum. G.
— 10[5]. Skulde í nýju kunne stå i betydning af: ved nymåne? rauð (hörg) blóði trænger ikke til noget í. G.
— 11[7] *hvat er Öðlinga*, udgg.
— 13[6] Fr*iund* B, Friaut **F**.
— 14[6] fra*mir* gerði? B. (*framir* garda **F**.)
— 15[3] *vár* udgg.
— 15[6] kvenn*a* B, *quinna* **F**.
— 17[3] hennar må, hvis det er rigtigt, vise tilbage til Álmveig i v. 15, og i så fald bliver det en nærliggende formodning, at hele v. 16 har trængt sig ind på en urigtig

plads. Er dette så, og har så endvidere netop denne versefølge i Hyndl. givet anledning til hele det urimelige æventyr i Snorres Edda og Fundinn Noregr om de atten sönner af Skjoldungen Halvdan, hvoraf der blev både Skjoldunger og Skilvinger, Ynglinger og Ylvinger o. s. v., så slippe vi på en meget simpel måde ud af et slemt vildrede (jfr. Udsigt over den nord. oldtids heroiske digtning, 1867, s. 13—14). — Det kunde også tænkes, at hennar var fremkommet ved en urigtig læst forkortelse for Hálfdanar; også i dette tilfælde slutter v. 17 sig så nöje til v. 14—15, at v. 16 synes rettest at måtte være borte. — Måské da hele dette vers i grunden kun er en nydannelse efter v. 11. G.

Hyndl. 17⁴ sækonungs (ikke Sækonungs). M.

— 17⁷ varðar B, vardi **F**.

— 20¹ Nanna udgg., Manna **F**.

— 20⁷-⁸ [= 25¹-²] bör udslettes. G.

— 22⁹ *harðskafi* B, ardskafui **F**.

— 23¹-² *Hervarðr* . . . *Angantýr* M.

— 24¹ *Austr í Bólm* B, Ani omi **F**.

— 28⁴ sonr udgg., sonar **F**.

— 28⁵ djúpúðga? B.

— 28⁸. For F's Randvers bör med B optages den ældre form Randvés.

Hyndl. 29⁹-¹⁰ bör udgå på dette sted, da v. 29-44 (ɔ: Völuspá hin skamma) intet har med Ottars ættelængd at göre. G.

— 30⁴ Gýmis udgg., Geymis **F**.

— 30⁹ skrautgjarn? K.

— 31⁴ *lengra* udgg., fleira **F**.

— 33⁵ *seiðberendr* **S**, skilberendr **F**.

— 35⁶ nad*dg*öfgan E, nadbaufgann **F**.

— 36³-⁴ *vörumk* . . . *lengra* B.

— 39³-⁴ *vörumk* . . . *lengra* udgg.

— 41⁴ konu udgg., komu **F**.

— 42⁸ rögn Martin Hammerich, regn **F**. (Verbet þrjóta taler dog for, at regn er det rette. B.)

— 43⁶ stórúðgastan (jfr. Hárb. 15)? G.

— 43⁷-⁸. B har vist ret i at læse:
Sif sifjaðan,
sjötum görvöllum,
„ved hellige bånd knyttet til Sif og til alle folk."

— 45² gelti (**F**: gellti) bör ikke, som alle udgg. have villet, ændres til gosti; det er galten, der egl. er Ottar, som skal have huskedrikken. G.

— 45⁵ þessar K, þersa **F**.

— 46¹ *braut* udgg., burt **F**.

— 47¹ Óði B, ædi **F**.

— 47³ þér Guðbrandr Vigfússon. þeir **F**.

— 47⁷-⁸ *sem* . . . *fari* udgg.

— 48² *af* *udgg.*, af **F**.

Hyndl. 48^{3-4} svá at þú *æva* kemsk *út* héðan? B.

— 48^{4} *braut* M, burt **F**. — Efter denne linje har **F**: hleypr þu edlvina; det herved antydede halvvers først (offenlig) udvist af Lüning.

— 50^{3} brúð*r* udgg., brud*ir* **F**.

S. 73 a, l. 14 *H*löðvés G, Lavðvé*ss* **R**.

— l. 15 og 20 ál*m*vítr, Ál*m*vít*t*ar G, alvitr, alvitrar **R**. [álmvítr (Völ. 1, 3, 11; Hund. II, 25) o: valkyrje = hjálmvítr og sárvítr (Hund. I, 60) fólkvítr (Fáfn. 43) = álmdrós, geirvíf, skjaldmær, málmgná, sverða snót, dís dreyra svells, sigfljóð, sigrmær, óskmær, vígdís, valdrós, valfreyja, valkyrja, valmær osv. (jvfr. navne som Álmveig, Hjördís, Oddrún, Guðrún, Sigrún, Brynhildr, Geirhildr osv.). — vítr (for víttr) gf. vítt, fl. vítr (for víttr) = vættr, got. vaihts, oht. oeng. wiht; m. h. t. selvlyden jfr. víg = got. vaihjo, sía (sjá) = got. saihvan, tíu = got. taihun; m. h. t. böjningen jfr. Lyngby i filolog. tidsskr. VI, s. 38 ff.]

Völ. 1^{3}, 3^{9} ál*m*vítr unga*r* G, alvitr vnga **R**.

— 2^{8} systr*a* G, syst*ir* **R**.

— 2^{10} *Völ*undar udgg., onondar **R**.

— 4^{2} ve*ð*reygr Guðbrandr Vigfússon, vegreygr **R**.

— 4^{3-4} *Völundr* . . . *veg* B.

Völ. 5^{1} skrei*ð* udgg., screiþr **R**.

— 6^{2} li*ð*bauga? B.

— 7^{5} *fóru* udgg., v*or*o **R**.

— 10^{7} *lér* K, hár **R**. (Måské med Guðbrandr Vigfússon at læse: há*tt* brunn hrísi *h*allþurr fura.)

— 11^{7} ál*m*vítr G, alvitr **R**.

— 13^{8}. Denne linje vistnok forvansket. G.

— 16^{1-3} *Úti* . . . *ok* B.

S. 75 a, l. 11 gull*h*ring G, gvllring **R**.

— l. 14 Völundr kvað med v. 17—18 står i **R** efter v. 19 og det påfølgende prosastykke, umiddelbart foran v. 20; omstillingen er foreslået af B.

Völ. 19^{1}. B antager for tillægsordet ámunr her og i Hund. II, 11 betydningen: lig, lignende.

— 21^{2} „adýr siá" vistnok forvansket. G.

— 24^{1} kallað*i* udgg., kallað **R**.

— 25^{4} l*a*gði udgg., logþi **R**.

— 27^{3} efter papirshdskr.

— 29^{5-8} have vel oprindelig dannet et helvers sammen med 30^{1-4}. B.

— 33^{2} vilja*l*auss Keyser, vilia ec lávs **R**.

— 34^{4} *hú*num udgg., sono*m* **R**.

— 36^{7} eð*a* udgg., eþ **R**.

— 38^{4} se*l*da K, senda **R**.

— 42^{1} þak*k*ráðr B, þacráþr **R**.

— 44^{9} *vinna* udgg.

S. 78 a, l. 13. Herefter har **R** prosastykket: Hann dvaldisk . . . ok fór *Atli* heim, som er flyttet frem på næste spalte, l. 13—8 f. n. G.

S. 78 a, l. 20 *h*lýddi K, lyddi **R**.
Hjörv. 1^5 *munu* for eru? G.
S. 78 b, l. 8 f. n. *Atli* udgg., iarl*inn* **R**.
Hjörv. 5^1 erfi*ði* udgg., erfi **R**.
S. 79 a, l. 7 *ok* G.
— l. 20 haf*ð*i udgg., hafi **R**.
Hjörv. 6^8 rógapaldr mon oprindelig: Roga *v*aldr el. *b*aldr (jfr. Rogheims i v. 45 og anm. t. Sigrdr. 5)? G.
S. 80 a, l. 12 h*an*n udgg., ho*n*. **R**.
— l. 17 *h*lut G, lvt **R**.
Hjörv. 12^8 skipum R, scipo*m* yðr*om* **R**.
— 14^1 þ*ú* B, þic **R**. — Efter linjen står i **R**: *qvaþ Hrimgerþr*.
— 19—20. Mellem disse to vers, der begge ere Rimgerds tale, fattes formodenlig ett, hvori Atle har talet. B. (Han har da måské deri liguet Rimgerd ved en hoppe og således givet anledning til det følgende. G.)
— 20^6 *r*eina (ejef. af reini: en hingst; *ramma* var en tidligere gætning) B, hreina **R**.
— 21^1 Re*in*i B (Rem*r*i var en tidligere optagen gætning af Pfeiffer), Remi **R**.
— 21^6 Hrímgerðr! hala Ettmüller, hala hri*mgerþr* **R**.
— 22^6 kr*u*mmur G, kry*m*mor **R**.
— 25^1 *e*r udgg., *e*rc **R**.
— 26^4 mar*g*gullin udgg., margvllin*n* **R**.
— 30 og 31. Overskrifterne *Helgi* og *Atli* måské at ombytte. G.

Hjörv. 30^4 *legi* Grimm, vatni **R**.
— 30^5 *lofðungs* Grimm, avþlings **R**.
— 33^{1-2} tænker B sig supplerede omtrent som så:

en ek þér, bróðir!
bœta megak.

— 35^2 ste*fn*t R, steyct **R**.
S. 82 b, l. 15 þá kvað Helgi tillige med v. 37 står i **R** efter nátta fresti i l. 30 her nedenfor; omsat af B.
Hjörv. 37^2 rö*k*kvit udgg., rekviþ **R**.
— 37^8 H*eð*in R, h*ann* **R**.
— 38^5 Bi*ð* B, bi*þr* **R**.
— 38^6 bún*a* udgg., bvn*ir* **R**.
— 40^1 H*va*t varð udgg., Hvarþ **R**.
— 40^5 *sax* B, sęr **R**.
— 42^2 skal*at*tu (deila hug: at sørge; jfr. 43^2) G, *sca*ltv **R**.
— 43^4 *h*lýða K, lyða **R**.
— 45^7 *var* udgg.
Hund. I, 5^4 *mein*úð G, *er* mvnvþ **R**. (Nornens tråd mod n o r d e n i forrige halvvers opfattes da som et ondt varsel, hvormed den ene norne krydser sine [to] søstres gode. Når er tages som relativ partikel og subjektsord til fœddi, så må det, der vækker hendes vrede, være ravneskriget, der lovsynger den vordende helt, inden hun endnu har givet sit bidrag til hans skæbnes bestemmelse, altså: Eitt var at angri Ylfinga nið, (þat) er fœddi þeirri meyju (=

nipt Nera) meinúð. Dersom derimod fœddi tages upersonlig, så bliver er = at, altså: Eitt [= þat eitt] var at angri Ylfinga nið, er [= at] fœddi þeirri meyju meinúð. — Med meinúð smlgn. illúð, þverúð, úlfúð og meinúðigr; med at fœða e-m e-t: at vække en følelse hos nogen, jfr. at auka e-m harm, þrá osv., samt at fœða harm, sorgir, at ala sút, sorg, ugg, öfund, at næra ást.)

Hund. I, 7^{4} *goð* Gisli Brynjúlfsson, fattes i **R**, hvor plads er ladet åben.

— 11^{1} Kvö*d*du R, qvado **R**.

— 11^{3} *ok* udgg.

— 16^{1-2} *Sá . . . ríða* B.

— 16^{3} *h*ávar B, þa v*ar* **R**.

— 16^{7} geiru*m* udgg., geiror **R**.

— 17^{2} úlf*v*iði G, vlfiþi **R**.

— 20^{3-4} *ok . . . dóttur* G.

— 22^{3} l*and* B, lopt **R**.

— 23^{3} *at* K, or **R**.

— 23^{6} þing*at* K, þing **R**. (B mener nu med Grimm, at þing bör beholdes som tilsteds-gf. „til stævnet".)

— 24^{1} str*ö*ndum udgg., stǫndom **R**. (stundu? B.)

— 24^{3} *s*èr út skríð*a* G, h*er* vt scriþv **R**.

— 26^{6} erum*k* G, ero*m* **R**.

— 27^{5-6} [jfr. Hund. II, 43^{7-8}] bör udslettes. G.

Hund. I, 32^{1} Sa*m*t B, Sat **R**.

— 32^{4} flj*ó*ta M, flita **R**.

— 35^{3} f*yr* R, f*ra* **R**.

— 36^{3} fl*u*gtrauðan G, flavgtravþan **R**.

— 40^{1} i*t* G, en **R**.

— 48^{3} hjör*u*m M, hiorio*m* **R**.

— 50 står i **R** efter 51, omsat af G.

— 55, l. 5—6 burde vel gå forud for l. 3—4. B.

— 57^{4} *Á*lf R, ǫlf **R**.

— 60^{7} h*álu* B, havlþa **R**.

S. 91 a, l. 19 *svein* udgg.

Hund. II, 2^{1} *þat* G.

— 3^{4} *mala* udgg.

— 4^{4-5}. Mellem dem har **R** v. 5, flyttet af G.

S. 92 a, l. 17 Svá*fa* udgg., sva **R**.

Hund. II, 8^{4} Gunna*r* M, gv*nn*a **R**.

— 9^{1-4} synes overflødige, senere tilkomne linjer; l. 5 kan da som versets begyndelse oprindelig have lydt: Beittak björnu. G.

— 9^{10} *s*er*k*i*r* g*u*rðusk B, sacar gorðvz **R**.

— 11^{2} *v*èr sè*m* G, þ*e*i*r* se **R**.

— 11^{4} hefndu*m* R, hefndoþ **R**. (margir i l. 5 at forstå, som om der stod fleiri, og l. 8: ossum niðjum, som det dertil knyttede audet sammenligningsled: end vore frænder? Betydningen af det med hvassir sidestillede tillægsord ámunir er meget uviss. G. — B formoder for ámunr her og i Völ. 19 betydningen „lig, lignende";

herved göres den nys nævnte tvivlsomme udvej overflødig.

Hund. II, 12^{8} *í* morgun G, amorgo*n* (af udgg. læst á mörgum) **R**.

— 13^{10} *Helga* B.

S. 93 a, l. 14 *hèt einn* udgg.

Hund. II, 15^{1-4} stå i **R** efter v. 16; omsætn. foreslået af B.

— 17^{7} æt*l*attu („tro aldrig, kære, at jeg frygter") G, ętt attv **R**.

S. 94 a, l. 4 *er* udgg. — Efter denne linje følger i **R** prosastykket på næste spalte l. 22: Guðmundr reið heim . . . samt det følgende indtil udgangen af v. 28: felask, og derefter: þetta kvað Guðmundr Granmars son med v. 18—23, hvorpå følger prosaen s. 95 a, l. 4 f. n.: Helgi fèkk Sigrúnar . . .; omsætningen ved R.

Hund. II, 18^{5} frið*r* G, friþ **R**.

— 19^{5} hefi*r* udgg., hefi **R**.

— 20^{1} skulu*m* G, scolo **R**.

— 20^{3} *sverðum* G, satt*ir* **R**.

— 20^{5} *kveð* B.

— 20^{5} Höðbrodd*i* G, Havdbroddr **R**.

— 20^{7} *h*lut G, lvt **R**.

— 22^{6} *bregða* R, d. **R**.

— 23^{1} þykkj*at* udgg., þiccit **R**.

— 23^{6} *heimum* M, r. **R**.

S. 94 b, l. 22. Se anm. t. s. 94 a, l. 4.

Hund. II, 24^{6} hrævi B, hreifi **R**.

— 25^{2} ál*m*vítr G, alvitr **R**. (Se her foran anm. t. s. 73 a, l. 15.)

Hund. II, 26^{1-4} følge i **R** efter 26^{8}, omsatte af G. (Se Udsigt over den nord. oldtids heroiske digtn. 1867, s. 71.)

— 27^{1} jörð*u* R, iordán **R**.

S. 95 a, l. 1 f. n. *geirs* udgg., greís **R**.

S. 95 b, l. 5 *Seva* udgg.

Hund. II, 36^{8} *nætr* udgg., rętr **R**.

— 37^{1} *Helgi* udgg.

— 40^{1-6} læser B nu vistnok rettere:

Hvárt eru þat svik ein,
er ek sjá þykkjumk,
eða ragnarök,
[*er*] ríða menn dauðir,
er jóa yðra
oddum keyrið?

De to fremhævede relative partikler svare da til þótt og þóttu i 41^{4-5} og parallelismen er fuldkommen.

— 41^{7} *heldr* B, n. **R**; snarere vel, som B nu vil, at læse nema.

— 43^{8} átfrek*i*r udgg., át frekr **R**.

— 47^{5} fel*lr* B, felt **R**.

— 47^{7} *ó*fjálgt B, *inn* fialgt **R**.

S. 98 a, l. 11—12 kvað hon R, hon *qvaþ* **R**.

S. 98 b, l. 4 f. n. ska*t*i Müllenhoff, scaþi **R**.

S. 99 a, l. 4 Hámund*r* udgg., ham*v*ndir **R**.

S. 99 a, l. 5 og 7. Åben plads ti navnet i **R**.

S. 99 b, l. 11 inna*n* R, *inn* á **R**.

S. 99 b, l. 3 f. n. þ*ó* K, þa **R**,

S. 100 a, l. 6 *hann* udgg.

Sig. I, 3[1] konungr udgg., k*onung* **R**.
— 10[8] himin*s* skautum G, him*in*scavto*m* **R**.
— 12[6] leng*ra* B, lengi **R**.
— 17[7] l*y*f E, lif **R**.
— 18[1] *Nú* K, þa **R**.
— 22[7] eð*a* udgg., eþ **R**.
— 23[1] Er*a* udgg., Er **R**.
— 26[8] rá*ð* K, raþs **R**.
— 26[6] vil*tki* B, vilkit **R**.
— 27[8] harð*h*ugðikt B, harþvgð-ict **R**.
— 32[1] Hva*t* B, Hvart **R**. B mener nu, at Hvárt er det rette både her og i 48[1].
— 33[5] *hon* G.
— 37[5] þ*á* *it* B, þ*v*iat **R**.
— 37[5] vixl*ið* B, vixla **R**.
— 40[7] brúð*i* K, brvþ*r* **R**.
— 42 og 43 stå i omvendt følge i **R**, omsatte af B.
— 43[5] hömum R, hámo*m* **R**.
— 47[4] þyrm*d*ir R, þyrm*i*r **R**.
— 50[6] *á* udgg., af **R**.
— 50[6] sifju*ð*um R, sifivgo*m* **R**.
— 51[8] *er* G.
— 51[8] Grim*h*ildr G, G*r*imi*l*ldr **R**.
— 52 og 53 stå i omvendt følge i **R**, omsatte af G.

S. 106 a, l. 4 son*r* udgg., sonar **R**.

Sig. II, 1[6] lin*d*ar M, linar **R**.
— 3[1] efter linjen tilföjes i **R**: q*vaþ* loki.

S. 107 a, l. 19—20 *þá kvað Loki* **V**, fattes i **R**, der i dets sted efter nú i v. 6[1] har: q[vaþ] l[oki].

Sig. II, 6[1] *re*itt **V**.

Sig. II, 8[2] *er* G.
— 9[1]. Efter linjen tilföjes i **R**: q[vaþ] h[reiþmarr].

S. 107 b, l. 17 Lyng*h*eiðr udgg., Lyngeiþr **R**.

Sig. II, 10[4] F*á* M, Far **R**.
— 11[1]. Efter linjen tilföjes i **R**: q[vaþ] h[reiþmarr].
— 12[1] Br*ó*ð*ur* udgg., Brvðar **R**.

S. 108 a, l. 3 *h*luti G, lvti **R**.
— l. 26 ö*ll* udgg., o*ss* **R**.
— l. 28 Gram*r* udgg., Gr*am* **R**.

S. 108 b, l. 26 *Heklumaðr kvað* **N**.

Sig II, 18[4] hafð*ak* udgg., hafði **R**.

S. 108 b, l. 4-5 f. n. *Sigurðr kvað* **N**.

Sig. II, 26[5] *fár var* **N**, *ø*ngr er **R**.

Fáfn. 1[2] sveinn B, svei*nni* **R**.
— 2[6] *æ* B.
— 3[4]–[6] *bellir* ... *þitt* G. (Völsunga saga, kap. 18: „Fáfnir svarar: Ef þú átt engan feðr né móður, af hverju undri ertú þá alinn? ok þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadægri mínu, þá veiztu, at þú lýgr nú.")
— 5[6] á börn óskjör*r* á skeið (det underforståede subjekt for á: þinn inn bitri faðir) G, ab*ornno* (ab*v*rnno el. ab*rvnno*) sciór asceiþ **R**.
— 6[5] hrörask skindbøger af Sverres saga, hrǫdaz **R**.
— 7[2] þinn*a* K, di*nno* **R**.
— 7[8] sæ*i* K, sętt **R**.
— 7[6] *æ* B, ęę **R**.
— 10[1] *v*ill udgg., svill **R**.
— 11[8] B formoder: ok *örlög* ósvinns apa.

Fáfn. 12^{1} *þat* G.
— 15^{5} br*ú* B, brot **R**.
— 16^{8} um måské fejl for á B.
— 16^{5} hugð*u*mk K, hvgda*mc* **R**.
— 16^{6} *svá* B.
— 17^{2} einu*n*gi B, einvgi **R**.
— 18^{4-6} *vara . . . vélar* G. (Völsunga saga, kap. 18 gengiver v. 16 og 18 under ett således: „Ek bar œgishjálm yfir öllu fólki, síðan ek lá á arfi mins bróður, ok svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott, at *engi þorði at koma í nánd mér, ok engi vápn hræddumst ek*, ok aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at ek þættumst eigi miklu sterkari, en allir váru hræddir við mik.")
— 19^{1} *frán*i udgg., ra*m*mi **R**.
— 19^{8} ga*l*zt B, gatzt **R**.
— 24^{6} rý*ð*r Grimm, ryfr **R**.
— 26^{8} h*é*lug Möbius, heilog **R**.
— 29^{2-3} lyngvi í þann B, þa*nn* lyngvi í **R**. (Hdskr.s ordstilling dog nok den rette, jfr. Lokas. 40^{5-6}. Vafþr. 32^{4-5}. B.)
— 30^{3}. Oprindelig vel: hvars skulu reiðir vega (jfr. v. 17^{8} og Sigrdr. 27^{8}). B.
— 30^{5} *sá* B, se **R**.
— 30^{5} har*ð*liga G, harliga **R**.
S. 112 b, l. 1 f. n. hrísin*u* M, hrisino*m* **R**.
Fáfn. 32—38. **R** betegner ved tal v. 32—35 som 1ste, 2den, 3dje og 4de fugls tale, og Völsunga-saga fortsætter med þá mælti in fimta og in sétta. — Mon det dog ikke egl. er kvadets hensigt at lade kun *tre* fuglerøster høre, og da at lade den ene fugl ret kendelig synge med sit eget næb? Efter de to rolige beskrivende og berettende fornyrðalags-vers 32 og 33 følger det hvasse råd i v. 34 i ljóðaháttr, hvorpå atter 1ste fugl har ordet i v. 35, 2den i v. 36, og så høre vi pång det samme hvasse næb i v. 37—38 som för i v. 34. Sigurd udtaler i v. 39 sin hastig fattede beslutning i samme toneart, hvorefter fuglekoret i v. 40—44 atter holdes i det rolige fornyrðalag. Er ikke dette snarere en bevidst og smagfuld anvendelse af de to versearter (ligesom f. eks. i Hákonarmál), end — hvad nogle have ment — en tilfældig blanding af stumper af forskellige digte? G.
Fáfn. 37^{6} s*v*iku*m* B, slíco **R**.
— 38^{4} mun *hann* G, m*vn*dv **R**.
— 39^{1} Verða*t* udgg. (Verð*ia*? G), Verþa **R**.
— 43^{2} fólkví*tt* G, folc vitr **R**. (Se her foran anm. t. s. 73 a, l. 15.)
— 43^{6-8} *er* aðra feldi hörgefn hali, *en* hafa vildi G og B, aþ*r* a feldi havrgefn hali *er* hafa vildi **R**.
— 44^{4} Vingskorn*i* K, ving scorn*ir* **R**.
— 44^{4} Sigrdríf*a*r B, Sigd*ri*far **R**.

S. 114 b, l. 2 f. n. *á* udgg., af **R**.

Sigrdr. 1^{5}–^{8}. Egilssons tydning af hrafns hrælundir som „ravnens hunger“ må opgives, og så længe som betydningen „brynje“, der var den, man snarest måtte vænte, ikke på forsvarlig måde kan udledes deraf, så har B's nye forslag den största rimelighed:

Sigmundar burr,
— sleit fyr skömmu
hrafn hrælundir —
hjörr Sigurðar.

(= Sigmundar burr [feldi af þér fölvar nauðir], — hrafn sleit fyr skömmu hrælundir [Fáfnis] — Sigurðar hjörr [beit brynju].)

S. 115 a, l. 2 stefn*di* udgg., stefni **R**.

S. 115 b, l. 1—116 a, l. 24. Hele prosastykket fra Hon nefndisk Sigrdrífa til og med Sigrdrífa kvað foran v. 3 står i **R** foran v. 5, medens de dèr trykte to prosalinjer Hon tók . . . minnisveig i **R** stå foran v. 3; ombytningen af disse to stykker er foreslået af B, der også (med Grimm og v. d. Hagen) har forstået de i det större prosastykke forekommende ord: annarr hèt Agnarr ... vildi þiggja som et halvvers, hvilket han tænker sig suppleret ved et forangående, der efter prosaen omtrent kan have lydt:

Hét Hjálmgunnarr
hárr vísir,
hafði hánum Herföðr
heitit sigri.

De fire sidste i det större prosastykke indsatte og med løbeskrift trykte vers ere lånte fra Helreið Brynhildar, hvori de urigtig ere indløbne i traditjonen og indskrevne i **R**; de ere efter ufuldstændig erindring gengivne og tildels misforståede i prosaen (s. 116 a): Sigrdrífa feldi Hjálmgunnar . . . er hræðask kynni; fejlen opdaget og rettet af G.

S. 115 b, l. 9 *Auðu* B, Havþo **R**.

Sigrdr. 5^{2}. Sål. **R**; mon ikke rettere i **V**: brynþinga valdr el. måské *b*aldr (jfr. anm. t. Hjörv. 6)? G.

— 8^{4}–^{6} lånte fra **V**, fattes i **R**.

— 9^{4} á lófa skal þær **V**, alofo þęr *scal* **R**.

— 10^{1} *kunna* B, r[ista] **R**.

— 12^{2} ma*nn*gi udgg., magni **R**.

— 15^{6} *Hrögnis* B, rvngnis **R**, Raugnís **V**.

— 17^{3} í virtri **V**, virtri **R**.

— 17^{4} á **V**, fattes i **R**.

— 23^{4} *l*imar E, simar **R**.

— 24^{1} *it* K.

— 28^{4} sifja*r* silfr*s* B, sifia silfr **R**.

— 29^{3} [öldrmál . . . med det følgende af dette kvad fattes i **R**, hvor en del blade ere borte, men haves i papirs-

hdskrr. Bugges tekst er her fulgt.

Brot 1^{1-2} *Hvat hefir Sigurðr til* udgg., fattes i **R**.

— 2^{5} vèlt*i* M, vęlt **R**.

— 4^{7} a*t* B, a **R**.

— 5 står i **R** mellem v. 11 og 12; flytningen foreslået af Grimm.

— 5^{8} a*f* B, at **R**.

— 7^{1} Ein*u* B, Ein*n* **R**.

— 9^{6} fólkr*æð*i GB, folc róþi **R**.

— 10^{5} *Lengi* Grimm, Vel **R**.

— 11—12. Mellem dem har **R** v. 5.

— 12^{8} var þá K, þa v*ar* **R**.

— 13^{5} bör*v*i B, bavþvi **R**. (böðvi er dog, som af B senere påvist, ingen fejl, men en sideform til börvi.)

— 18^{6} *þ*ik Guðmundr Magnússon, sic **R**.

S. 122 b, l. 9 riði*t* udgg., riþ*inn* **R**.

Guðr. I, 4^{1} *þat* udgg.

— 4^{6} f*j*örspell K, forspell **R**.

— 4^{7-8} vistnok senere tilkomne, udviste af Ettmüller; 2det halvvers har da vel oprindelig lydt:

hefi ek fimm *sona* (el. *bræðra*)
fjörspell beðit,
átta *dætra* (el. *systra*),
þó ek ein lifi.

— 8^{4} hrör B, h*er* for **R**.

— 8^{7} ma*nn*gi B, *maðr* engi **R**.

— 17^{8} Yk*kr*ar B, yccar **R**.

— 18^{1-2} *þá . . . dóttir* udgg.

— 19^{7} jölstrum (iavlstrom **R**) først sål. forstået af B.

Guðr. I, 20^{6} *bölvi* udgg.

— 20^{7} syst*ur* sin*nar* udgg., systr sinar **R**.

— 21^{5} m*u*na udgg., man*n*a **R**.

— 21^{9-10} bör udslettes. G.

— 27^{2} el*jun* G, elvi (for eliv̄?) **R**. Bedre er B's senere tanke, at den her søgte betydning allerede findes i ordet som det står, i det elvi (for elfi) er omsætning for efli, afledning af afl.

S. 126 a, l. 1 f. n. Gu*ð*r*ún* udgg., Gv*nn*ar*r* **R**.

S. 126 b, l. 2 f. n. kvið*u* udgg., q*v*iþi **R**.

Sig. III, 4^{1}. B har først (i tillæg) oplyst, at Sigurðr („Sigr̄") i **R** er rettet til Seggr („Seġr").

— 4^{7-8} senere tilkomne. B.

— 6^{8} *mar*t B, *ber*t **R**.

— 9^{1-2} *Nú . . . gamanþingi* B.

— 10^{7} B's nye tanke: mun*ka* ek una aldri giver sikkert den rette læsemåde.

— 11^{9} jöfur*r* Grimm, iof*vr* **R**.

— 12^{8} lifi*t* G, lifi **R**.

— 13^{1} *Hryggr* B, Reiþ*r* **R**.

— 15^{4} a*f*ar K, árar **R**.

— 15—16. Mellem dem har **R** v. 17; omsætningen foreslået af B.

— 16^{8}. Efter denne linje har **R**: broþir mi*nn* (jfr. Guðr. I, 25 og Sig. III, 58).

— 20^{8} *f*oldu Guðm. Magnússon, moldo **R**.

— 21^{8} átt *um* GB, átto*m* **R**.

— 23-25 egl. vel to vers, det

første $23+24^{1-4}$, det andet $24^{5-8}+25$. B. — To linjer da vel senere tilkomne i det andet af dem; mon 25^{1-2}? G.

Sig. III, 25^{5} fóta*h*lutr G, fotalvtr **R**.
— 27^{1} h*on* Grimm, h*ann* **R**.
— 27^{1} svára*n* B, svarar **R**.
— 27^{2} sin*ni* hend*i* (= 31^{4}) B, sinar hendr **R**.
— 30^{7} v*æ*rak heitin*n* B, varac heitin **R**.
— 31^{8} svára*n* R, svarar **R**.
— 31^{6} í *rá* (for et ældre í vrá) R, iva **R**.
— 33^{1-2} senere tilkomne. Dietrich.
— 34^{4} h*y*ggim G, hio*ggim* **R**.
— 35^{1}. Efter þèr har **R**: engi, strøget af udgg.
— 35^{5} ykkar*r* B, yccar **R**.
— 35^{5} *láta* G.
— 35^{7} *b*era B, v*era* **R**.
— 37^{7} þeirra*r* f*arar* G, þ*eirra* for **R**.
— 37—38. Mellem dem har **R** v. 41, flyttet af B.
— 38^{4} *af* B.
— 38^{7} *h*lut G, lvt **R**.
— 38^{9} þa*t* GB, þa **R**.
— 38^{10} eig*n*a GB, eiga **R**.
— 38^{10} seld*i* udgg., selldac **R**.
— 38^{12} a*u*ra K, ara **R**.
— 39^{8} v*ægj*a R, uega **R**.
— 39^{5-6} høre næppe hid; ti det, hvorom Brynhild er i tvivl, er vel, om hun skal föje sin broder og love sin hånd til bejleren, eller fare ud som valkyrje. G.

Sig. III, 40^{1} Lètum síga *saman* B.
— 41 står i **R** mellem v. 37 og 38; flyttet af B.
— 41^{2} *þjóðkonungi* udgg.
— 41^{7} *h*lut G, lvt **R**.
— 42^{1} Unna*k* G, V*n*na **R**.
— 43^{1} þeygi B, At þeygi **R**.
— 43^{5} þa*t* mun a*t* B, þa mv*n* a **R**.
— 45^{1} *hon* G.
— 45^{2} h*v*eim Guðmundr Magnússon, hei*m* **R**.
— 45^{6} he*i*ta B, hvetia **R**.
— 45^{7-8} *þar . . . fulltrúa* (= 17^{3-4}) G.
— 46^{8}. Herefter har **R** 47^{3-4}, flyttede af G. (Hognes svar da -- måské med et ordspil — knyttet til Gunnars ord i 46^{4}: nú er þörf mikil. Han svarer: [er nú þörf mikil,] þá látum því þarfar ráða; þarfar da sagtens her i betydning af „skæbnen“. Han råder til at lade sagen gå sin egen gang, at lade hendes lidenskab frit løb, så at verden kan blive befriet for hende.)
— 48^{3-5} *aumlig . . . var* G.
— 51^{1} ganga her „dø“, fare heden = ganga fram, fara, líða, jfr. Háv. 72^{8} genginn gumi: „afdød mand“. B.
— 51^{2} þ*æ*r Grimm, þ*eir* **R**.
— 51^{2} vili med det i **R** følgende *oc* fejl f. vilja? B.

Sig. III, 51^{3} minna *þýja* B, *oc* minna *þvi* **R**.
— 52^{2} *við því orði* (= Brot 15^{2}) B, hvgðo at raðom (jfr. 50^{8}) **R**.
— 53^{8} *ung* K, óng **R**.
— 54^{5}. For det tvivlsomme nęit menio god gætter B på: nė munuð menjum gœddar.
— 56^{3-4} *svefr* . . . við *kván* ungri B, hef*ir* . . . vid konvng **R**.
— 57^{1} þar kan måské forklares ved, at de to første linjer af verset, som nu ere tabte, have angivet stedet, hvor Gudrun skulde komme hen efter Sigurds død. G.
— 57^{6} sólar-geisl*i* (brugt som tilnavn til Svanhild, som i de færøske Sigurdskvad: Svanhild sólaljóma, jfr. også Ghv. 16) G, solar geisla **R**.
— 58^{3} skr*au*ti *gœd*da G, sceyti sceþa **R**.
— 58^{9-10} sagtens senere tilkomne. B.
— fóru snarere vel fóruð B.
— 60^{4-5}. Mellem dem har **R** v. 61^{1-2}, flyttede af G.
— 61^{3-4} *þeygi* . . . *meguð* G.
— 62^{5-6} senere tilkomne. B.
— 62^{6} so*na* B, sofa (jfr. v. 11^{6}) **R**.
— 62^{8} grymir sål. **R** (grym*ir*), sagtens et ellers ubekendt udsagnsord; udgg. ændre det til grimm er. — B gætter på et *grýma: „tilsøle, besudle“, af gróm: skarn (jfr. dansk grums); á da urigtig indkommet, så det burde hedde:

grýmir beð.

Sig. III, 63^{2} *ykkur* K, occor **R**.
— 63^{4} *at fylgja dauðum* papirshdskrr.
— 63^{5} hen*n*i R, heñði **R**.
— 65^{1-2} *Ala* . . . *erfivörðu* (jfr. Ghv. 15^{5-6}) B.
— 65^{3} er*f*iv*örðu* B, ero ivarvþom **R**.
— 65^{4} son*u* G, sonom **R**.
— 67^{9-10} bör vistnok udgå, blandt andet fordi þeim ikke kan forliges med oss. G.
— 68^{3-4} *sė* . . . *gersimar* G.
— 69^{2} *á* udgg.
— 69^{6-7} *tveir* . . . *hundar* Grimm og G.
— 69^{9-10} senere tilkomne. G.
— 71^{7} *ór* B, var **R**.

Helr. 6 står i **R** mellem v. 7 og 8, flyttet af G.
— 6^{8} undir oprindelig vistnok und B.
— 7—10 høre egl. hjemme i Sigrdrifumál (jfr. anm. t. s. 115 b). G.
— 10^{1} *hann* **N**, fatt. i **R**.

S. 137 a, l. 2 f. n. Knefröð udgg., knefravþr **R**.

S. 138 a, l. 5 h*ánum* K, hon **R**.

Guðr. II, 2^{8} *of* K, af **R**.
— 3^{8} lėt*u* K, letoþ **R**.
— 4^{8} *und* B, of **R**.
— 5^{7} jór þ*at* R, iorþ **R**.

Guðr. II, 6^1 hvarfað*ak* B, hvarfaþ **R**.
— 11^8 á við les*a* B, auiþ lesar **R**.
— 11^{9}-^{10} (jfr. 12^{3}-^{4}) bör vistnok udgå her. G.
— 11^9 sat*k* G, sat **R**.
— 12^5-^{8} *þutu . . . fegnir* B.
— 13^1-^{2} *Buðumk . . . ósmár* G.
— 13^3-^{4}. Sål. B, **R** har for 12^5—13^4: ulfar þottvz ollo betri.
— 17^4 Fj*ó*ni **V** (fioni), fivi **R**.
— 17^5, 22^1, 30^1, 33^1 Grim*h*ildr G, Gr*í*mildr **R**.
— 17^7 hva*r* B, hvat **R**.
— 17^8 hyggjuþ*rungin* („mod i hu") G, hy*gg*ioþ **R**.
— 18^4 ví*f*i B, vildi **R**.
— 19^9-^{12} høre ikke hid. G.
— 20^1-^{4} have nok andensteds hjemme, saa verset egl. skulde begynde med Inn, og komma efter líkir stryges. G.
— 20^9*stu*l*t*ar**V**, screytar **R**.
— 21^8 *né* B, ef **R**.
— 22^6 *ja*rðar Lüning, vrþ-ar. **R**.
— 22^7 sva*l*köldum M, *sva* cavldo*m* **R**.
— 22^8 són*ar*dreyra udgg., sono*m* dreyra **R** (jfr. Hyndl. 38).
— 24^4 akarn *brunn*in **V**, akarnin*n* **R**.
— 25^1 gleymd*ak* G, gleym-þu **R**.

Guðr. II, 25^2 h*a*fð*a* G, havfþo **R**.
— 25^4 j*á*r*n*bjúg*s* („da jeg havde fået [drikken], da glemte jeg ganske den sværdfældede konge") BG, ior bivg **R**. — Bedre dog vel B's nye læsemåde:

En þá gleymd*ak*
er getit hafð*a*
öl, jöfurs
j*ár*n*b*júg*s* í sal.

— 30^7 *ok* K.
— 32^5 Gunn*a*r udgg., Gv*nn*-har **R**.
— 32—33. Mellem dem har **R** v. 36, flyttet af GB.
— 36^1 létta K, let*t*ia **R**.
— 36^2 lífs, áðr hvatan („ej skal jeg helme, så længe jeg lever, för jeg får taget den raske kæmpe af dage") GB, aþ*r* lifs hvata*nn* **R**.
— 37^9—^{10} vistnok senere tilhængte. G.
— 39^3. For vilsinnis læses vistnok rettere med B: vílsinnis (**R** har også í).
— 42^2 fljúga R, fivga **R**.
— 43^4 g*y*lli M, gvlli **R**.
— 43^7 n*a*uð*i*g*r* B, nvþigra **R**.
— 44^2 sæ*f*ang RB, sęing **R**.
— 44^5-^{8} „þeir" ɔ: seggir, „dróttum" = dráttum. B.
— 45^1 *Hve* læga G, Lega **R**. (Det tabte 1ste halvvers kan have krævet den forestill. måde i læga; ti som afhængig af ek man i l. 4, skulde man vænte fremsættende måde: lá;

jfr. dog væra i v. 17^{7} og håndskrifternes „bæðir“, afhæng. af þú mant, i Gróg. 1^{5}. — Dette halvvers er alt af Völsunga-sagas forf. forstået som en fortsættelse af Atles drömme, men det er vistnok kvadets rette slutning og må som sådan ligge i Gudruns mund, da det hele kvad er en enetale af hende. Se min Udsigt over den nord. oldtids heroiske digtning, 1867, s. 79.)

Guðr. II, 45^{8} þrágjörn G, þrágiarn **R**.

Guðr. III, 1^{4} hlær þú udgg., þv hlęr þv **R**.

— 2^{8} *er* B.

— 3^{5} þjóð*rek* R, þioþmar **R**.

— 3^{7} vör*ð* B, vorþr **R**.

— 4^{8} óneis*an* B, oneisi*nn* **R**.

— 4^{6} *o*kkrar udgg., crar **R**.

— 5^{4} þriggja teg*a* M, þri*gg*iatego **R**.

— 5^{5} og 5^{7} h*nö*ktu (= hnöggt þú) GB, h*r*incto **R**.

— 5^{8} *h*öfuð udgg., ahof*vþ* **R**.

— 6 og 7 stå i omvendt følge i **R**, omsatte af B.

S. 145 a, l. 1 Heiðr*e*kr udgg., Heiþreicr **R**.

Oddr. 3^{5}-^{6} (= Völ. 16, 32) bör udgå. G. (B beholder dem efter l. 7—8 og vil hellere stryge l. 9—10.)

— 4^{2} *hér* R.

— 5^{1} ví*ß* B, *víssir* **R**.

Oddr. 5^{9}-^{10} vistnok senere tilkomne (jfr. 13^{7}-^{8}). G.

— 9^{4} *verð* udgg.

— 10—11 stå i **R** mellem v. 15 og 16, fejlen rettet i K og flg. udgg., dog sål., at de to forvildede vers indskydes dér efter 12^{3}-^{4} (hvilke linjer da regnes med til v. 9), hvorimod de her indsættes forud for de nævnte to linjer. G.

— 10^{8} bor*nar* udgg., borin **R**.

— 11^{1} enn står i **R** efter mæltir i l. 2, omstillingen foreslået i K.

— 12^{1}-^{2} *Mær ... dags* G. (Med v. 13 komme vi først til det, der er kvadets egenlige hensigt: Oddruns fortælling; det forudgående er kun til for at skabe en situatjon, hvori denne fortælling kunde anbringes. Jfr. min Udsigt over den nord. oldtids heroiske digtning, 1867, s. 80. Oddrun optræder først vredt og kort, helt forretningsmæssig ligeover for sin gamle veninde Borgny, hvis taksigelse i v. 8 hun endog besvarer på en meget uvenlig måde i v. 9; og denne sin optræden motiverer hun i v. 11 derved, at Borgny, der nu selv er kommen galt afsted, tidligere har lagt hende forholdet til Gunnar hårdt til last. Da hun herved er kommen til at tænke på gamle dage og til at nævne sin dræbte elsker, så se vi i

v. 12^{5}-^{8}, at stemningen skifter, hun bliver blød og fortrolig: hun sætter sig ned for at opfriske de sørgelige minder. Dette omslag og dets motivering må have udfyldt hele v. 12; i de to løsrevne linjer 12^{3}-^{4} har jeg trot at finde den mening: dengang de (Hunerne) skiftede ødlingernes (Niflungernes) arv = da de toge Gunnar og Hogne af dage; og denne sætning har jeg da forslagsvis udfyldt med l. 1—2.)

Oddr. 12^{3} öðlinga G, avþlingar **R**.
— 14^{6} Grim*h*ildar G, G*rim*ildar **R**.
— 15^{1}-^{4} stå i **R** efter 19^{4}, flyttede af B.
— 15—16. Mellem dem har **R** v. 10—11.
— 19^{4}. Efter den har **R** v. 15^{1}-^{4}.
— 19^{5} A*t*la R, árla **R**.
— 24^{5}-^{8}. Sål. B, *enn* þ*eir* óliga atla savgðǫ *oc* hvatliga hei*m* scvnðoðo **R**.
— 26^{4}. Herefter har **R** v. 27^{1}-^{4}, flyttede af G.
— 26^{9}-^{10} vistnok senere tilkomne. G.
— 27^{1}-^{4} stå i **R** efter 26^{4}.
— 28^{6} *s*und R, lvnd **R**.
— 30^{8} lin*n*vengis udgg., lín vengi*ss* **R**.
— 31^{5} lifir*a* G, lifir **R**.
Akv. 4^{6} valr*a*u*ð*a R, valrǫþa **R**.
— 4^{7} Darraðar udgg., da*rr*aþ*r* **R**.
— 5^{1} *G*ull B, Vavll **R**.
— 7^{7}-^{8} og 7^{11}-^{12} senere tillæg? B.
Akv. 8^{7} ylfs*k*r E, ylfstr **R**.
— 10^{5}-^{8} [*vel . . . fögnuðr*] G. (Jfr. Võlsunga saga, kap. 35: „Siðan mælti Gunnarr við þann mann, er Fjörnir hèt: Statt upp ok gef oss at drekka af stórum kerum gott vín, þviat vera má, at sjá sė vár in síðarsta veizla.“)
— 11^{3} granv*a*rðir G, granv*er*þ*ir* **R**.
— 11^{7} ga*m*na greystoþi **R**. Denne linje, som alt blev forbigået af forf. t. Võlsunga saga, sagtens fordi han ikke forstod den, er vistnok helt fordærvet, snarest måtte vel i den *søges* objekt for bíta. Den alm. forklaring: at fornöje hundeflokken (björnene vil komme og muntre hundene), synes mig ganske uantagelig, blandt andet fordi grey-stóð næppe kan betyde en flok hunde, da stóð (beslægtet med eng. steed, t. stute) kun betyder en flok heste. — B vil dog tage [mun] gamna upersonlig. Han antager i øvrigt nu, at hele verset (allerede af Võlsungasagas forf.) med urette er opfattet som Gunnars ord; han formoder, at det er Gunnars mænd, som i det udtale deres bange anelser; dog vover han ikke at anvise det plads efter v. 9^{4} (hvilket ellers vilde passe vel med denne forståelse og give os 9^{5}-^{8}+10^{1}-^{4} som et vel sammenhængende vers, der

meget passende fulgtes af v. 12. Fremdeles vil B i 11^{8} læse kemskat (kǫmzaþ f. „kǫmraþ“): om Gunnar ikke slipper levende fra den rejse.

Akv. 12^{3} gunnhvata*n* G, gv*nn*hvata **R**.

— 12^{4} h*eiman* G, hv́na **R**.

— 12^{7} nú horskir G, nv *oc* horsc*ir* **R**.

— 13^{1} lét*u* udgg., letom **R**.

— 14 tilhører vistnok væsenlig (måské alene med undtagelse af navnet Atle i l. 1) en besyngelse af Jormunreksagnet (se Hamd. 17), men har i traditjonen afløst et lignende i Akv. hjemmehørende vers; når vi i l. 3 læse Buðla for Bikka, kan det for resten godt forsvare sin plads også her. — Denne på navnet Bikke grundede og ved Sakses beskrivelse af Jormunreks borg stærkt støttede formodning er først fremsat af B.

— 15^{8} **R** tilföjer: dafa da*rr*aþr (jfr. v. 4^{7}), strøget af G.

— 16^{2} *ógnvaldr Húna* G.

— 17^{7-8} [*víg . . . rjóða*] G.

— 19^{1-2} stå i **R** foran v. 24, flyttede af G.

— 19—20. Mellem dem har **R** v. 21^{1-4}, flyttede af G.

— 20^{7} *sem* B.

— 21^{1-4} stå i **R** mellem v. 19 og 20.

— 21^{3} vi*n* B, vin*ir* **R**.

— 21^{7} þjóðan*n* G, þioðan **R**.

Akv. 22^{1-2} stå i **R** foran v. 26, flyttede af G.

— 23^{1-4} [*Vildu . . . óvaran*] G.

— 23—24. Mellem dem har **R** v. 19^{1-2}.

— 25^{5-6} *hart . . . tóku* G.

— 25—26. Mellem dem har **R** v. 22^{1-2}.

— 27^{3} *æ* B. — B vil nu læse 27^{1-4} således:

Svá skaltu, Atli!
öngu fjarri,
sem munt *órum*
menjum verða.

— 27^{5-8} [*auð . . . aldregi*] G.

— 30^{1-2} *Kallaði . . . Húna* G.

— 30^{5-8} stå i **R** efter v. 32, flyttede af B.

— 30^{6} dauð*s* udgg., davþ **R**.

— 31^{2-4}. Sål. B, reiþ glávm mavno*m* slegi*nn* rógþorno*m* **R**.

— 32—33. Mellem dem har **R** v. 30^{5-8}.

— 32^{7} hulkvi bör ændres til hölkvi B.

— 33^{6-8} *eitrs . . . grófu*] G, **R** har her v. 34^{3}.

— 34^{6} *í garði fjanda* G.

— 36^{4} gr*un*drögn*i* („at glæde landsherren“; jfr. landrögnir i v. 12, dólgrögnir i v. 30; reifa i v. 42 og i Am. 13) G, giolld ravgnis **R**.

— 36^{8} gnadda*t* niflfarn*ir* („de døde knurre ikke,“ de døde tie, lad dem hvile!) G, gnadda niflfarna **R**.

— 37^{6} hva*t*ir R, hvár*ir* **R**.

Akv. 37^{7-8} stå i **R** efter v. 45^{9}, flyttede af Ettmüller.
— 37^{7} *er* G, *oc* **R**.
— 38^{2-8} *drós . . . valhöllu* G.
— 39^{6} valbr*á*ðir udgg., valbrvðir **R**.
— 40^{6} seti (sål. **R**) måské dog rettere med udgg. at forstå og skrive sæti.
— 40^{9-10} udvidelse eller brudstykke. G.
— 41^{9-10} senere tillæg, strøgne af Ettmüller (se Ghv. 13^{3-4}).
— 43^{2} *ó*ðan M, moþan **R**.
— 43^{2} h*a*fði udgg., havfþi **R**.
— 45^{9}. Derefter har **R** v. 37^{7-8}.
— 45^{8} hn*è* B, hnigo **R**.
Am. 1^{6} yggr fejl f. uggr el. vel snarere f. yggt B.
— 5^{3} *u*gðu B, hvgðo **R**.
— 6 og 7 stå i omvendt følge i **R**, ombyttede af G (et vers må fattes foran v. 6).
— 6^{7} *já*tti G, nitti **R**.
— 8^{5-6} [*risu . . . sofna*] B.
— 10^{3-4} [*seint . . . húsfreyja*] G.
— 12^{5-6} vistnok senere tilkomne (l. 7—8 da vel egl. ban*a* ykkar*n* beggja el. ban*a* ykk*r* b*áðum*. Gudrun kunde tænkes at have ristet ᛒᛅᚾᛁ, og Vinge at have ændret det til ᛒᛅᛁᚾᛁ ɔ: beini). G.
— 13^{1}. Derefter har **R**: q*vað* havgni.
— 13^{3} *l*æs B, þ*ess* **R**.
— 14^{1-4}, 16^{5-8}, 18^{5-8} [*Gáði . . . fella*] G.
— 16^{4} *hugðir* B, sát **R**.
— 19^{3-4} [*svörtum . . . stokkinn*] G.
Am. 19^{7} heiptum? el. **R**'s heitō måské at læse heitun? B.
— 21^{5-7} [*ljós . . . treystisk* G.
— 22^{3-4} [*værir . . . lagiðr*] G.
— 23 [*Gnæfir . . . leiðir*] G.
— 25^{4} flaugu*m* M, flavgon **R**.
— 25^{5-8}, 27^{5-8} [*Ljós . . . leiðir*] G.
— 26^{2} en*d*löngu udgg., endi lavngo **R**.
— 27^{1-4} *Akrar . . . göngum* (efter Völsunga-sagas prosa) B.
— 29^{3} þ*essa* G, þo **R**.
— 29^{5-6} [*dugira . . . bera*] G.
— 30^{1} Lít*t* B, Lito **R**.
— 31^{1-2} *Gunnarr . . . báðir* G.
— 32^{1-4} [*Váru . . . báðar*] G.
— 32^{8} lètu*t* B, leto **R**.
— 24^{3-4} [*opin . . . mælti*] G.
— 35^{3-4} [*niðjum . . . gala*] G.
— 36^{8} verð*r* K, verþ **R**.
— 37^{5-8} [*Glaumvör . . . rekja*] G.
— 39^{5} grindr hriktu G, hrikþo gr*i*ndr **R**.
— 40^{4} sk*u*luð udgg., scavlvþ **R**.
— 42^{5-8} [*Kallaði . . . beina*] G.
— 44^{1-2} [*Hló . . . Vinga*] G.
— 45^{3-4} [*greppar . . . grenjuðu*] G.
— 46^{5-8} [*Fær . . . niflheima*] G.
— 47^{3-4} [*stökk . . . sínum*] G.
— 48^{1} hon udgg., ha*n* **R**.
— 51^{5-6} vistnok senere tilkomne. G.
— 52^{5-6} vistnok senere tilkomne (l. 7—10 da vel oprindelig:
skóp*u* sókn sverðum,
slit*u*sk af brynjur,
hjugg*u* svá hjálma,
sem þeim hugr d*u*gði). G.
— 53^{3-4} et både mening og verseform forstyrrende, senere tillæg. G.

Am. 53^{8-10}. Sål. G („atten — af Atles folk — faldt, för de fik bugt med Beras to sönner og hendes broder". 18 fra 30 giver 12; når Atle da i næste vers ikke medtager sig selv, så kan han sige: der er [= jeg har] kun elleve tilbage), efri þ*ei*r vrþo bero II sveinar *oc* broþ*ir* h*enn*ar **R**.

— 54^{7} lif*a* G, lifo*m* **R**.

— 55^{1} fimm várum G, varo*m* v. **R**.

— 55^{5-8} stå i **R** efter v. 56, flyttede af G.

— 55^{5} *hafið* G.

— 55^{7} syst*u*r K, systr **R**.

— 56^{7-8} *hroldi* . . . *skyldi* (= 97^{9-10}) G.

— 56—57. Mellem dem har **R** v. 55^{5-8}.

— 57^{3-4} [*muntu* . . . *viðfara*] G.

— 58^{1-4} [*Strið* . . . *helfara*] G.

— 63^{6} vás*s* E, vás **R**, va*ss* **V**. B har senere påvist, at vás (genstandsform) dog er rigtigst.

— 63^{9-10} senere tillagte. G.

— 64^{2} þræ*li* M, þrę **R**.

— 64^{3-4} senere tillagte. G.

— 68^{5-8} [*fáir* . . . *ofan*] G.

— 71^{5} ma*ni* udgg., ma*nn*i **R**.

— 72^{1} eng*i* B, engia **R**.

— 72^{7} ho*t*vetna K, hovetna **R**.

— 73. Det må være l. 5—6, der ere senere tilkomne. G.

— 73^{5} Grim*h*ildr G, Gr*i*milldr **R**.

— 77. Det er vel snarest l. 3—4 (og ikke l. 7—8), der ere senere tilkomne. G.

— 77^{4} *vinna* udgg.

Am. 77^{6} l*é*k*u* K, lagði **R**.

— 79^{3} skipti*t* G, sciptiz **R**.

— 80^{4}, 91^{2} Grim*h*ildar G, Gr*i*m-illdar, Gr*i*mildar **R**.

— 82^{3-4} ere, skönt både Völsunga-saga og Snorra-edda forudsætte dem, vistnok indløbne her med urette; (drengene ere dræbte samme dag, og Atle fortærer deres kød; men han kan da ikke tænkes at drikke af deres blotte og uforarbejdede hjærne-skaller; hvorimod Nidud, der ikke åd sine sönners kød, vel kunde komme til at drikke af deres hjærneskaller, efter at Völund havde skjult dem under en sølvbelægning;) de synes da egl. at tilhøre en besyngelse af Völundsagnet. G.

— 85^{1-4} [*Heimskr* . . . *hatat*] G.

— 86^{2}. Efter vissut har **R**: til, strøget af G.

— 86^{6} áðan B, nv aþan **R**.

— 87^{2} áðr grjóti G, grioti aþ*r* **R**.

— 91^{1} mun*k* B, mvn **R**.

— 91^{7}—92^{4} [*hefndi* . . . *undu*] G.

— 94^{7} f*é*ar G, fiár **R**.

— 95^{5-6} [*mara* . . . *hvelvagna*] G.

— 96^{5-6}. Disse i sig selv tvivlsomme og muligvis forvanskede linjer må være senere tilkomne, dersom l. 1—2 høre med til dette vers og danne hovedsætning til l. 3—4. Dersom derimod l. 1—2 egl. skulde høre til forr. v., så bortfalde de der indskudte linjer, og disse to (l. 5—6) have da (i en anden form) egl. dannet

hovedsætning til den i l. 3—4 indeholdte bisætning. G.

Am. 97^4 hás þú þó stœr*ðir* („du forstörrede [det] dog höjlig", du gjorde det dog meget værre) B, hostv þo stor*vm* **R**.

— 97^{9-10} vistnok senere tilkomne (se 56^{7-8}), G.

— 100^4 na*fn* B, nam **R**.

— 101 slöktir G, slękþ*ir* **R**.

— 101^8 *er konungr skyldit* G.

— 103^{1-2} [*Unnak ... vinna*] G.

S. 167 a, l. 2 *síðan* B, **R**'s læsemåde uviss.

— l. 13—14 *þetta ... mönnum* **S**.

— l. 18 *hon* udgg.

Ghv. 2^8. **R** tilföjer: Hvito*m* oc svortom a h*er*vegí gr*á*m gangtavmo*m* gotna hrosso*m* (= Hamd. 4^{5-8}), strøgne her af Ettmüller.

— 3^{9-10} senere tilkomne. G.

— 4^{7-8} *saztu ... hlógu* (= Hamd. 7^{7-8}) G.

— 5^{5-8} *svalt ... vildi* (= Hamd. 8^{5-8}) G.

— 6^1 *ballra* G.

— 6^5 *allir* B.

— 7^{1-4} [*Enn ... minna*] G.

— 9^8 kom*umk* B, comaz **R**. (B vil nu hellere indskyde *mun* foran komask, så at geirnjörðr bliver hovedord.)

— 9^{5-6} urigtig indlöbne linjer? G

— 9^8 d*r*ekkir B, dryck*ir* **R**.

— 12^{1-2}. Sál. G, Svara sara sacaþ ec ne kv*nno* **R**.

— 12^{3-4} *mey ... svikna* G.

Ghv. 13^{3-4} *unga ... gat* (= Akv. 41^{9-10}) B.

— 14^4 *h*ríðgri*m*d B, stríþgr*i*þ **R**.

— 15^7 *erfivörðu* udgg.

— 15^8 son*u* K, sono*m* **R**.

— 16^3 *er* K, *enn* **R**.

— 17^{5-8} [*víf ... ver*] G.

— 18^1 *Sá* ... harðast*r* G, þ*at* ... hardaz **R**.

— 18^{3-4} [*knáka ... aldregi*] G.

— 18^5 *er* R, of **R**.

— 20^2. **R** tilföjer: fló, strøget af B.

— 20^6 efter papirshdskrr.

— 20^{7-8} [*hví ... skyldak*] G.

— 23^7 *þrungit* B.

— 24^{7-8} [*gumna ... hvöt*] G.

Hamd. 1 er ganske vist et nyere vers G.

— 2^{5-6} bör udgå. Lüning.

— 3 står i **R** mellem v. 5 og 7, flyttet af G.

— 3^6 víð*ir* B, uiþr **R**.

— 5^{1-4} [*Sá ... lifa*] G (jfr. Hjörv. 11).

— 6 (= Ghv. 3) foreslået af B.

— 7^{5-6} vöktu svefni ór (= Ghv. 4) M, s. or v. **R**.

— 8^8 *roð*nar v*a*l*u*ndum B, ofnar vavlondo*m* **R**. (Jfr. roðinn undbáru, Geisli 51.)

— 9^4 hér var þat B, h*at* v*ar* þ*er* **R**.

— 11^4 leidd*a* M, leiþa **R**.

— 12^2. Herefter har **R** først v. 16^{5-8}, flyttede af G, og derpå v. 14, flyttet af B.

— 12^{3-4} *Sörli ... Guðrúnar* B.

— 12^7 jarpskamr (iarp scār **R**) forklares alm. som jarp-

skammr: brun-kort = brun og kort, brune knold; R foreslår jarp-skömmin: den brune skændsel (?), B jarp-sámr: brunsort. Mon ikke snarere R's ā er fejl for sammenslynget av, altså jarp-skör: brunhår, bruntop? Jfr. Guðr. II, 20^{12} skarar jarpar, Hamd. 21^{5} skör jarpa, samt Guðlaugr gnitaskör Fms. VIII, 77. G.

Hamd. 14 se anm. t. 12^{2}.

— 16^{5-8} se anm. t. 12^{2}.

— 17 (= Akv. 14) foreslået af B.

— 18^{8} bíð*a* K, biðia R.

— 19^{7-8} [*þá . . . riðu*] G.

— 20^{1} *jarlar* B.

— 20^{4} un*d* K, vnd*ir* R.

— 21^{8} For beiddiskat (beiddiz at R) bör uden tvivl efter B's nye forslag læses: bei*n*disk at bröngu: han pudsede sig, strøg sit overskæg, som en forberedelse til kampen, som en udfordrende bevægelse, jfr. Karlam. s. 556: strauk þá skegg en beindi kampa. — Mon da ikke i næste linje burde læses: bö*l*vaðisk at víni: han forbandede sig (svor) over vinen? G.

— 23. Dette vers har, både i og for sig og ved den plads, det efter hdskr. indtager i digtet, frembudt mange vanskeligheder for fortolkningen. Det består af ti linjer, af hvilke de fire første for sig og de fire sidste for sig danne regelrette, vel sammenhængende halvvers. I det første af disse har Bugge skaffet god mening ved at forstå „mefingr“ som tillægsord (mæfingr = mjó-fingr) til den rimeligvis kun appellativisk betegnede kvinde: hróðrglöð; og det sidste af dem tör jeg tro ved min lille ændring at have gengivet sin rette form. Men imellem disse to halvvers stå de to fortvivlede linjer 5—6: *þvi* at *þat* hetta (el. heita) at hlyþigi myni. Med hensyn til disse fremsatte jeg først for Bugge formodning om, at de turde have forvildet sig her ind fra en anden plads i digtet, måské fra v. 12, hvor vi (efter at have erkendt sammenhængen imellem 12^{1-2} og 12^{5-8}) netop fattedes to linjer til udfyldning af første halvvers. Jeg formodede da, at de to forstyrrede og forstyrrende linjer 23^{5-6} på denne plads egenlig skulde lyde:

þ*ó* at þ*ví* heita,
at hlýðig*ir* myni

(hlýðigir = hlýðgir af et hlýðigr [„lydig“] = hlýðinn; for heita skulde man dog vænte heiti, forestillende måde, efter þó at: jfr. Lunds Ordföjningslære, s. 317; Nygaards Syntaks, I, s. 67); altså: de ginge af gårde skum-

mende af vrede, endskönt de love (= men love dog) at ville vise sig lydige, nemlig imod moderens, Gudruns, bud, der dels bestod i, at de skulde hævne søsteren Svanhild, dels også kunde have indeholdt nærmere forskrifter og advarsler med hensyn til den fremgangsmåde, de derved havde at følge, hvad vel nu fattes i digtet, men gærne kunde have stået der, da noget sådant findes i Völsungasagas prosa.

Herefter fremkom Bugge med den yderligere, vel grundede (i tillæg til hans udgave, s. 440 motiverede) formodning: at hele v. 23 snarest turde have sin rette plads mellem v. 11 og 12, dog således, at de to linjer 23^{5-6} som för omtalt havde hjemme efter 12^{1-2}; men han vil have dem opfattede som brødrenes tale, der formentlig kan have lydt:

Hví á þat hætta
*hlýrigi myni?

ɔ: hvorfor vil ikke (også) vor broder (Erp) vove herpå?

Gående ud fra, at v. 23 (l. 1—4 + 7—10) virkelig har sin rette plads mellem v. 11 og 12, vover jeg her at fremsætte et videre gående forslag til at tilvejebringe orden og sammenhæng, så vel som overensstemmelse med Völsungasaga. Sagaen har i fortællingen om Gudruns afsked med sönnerne disse ord: „Þat er nú at segja frá sonum Guðrúnar, at hon hafði svá búit þeirra herklæði, at þá bitu eigi járn, ok hon bað þá eigi skeðja grjóti né öðrum stórum hlutum, ok kvað þeim þat at meini mundu verða, ef eigi gerði þeir svá.“ Straks herefter berettes deres møde med Erp stemmende med Hamdismál. For at kunne forstå dette Gudruns forbud, må vi have en rimelig formodning om, hvad der kan forstås ved at „skeðja grjóti“ (på tillægget „nè öðrum stórum hlutum“ tör ikke lægges synderlig vægt: det kunde være én af de stilistiske udvidelser uden særlig hjemmel). Det i lovsproget forekommende udtryk „at skeðja jörðu“: i fjendtlig hensigt at afhøste eller ødelægge jordens grødé, yder os her ingen oplysning, så lidt som udtrykket „at særa jörð óvina sinna“ i Alex. saga, s. 13. Man kunde ellers her falde på den formodning, at forbudet imod at skade sten kunde stå i forbindelse med, at hvis de gjorde det, så vilde stenene hævne sig, hvad jo kunde siges at indtræffe, da Jormunrek lod „grýta á gumna“, hvorfor sten poetisk omskreves

ved „Hamdis geirr“, „Hamdis grand“, „Sörla grand“, „harmr Jónakrs bura“; men en sådan formodning vilde, som jeg tror, savne brugbar analogi. Så meget er imidlertid klart, at den sagnform, som har haft et sådant forbud fra Gudruns side, også må have indeholdt noget om sönnernes brudd på dette forbud, som motivering af deres færds ulykkelige udfald. Nu kende vi i sagnet ingen anden forseelse eller brøde fra sönnernes side, end den, at de på vejen dræbte deres halvbroder Erp, og vi høre i selve Hamdismál (v. 29, gentaget i Völsungasaga), at de netop i denne deres brøde søgte årsagen til, at deres foretagende mislykkedes, og at de selv måtte bukke under. Det synes derfor naturligt at antage, at dersom moderen forud har givet dem en advarsel med på vejen, som de have ringeagtet, og de derved selv have forskyldt den ulykkelige ende på færden, så må denne advarsel netop have gået ud på, at de ikke måtte forgribe sig på halvbroderen Erp. Völsungasaga siger også senere, lige efter at have anført Hamd. 29: „i þ v í höfðu þeir af brugðit boði móður sinnar, e r þ e i r h ö f ð u g r j ó t i s k a t t.“ Det ser da ud, som om sagaskriveren hermed vilde sige, at netop v e d a t d r æ b e E r p havde de overtrådt moderens forbud imod at „skeðja grjóti“. — Så vidt var jeg alt for længe siden kommen, men dèr måtte jeg stanse; ti om det end var at vænte, at moderens forbud, hvad det end gik ud på, ikke vilde i digtet være fremsat med rene ord men hyllet i en dunkel orakelmæssig form, så savnede jeg dog endnu ethvert vink til opklaring af et muligt forhold mellem den dunkle tale om at „skeðja grjóti“ og den virkelige brøde: at dræbe Erp. Nu har jeg imidlertid fundet en lille tråd, der m u l i g v i s kunde tjene til at lede os ud af denne labyrint, om jeg end villig indrömmer, at sagen fremdeles (indtil det måtte lykkes at finde yderligere bestyrkelse herfor) stiller sig meget problematisk. Den lille tråd har jeg fundet i følgende sted i en række optegnelser af „sagn og overtro i Lister og Mandals amt“ i det norske tidsskrift „Folkevennen“ f. 1862 (XI, s. 453): „Når én slår på jorden med en kæp, viser han sin moder lige til Helvede. Slår han derimod på en sten, viser han sin fader til Helvede. Dette siges også omvendt. Andre sige, at slår man på jorden,

slår man med det samme sin moder, og s l å r m a n p å s t e n, s l å r m a n s i n f a d e r. Börn advares for at göre dette.“ Dersom den sidste udhævede sætning turde antages at udtale en folketro og gentage et folkeligt udtryk fra hin fjærne tid, da det digt, som Völsungasaga her har benyttet ved siden af Hamdismál (el. måské selve Hámdismál i en fuldstændigere skikkelse) blev til, så vilde vi kunne forklare os forbindelsen mellem det at „skeðja grjóti“ og at dræbe Erp, der er brødrenes „sundrmœðri“ men „samfeðri“ broder. Gudruns gådefulde advarsel vilde da betyde: forsynder eder ikke mod eders fader, om det skal gå eder vel; og drabet på Erp kunde vel opfattes som en sådan forsyndelse.

Dersom det nu måtte være lykkedes mig at træffe det rette, så vilde jeg finde det meget sandsynligt, at noget sådant også måtte have haft plads i Hamdismál og betinget den i 23⁷⁻¹⁰ udtalte forjættelse, i forbindelse med brødrenes i v. 26 omtalte (ialfald betingede) usårlighed, der ifølge Völsungasaga var Gudruns værk, medens Sakse siger, at den frembragtes ved galdrer: at deres legemer vare „adversum tela c a r m i n i b u s durata“ (Müllers udg. s. 415). Jeg tænker mig da pladsen imellem v. 11 og 13 i Hamd. med benyttelse af v. 23 udfyldt omtrent således:

[11b.] Hitt kvað þá hróðrglöð,
stóð of hleðum,
mæfingr mælti
við mög þenna:
[„*Komizk it heilir,*
sem heilir farið,
vammalausir
á vegum úti!
[11c.] *Svá sem grjóti ne grandið*
nė gumna heillum,
bíta eggjar nė járn
Jónakrs sonu,]
megut tvá menn eina
tíu hundruð Gotna
binda eða berja
í borg inni há.“
12. Gengu ór garði
görvir at eiskra,
þó at því heiti,
at hlýðigir myni;
(el. „Hví á þat hætta
hlýrigi myni?“)
fundu á stræti
stórbrögðóttan:
„Hve mun jarpskör
okkr fulltingja?“

Hamd. 23⁷. Sål. G (der kunde for to mænd aldrig blive tale om at b i n d e 1000 Goter, men vel for de 1000 Goter om at slå eller binde de to mænd), mega tveir me*nn* ein*ir* **R**.
— 23⁸ hundru*ð* B, hvndroþ*om* **R**.
— 24³ bragn*a* G, bragnar **R**.

(Ændringen er foranlediget ved Brages Ragnarsdrape, der synes at forudsætte Hamdismál. Styrr varð í ranni genkendes i drapens Rósta varð í ranni, og Hamd. 24—25 genkendes ydermere i drapens næste vers: Flaut of set við sveita, konstrueret: Hrævadögg flaut of set, þars of kendu á gólfi höggnar hendr sem fœtr sóknarálfs við sveita; fèll(u) ölskálir í runna-blóði-blandinn brunn; þat er fátt at höfði á laufi Leifa landa).

Hamd. 24^{7}-^{8} [*orðum* ... *skyldi*] G.

— 25^{5} *fótum* sèr *þú* þ*ínum* B, fętr ser þina **R**.

— 26^{8}. **R** har herefter: Hi*tt* q*va*þ þa Hamþ*ir* i*nn* hvgo*m*-stori, udvist af B.

— 27 [*Brœðr* ... *undum*] G.

— 29^{5} ve*rr* inn víðfræ*g*i G, va*rr* i*nn* viþ frǫcni **R**.

— 30^{1} *o*kkr udgg., ycr **R**.

— 32^{5}-^{8} [*Frák* ... *sonum*] G.

S. 174 b, l. 22 *á Petlandsfirði* og l. 24—25 *þá gnýr sjór er hon gnýr ok*, sål. andre skindbøger af Sn. Edda (codd. arnam. 748 og 757 4to).

Grott. 2^{4} beidd*ar* B, beiddv **S**.

— 3^{3}-^{4} *hefjask* ... *gjalla* (þulu da ejef. af navneordet þula, medens det lades uafgjort, om þögnhorfinnar står substantivisk om kværnen el. som tillægsord til þulu). G.

— 4^{5} Menj*a* udgg., meni **S**.

Grott. 4^{6} meldr*ar* M, meldr **S**.

— 4^{7}-^{8} [*harðh*. . . . *röddu*] G.

— 7^{1}-^{2} [*Hendr* . . . *standa*] G.

— 10^{7} vi*t* G, vi*tt* **S** (vissi = vissim 1 fl. fort. forestill. måde, hennar ɔ: kvernarinnar; jfr. også hunkönsformen Grotta både som navn og som ord. Derved kommer der mening både i dette og i de følgende vers, så snúðgi steinn, höfgi hallr i v. 12 bliver = snúðgi steinn i v. 4, höfgi hallr i v. 23 = setberg i v. 11, grjót i v. 12, som søstrene væltede of garð risa ɔ: ud over risernes gærde).

— 11^{5} stóðu*m* Ettmüller, stoþv **S**.

— 13^{5} *s*neiddum b*rynjur* B, beiddv*m* biornv **S**.

— 14 og 15 stå i **S** i omvendt følge, omsatte af G.

— 14^{4} váru*m* M, v*oro* **S**.

— 15^{7}-^{8} [*urðum* ... *numnar*] G.

— 18^{1} h*a*lda Pfeiffer, hǫlða **S**.

— 20^{7} va*r*mar B, valmar **S**.

— 21^{7} járn*i* *v*arðar E, iarnar fiarþar **S**. (jar*ð*ar fjarr*i*? B.)

— 22^{3} ví*g* N. M. Petersen, v*ið* **S**. (*niðr* RME).

— 22^{3} Hálfdana*r* R, halfdana **S**.

— 22^{8} þa*t* udgg., þar **S**.

— 23^{2} kostuðu udgg., kavstvþv **S**.

— 23^{5} skap*t*trè udgg., skaptre **S**. B. mener dog, at skapttrè = möndull giver et altfor svagt udtryk for søstrenes kraft, og formoder derfor (efter Keyser), at skaptrè (af at skapa: afpasse)

kunde betyde bjælkerne under møllebænken.

Grott. 24[1]-[2] [*Fór* . . . *saman*] G.

— 24[6] sem mun*r* um h*v*alt*i* Ettmüller, sem munv*m* hætta S.

Gróg. 1[5] be*id*dir B, bæðir hdskrr.

— 3[2] skau*t* G, skauztu hdskrr.

— 3[5] kvæ*m*tki B, kveþki (kiveþci, kiveþke, hveþki) hdskrr.

— 3[6] Menglöð*u* B, menglöðum hdskrr.

— 4[6] B formoder: ok skeikar þá Skuldar at sköpum; skeikar upersonl. som i talemåden skeikar at sköpuðu; Skuldar sköp: den af nornen bestemte skæbne.

— 6[2] og 6[8] þann for þanns? B.

— 6[8] Rind*i* (Rani da = Óðinn) Guðbrandr Vigfússon, Rindr hdskrr.

— 7[6] smán måské indkommet ved en læsefejl for sinnum (siñō læst som smō); egl. da vel som Vafþr. 4: heill þú á sinnum sèr! B.

— 8[3] fjörl*á*tum G, fjörlotum hdskrr.

— 8[4] Hrönn ok Uðr? B.

— 8[7] *h*èðan B, meðan hdskrr.

— 10[2] fjötur*r* verð*r* M, fjötur (fiavtr) verða hdskrr.

— 10[4] *leysigaldr* B, leifinz elda, leifnis elda (eldu, eldir) hdskrr.

— 11[4] lo*pt* G, logn (gogn) hdskrr.

— 12[6] haldi *þ*èr lík*n* G, haldit or (er) lík hdskrr.

— 13[4] því at B, at því hdskrr.

Gróg. 13[4] meg*i* M, megit, megi at, megit at hdskrr.

— 14[5] mu*nn ok* B, minnis, mímiss hdskrr.

— 15[2] þar*s* B, þar, þer hdskrr.

— 16[4] *æ g*nóga B, som senere har foreslået det vistnok bedre *ið*gnóga; því (þí, þý) nóga hdskrr.

Fjöls. 1[8]. Derefter står i hdskrr. v. 2[4]-[6], flyttede af B.

— 4[6] v*ið*i B, vegi hdskrr.

— 5[4] þykkj*umk* B, mèr þykkja. hdskrr.

— 6[1] *it sannasta* G (med l. 2—3 smlgn. Fáfn. 1).

— 12[1] Ga*t*stropnir (af gat: hul, åbning; strjúpa, strúpa: sammensnöre) B, Gastropnir hdskrr.

— 13[5]-[6]. Sál. B, er gifur reka (rekar, roka, rata) giorþa (gorþa, giorþu) fyrir (fyri) löndin lim (lini, kuir, knyr) hdskrr.

— 14[4] verðir *hliði fyr* (jfr. Skirn. prosa mell. 10—11) B, varðir ellifu hdskrr.

— 16[3] *síz* B, síðan (meðan) hdskrr.

— 16[6] þ*ví* B, þá hdskrr.

— 16[6] þ*ar* kem*r* B, þá (sá) kom hdskrr.

— 17[5] *þeim* menn *g*efi B, menn hafi hdskrr.

— 20[2] *manngi veit* (= Háv. 138[8]) K, fáir vitu (vita) hdskrr.

— 20[3] *hvers hann af* (= Háv. 138[9]) Thaasen, af hverjum hdskrr.

Fjöls. 20[6] *fellir*at B, flærat (flær, flær at) hdskrr.
— 21[6] *fellir*at B, flærat (flær ei) hdskrr.
— 22[5] þ*az* B, þess hdskrr.
— 24[5] þr*y*ngr M, þrungur, þrvngvz, þrungnuz hdskrr.
— 24[6] Surt *ok* B, surtr, surtur, surtar hdskrr.
— 24[6] Sinmö*r*u K, sinn mavtv, sinn mantu, sem mautu, sem mantu hdskrr.
— 26[1] *L*ævateinn hann heitir B, hæva (hǫma, hevia) teinn heitir hann hdskrr.
— 26[2] r*ýn*inn B, rúinn hdskrr.
— 26[4] se*i*gjárns B, sęgiarns, segiąrns, sęgiarne, segiarn hdskrr.
— 28[5] *er* B, sem hdskrr.
— 29[6] verð*i* B, verðr hdskrr.
— 32[1] *L*ýr (= Hlýr) B, Hyrr, Hyr hdskrr.
— 33[4] *gólf* (ásmaga — om det ellers er rigtigt — styret af garð, ikke af hverr) G.
— 34[2] *Jǫ*ri B, Ori hdskrr.
— 34[5-6]. Sål. B, Dellingr Atvarþr (at varþar, oc varþar, oc var þar, at var þar) Lidscialfr (liþscialfr, lijþski alfur lęþsci alfr) Loki hdskrr.

Fjöls. 36[1] *L*y*f*jaberg (jfr. 49[2]) B, Hyfia (Hyfvia, Hyfuija, Hivnga, Hlyfvia) berg (ber, horn) hdskrr.
— 36[3]. Sål. E, suikum (svic, sink, siuk) ok sári gaman hdskrr.
— 36[5] *hel*sótt hafi B, hafi árs sótt (arsott) hdskrr.
— 38[2] Hlífþ*r*a*s*a B, Hlífþursa hdskrr.
— 38[3] þjóðva*k*a G, þjóðvarta hdskrr.
— 38[5] Bl*auð* *ok* G, Blíþr, Blíþur hdskrr.
— 40[1] *Bjarga* sv*inna*r B, sumur, sumr hdskrr.
— 46[6] *at* B.
— 47[3] vin*d*kalda G, vindar kalda hdskrr. (rákumk da = rak [upersonl.] mik).
— 47[5] kv*í*ð*i* B, qveðr, qveþir hdskrr.
— 49[2] L*yfja*bergi (jfr. 36[1]) B, liúfu (lufu) bergi hdskrr.
— 49[5] hefi*k* G, hefir hdskrr.
— 49[6]. Efter ert have alle hdskrr. aptr, strøget af B.

OVERSIGTSTAVLE.

G.	B.	G.	B.	G.	B.
Vspá 1	22.	Alv. 1-8	1-8.	Völ. 10	8^{5-8}-9.
— 2	28^{1-8}.	— 9		— 11-13	10-12.
— 3	29.	— 10-36	9-35.	— 14	13-14^{1-4}.
— 4-23	1-20.	Háv. 1-87	1-87.	— 15	14^{5-8}-15.
— 24	28^{9-14}.	— 88	89.	— 16	16.
— 25	27.	— 89	88.	— 17-18	18-19.
— 26	21.	— 90-141	90-141.	— 19	17.
— 27-30	23-26.	— 142	142-43.	— 20-21	20.
— 31-36	30-35.	— 143-63	144-64.	— 22-29	21-28.
— 37		Rígsm. 1-7	1-7.	— 30-31	29.
— 38-41	36-39.	— 8	8^{8-10}.	— 32-34	30-32.
— 42		— 9	8^{1-2}+9.	— 35-36	33.
— 43-47	40-44.	— 10-13	10-13.	— 37-44	34-41.
— 48	45^{1-8}.	— 14	14+16^{9-10}.	Hjörv. 1-25	1-25.
— 49	45^{9-12}	— 15	15.	— 26-27	26.
— 50-59	46-55.	— 16	16^{1-8}.	— 28-33	27-32.
— 60		— 17-32	17-32.	— 34-35	33.
— 61-71	5 6-66	— 33-34	33.	— 36-45	34-43.
Vegt. 1-14	1-14.	— 35-49	34-48.	Hund. I. 1-14	1-14.
Þryms. 1-32	1-32.	Hyndl. 1-50	1-50.	— 15-16	15.
Hým. 1-39	1-39.	Völ. 1-3	1-3.	— 17-36	16-35.
Lokas. 1-65	1-65.	— 4	4^{1-6}.	— 37-38	36.
Hárb. 1-60	1-60.	— 5	4^{7-10}—5^{1-4}.	— 39-49	37-47.
Skírn. 1-42	1-42.	— 6	5^{5-10}.	— 50	48^{5-10}.
Vafþr. 1-55	1-55.	— 7-8	6-7.	— 51	48^{1-4}.
Grímn. 1-54	1-54.	— 9	8^{1-4}.	— 52	49.

G.	B.	G.	B.	G.	B.
Hund. I. 53-54	50.	Sig. III. 18-19	16-17.	Oddr. 5	5-6.
— 55-56	51.	— 20	18^{1-8}.	— 6-8	7-9.
— 57	52.	— 21	18^{9-12}-19.	— 9	10^{1-8}.
— 58-59	53.	— 22-44	20-42	— 10-11	11-12.
— 60-61	54-55.	— 45	43-44^{1-2}.	— 12	10^{9-10}+13.
— 62-63	56.	— 46	44^{3-10}.	— 13-18	14-19.
Hund. II. 1-3	1-3.	— 47	45^{1-2}+	— 19	20-21^{1-4}.
— 4-5	4.		44^{11-12}+45^{3-6}.	— 20	21^{5-8}-22^{1-4}.
- 6-8	5-7.	— 48	45^{7-12}.	— 21	22^{5-8}-23^{1-4}.
— 9	8-9.	— 49	46-47^{1-4}.	— 22	23^{5-8}-24.
— 10-14	10-14.	— 50	47^{5-8}-48.	— 23-24	25-26.
— 15	17+15.	— 51-59	49-57.	— 25	27-28^{1-4}.
— 16	16.	— 60	58^{1-4}+	— 26	28^{5-8}-29^{5-10}.
— 17	18.		58^{7-10}.	— 27	29^{1-4}-30^{1-4}.
— 18-31	19-32.	— 61	58^{5-6}+59.	— 28	30^{5-8}-31.
— 32-33	33.	— 62-73	60-71.	— 29-31	32-34.
— 34-43	34-43.	Helr. 1-5	1-5.	Akv. 1-13	1-13.
— 44-45	44.	— 6	7.	— 14-15	14.
— 46-47	45.	— 7	6.	— 16	15.
— 48-49	46.	— 8-14	8-14.	— 17-18	16.
— 50-54	47-51.	Guðr. II. 1-11	1-11.	— 19	23^{1-2}+17.
Sig. I. 1-51	1-51.	— 12-13	12.	— 20	19.
— 52	53.	— 14	13-14^{1-4}.	— 21	18+20.
— 53	52.	— 15	14^{5-8}-15^{1-4}.	— 22	25^{1-2}+21.
Sig. II. 1-26	1-26.	— 16	15^{5-8}-16^{1-4}.	— 23	22.
Fáfn. 1-44	1-44.	— 17	16^{5-8}-17^{1-4}.	— 24	23^{3-10}.
Sigrdr. 1-37	1-37.	— 18	17^{5-12}.	— 25	24.
Brot 1-15	1-15.	— 19-31	18-30.	— 26	25^{3-10}.
— 16-17	16.	— 32	31^{1-8}.	— 27	26^{1-4}.
— 18-20	17-19.	— 33-35	32-34.	— 28	26^{5-8}-27^{1-4}.
Guðr. I. 1-27	1-27.	— 36	31^{9-12}.	— 29	27^{5-12}.
Sig. III. 1-7	1-7.	— 37	35.	— 30	28.
— 8	8^{1-8}	— 38	36-37.	— 31-32	29-30.
— 9	8^{9-10}-9.	— 39-45	38-44.	— 33-34	31.
— 10-12	10-12.	Guðr. III. 1-5	1-5.	— 35-46	32-43.
— 13-14	13.	— 6	8.	Am. 1-5	1-5.
— 15	14^{1-6}.	— 7	6-7.	— 6	7.
— 16	15.	— 8-10	9-11.	— 7	6.
— 17	14^{7-10}.	Oddr. 1-4	1-4.	— 8	8-9^{1-3}.

G.	B.	G.	B.	G.	B.
Am. 9	9^{3-10}.	Am. 83	83^{5-8}-84.	Hamd. 6	
— 10-13	10-13.	— 84	85.	— 7-11	6-10.
— 14	14^{1-4}.	— 85-86	86.	— 12	11^{1-2}+12.
— 15	14^{5-8}-15.	— 87-91	87-91.	— 13-15	13-15.
— 16-29	16-29.	— 92	92^{1-4}.	— 16	16+11^{3-6}.
— 30-31	30.	— 93	92^{5-6}-93^{1-6}.	— 17	
— 32-38	31-37.	— 94	93^{7-8}-94.	— 18-23	17-22.
— 39	38-39^{1-2}.	— 95-105	95-105.	— 24	23-24^{1-2}.
— 40	39^{3-10}.	Ghv. 1-3	1-3.	— 25	24^{3-10}.
— 41-50	40-49.	— 4-5	4.	— 26	25.
— 51	50-51.	— 6-16	5-15.	— 27	
— 52-54	52-54.	— 17-18	16.	— 28	26-27.
— 55	55+56^{7-10}.	— 19	17^{1-8}.	— 29-32	28-31.
— 56	56^{1-6}.	— 20	17^{9-12}-18^{1-2}.	Grott. 1-13	1-13.
— 57-58	57.	— 21	18^{3-10}.	— 14	15.
— 59-75	58-74.	— 22-24	19-21.	— 15	14.
— 76	75-76^{1-4}.	Hamd. 1-2	1-2.	— 16-24	16-24.
— 77	76^{5-8}-77.	— 3	5.	Gróg. 1-16	1-14.
— 78-81	78-81.	— 4	3.	Fjöls. 1-50	1-50.
— 82	82-83^{1-4}.	— 5	4.		
